ADRIANA LĂZĂRESCU

...de la o anecdotă la alta
ANTOLOGIE DE ANECDOTE

SELECŢIE ŞI PRELUCRARE DE ADRIANA LĂZĂRESCU

Coperta de MATTY ASLAN

EDITURA ION CREANGĂ
BUCUREŞTI – 1980

Cuprins

Cuvânt înainte **4**
VORBE DE DUH ADUSE DIN CONDEI 7
IRONIA SAVANŢILOR 111
VESEL RĂGAZ ÎN CULORI ŞI CONTURURI 126
SUBTILE POANTE PE STRUNE 162
REPLICI HAZLII ÎN CULISE 218
GLUMĂ ŞI FILOSOFIE 245
ISTORII ŞI UMOR 264

Cuvânt înainte

Umorul este o expresie a inteligenţei, a înţelepciunii. Seninătatea, voia bună – ambele legate de lumina sau iluminarea minţii şi a sufletului – i-au fost totdeauna indispensabile omului pentru a-l inspira în toate acţiunile lui.

Buna dispoziţie este o stare de graţie atotcreatoare, vibrantă, o euforie capabilă de realizări infinit superioare unei stări psihice potrivnice.

În istoria literaturii tuturor popoarelor, umorul a jucat totdeauna un rol de *seamă în cultura şi civilizaţia acestora. Destinderea, într-un fel sau altul, s-a dovedit absolut necesară, în orice epocă şi nimic n-a reuşit s-o împiedice, ea a descreţit frunţile, a destins spiritele, făcând ca însăşi viaţa să prospere.*

Aristofan, Plaut, Terenţiu, Rabelais, Molière, Goldoni, Shakespeare, Mark Twain, Anton Pann, Caragiale, Gogol etc. Sunt sclipiri cheie care au spulberat şi au preschimbat, prin valoarea lor, depresiunea morală a oamenilor din toate clasele sociale, indiferent de gradul lor de cultură, infiltrându-le vitalitate şi vigoare, în confruntarea însăşi cu viaţa cotidiană.

Fantezia anonimă este, la rândul ei, o sursă inepuizabilă de vorbe de duh, unele hazlii, iar altele, numeroase, cu un conţinut vădit moralizator.

Prin urmare, umorul este o energie umană reală, autentică, o infinită forţă lăuntrică, cu remedii salutare în clipe nostalgice, apatice, de neparticipare activă la viaţă.

Cu sau fără caracter moralizator, sau satiric, vorbele de duh au contribuit din plin la acest dinamism multiplu, adevărată satisfacţie şi optimism.

Cât despre oamenii celebri de pe toate meridianele, aceştia au fost ei înşişi motive de curiozitate pentru semenii lor, ducând o viaţă care, oricât de normală

aparent, a atras totuşi atenţia tuturor, voit sau nevoit.

Autenticitatea, cititorii nu trebuie să o caute cu tot dinadinsul, ştiindu-se bine că „micile istorii” circulă din ţară în ţară şi din epocă în epocă cu mereu alţi protagonişti.

Mai toţi oamenii de geniu, din pricina înaltelor preocupări, au avut slăbiciunea de a fi distraţi în viaţa zilnică; comportarea lor, în familie sau în societate, s-a abătut neîndoios de la regulile generale, stârnind, nu de puţine ori, râsul celor din jur, nu zeflemitor, ci binevoitor, nu maliţios, ci inocent. S-a stabilit astfel de la sine un acord unanim, plin de îngăduinţă şi admiraţie, fără rezerve, fiindcă la rândul lui geniul comite un act hazliu sau îşi afirmă o părere, o sentinţă, o butadă, fără răutate, ca şi când ar executa, într-o clipă de fericire spontană, o piruetă. Lui i se pare totul onest, pur; omenirea, societatea, existenţa îi apar atât de generoase, încât nimic nu-l importunează. Dacă cineva pătrunde în intimitatea vieţii lui, psihică sau etică, e primit ca un oaspete binevenit, înzestrat, după credinţa lui, cu cele mai alese calităţi umane. Dacă este cazul să se apere uneori de o ofensă, o face printr-o vorbă de spirit, pe care agresorul o înţelege ca atare şi se resemnează.

Se poate deveni celebru, desigur, şi prin proferarea unor „perle” de o rară iscusinţă verbală, care prin nuanţele lor subtile au rămas cu uşurinţă în istoria scrisă sau orală a anecdoticii.

Anecdota dezvăluie, prin însăşi denumirea ei (în lb. greacă anècdotos *– inedit, tainic), latura necunoscută, demnă de senzaţie, a unui personaj. De obicei această latură are un caracter comic, umoristic, care, în afara celui inedit, neaşteptat, atrage mai mult, distrează, farmecă iremediabil.*

Antologia de faţă se referă la o serie de oameni celebri din toate timpurile şi domeniile de activitate – literatură, artă, filosofie, ştiinţă, cinematografie – a căror

viaţă a oferit întâmplări şi situaţii ieşite din comun, relevând un amănunt singular, umoristic, pitoresc, de largă umanitate. Prin aceasta, omul, genial sau simplu, se cunoaşte mai bine, devine mai comunicativ şi mai sociabil. În această perspectivă, totuşi, nu trebuie să se piardă din vedere că situaţiile neobişnuite, oricât ar fi varietatea lor de mare, sunt în număr limitat, motiv pentru care, de multe ori.

„Adevărul istoric" poate să apară uneori alterat şi, *cum s-a spus adesea despre comedii,* mutatis mutandis *(schimbând ceea ce trebuie schimbat),* ridendo castigat mores *(râzând se îndreaptă moravurile).*

Adevărate comprimate de înţelepciune, închizând, în inspirata lor concizie, o imensă experienţă de viaţă şi de gândire, vorbele de duh au puterea de circulaţie a celor mai înalte valori umane. Înaripate, ele străbat spaţiul şi timpul spre bucuria şi folosul oamenilor care prin ele învaţă să preţuiască ascuţimea minţii şi forţa expresivă a cuvântului.

ADRIANA LĂZĂRESCU

VORBE DE DUH ADUSE DIN CONDEI

ADOLFO ALBERTAZZI (1865–1924) – scriitor şi critic italian

Albertazzi era profesor la Institutul Tehnic din Bologna. În ziua examenelor i se prezintă un elev care studiase foarte puţin. Albertazzi îl invită să citească un pasaj din *„Promessi Sposi” (Logodnicii)* şi apoi îl opreşte la o frază, întrebându-l:

— De câte feluri sunt verbele?

— Masculine şi feminine, răspunse elevul. Înmărmurit, profesorul exclamă:

— N-am ştiut până acum, dar dacă reuşeşti să mă convingi te trec la examen. Prin urmare, dă-mi un exemplu de verb feminin!

— A naşte, răspunse candidatul, silindu-l pe profesor să-l treacă.

LEON BATTISTA ALBERTI (1404–1472) – arhitect, matematician, poet, pictor şi sculptor italian

Alberti a avut meritul de a se fi gândit la marele public, adică la întregul popor, în timp ce ceilalţi mari literaţi ai vremii scriau pentru un număr restrâns de cititori. Alberti se exprima adesea:

— Când scriu, mă gândesc la iubirea faţă de aproapele meu, şi la profitul neştiutorilor. Prefer să fiu util multora decât să plac unuia sau altuia…

VASILE ALECSANDRI (1821–1890) – scriitor român

Vasile Alecsandri, cutreierând magazinele din Veneţia, se opri în faţa unei vitrine. Admiră nespus un vas de Murano. Intră în magazin şi întrebă ce preţ are. Negustorul îi răspunse:

— Este un Murano veritabil, are o lucrătură cu totul aparte, costă 10.000 de lire, dar pentru dumneavoastră voi face un preţ mai rezonabil. E o onoare că ne-aţi intrat în magazin…

Încântat că negustorul auzise de el, Alecsandri îşi spuse în sinea lui: „Nu-i rău să fii un om cunoscut”.

Au convenit asupra preţului şi scriitorul îl rugă pe negustor să-i trimită vasul la „Hotel Danielli”.

— Pe ce nume? întrebă mult prea amabilul negustor italian.

ANACREON (563–478 î.e.n.) – poet liric grec

Policrat, tiranul din Samos, îi dărui lui Anacreon patru talanţi drept răsplată pentru poeziile lui valoroase. Emoţionat, poetul îi primi şi, mulţumindu-i, îşi luă rămas bun.

Tot gândindu-se ce ar fi putut face cu suma aceea mare de bani, poetul nu reuşi să închidă ochii două nopţi. În cele din urmă îi aduse tiranului banii înapoi, spunându-i:

— Darul dumitale e valoros, ce-i drept, dar somnul meu valorează şi mai mult.

TUDOR ARGHEZI (1880–1967) – scriitor român

Tudor Arghezi se afla cu un prieten al său la vernisajul unui pictor modernist. Oprindu-se îndelung în faţa unui tablou, prietenul îl întrebă pe Arghezi:

— Dumneata ai înţeles ce subiect reprezintă tabloul acesta?

— Nu, şi nici nu caut. Îl consider secret profesional… răspunse mucalitul Arghezi.

— Tudor Arghezi, după ce primise un telefon de la un confrate care i se plângea că în seara precedentă, într-un salon literar, fusese foarte aspru criticat, îl linişti cu următoarea frază:

— Aşa sunt unii critici, îndârjiţi, mai ales cei care n-

au fost niciodată în stare să conceapă două rânduri din mintea lor!

EMILE AUGIER (1820–1889) – dramaturg francez

Augier, întâlnindu-se într-o zi cu un aristocrat şi ştiind cât îl dispreţuieşte pentru originea lui modestă, îi spuse:

— Sunt persoane care descind din strămoşi, iar altele care se prăbuşesc peste ei. Dumneata pare că faci parte din ultima categorie. Dumneata eşti ultimul din familie, iar eu sunt primul Augier!

Se reprezenta o piesă de Emile Augier. Lângă el stătea Dumas-fiul. Răutăcios, îi atrase atenţia lui Augier asupra unui spectator care aţipise:

— Ia te uită ce efect are capodopera dumitale asupra acestui spectator!

Augier nu-i răspunse, dar cu prima ocazie, când în sală se juca o piesă a lui Dumas, se gândi să i-o servească. Şi nu i-a fost greu să zărească un spectator care să moţăie.

— Priveşte şi efectul operei dumitale! se răzbună Augier.

Dar Dumas prompt îşi ascuţi maliţia:

— Mda, dacă mă uit bine la el, îmi pare acelaşi spectator de data trecută. Încă nu s-a trezit de la opera dumitale, scumpe Augier!

HONORÉ DE BALZAC (1799–1850) – romancier francez

Când Balzac, marele romancier francez, era tânăr şi prea puţin cunoscut, îi trimise unui editor romanul *Gobseck.* Editorul încântat de roman se arătă dispus să-l publice imediat. Se gândi că ar merita cel puţin 3.000 de franci autorul. Când află adresa autorului într-un cartier mizerabil, primul gând al editorului a fost de a-i oferi 2000

de franci. Se duse personal la Balzac şi văzând casă, cum arăta pe dinafară, se gândi că şi 1.000 de franci ar fi de ajuns pentru un sărman romancier. Când Balzac îi deschise uşa şi editorul văzu în ce mizerie trăia autorul romanului, fără a se mai gândi, îi întinse trei sute de franci şi-i spuse:

— Domnule Balzac, cred că eşti mulţumit cu aceşti trei sute de franci drept de autor pentru romanul dumitale.

Şi Balzac, atunci în cea mai cumplită mizerie, desigur că se arătă nespus de încântat.

În ciuda faptului că Balzac scria continuu, ani la rând fusese obligat să trăiască mai mult decât modest, într-o cameră. Într-o seară auzi paşi străini în cameră. Era un hoţ. Când acesta trase sertarul biroului, Balzac începu să râdă. Speriat, hoţul voi să fugă, dar mai întâi îl întrebă pe Balzac de ce râde:

— Cum să nu râd dacă dumneata vii cu chei false, îţi rişti viaţa, ca să cauţi noaptea orbecăind, ceea ce eu, în depline drepturi, nu găsesc nici măcar ziua în plină lumină!

Honoré de Balzac îl prindea mereu cu minciuna pe valetul său.

— Minciuna e unul din cele mai urâte vicii. Nu-i frumos să-ţi minţi aproapele, îi spunea deseori Balzac valetului.

— Şi totuşi de câte ori bate portărelul la uşa noastră nu mă trimiteţi chiar dumneavoastră să-i spun că nu sunteţi acasă? îl întrebă valetul.

— Ar putea fi vreodată portărelul „aproapele nostru”? îi răspunse îmbufnat Balzac.

THÉODORE DE BANVILLE (1823 – 1891) – poet francez

Când prietenul lui Banville, Coppée, a fost ales

membru al Academiei Franceze, primind felicitările lui Banville îi spuse:

— Îmi face plăcere felicitarea ta, dar mă şi tulbură, deoarece nu găsesc just ca tu să nu fii membru până acum.

— Doar ştii că eu nu sunt în stare să fac necesarele vizite de protocol, îi răspunse modest Banville.

— S-ar putea să fii ales şi fără aceste meschine vizite

— Protestă Coppée. Dacă într-o bună zi vei primi titlul pe o tavă de argint?

— Nu ştiu dacă voi primi titlul, dar, oricum, tava nu aş restitui-o!

CHARLES BAUDELAIRE (1821–1867) – poet francez

Baudelaire, celebrul autor al volumului *Les fleurs du mal,* a fost întrebat de o vanitoasă şi vârstnică doamnă, căreia toată lumea îi făcea complimente:

— Câţi ani îmi daţi, maestre? Poetul îi răspunse uşor sarcastic:

— De ce v-aş mai da şi eu, din moment ce aveţi atâţia?!

Baudelaire, critic subtil, îi mărturisi într-o zi unui prieten:

— Eu cred doar în lucrurile rare: într-un intelect ieşit din comun, în caracterele dârze, într-un temperament extraordinar. În fond, ce elogiu mai mare poţi aduce unui diamant, decât definindu-l „solitar”?

PIERRE BENOIT (1886–1962) – romancier francez

Celebrul autor al *„Atlantidei” s*e plângea într-o zi lui Paul Bourget de injuriile pe care i le aduceau diverşi ziarişti în diverse reviste literare. Paul Bourget îl consolă, spunându-i:

— Eu nu m-am simţit un scriitor important decât

atunci când am încetat să mai citesc răutăţile criticilor…

PIERRE-JEAN DE BÉRANGER (1780–1857) – poet francez

O doamnă care-l invita foarte des la masă pe poetul Béranger, observând punctualitatea lui, nespus de amabilă, într-o zi îi spuse:

— Apreciez foarte mult punctualitatea dumitale, e semn de mare politeţe.

Iar Béranger, destrămând puţin impresia gazdei:

— Nu e numai politeţe. Este şi teama că toţi ceilalţi musafiri, în aşteptarea celui întârziat, nervoşi, n-ar face decât să sublinieze toate defectele celui ce întârzie…

LUCIAN BLAGA (1895–1961) – poet, dramaturg şi filosof român

Lucian Blaga asculta plictisit pe un tânăr pseudo-poet care se încăpăţânase să-i citească o nesfârşită tragedie în versuri. Deodată Blaga izbucni:

— Ia te uită ce vers sublim! Cum de s-a rătăcit în tragedia asta fără cap şi fără coadă?!

BLASCO IBÁÑEZ VICENTE (1867–1928) – romancier spaniol

Blasco Ibáñez era convins că un scriitor trebuie să fie şi un bun lector. El citea zilnic neîntrerupt patru ore, afirmând că „într-o zi sau alta tot ceea ce citeşti poate fi util”. Exemplul său pentru a-şi întări teoria, în faţa căreia unii prieteni de ai săi rămâneau sceptici, era următorul:

— Când am fost exilat într-un sătuc, neavând posibilitatea de a citi altceva decât cărţi militare, împrumutate de la văduva unui general, le-am devorat una după alta. Ei bine, în timpul războiului mă aflam pe frontul francez şi odată m-a invitat generalul Franchet d’Espéray la masă. Deşi era înconjurat numai de ofiţerii săi superiori,

eu, prin cultura mea militară, am reuşit să-i impresionez pe toţi ofiţerii francezi. Şi asta graţie lecturii mele, *illo tempore* (pe vremea aceea), aparent neinteresantă.

NICOLAS BOILEAU (1636–1771) – critic literar francez

Boileau nu a fost un copil precoce, care să fi dat vreun semn de ceea ce avea să devină. Tatăl său spunea adesea: „E un băiat bun, niciodată nu va spune ceva rău de nimeni”, fără a bănui măcar, că zeci de ani criticul Boileau avea să tiranizeze arta poetică franceză.

Ludovic al XIV-lea scriind câteva versuri îi ceru părerea lui Boileau:

— Sire, nimic nu vă este cu neputinţă: aţi ţinut să faceţi versuri. Proaste, dar aţi reuşit! îi răspunse marele critic.

La moartea lui Boileau, înmormântarea a fost atât de grandioasă şi atât de numeroşi cei ce-i urmau carul funebru, încât o femeie din popor exclamă:

— Ia te uită ce de prieteni a avut omul acesta! Şi când te gândeşti că cineva mi-a spus că n-a scăpat nimeni de gura lui, că despre fiecare găsea de spus câte ceva!

BERTOLT BRECHT (1898–1956) – dramaturg german

Faimosul dramaturg german, Brecht, intră în discuţie cu doi indivizi, conformişti şi conservatori care susţineau că „era natural” să izbucnească un război.

Înfuriat, Brecht le spuse:

— Într-o epocă în care domneşte confuzia sau curge sânge nevinovat, şi în care liberul arbitru ia locul, în mod inexorabil, legilor, în timp ce umanitatea se dezumanizează, nici într-un caz să nu spuneţi „e natural”

dacă în realitate vreţi ca totul să rămână neschimbat.

GEORGE GORDON BYRON (1788–1824) – poet romantic englez

Orfan de tată, micul George dispreţuia orice autoritate. Rebel ca instinct, dar generos şi drept. Văzând într-o zi că un coleg de şcoală, şchiop ca şi el, devenise bătaia de joc a unui elev dintr-o clasă superioară, neputând să-i ţină piept ca să-şi răzbune colegul insultat, i se adresă astfel:

— Câte ciomăgeli mai vrei să-i dai colegului meu şi câte alte insulte?

— Şi ţie ce-ţi pasă? îi răspunse băiatul acela mai mare.

— Îmi pasă fiindcă, spuse Byron, vreau să împart cu el şi ciomăgelile şi insultele. Jumătate mi se cuvin mie, deoarece suferim de aceeaşi pacoste!

— Odată Byron auzi pe un pictor de mâna a doua cum se lăuda că el, cu aceeaşi facilitate cu care pictează, scrie şi versuri.

Cum lui Byron nu-i plăceau ostentaţiile şi imixtiunile în arta altora, îi spuse:

— Dragul meu, ar trebui să ştii şi dumneata că pictorii scriu cu penelul, iar poeţii zugrăvesc cu cuvântul.

Într-o bună zi, Byron, călătorind cu doctorul Polidori, care-şi dădea aere de mare literat în faţa lui îl întrebă cum de-şi permite să-l trateze de la egal la egal. Polidori, înfumurat, îi spuse:

— Ce ne diferenţiază, de fapt? Tot ce eşti dumneata în stare să faci, pot face şi eu!

Plictisit, Byron îi răspunse:

— Cel puţin trei lucruri nu eşti în stare să le faci: eu sunt în stare să trec un râu înotând, să sting o luminare la o distanţă de douăzeci de paşi dintr-un foc de pistol şi să

scriu un poem din care să se vândă într-o singură zi patrusprezece mii de exemplare!

Când lord Byron a fost întrebat ce înseamnă Geneva pentru el, a răspuns:

— O speluncă a gentilomilor bogaţi!

CALLIMACH (304–240 î.e.n.) – poet şi critic grec

Callimach, care a trăit la curtea lui Ptolemeu, judeca valoarea cărţilor după volumul lor, considerând acest sistem infailibil:

— Cu cât e mai groasă o carte, spunea el, cu atât găseşti mai multe prostii în ea.

GEORGE CĂLINESCU (1899–1965) – scriitor şi critic literar român

Un student îi spune profesorului George Călinescu:

— Dumneavoastră care studiaţi „delirele onirice" doriţi să-mi daţi un sfat? Deseori în somn mă visez profesor. Ce să fac ca visele mele să devină realitate?

— Soluţia e să dormi mai puţin! îi răspunse cu simplitate genialul Călinescu.

George Călinescu avea un sistem al lui care nu dădea greş niciodată când voia să scape de pisălogi. Cum vedea pe vreunul, de la distanţă, în clipa când se apropia de el, îi strângea mâna din mers, scuzându-se astfel:

— Iartă-mă că nu mă opresc mai mult. Dar văd că se apropie de noi un mare pisălog…

ION LUCA CARAGIALE (1852–1912) – scriitor român Directorul general al ziarului umoristic la care scria şi Caragiale vede că pentru *registrator* era alocată o sumă de 450 lei lunar.

— Cine se îndeletniceşte cu meseria asta? întrebă el pe administrator.

— Caragiale, îi răspunse acesta.

— Ca sinecură e prea puţin… ca leafă e prea mult. Hotărăsc să se suprime imediat acest post – regretele mele domnului Caragiale.

GIACOMO CASANOVA (1726–1798) – literat şi diplomat italian

Giacomo Casanova avea o fascinaţie cu totul aparte. Deşi urât, cucerea pe oricine prin inteligenţa lui, prin spontaneitatea lui, prin umorul lui. Într-o zi, prinţul de Ligne[1], un bun prieten, i-a spus:

— Şi când te gândeşti că ai fi putut fi şi frumos, dragul meu, dacă n-ai fi atât de urât!

Prinţul de Ligne, în memoriile sale, povesteşte întâlnirea dintre Casanova, aşa-zis cavaler de Séingalt, şi împăratul Josef al II-lea, care a avut de suportat ironia spiritualului Casanova.

— Dispreţuiesc profund, spuse împăratul, pe cei ce-şi cumpără titluri de nobleţe.

— Şi-i dispreţuiţi oare mai puţin pe cei ce le vând, maiestate? întrebă Casanova.

AGATHA CHRISTIE (1897–1977) – scriitoare engleză

Cunoscuta scriitoare Agatha Christie nefiind deloc fascinantă ca prezenţă fizică, era în schimb plină de spirit. Când cineva o întrebă de ce se căsătorise cu un arheolog,

---

1 Unul dintre cei mai buni autori de memorii din istoria literaturii şi unul dintre puţinii scriitori ai vremii sale care încă mai pot fi citiţi fără a-ţi scrânti fălcile de atâta căscat. Lipsit de aroganţa celuilalt mare memorialist al epocii, Casanova, prinţul a scris mii de pagini convins că nu face literatură. Tocmai de asta a şi făcut.

ea răspunse imediat:

— L-am ales foarte bine, deoarece pe măsură ce voi îmbătrâni, el mă va găsi mai frumoasă, mai interesantă şi mai preţioasă!

JEAN COCTEAU (1892–1960) – scriitor, dramaturg şi regizor francez

Jean Cocteau îi povestea unui prieten despre un individ foarte avar cu soţia lui, căreia, ca să nu-i dea bani, îi spunea mereu că banii au microbi. Dar la rândul ei soţia, mai vicleană decât soţul ei, îi răspunse: „Nu avea grijă, banii dispar atât de iute din mâinile mele încât nu au când să-şi lase microbii”.

Rafinatul Cocteau, cult, talentat, dar amator al unei vieţi libere, neîncătuşate de prejudecăţi, şi-a atras multe clevetiri asupra lui, mai mult sau mai puţin justificate. Într-o bună zi, el fiind la curent cu maliţiozităţile născocite pe seama lui, suspină adânc şi apoi spuse:

— Au creat din mine un personaj căruia m-aş feri să-i strâng mâna!

Jean Cocteau e întrebat ce părere are despre infern şi despre paradis. Rămâne câtva timp pe gânduri, apoi răspunde:

— Nu-mi pot exprima nicio părere, deoarece am prieteni şi într-un loc şi în celălalt…

DANTE ALIGHIERI (1265–1321) – scriitor italian

Trecând pe o stradă din Firenze, Dante auzi un fierar care, în timp ce lucra, cânta unele versuri din *Divina Commedie,* pocindu-le. Fără să spună o vorbă, Dante intră în fierărie şi, apucând la întâmplare câteva unelte ale fierarului, le aruncă în mijlocul drumului. Văzând privirea nedumerită a bietului fierar, îi spuse:

— Tu-mi distrugi opera mea cea mai de preţ şi eu mă răzbun pe tine, distrugându-ţi uneltele!

Se povesteşte că Dante Alighieri avea o memorie nemaipomenită. Un prieten îl întrebă într-o zi:

— Care e cea mai bună mâncare? Dante îi răspunse:

— Ouăle.

După un an, acelaşi prieten îl opreşte brusc şi-l întreabă:

— Cu ce?

Iar Dante îi replică prompt:

— Cu sare şi cu pâine.

ALPHONSE DAUDET (1840–1897) – romancier şi poet francez

Daudet schimbase mai multe vorbe violente cu Albert Délpit. A doua zi, un prieten comun veni la Daudet cu următorul bilet din partea lui Délpit: „Am cea mai mare admiraţie faţă de talentul dumitale de scriitor, dar nu pot să-mi exprim aceeaşi admiraţie faţă de caracterul dumitale”.

La care Daudet îi răspunse:

— Pentru mine este exact „invers”.

Un romancier popular, foarte criticat pentru stilul său, îi spuse lui Daudet:

— Şi totuşi, eu franceza mea o cunosc bine!

— Nu mă îndoiesc, îi replică Daudet, dar n-o cunoşti pe cea a altora…

EDMONDO DE AMICIS (1846–1908) – scriitor italian

Când de Amicis i-a propus lui Gandolin să facă o excursie pe munte, umoristul i-a răspuns:

— E o adevărată delectare să admir muntele, privindu-l dinspre câmpie. Aşa că e inutil să mă mai urc, fiindcă de sus nu l-aş mai putea admira…

BARBU DELAVRANCEA (1811–1864) – scriitor român Delavrancea se întâlni cu şeful partidului liberal, Mitică Sturza. La un moment dat acesta îi spuse:

— Două parale nu dau pe un om de spirit. Mai trebuie şi altceva ca un om să fie valoros.

Delavrancea, delicat, nu-i răspunse, dar în gândul lui se întrebă: „Cam cât ar da oare un om de spirit pe Sturza?

CHARLES DUCLOS (1704–1772) – istoric francez

Duclos afirmă că: „Omul perfect seamănă cu toţi ceilalţi, deşi niciunul dintre toţi ceilalţi nu-i seamănă lui”.

ALEXANDRE DUMAS-tatăl (1803–1870) – romancier şi dramaturg francez

La succesul premierei *„Demimonde”* a lui Dumas-fiul, cineva îi spuse lui Dumas-tatăl:

— Cred că şi dumitale se datorează succesul piesei.

— De fapt eu am cel mai mare merit.

— Nu înţeleg?

— Eu sunt autorul autorului, ce vrei mai mult?!

ALEXANDRE DUMAS-fiul (1824–1835) – romancier şi dramaturg francez

Alexandre Dumas-fiul lua masa la doctorul Gistal, o celebritate medicală a timpului.

Când au trecut în salon, la cafea, doctorul Gistal s-a apropiat de Dumas şi i-a spus:

— Din câte ştiu, ai un talent nemaipomenit de a improviza versuri. Fă-mi plăcerea şi onorează-mi şi mie albumul cu două-trei versuri.

Dumas nu pregetă, luă albumul şi scrise:

„De când doctorul Gistal
Are bolnavi în îngrijire
S-a golit chiar un spital…
Dar s-au umplut trei cimitire!”

Un critic literar maliţios îl apostrofează într-o zi pe autorul „Damei cu camelii”:

— Domnule Dumas, ai început să scrii absurdităţi:

„… vid dureros creat de momente de slăbiciune etc. etc…” Ce mai e şi asta? Dacă e vid cum poate fi totuşi dureros? E o absurditate!

Calm, Dumas găseşte replica:

— Un exemplu că nu-i absurd ar putea fi şi acesta: pe dumneata nu te-a durut niciodată capul? Iată un vid… dureros!

LECONTE DE LISLE (1818–1894) – poet francez

Când Leconte de Lisle s-a prezentat drept candidat la Academia Franceză, locul lui fusese ocupat de Victorien Sardou. Leconte de Lisle n-a avut decât un singur vot, din partea lui Victor Hugo.

— Eu mă consider ales – spuse de Lisle – dat fiind că Victor Hugo e singurul alegător care contează într-adevăr în această Academie.

Într-un salon literar se aflau poeta Elena Văcărescu şi poetul Leconte de Lisle. Acesta o rugă pe poetă să-i recite câteva versuri de ale ei. Un bun prieten al poetului îi şopti Elenei Văcărescu:

— Leconte uită adesea propriile lui versuri. Declamaţi, doamnă, versuri de ale lui şi vă veţi convinge.

Elena Văcărescu îl ascultă şi declamă din *Apollonide,* iar Leconte izbucni la urmă în aplauze:

— Versuri încântătoare! Bravo! Bravo!

Cum toată lumea începuse să râdă, poetul nu mai înţelegea nimic şi continuă:

— Aveţi ceva de spus: Oare nu vă plac? Mie mi se par minunate aceste versuri!

Atunci în ilaritatea generală i se dezvălui gluma nevinovată, la care poetul se îmbujoră de ruşine.

MIHAI EMINESCU (1850–1889) – poet, prozator şi publicist român

Odată, Mihai Eminescu a fost întrebat de un cititor care părea să nu-i fi înţeles prea bine versurile:

— Domnule Eminescu, dumneavoastră nu credeţi că în viaţă nu e bine să fii prea emotiv?

Iar Eminescu visător îi răspunse:

— Şi totuşi e oribil să fii „nesimţitor şi rece” în toate…

FÉNELON (FRANÇOIS DE SALIGNAC DE LA MOTHE) (1651–1715) – scriitor francez

Fénelon era renumit pentru modestia lui. Într-o zi un prieten îl întrebă de ce nu merge niciodată cu trăsura.

— Dar e foarte simplu, dragul meu, îi răspunse scriitorul. Mi-ar fi totdeauna teamă ca nu cumva să întâlnesc un pieton care să valoreze mai mult decât mine.

PAOLO FERRARI (1822–1889) – dramaturg italian

Paolo Ferrari, când compunea comediile sale, avea obiceiul să scrie în picioare în faţa unui pupitru înalt, aidoma unui amvon. Explicând prietenilor curioşi de ce îşi alesese acest mod de a scrie, el le spuse:

— Stând în picioare, în timp ce-mi scriu comediile, evit să adorm înainte de a adormi publicul.

GEORGES FEYDEAU (1862–1921) – autor dramatic francez

Feydeau, aflându-se într-o zi într-un han, renumit prin cafeaua mizerabilă pe care obişnuia s-o servească hangiul, chemă deoparte pe hangiţă şi o întrebă:

— Spune-mi, frumoasă hangiţă, ai cicoare în cămară?

— Desigur, răspunse hangiţa, fără a înţelege bine întrebarea.

— Multe pachete?

— Vreo treizeci, răspunse ea cu francheţe.

— Adu-mi-le toate aici, te rog, îi ceru Feydeau. Hangiţa îi făcu pe gust.

— Este absolut tot ce aveai în cămară?

— Absolut tot.

— Ei bine, atunci, fii bună şi fă-mi o cafea, îi ceru Feydeau, care avea o poftă nemaipomenită de o cafea bună.

Într-o bună zi, luându-i un interviu, un jurnalist îl întrebă, între altele, pe Feydeau dacă era greu de scris un *vaudeville.*

— Absolut deloc, îi răspuns Feydeau. Iei cea mai tragică situaţie cu putinţă şi-i scoţi în relief partea grotescă. Nu există tragedie să nu aibă şi o latură comică. Iată de ce în genere autorii de comedii sunt mai totdeauna trişti.

Într-o seară, când să iasă dintr-o cafenea, un individ, nu prea rău îmbrăcat, îl opreşte pe Feydeau să-i ceară un ajutor:

— Domnule, fie-vă milă de un biet om! Am avut o slujbă grozavă şi am pierdut-o!

— Se prea poate, dar nu sunt eu cel ce a găsit-o! răspunse sarcastic Feydeau şi trecu mai departe.

Într-un salon se vorbea de opere de binefacere.

— Eu, spunea un bătrân faimos pentru avariţia lui, de îndată ce un cerşetor îmi cere de pomană îmi şi vâr mâna în buzunar…

— Răul constă, îl întrerupse Feydeau, că uitaţi s-o mai scoateţi.

Un financiar fără scrupule, extraordinar de bogat, trecea prin faţa cafenelei unde Feydeau stătea la o masă cu un bun prieten. Când îl văzu trecând pe bogătaş, prietenul îi spuse lui Feydeau:

— Eu aş fi mulţumit să posed numai ceea ce a furat omul ăsta!

— Fără să-ţi dai seama că l-ai lăsa pe drumuri?

Un impresar teatral primise într-o zi o scrisoare foarte insultătoare: porc, bestie, infam şi alte insulte îl scoaseră din sărite pe impresar, căruia i se păru că recunoaşte în scrisoare caligrafia lui Feydeau. Înfuriat la culme irupe în casa autorului de comedii, cerându-i socoteală de insultele din scrisoare. Cu calm, Feydeau îi răspunde:

— Dragul meu, în primul rând nu e caligrafia mea şi te poţi convinge uşor, în al doilea rând, nu sunt singurul om care să te cunoască atât de bine…

GUSTAVE FLAUBERT (1821–1880) – romancier francez

Într-o zi Flaubert îl întâlni pe Téophile Gautier şi-i spuse:

— Sunt pe punctul de a termina romanul Madame Bovary. Îmi lipsesc doar vreo zece – douăsprezece pagini, am totuşi cadenţa fiecărui period. În şase-şapte luni sunt gata.

Gautier nu a înţeles niciodată această trudă laborioasă a formei la Flaubert, de aceea mai glumea câteodată în societate spunând:

— Bietul tânăr are remuşcări că în *Madame Bovary* a lăsat două prepoziţii una după alta „o coroană de flori de portocal”. S-a frământat mult, dar şi-a dat seama că nu are altă soluţie.

ROBERT DE FLERS (1872–1927) – scriitor şi diplomat francez

Un prieten critica faptul că de Flers avea o caligrafie ilizibilă.

— Ce vreţi, răspunse de Flers, mai toţi scriitorii ca şi medicii au un scris indescifrabil.

Un alt prieten, venind în favoarea lui de Flers, interveni:

— Mai rău când o scriere tipărită e ilizibilă, făcând aluzie la un foarte cunoscut ziarist francez prolix.

Robert de Flers povestea prietenilor săi păţania cu valetul lui care-şi manifestase dorinţa de a asista la una din comediile sale. De Flers îi făcu pe plac valetului şi la prima reprezentaţie a uneia din comediile lui îi oferi şi un fotoliu. După vreo două săptămâni se reprezenta o nouă comedie a lui de Flers şi el din nou îşi invită valetul. Seara după spectacol, îi ceru părerea, la care valetul îi răspunse în hohote de râs:

— Oh, domnule, vă mulţumesc din inimă. De astă dată mi s-a părut şi mai idioată decât prima dată, m-a făcut să râd şi mai cu poftă!

— În naivitatea lui, valetul – spunea de Flers, m-a făcut să înţeleg că a doua comedie era mai bună decât prima.

ANATOLE FRANCE (ANATOLE FRANÇOIS

THIBAULT) (1844–1924) – scriitor francez

Anatole France în mediul familiar arăta atâta modestie şi simplitate încât adeseori personalul său de serviciu depăşea limitele, arătându-se chiar fără respect. Odată, unul din slujitorii săi se exprimă astfel în faţa pictorului Van Dongen:

— Mă mir cum se face atâta vâlvă în jurul domnului France! După părerea mea e un om foarte simplu, şi nici nu pare prea deştept!

Între Anatole France şi Rodin era o falsă prietenie, dar o sinceră, reciprocă, admiraţie. De câte ori se întâlneau, Rodin spunea:

— Dragul meu France, în curând voi avea plăcerea să-ţi fac bustul!

— Iar Anatole France nu uita să-i răspundă:

— Maestre Rodin, în curând voi scrie o splendidă biografie a dumitale!

Bustul lui Anatole France n-a fost făcut niciodată şi nici biografia lui Rodin n-a fost scrisă de France.

Într-o zi, pe un ger năprasnic, academicienii stăteau în jurul unui şemineu, când intră Paul Bourget, cu un aer foarte trist.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebară prietenii.

— Un bun prieten e bolnav şi suferă cumplit. După o clipă adăugă:

— Şi totuşi îl invidiez.

Şi începu elogiul suferinţei, în timp ce se aşeză şi el lângă foc. Se înflăcără într-atât în elogierea sublimului suferinţei, încât Anatole France, care-l ascultase cu atenţie, îl întrerupse brusc:

— Dragul meu Bourget, te-ai înfierbântat atât în celebrarea suferinţei, încât nici nu-ţi mai dai seama că ţi-au luat foc pantalonii!

Fiind ajunul Anului Nou, Anatole France cumpără mai multe daruri într-un magazin, lăsând respectivele adrese unde aveau să fie trimise, cu cartea sa de vizită.

— Fiind vorba de cadouri, spuse vânzătoarea, voi avea grijă să şterg toate preţurile.

— Dimpotrivă, poate e mai bine să adăugaţi câte un zero sau mai multe, la fiecare din ele, sugeră France, fără glumă.

GANDOLIN (LUI GI ARNALDO VASSALO) (1852–1906) – ziarist italian

Câţiva prieteni discutau cu Gandolin despre experienţa care vine odată cu vârsta.

— Da, observă Gandolin, timpul este într-adevăr cel mai mare maestru, dar are un defect: îşi ucide elevii tocmai când dau impresia că i-au înţeles mai bine lecţiile.

Unui individ care-i trimisese un articol pentru ziarul lui, într-o proză prolixă şi incoerentă, însoţită de următoarea scrisoare: „Îţi trimit un articol pentru ziarul tău, pune tu, te rog, virgulele necesare”, Gandolin îi răspunse:

„Cu prima ocazie trimite-mi tu virgulele şi-ţi completez eu articolul”.

Un tânăr ziarist dornic de a fi angajat de Gandolin caută să-l linguşească, inventând un limbaj dulceag şi alambicat:

— Domnule Gandolin, începu tânărul, sper ca suind treptele inegalabilei dumneavoastră amabilităţi să pot ajunge la înălţimea bunăvoinţei dumneavoastră.

La care spiritualul Gandolin nu întârzie să-i răspundă:

— Întocmai, dragul meu, dar mai întâi aşteaptă să-mi

deschid umbrela modestiei mele pentru a mă putea adăposti de grindina complimentelor dumitale…

THÉOPHILE GAUTIER (1811–1872) – critic, romancier şi poet francez

Între prieteni, Gautier discuta despre cărţi, despre pictori, cu o profunzime critică net superioară tonului rezervat şi concesiv pe care-l avea când scria câte un articol, încât cineva îl întrebă:

— Care e explicaţia că nu scrieţi pe acelaşi ton cu care discutaţi artă şi literatură?

— Vă voi răspunde tuturor printr-o povestioară: Cu câtva timp în urmă, directorul ziarului la care scriu.

— Walewsky, mă chemă şi-mi spuse cam acelaşi lucru ca şi voi: „Nu mai vreau indulgenţă faţă de nimeni. Articolele dumitale sunt prea reţinute, prea dulcege, în fine, nu interesează deloc publicul!” „Foarte bine, i-am răspuns eu. Chiar de mâine seară voi căuta să fiu foarte incisiv, când voi scrie articolul după premiera comediei lui X – prieten bun de-al directorului”. La care el se repezi: „Uite ce e, Gautier – îmi spuse – mai amân-o cu severitatea până-ţi voi spune eu, eventual începi de săptămâna viitoare”. Şi de atunci, dragii mei, eu aştept să-mi spună directorul de când pot deveni incisiv…

Prietenii lui Gautier au înţeles în fine motivul diferenţei între tonul discuţiilor lui Gautier şi articolele lui.

Gautier adesea făcea uz şi de zece neologisme sau cuvinte foarte rare pe câte o pagină, spunând:

— Ascultaţi-mă pe mine, eu cunosc cititorii, tocmai pasajele pe care nu le vor pricepe le vor lăuda mai cu entuziasm!

Théophile Gautier îi spunea deseori lui Léon Gozlan, scriitor şi ziarist francez din vremea lui:

— Dragul meu, tu eşti un talent tăiat pe prea multe faţete, atât de multe, că nu le mai poţi urmări pe toate… Despre Balzac spunea: „Balzac toarce romane după romane la picioarele creditorilor”.

Despre Renan spunea că „e cel mai blând dintre oamenii cruzi”.

Despre Alfred de Vigny că este „o minunată extindere de voce”.

Ca Preşedinte al Societăţii Autorilor, foarte des, Léon Gozlan îşi prezenta demisia, ca după scurt timp să revină asupra hotărârii luate.

După moartea lui, Gautier se exprimă astfel:

— Bietul Gozlan de astă dată şi-a dat demisia de la viaţă, şi din păcate în situaţia asta nu mai are nicio şansă de a şi-o retrage…

ANDRÉ GIDE (1869–1951) – scriitor francez

André Gide, nu prea galant cu femeile, ironizând continuu pe doamnele din buna societate care vorbeau mai des decât se cuvenea despre operele lor de binefacere, era încântat să redea o parte dintr-o frază rostită de o asemenea doamnă: „Un lucru e clar, domnule Gide, că dacă aş renunţa la servitorii mei, nu mi-ar mai rămâne timp să tricotez pentru copiii săraci!”

JOHANN WOLFGANG GOETHE (1749–1832) – poet german

Unui individ care-i reproşa câteva neologisme folosite în opera sa, Goethe i-a răspuns:

— Puterea şi bogăţia unei limbi nu constă în a elimina, ci în a acumula!

Goethe era adesea asediat de tot felul de curioşi. Într-o zi, scos din sărite de insistenţele unui englez

necunoscut, admise până la urmă să-l primească. Ca o răzbunare, Goethe se aşează în mijlocul camerei, cu braţele larg desfăcute, ochii în sus, nemişcat ca o statuie. Englezul rămase o clipă surprins, de îndată ce intră. Dar după aceea, fără a-şi pierde calmul olimpic, tipic englezilor, îşi scoase ochelarii, se roti în jurul lui Goethe, întocmai ca în jurul unei statui. Îl studie cu atenţie din cap până în picioare şi se retrase fără a saluta… ca dintr-un muzeu.

Întrebarea e care din cei doi a demonstrat mai mult spirit?!

Goethe se afla pe o cărare îngustă din parcul din Weimar. La un moment dat se pomeni faţă în faţă cu unul din cei mai acerbi critici ai săi. Cu îngâmfare criticul nu se abţinu şi-i spuse:

— Nu mă dau în lături în faţa unui nebun!

— Eu da, îi răspunse zâmbind Goethe, şi-i făcu loc să treacă.

NIKOLAI GOGOL (1809–1852) – scriitor rus

La abia douăzeci şi trei de ani, Gogol publică prima sa carte de povestiri. A fost un succes extraordinar care i-a garantat celebritatea.

Ducându-se în tipografie ca să facă ultimele corecturi de tipar, îşi dădu seama că toţi tipografii îl priveau şi pufneau în râs. Cerându-le o explicaţie, tipografii i-au răspuns că în felul acesta îşi manifestau ei satisfacţia şi bucuria pe care o avuseseră, citindu-i povestirile.

— Atunci am înţeles, spuse Gogol, că eram un scriitor pe placul poporului.

Într-o zi, prietenul lui Gogol, Aksakov, se lamenta că el cu greu mai găseşte subiecte interesante pe care să le trateze.

— Viaţa e uniformă şi săracă, spunea el. Nimic nou şi

interesant nu mai văd în ea!

Iar Gogol îi răspunse:

— Dimpotrivă, viaţa e diversă şi bogată, comicul se ascunde în orice, şi e nevoie doar de puţin talent din partea scriitorului pentru a reuşi să redea situaţiile comice în care trăim. Încearcă să-ţi schimbi părerea şi vei suscita stupefacţie în jurul tău!

— Puşkin i-a sugerat lui Gogol subiectul din *„Suflete moarte”,* deşi părea că ar fi ţinut să trateze el însuşi acest subiect. Când a apărut însă romanul lui Gogol, a exclamat:

— Trebuie să fii atent cu mititelul ăsta! Te fură cu atâta iuţeală, că nu-ţi mai lasă nici timp să strigi:

„Ajutor!”

Gogol, citind din manuscrisul său *„Suflete moarte”* lui Puşkin, nu înţelegea de ce, pe măsură ce-i citea, marele Puşkin devenea mai trist şi mai gânditor. Cu atât mai mult cu cât el, Gogol, scrisese cartea aceea cu intenţia de a-i distra pe cititori, nicidecum de a-i amărî. La urmă, Puşkin într-un oftat adânc exclamă:

— Doamne, cât e de jalnică Rusia noastră!

Abia atunci Gogol şi-a dat seama că ceea ce scrisese el era o satiră amară a ţării sale în vremurile acelea.

EDMOND ŞI JULES DE GONCOURT – Edmond (1822–1896); **Jules Huot de** (1830–1870) – scriitori francezi

În legătură cu opinia publică, fraţii de Goncourt povesteau câteodată prietenilor această întâmplare:

— După cum vă amintiţi, *Henriette Maréchal,* scrisă de noi, a fost mult timp fluierată, până a se impune publicului. Într-atât, încât într-o seară, când înainte de piesa noastră s-a reprezentat *Les precieuses ridicules* a lui Molière, spectatorii, îndârjiţi, crezând că e *Henriette Maréchal* au fluierat până n-au mai putut şi pe Molière,

convinşi că era Goncourt.

Edmond de Goncourt obişnuia să spună despre financiari şi bancheri:

— Sunt pungaşi care au cumpărat de la guvern

— Permisul de a fura!

MAXIM GORKI (ALEKSEI MAXIMOVICI PEŞKOV)

(1868–1936) – scriitor rus

O curiozitate e aceea că Gorki şi Şaliapin au trăit primii ani ai copilăriei unul aproape de altul fără a se împrieteni. Provenind amândoi dintr-un sărac cartier suburban, unul fiind din Nijni-Novgorod, iar celălalt din Kazan, urmaseră aceeaşi cale pentru a cuceri gloria. În aceeaşi zi şi la aceeaşi oră au bătut la uşa Operei din Kazan, prezentându-se împreună, deşi nu se cunoşteau, la examenul de corist.

Ciudat e că Gorki a fost admis cu onoare la examenul de corist, el care avea să devină mare scriitor şi în schimb a fost respins Şaliapin care avea să devină vestit cântăreţ.

Mai târziu, când aceşti oameni celebri au devenit prieteni, râdeau cu poftă de strania întâmplare de câte ori îşi aduceau aminte.

Cineva, în timp ce Gorki lăuda autobiografia lui Cellini tradusă în rusă, observă că toate cele descrise de Cellini nu erau decât născociri. Gorki se înfurie:

— Chiar dacă ar fi simple născociri, mie tot îmi plac! Sunt născociri pe care numai Cellini le putea născoci şi numai pe vremea lui le puteai spune omenirii întregi!

Pentru Gorki binele şi frumosul erau două concepte care se confundau într-unul singur. Lacrimi îi străluceau în ochi de câte ori asculta un cântec frumos sau de câte ori

admira o capodoperă a picturii. Într-o seară, în casa unui scriitor din Moscova se discuta despre definiţia intelectualului. După o varietate de păreri, din partea unuia şi a altuia dintre invitaţi, Gorki spuse:

„Intelectualul este fiinţa care în fiece clipă a vieţii sale este gata să se aşeze în prima linie, cu pieptul gol, dispus să apere adevărul şi să-i sacrifice propria-i existenţă”.

FRANZ GRILLPARZER (1791–1872) – dramaturg austriac

Într-o zi, Grillparzer se întâlni cu cenzorul care-l apostrofă:

— De multă vreme n-ai mai scris nimic, Grillparzer.

De ce?

— Tocmai dumneata mă întrebi? Ce ai găsit atât de grav în ultima mea dramă *Ottokar* ca să te facă să mi-o ţii doi ani în sertar?

— Ce-i drept, nimic rău, dar mă gândeam mereu în sinea mea, şovăitor: „Nu se ştie niciodată” şi din prudenţă am ţinut-o în sertar...

GRIMOD DE LA REYSIÈRE (1758–1838) – literat francez

Într-o zi Fouché îl invită pe Grimod în biroul lui. În calitate de ministru al poliţiei voia să-i ceară cont de anumite afirmaţii neplăcute la adresa lui Napoleon.

— Aţi fost greşit informat, domnule ministru – îi spuse Grimod, de cum intră în biroul lui Fouché. Eu am mare admiraţie pentru Napoleon, doar că am spus că un geniu ca Napoleon nu ştie să facă uz de talentele lui multiple.

— Ce vrei să insinuezi? – întrebă Fouché.

— Gândiţi-vă la ce grad de perfecţiune ar ajunge dacă ar colabora cu mine, de exemplu la perfecţionarea

artei culinare, în loc să se irosească în războaie care nu aduc bucurii nimănui!

— Fouché pufni în râs şi-l lăsă în pace pe autorul *Almanahului pofticioşilor.*

Grimod, râzând de superstiţiile unora, cu mult spirit afirma:

— Eu mă sperii când suntem treisprezece la masă doar când ştiu că masa a fost pregătită pentru doisprezece. Când se varsă sarea nu mă tem decât dacă se varsă pe o mâncare gustoasă, şi-o strică!

ANTONIO GUABAGNOLI (1798–1858) – poet burlesc italian

Guadagnoli mai toată viaţa lui a fost sărac. Destul de înaintat în vârstă, s-a întâmplat să-i vină ca din cer o modestă moştenire din partea unui unchi al lui care murise. Întâlnindu-l un prieten şi văzându-l pe Guadagnoli în doliu, se opri şi-l întrebă:

— Ei, dragul meu, ce ţi s-a întâmplat? Şi Guadagnoli nu întârzie cu răspunsul:

— Unchiul meu şi cu mine am trecut la o viaţă mai bună, mai dreaptă, deşi fiecare pe altă cale…

Guadagnoli ieşind într-o seară, împreună cu un prieten, din casa unui mare critic, prietenul lui Guadagnoli îşi exprimă o părere:

— În fond, criticul X nu e atât de rău pe cât se lamentează toţi scriitorii…

— Şi eu cred că şi tine. Dar dacă ar vrea să otrăvească pe vreun scriitor, ar alege otrava cea mai lentă, de asta să fii convins.

FRANCESCO DOMENICO GUERRAZZI (1804–1873) –

scriitor şi om politic italian

Odată, la Genova, Guerrazzi intră într-o biserică împreună cu un prieten de al lui. De la amvon, preotul spunea mari năzbâtii cu pretenţii de predică. Guerrazzi nu se stăpâni să nu facă următoarea reflecţie:

— Vezi, dragul meu, i se adresă el prietenului. Pe vremuri, când religia era păgână, boii erau duşi la templu numai ca să fie sacrificaţi pe altar. Azi, în schimb, se suie în amvon şi predică!

Giovanni Santarlasci era un patriot din Lucca. În timpul dictaturii lui Guerrazzi el făcea parte din opoziţie. Aflându-se din întâmplare la o adunare politică la care vorbea Guerrazzi, din lipsă de consideraţie faţă de acesta, comenta fiece cuvânt al oratorului cu vecinul său. Scos din sărite, Guerrazzi îşi întrerupse discursul şi fixându-l furios pe Santarlasci, întrebă cu glas tare:

— Cine e acest nou Brutus?

Santarlasci, fără a-şi pierde cumpătul, îi răspunse, ridicându-se în picioare, pe un ton cât se poate de clam:

— Acolo unde nu există un Cezar nu poate exista un Brutus!

KNUT PEDERSEN HAMSUN (1859–1952) – scriitor norvegian

Hamsun, mai înainte de a se dedica literaturii, fusese obligat să facă multiple alte meserii, printre care şi aceea de încasator într-un tramvai, la Chicago. Deşi cu memoria lui prodigioasă reţinuse staţiile în ordinea în care veneau, nu reuşise niciodată să ştie punctul precis unde se oprea tramvaiul, încât călătorii erau siliţi totdeauna să parcurgă distanţe pe jos, fie înainte, fie înapoi, deoarece el anunţa mereu o staţie în loc de alta. Reclamaţiile călătorilor s-au strâns atât de multe, încât administraţia a fost nevoită să-l concedieze pe încasatorul incapabil de a se orienta. Şi

astfel Hamsun a trebuit să-şi caute altă slujbă, apropiindu-se fără să-şi dea seama de adevărata lui menire.

ADRIEN HÉBRARD (1833–1914) – ziarist şi om politic francez

Hébrard, directorul ziarului *Le Temps,* rezuma în patru cuvinte legile ziaristicii: *„Savoir. Faire. Savoir faire. Faire savoir”* (A şti. A face. A şti să faci. A face să se ştie).

Adrien Hébrard spunea despre Gaston Deschamps, redactorul ziarului *Le Temps (Timpul):*

— Unii ziarişti scriu de dragul de a scrie, alţii scriu ca să-şi câştige existenţa… Deschamps, în schimb, scrie ca să-şi omoare… *„Timpul!”*

Într-o seară, mai mulţi prieteni ai lui Adrien Hébrard făceau elogiul virtuţilor. Unul mai înflăcărat decât altul. Doar Hébrard îi aduse pe pământ cu scepticismul lui:

— Uitaţi, dragii mei, că noi ne câştigăm pâinea de pe urma viciilor altora şi nu ştiu dacă în numele virtuţii noastre… de talentaţi ziarişti.

HEINRICH HEINE (1799–1856) – poet german

Heine s-a născut la 13 decembrie 1799, dar părinţii l-au declarat abia în 1800 ca să-l poată sustrage de la serviciul militar. De această eroare voluntară profită mai târziu poetul ca să se poată întineri cu un an şi ca să fie spiritual în legătură cu data naşterii lui, lăudându-se că:

— Eu sunt primul om al secolului!

Poetul Heine voia să se ducă în Anglia într-o călătorie de studii. De aceea se adresă unchiului său Solomon Heine, renumit bancher din Hamburg, ca să-l ajute cu bani.

Unchiul medită puţin şi apoi îi răspunse:

— Uite ce e. Eu îţi fac o scrisoare de recomandare la Rothschild care te va invita la el, îţi mai dau şi o scrisoare de credit de patru sute de lire sterline, dar pe care tu n-o vei folosi, ci doar vei face în aşa fel ca cei din jurul tău s-o vadă din când în când ca să faci o oarecare impresie…

— Bineînţeles, întregi iute poetul.

Dar de cum a ajuns la Londra a şi schimbat scrisoarea de credit în patru sute de lire sterline. Când a revenit la Hamburg şi unchiul său a început să-l dojenească, impasibil, poetul Heine i-a răspuns:

— Dragă unchiule, dar onoarea de a purta numele meu, pentru tine nu are nicio valoare?

Un autor lipsit de talent îi ceru lui Heine părerea asupra unei cărţi pe care i-o lăsase de mai multă vreme s-o citească.

— Uite ce e, începu să-i vorbească Heine tânărului scriitor, citind cartea pe care mi-ai lăsat-o am adormit, dar cum am început să visez că citeam în continuare aceeaşi carte, de plictiseală, m-am trezit.

Vorbind despre un poet foarte infatuat şi de slabă esenţă care a avut totuşi o scurtă perioadă de popularitate în Franţa, pe nume Beer, Heine spuse:

— Nemurirea operei lui Beer va dura numai cât va dura viaţa lui.

Ce-i drept, odată cu Beer a murit şi opera lui.

Într-o după-amiază, în holul unui hotel din Boulogne.

Heine era cufundat în lectură. Din cauza vremii urâte irupseră în hol câţiva italieni care discutau pe un ton foarte înfierbântat între ei. Heine aşteptă ce aşteptă, sperând ca respectivii să-şi dea seama că nu erau singuri în holul hotelului, dar ei vorbeau din ce în ce mai tare. Apropiindu-se delicat de grup, Heine întrebă cu un aer

timid:

— Mă iertaţi, nu cumva vă deranjez dacă încerc să-mi continui lectura?

Heine accepta criticile pe care i le aducea fratele său, Max, căruia îi încredinţa bucuros versurile sale abia compuse. Dar când fratele lui, Max, îi spuse într-o bună zi că şi el scrisese versuri, de îndată ce termină lectura lor, Heine îi spuse:

— Dragul meu, scrie în proză, te rog, un singur poet este şi aşa prea mult într-o familie!

O oarecare contesă de Monaco, care avea deseori musafiri la masă, nu-l invitase niciodată pe Heine. Văzându-l într-o aleasă societate, catadicsi totuşi să-l poftească într-o zi, la ea acasă, la o cafea.

Poetul, destul de plictisit de acea jumătate de invitaţie, i-a răspuns cu ironie:

— Doamnă contesă, nu cred să vă pot satisface dorinţa, deoarece totdeauna mi se serveşte şi cafeaua acolo unde sunt invitat la masă.

Heine considera pictura şi sculptura inferioare artei scrisului, de aceea îi trata pe pictori şi pe sculptori cu un oarecare aer de suficienţă.

Într-o zi, într-un grup de pictori, Heine începu o lungă discuţie din care reieşea că în timp ce o poezie sau o tragedie acţionează imediat şi direct asupra unui mare număr de persoane, o pictură nu poate deveni populară decât după ce a fost interpretată de un poet. Ca atare, încheie Heine:

— Un pictor e totdeauna la dispoziţia poetului.

Dar la râsetele nemaipomenite ale pictorilor el se întrerupse. Unul dintre ei făcuse pe tăcute caricatura poetului. Înfuriat, Heine recunoscu că de data aceea poetul

se aflase la dispoziţia pictorului.

Soţia lui avea un papagal, la care ţinea foarte mult, dar care îl împiedica de multe ori pe poet să scrie. Într-o zi, scos din sărite, Heine îl otrăvi. Matilde, când află, îl certă atât de tare, încât Heine se duse imediat în târg să-i cumpere altul. Gândind cu glas tare, Heine răbufni: „Cred că Pluton n-a ştiut ce este cu adevărat Infernul decât după ce a adus-o acolo pe Proserpina”.

Heine era la Paris. Era foarte bolnav.

Când infirmierele îi făceau patul, îl luau amândouă în braţe ca pe un copil, şi-l aşezau cu grijă pe un divan.

Într-o zi, fratele său, Max, asista la toată această manevră; Heine, ca să-şi mai dea curaj, glumi astfel cu el:

— Max, când te vei întoarce în Germania le vei putea povesti compatrioţilor noştri că m-ai văzut la Paris purtat pe braţe…

Unui prieten care-i reproşa lui Heine că nu-i cruţă nici măcar pe prieteni de spiritul său sarcastic, foarte liniştit, poetul îi răspunse:

— Dragul meu, pe seama cui să fac un spirit dacă nu pe seama prietenilor, deoarece duşmanii le iau pe toate invers, în schimb prietenii au cel puţin bunătatea să nu le interpreteze greşit, dacă nu, de ce s-ar mai numi

— Prieteni?

Într-o bună zi Heine primi vizita unui oarecare poet german, Moritz Hartmann.

— M-a vizitat azi o doamnă, dragul meu Hartmann, îi spuse poetul Heine.

— Ei bine, cine era?

— Singura pe care tu n-ai avut până acum plăcerea de a o cunoaşte, dragă Hartmann – Muza!

Boala lui Heine se tărăgăna atât de mult, încât mai toţi prietenii pregetau să-i facă vizite, într-o zi veni la el Hector Berlioz. Heine îi spuse:

— În toate eşti un original, Berlioz!

— De ce? întrebă uimit celebrul compozitor.

— În ciuda faptului că mă ştiu mereu acasă, prietenii mei nu mă mai vizitează niciunul… aşa că tu… ieşi din comun!

Adesea Heine era sarcastic şi cu el însuşi. Unui prieten care venise din Germania ca să-l viziteze fiindcă aflase că era bolnav, îi spuse:

— Ce mult aş dori să revăd Germania! Am deseori nostalgia ei.

— Îţi pare ceva imposibil? îl întrebă prietenul.

— Nu, dar ştiu că drumul costă foarte mult şi… marfa de transportat face mai puţin decât cheltuiala pentru transport.

ERNEST HEMINGWAY (1899–1968) – prozator american

Când s-a căsătorit, Ernest Hemingway nu era încă un scriitor vestit. O vecină, întâlnindu-l pe stradă, îi spuse:

— Am văzut-o pe soţia dumneavoastră ieri, purta o

— Rochie încântătoare, o adevărată poezie!

— O poezie? răspunse nervos Hemingway. Zece poezii, zece schiţe şi o piesă de teatru m-a costat rochia ei!

HORAŢIU (QUINTUS FLACCUS HORATIUS) (65–8

Î.e.n.) – poet liric latin

Împăratul Augustus se lamentă, glumind cu Horaţiu, că nu-i dedicase niciodată niciuna din poeziile lui.

— Ţi-e teamă că urmaşii te-ar putea crede prietenul meu? îl întrebă Augustus.

Şi atunci, Horaţiu, din delicateţe, îi dedică prima odă din Cartea a Doua.

VICTOR HUGO (1802–1885) – poet şi romancier francez

În 1818, tânărul Victor frecventa, împreună cu fratele lui, Eugène, cursurile de matematică şi fizică la colegiul Louis-le-Grand; dar asupra lui literatura exercita o mare fascinaţie. Victor Hugo a scris foarte de timpuriu versuri, chiar de când se afla în colegiu. Decotte, cenzorul colegiului, îi interzise, dar Victor nu-i dădea ascultare. Într-o zi, chemat în biroul lui Decotte, acesta îl dojeni aspru că nu fusese ascultat.

— Ştii prea bine, spuse Decotte, că ţi-am interzis să mai pierzi vremea scriind versuri!

— Tot atât de bine pe cât ştiu că nici eu nu v-am îngăduit să-mi scotociţi în sertar, stimate domn, răspunse înfipt, băiatul. Deci suntem chit!

Conştient de talentul lui, Victor Hugo, încă elev la liceu, se prezentă cu un volum la un editor, cerându-i să-i publice versurile. Editorul, având experienţa că versurile se vindeau mai greu decât proza, se scuză faţă de băiat, invocând faptul că momentul nu era propice pentru asemenea publicaţii etc., etc.

Cu mare demnitate, băiatul îi răspunse:

— Dumneata te vei căi pentru acest refuz. Ţi-ai fi asigurat proprietatea literară asupra tuturor operelor pe care am de gând să le scriu. Ţine minte că dumneata ai dat cu piciorul norocului!

Editorul zâmbi ironic.

Băiatul plecă cu manuscrisul la subsuoară. Nu trecu mult timp până când să se adeverească spusele celui ce

avea să devină unul din cei mai mari scriitori ai Franţei.

Victor Hugo a fost de o precocitate deosebită. Chateaubriand îl numea „Un copil sublim”. Dar când ajunse la o vârstă matură, „copilul sublim”, găsind operele care-i aduseseră atâtea elogii, le adună pe toate într-un dosar şi scrise pe copertă: „Bestialităţile pe care le-am scris înainte de a mă naşte”.

Renumitul scriitor francez Victor Hugo călătorea spre Prusia. La graniţă e întrebat cu ce se ocupă.

— Scriu, răspunse laconic Hugo. Grănicerul îi răspunse:

— Bine, bine, scriem cu toţii. Eu v-am întrebat cum vă câştigaţi mijloacele de existenţă.

— Cu pana, răspunse flegmatic scriitorul.

— Să scriem deci: „Victor Hugo, negustor de pene”, murmură cel care-l interogase.

Victor Hugo primi într-o zi o scrisoare pe al cărei plic era scris „Celui mai mare poet al Franţei”. Fără a deschide scrisoarea, Hugo o trimise lui Lamartine, dar Lamartine, modest, i-o restitui. Şi acest joc dură de mai multe ori. Exasperat Hugo deschise plicul. Scrisoarea îi era adresată lui A. De Musset.

Într-o seară, Hugo discuta cu prietenul lui, Schoelder, un om sceptic. Conversaţia alunecă asupra imortalităţii. Schoelder nu credea. Victor Hugo îi spuse:

— Ai dreptate. Nu toţi oamenii sunt nemuritori. Odată, Dante scrisese două versuri. Apoi se duse să facă o plimbare. Rămânând singure versurile vorbeau între ele. Primul vers spunea: „Sunt foarte încântat că sunt creat de Dante, fiindcă mă aşteaptă nemurirea!” Al doilea vers, sceptic şi plictisit, nu credea în nemurire. Şi avea dreptate. De cum intră Dante în casă, îl şterse şi scrise un altul în

locul lui. Primul vers, fiindcă-i plăcuse, l-a lăsat intact.

Victor Hugo spunea:

— Omul ar trebui să aibă capacitatea de-a distinge mereu propriu-i viciu de virtute pentru a fi complet uman şi conştient de limitele şi posibilităţile lui. Aidoma lăncii lui Achile care rănea cu o lovitură şi cu alta lecuia rana.

Tânărul Victor Hugo ascunsese în casa lui pe un conspirator periculos pentru monarhie. Poliţia, care aflase, îl invită pe poet să-l denunţe pe conspirator. Dar poetul răspunse că nu-l cunoştea deloc pe omul căutat de poliţie. Ce-i drept, făcându-i-se o percheziţie, conspiratorul n-a fost găsit în casa poetului. Iritat, şeful poliţiei îl denunţă pe Victor Hugo direct regelui Ludovic al XVIII-lea, care-i răspunse:

— Din ce-mi relatezi mă conving încă o dată că Victor Hugo e un om de onoare. Lasă-l în pace şi prima pensie vacantă i-o voi acorda lui.

Şi îşi ţinu cuvântul. Victor Hugo în curând primi o pensie de o mie cinci sute de franci.

La 19 decembrie 1832 Victor Hugo îşi apăra în faţa guvernului lui Louis Philippe drama *„Le roi s-amuse”* (Regele se amuză), interzisă de cenzură:

— În secolul nostru am avut un om extraordinar şi un lucru extraordinar: pe Napoleon şi libertatea. Pe acest om extraordinar l-am pierdut, ar fi păcat să pierdem şi acest lucru extraordinar!

Hugo obişnuia să răspundă laudativ tuturor tinerilor care-i trimiteau versurile lor, cerându-i părerea. Un tânăr poet îi trimise primul său volum de versuri cu o dedicaţie şi în aceeaşi zi şi o scrisoare prin care-l anunţa pe Hugo de cartea pe care avea s-o primească. Hugo nu întârzie să-i răspundă:

„Opera dumitale m-a copleşit de emoţie, tânără viitoare glorie a Franţei! în vreme ce eu sunt o glorie apusă a Patriei, înainte de a mă stinge salut noul astru care a răsărit. Dumneata străluceşti, iar eu pâlpâi ca o lumânare gata să se stingă. Admir profund şi sincer versurile dumitale promiţătoare ale unui succes nemaiîntâlnit”.

E lesne de închipuit bucuria extraordinară a tânărului poet la primirea scrisorii de la marele Victor Hugo. Dar ce cumplită i-a fost dezamăgirea după câteva zile, când a primit înapoi volumul expediat lui Victor Hugo „refuzat pentru francare insuficientă”.

Într-o zi Alexandre Dumas-tatăl îl întâlni pe Victor Hugo. Hugo era foarte iritat.

— Ce crezi, i se adresă el lui Dumas, Vigny are curajul să afirme că el a inventat drama istorică!

— Nu pot crede, răspunse indignat peste măsură Dumas, nu pot crede în asemenea cutezanţă când se

— Ştie bine că eu am inventat drama istorică!

Hugo, care era convins că o inventase el, rămase împietrit.

Unui prieten care-şi manifesta uimirea faţă de ura înverşunată a lui Hugo faţă de Napoleon al III-lea, scriitorul îi răspunse:

— Nicio teamă, ura mea nu e periculoasă, deoarece nu e ură de politician, ci de literat!

La începutul anului 1866, un scriitor suedez îi cere lui Victor Hugo permisiunea de a-i traduce o operă. Maestrul i-o acordă bucuros. Trece o perioadă de câteva luni şi Hugo primeşte un exemplar cu *Notre Dame de Paris* tradus în suedeză. Uitându-se pe copertă rămâne însă uluit: numele lui minuscul, în schimb numele

traducătorului scris cu litere uriaşe. Hugo râse cu poftă exclamând:

— Ia te uită ce îndrăzneală a arcuşului, care se crede mai isteţ decât mâna însăşi!

Victor Hugo nerăbdător să aibă veşti despre succesul sau insuccesul romanului *Mizerabilii,* proaspăt pus în vânzare, îi trimite o foaie mare albă de hârtie editorului cu un singur semn şi iscălitura. Semnul era *”?”* Editorul ca să nu iasă din gluma scriitorului, vrând să-i exprime succesul fantastic al *Mizerabililor,* îi răspunse cu alt semn *”!”* în acelaşi stil. Şi Hugo a fost în culmea fericirii când a primit răspunsul.

Împăratul Braziliei, Don Pedro, era un admirator înflăcărat al lui Victor Hugo. Fiind la Paris, îi trimise vorbă că ar vrea să-l cunoască.

— Nu obişnuiesc să frecventez împăraţii, răspunse

— Sec Victor Hugo.

Dar Don Pedro, inspirat, îi trimise următoarele rânduri:

„Cum marele Victor Hugo e mai vârstnic decât mine şi mi-e superior ca geniu eu îi voi face vizita cuvenită şi nu voi îndrăzni să deranjez pe Domnia Sa decât cu încuviinţarea Sa”.

Măgulit, Victor Hugo îl invită a doua zi la masă.

Prezentându-l alor săi, marele scriitor spuse:

— Iată un adevărat împărat; a desfiinţat sclavia şi acum acceptă invitaţia unui bătrân republican ca mine…

Cineva îl întrebă pe Victor Hugo:

— Dumneata ca renumit republican cum de ai putut accepta crucea din partea regelui Charles al X-lea?

— Pentru simplul motiv că-mi serveşte ca să mă fac mai respectat în poştalioane, când călătoresc.

HENRIK IBSEN (1828–1906) – dramaturg norvegian Din leafa lui mizeră de farmacist, sau mai degrabă de vânzător într-o farmacie, Ibsen reuşi să pună ceva bani deoparte ca să se înscrie la Universitate, la Facultatea de Medicină, la Cristiania. De-a lungul călătoriei, făcu popas la sora lui, la Skien. Îi mărturisi surorii lui că scrisese poezii şi că-i fuseseră publicate.

Preocupată de confesiunile lui, Edwiga îl întrebă ce anume voia el să facă în viaţă, poezii sau medicină?

— Vrei să devii scriitor sau medic? îl întrebă ea.

— Vreau să ajung la o mare deşteptăciune pentru a vedea cât mai clar tot ce e pe lume! Pe ce cale, nu mă interesează.

Vestitul dramaturg avea obiceiul să-şi rezolve singur multe treburi, nevrând să deranjeze pe nimeni sau, oricum, cât mai puţin posibil.

— Dumneata îţi cureţi singur pantofii? îl întrebă odată pe un cunoscut.

Acela îi răspunse că nu.

— Foarte rău, continuă Ibsen. Nu trebuie să punem pe alţii să ne facă ceea ce suntem în stare să facem noi înşine. Lustruiţi-vă pantofii toţi, faceţi-vă ordine pe birou, aprindeţi-vă singuri focul... Doar astfel putem fi oameni liberi! Ce absurd e să fim obligaţi să depindem de o femeie sau de un servitor!

Când devenise celebru, considerat drept cel mai mare scriitor scandinav, un prieten al lui din Stockholm îl invită la masă împreună cu cele mai mari somităţi ale oraşului. De îndată ce a intrat Ibsen, toţi invitaţii s-au ridicat de pe scaunele lor să-l salute reverenţios, în afara unuia singur, un om de ştiinţă finlandez care a rămas indiferent pe propriul său scaun. Gazda l-a condus pe

Ibsen până în faţa acestuia şi ca să-i facă o plăcere lui Ibsen l-a prezentat astfel:

— Permite-mi să-ţi prezint pe un prieten de al meu, chimist finlandez. Adresându-se finlandezului, spuse: Acesta e marele Henrik Ibsen!

Henrik Ibsen povestea cu mare plăcere o întâmplare hazlie de la Roma. Fiind pe Via Nazionale, l-a frapat un afiş tipărit cu litere mai mărunte ca de obicei. Cum nu avea ochelarii la el, rugă pe un trecător să-i spună ce era scris pe respectivul afiş. Jenat, trecătorul îi răspunse la ureche: „Din păcate, stimate domn, nici eu nu ştiu să citesc!”

Ibsen a avut cultul prieteniei; şi-a păstrat prietenii din tinereţe, şi alţi câţiva din maturitate. Şi totuşi spunea adesea:

— Prietenii sunt un lux foarte costisitor… din atâtea puncte de vedere.

PANAIT ISTRATI (1884–1935) – romancier şi nuvelist român

Majoritatea personajelor lui Panait Istrati sunt luate din realitate. După marile succese obţinute în străinătate, Istrati se întoarce în satul lui natal şi se duce direct la unchiul său „Dimi”, personaj principal al uneia din nuvelele sale.

Răsturnându-i un portofel doldora de bani, îi strigă:

— Unchiule, m-am întors bogat! Am povestit într-o nuvelă despre tine şi m-am îmbogăţit!

Şi unchiul, uluit, nu pricepu prea mare lucru şi-l întrebă:

— Vrei să mă convingi că lumea de acolo te-a plătit doar ca să afle câte ceva din poveştile vieţii mele?

JULES JANIN (1804–1874) – literat şi critic francez

La un bal mascat la care era şi Janin, trecu pe lângă el şi grupul lui de prieteni o femeie foarte grasă, costumată în chip de păstoriţă. Janin nu se putu abţine de a nu exclamă:

— Iată păstoriţa care şi-a devorat întreaga turmă!

Într-un salon parizian Janin glumea cu câte va prietene şi câţiva prieteni, apreciindu-le calităţile în monede. O persoană a cărei faimă era mai mult decât dubioasă interveni cu întrebarea:

— Janin, fii sincer, pe mine la cât mă preţuieşti?

— Nu te preţuiesc deloc! îi răspunse sec puritanul Janin.

— Într-un moment de sinceritate, Janin mărturisi colegilor săi secretul succesului său de critic, timp de douăzeci de ani.

— Taina mea e că din lună în lună îmi schimb părerile. Dacă douăzeci de ani aş fi privit operele din acelaşi punct de vedere, susţinând mereu acelaşi lucru, aceleaşi idei, aceleaşi opinii literare, nimeni pe lume nu m-ar mai fi citit, cunoscându-mă toţi pe dinafară, mai înainte de a mă citi!

JARRO (GIULIO PICCINI) (1849–1915) – scriitor, ziarist italian

Jarro lua masa într-o zi cu Gabriele d'Annunzio; dar poetul mânca puţin şi părea dus pe gânduri.

— Cred că am ceva... spuse poetul, poate o indigestie.

— Fără îndoială! îi răspunse Jarro, o indigestie de glorie! Te-ai îndopat prea mult... eşti prea plin de... tine!

Într-o zi Jarro se întâlneşte cu un prieten care-i spune:

— Vino la noi la masă, nu ne deranjezi, nu facem

nimic în plus, nimic special.

Şi Jarro prompt:

— Nici gând! Prefer să vin când veţi face ceva în plus pentru mine… ceva special!

JOHN KEATS (1795–1821) – poet englez

Poetul Keats, la sfârşitul unei mese între prieteni, se ridică în picioare şi cu paharul în mână exclamă:

— Fie blestemată memoria lui Newton! Stupoare pe figura tuturor comesenilor.

— Fiindcă a distrus întreaga poezie a curcubeului, reducându-l la o simplă şi prozaică prismă! reluă poetul.

— Poetul era mult prea delicat pentru a putea fi înţeles; puţini l-au citit dintre contemporanii săi.

Pe mormântul lui stă scris epitaful făurit de el însuşi:

„Aici zace unul al cărui nume a fost scris pe apă”.

CHESTERTON GILBERT KEITH (1874–1936) – scriitor englez

Chesterton era un om retras. Onorurile publice îl stânjeneau în loc să-l măgulească. Fiind invitat la o masă, el, personaj important, a fost rugat să ţină un mic discurs. Chesterton, prin povestea inventată ad hoc, pare că ar fi reuşit să nu i se mai ceară niciodată să ia cuvântul.

— Pe vremea lui Nero – începu scriitorul Chesterton – un martir creştin se trezi împins spre un leu înfiorător care abia aştepta să-l devoreze. Cu voluptate, publicul urmărea cum martirul creştin avea să fie sfâşiat, dar spre uimirea lor, creştinul se apropie de urechea leului, îi şopti ceva şi leul o luă la goană. Nero, curios, îl chemă pe creştin, vrând să afle ce i-a spus leului de a fugit. Martirul i-a răspuns imediat: „I-am spus că după masa copioasă pe care o va face cu mine, va fi rugat să ţină un discurs”!

RUDYARD KIPLING (1865–1936) – poet şi romancier englez

Kipling, deşi un mare om de spirit, dispus oricând de o conversaţie, nu reuşea să-i amuze chiar pe toţi cei din jurul lui. Într-o zi, de exemplu, ducându-se în vizită la un prieten din provincie, întâlni acolo şi pe nepoata acestuia, o fetiţă de vreo zece anişori, venită cu sora ei mai mare. Având ceva de discutat, se retraseră toţi, lăsând-o pe mititica de zece ani cu Kipling.

La întoarcere, sora ei mai mare o întrebă:

— Sper că nu l-ai plictisit pe domnul Kipling?

— Eu am stat cuminte, răspunse fetiţa, el m-a sâcâit cu tot felul de întrebări!

Într-o zi, Kipling intrând într-o librărie, după ce răsfoi un volum, îi ceru părerea librarului, dacă era într-adevăr o carte interesantă. Librarul îi răspunse:

— De unde să ştiu eu? N-am avut timp s-o citesc!

— Cum, dumneata vinzi cărţi pe care nu le citeşti? Curios!

— Dumneata, dacă ai fi farmacist, ai lua chiar din toate medicamentele pe care le-ai vinde? se răsti librarul.

Kipling rămase descumpănit.

Un mistificator trimise la *Times* un poem intitulat *Vechea Gardă,* iscălit cu numele lui Kipling. S-a publicat. Kipling se duse într-un suflet la directorul ziarului, spunându-i indignat:

— Mizerabil poem! Nu-mi aparţine!

— De acord, e mizerabil, dar ne-am gândit că era al dumneavoastră… – îi răspunse şovăitor directorul… şi de aceea l-am publicat.

Un admirator al lui Kipling îi spuse:

— Maestre, aveţi gloria, bogăţia, popularitatea, ce v-aţi mai putea dori?

Kipling îl privi lung pe admiratorul său, apoi îi răspunse:

— Aş dori… înţelepciunea cu care să mă bucur de toate astea din plin.

Kipling nu punea preţ pe onoruri şi titluri de nobleţe.

Într-o zi, cineva îi spuse că era trecut pe lista noilor nobili, că urma să i se acorde titlul de baronet. A doua zi dis-de-dimineaţă se duse direct la ministru şi-i spuse pe un ton foarte serios:

— Domnule ministru, dacă aţi afla de îndată ce v-aţi scula dimineaţa că peste noapte aţi fost numit episcop, aţi fi mulţumit?

La stupoarea ministrului, rămas fără replică, Rudyard Kipling continuă:

— Ei bine, aşa cum dumneavoastră din ministru nu vreţi să fiţi transformat în episcop, nici eu nu vreau să fiu transformat din scriitor în baron!

Întâmplare stranie, Kipling primi într-o zi o scrisoare de la un admirator al său din Chicago, concepută destul de ironic: Stimate maestre, posed o colecţie de scrisori din partea multor celebrităţi artistice şi literare din lume. Mi-ar face plăcere să am măcar un autograf şi din partea dumneavoastră. Ştiind că primiţi un dolar pentru fiecare cuvânt, ca onorar vă expediez cinci dolari, aşteptând o concisă misivă de la dumneavoastră.

Kipling, neştiind dacă să interpreteze scrisoarea aceea drept ironie sau prostie, alese totuşi un răspuns potrivit primei ipoteze:

„Vă transmit salutul meu cordial”.

Primind doar cinci dolari, Kipling n-a mai avut posibilitatea de a adăuga şi iscălitura.

O furgonetă aparţinând hotelului din apropierea casei lui Kipling a nimerit într-o zi în grădina lui, distrugându-i-o în mare parte. Mâhnit de cele întâmplate, Kipling a scris directorului hotelului, cerându-i despăgubiri. Niciun răspuns. Kipling trimise o a doua scrisoare. Tăcere absolută. Scriitorul se hotărî atunci să se ducă personal să discute cu directorul.

— Domnule Kipling, pe prima scrisoare a dumneavoastră am primit două lire sterline, pe a doua am vândut-o cu cinci. Sper că veţi voi să-mi mai trimiteţi şi altele şi în ritmul acesta voi putea strânge atâţia bani încât să vă pun la punct grădina, chiar mai frumoasă de cum era.

CHARLES PAUL DE KOCK (1794–1871) – romancier popular francez

La 23 martie 1814, cu opt zile mai înainte ca Aliaţii, după înfrângerea lui Napoleon, să intre în Paris, se reprezenta o nouă dramă a lui Paul de Kock. Primele două acte s-au desfăşurat într-o atmosferă glacială, din partea publicului. Al treilea a început şi a continuat în aceeaşi atmosferă rece, până când, la un moment dat, o frază finală a dramei suna aşa: „Sunteţi un monstru întocmai ca cel de care abia ne-am descătuşat!” Spectatorii explodară în aplauze frenetice, până a striga toţi într-o voce: „Să vină autorul”. De Kock nu reuşea să înţeleagă acel neaşteptat ropot de aplauze. Cineva i-a şoptit că publicul luase ultima frază drept o aluzie la Napoleon.

— Dar eu nu am avut asemenea intenţie, îi spuse Kock directorului care-l împingea să iasă pe scenă.

— N-are nicio importanţă! Publicul a luat-o în acest sens, dumneata profită şi du-te pe scenă să te bucuri de acest succes nebănuit!

În 1830, un englez veni la Paris anume ca să-l cunoască pe Chateaubriand şi pe Paul de Kock, cele două mari admiraţii literare ale lui. Prima vizită i-a făcut-o lui Chateaubriand care l-a primit cu mare politeţe, apoi s-a dus acasă la Kock. După ce a aflat de la ciudatul admirator englez că prima vizită i-o făcuse lui Chateaubriand, fără intenţionată ironie, îi spuse modest:

— Ei bine, stimate domn, regret pentru dumneavoastră că aţi început cu desertul ca să încheiaţi cu supă de varză!

MIHAIL KOGĂLNICEANU (1817–1891) – om politic, istoric, scriitor, ziarist român

Se ştie că Mihail Kogălniceanu avea cea mai bogată bibliotecă din Iaşi. Generos cum era, o punea la dispoziţia prietenilor. Ingraţi, mulţi din ei uitau să-i mai înapoieze cărţile, până când, într-o bună zi, marele om de stat remarcă goluri cam masive în rafturile cu cărţi. Ca răzbunare, Kogălniceanu dădu următorul anunţ în ziar:

„Domnul Mihail Kogălniceanu având oroare de volume desperecheate, îi roagă pe prietenii săi buni să binevoiască a veni cât mai repede la locuinţa Domniei Sale pentru a ridica şi restul volumelor rămase”.

IVAN ANDREEVICI KRÎLOV (1768–1844) – scriitor rus

Poetul Puşkin îl întrebă într-o zi pe Krîlov ce părere avea despre lucrarea lui, *Boris Godunov.* Krîlov îi răspunse:

— Odată, un predicator afirma că orice creaţie a lui Dumnezeu e o perfecţiune. Un cocoşat cu o cocoaşă imensă în faţă şi alta la fel de mare în spate, apropiindu-se de public şi arătându-şi diformitatea exclamă: „Asta ar însemna că eu sunt culmea perfecţiunii!” Şi predicatorul a completat: „Desigur, deoarece printre cocoşaţi nu există altul mai cocoşat decât tine, deci tu eşti un cocoşat

perfect!” Tot astfel, dragă Puşkin, şi drama dumitale e foarte frumoasă, în genul ei…

EUGÈNE LABICHE (1815–1888) – dramaturg francez Labiche şi Augier au fost foarte buni prieteni şi au lucrat chiar împreună. Dar nu totdeauna au dus-o în deplină armonie, dimpotrivă, au fost momente când cei doi prieteni s-au certat, ajungând chiar la ideea unui duel. Provocarea la duel trimisă de Augier lui Labiche era feroce.

Calm, Labiche luă tocul şi desenă sub cartea de vizită a lui Augier doi spadasini care-şi înfigeau, unul altuia în piept, spadele, iar dedesubt scrise: „S-au duelat şi s-au rănit de moarte”.

Dar Augier n-a râs, ci luând în serios gluma lui Labiche, îi scrise acestuia o scrisoare plină de insulte. Annei Labiche desenă sub scrisoarea lui Augier două sălcii plângătoare lângă două morminte şi dedesubt scrise: „Aici zac Augier şi Labiche; moartea i-a reunit”. A doua zi Augier a consimţit să se împace cu Labiche.

Labiche a scris mai toate comediile lui în colaborare cu literaţi mediocri, fără nicio faimă. Uimiţi, colegii lui l-au întrebat într-o zi:

— Dar s-ar putea şti cu ce te pot ajuta colaboratorii tăi, fiind nişte iluştri necunoscuţi?

— E simplu de tot. Ei scriu toată comedia şi eu nu fac decât să şterg ceea ce mi se pare inutil.

Când Labiche se afla pe patul de moarte, un prieten al lui, foarte religios, căuta să-l încurajeze în acel moment suprem, descriindu-i gloriile raiului, unde avea să se ducă în curând… Bătrânul vaudeville-ist, ridicându-se anevoie, reuşi să-i răspundă totuşi:

— E chiar atât de frumos în rai? Dacă-i adevărat ce

— Mi spui, de ce nu te duci tu în locul meu?

JEAN DE LA BRUYÈRE (1645–1696) – scriitor şi moralist francez

La Bruyère se ducea aproape zilnic în librăria unui oarecare Michallet, ca să arunce o privire peste noile apariţii şi ca să mai schimbe o vorbă cu fata librarului. Într-o zi, după ce a răsfoit o carte, a scos cu timiditate un manuscris din buzunar, spunându-i librarului:

— În orele mele libere am scris această carte. Nu-mi dau seama ce valoare ar putea avea, dar dacă m-aţi ajuta s-o tipăresc, şi ar avea succes, câştigul va fi dota acestei delicioase fete – arătând spre fata librarului.

După o clipă de şovăire, librarul se lăsă convins de modestia tânărului şi de gentileţea sa faţă de fata lui şi consimţi.

Astfel a fost publicat volumul *Les caractères* care s-a vândut de îndată ce a fost publicat, procurând o sumă importantă norocosului librar.

La apariţia celebrului volum *Les caractères,* La Bruyère, oferind prima carte unui cunoscut, îi spuse:

— Iată o carte care va atrage mulţi cititori, dar din păcate şi mulţi duşmani…

LA FONTAINE (1621–1695) – scriitor francez

Un bogătaş parvenit îl invită pe La Fontaine la masă, în mod vădit pentru a-şi distra oaspeţii. La Fontaine a mâncat, i-a lăsat pe alţii să vorbească, s-a ridicat înaintea celorlalţi de la masă şi sub pretext că întârzie la Academie, s-a retras.

— Şi totuşi e prea devreme, mai poţi sta, maestre, căuta gazda să-l înduplece.

— Tocmai. O voi lua pe drumul cel mai lung.

— Răspunse cu un surâs La Fontaine.

SELMA LAGERLÖF (1858–1910) – scriitoare suedeză când a ieşit prima carte a scriitoarei Selma Lagerlöf –

Gösta Berling-saga, publicul a primit-o cu mare răceală. Tradusă în Danemarca, insuccesul a fost şi mai vizibil. Selma Lagerlöf decise să se ducă la Copenhaga, ca să urmărească soarta acelei cărţi. Într-o zi veni la ea în vizită unul dintre cei mai influenţi critici literari din Danemarca.

Criticul George Brandes îi vorbi astfel:

— Am citit jumătate din cartea scrisă de dumneavoastră, dacă-mi va plăcea până la urmă cum îmi place acum, voi scrie despre ea în ziarul meu.

După câteva zile, apăru articolul lui Brandes, un imn la adresa tinerei scriitoare. A fost de ajuns pentru ca insuccesul să se transforme imediat în succes, având răsunet până în Suedia.

În ciuda marelui succes, Selma Lagerlöf a fost un exemplu de modestie, considerând gloria literară

„Vanitas vanitatum” (deşertăciunea deşertăciunilor).

ALPHONSE DE LAMARTINE (1790–1869) – poet, istoric şi om politic francez

Când Lamartine a terminat manuscrisul operei sale *Meditaţii,* l-a dus editorului Didot, care, după ce a citit volumul, i-a spus autorului:

— Fără îndoială, prietene, că în acest manuscris există talent. Dar versurile dumitale sunt mult prea deosebite de ceea ce s-a scris până acum. Ai scris într-o formă prea originală, încât nu ştiu dacă publicul te va aprecia. Mă întreb dacă ţi-aş face un serviciu publicându-ţi volumul?!

Lamartine nu se descurajă şi, după ce a apărut cartea, toţi au considerat-o o capodoperă.

Îmbătrânind, Lamartine avea dese crize de amnezie. După ce un prieten îi citise versuri din poemul lui, *Jocelyn,* care redau moartea lui Lorenzo, Lamartine, peste măsură de emoţionat, întrebă cu un ton naiv:

— Cine a scris aceste versuri minunate?

La 24 februarie 1848, în timpul insurecţiei, o mulţime de tineri revoluţionari, cu ideile confuze încă, alergară într-un suflet în faţa casei lui Lamartine, strigând cu putere:

— Jos Lamartine! Jos trădătorul! Vrem capul lui Lamartine!

Fără a-şi pierde cumpătul, Lamartine ieşi la fereastră şi le spuse:

— Nu sunt de acord cu „Jos trădătorul!", dar sunt de acord cu voi că vreţi capul meu. Sunt convins că v-ar face un mare serviciu să aveţi capul meu în loc de al vostru, deoarece aţi putea judeca mult mai limpede situaţia. Aţi fi mai calmi şi mai înţelepţi!

Mulţimea a început să râdă, iar în clipa următoare l-au ovaţionat pe marele poet al Franţei.

La Paris există o stradă Lamartine, dar frumuseţea e că acest nume nu a fost impus de nicio autoritate. Strada se numea Conquelard şi pe strada aceea locuia un pictor Fourreau, care afirma deseori că acel nume nu îi era deloc pe plac. De îndată ce a izbucnit revoluţia din 1848, pictorul a şters bine de tot vechiul nume al străzii şi apoi a scris pe tăbliţă: Strada *Lamartine.* Cum nimeni nu a protestat, a rămas numele până azi.

Lamartine spunea adesea prietenilor săi cât îi venea de greu şi cât de obositor i se părea să scrie mereu cu pana. Odată îi spuse unui prieten:

— Nu înţeleg cum de nimeni nu s-a gândit până acum să inventeze o maşină de scris, ceva ca un pian cu clape, şi fiecare clapă să fie o literă. Atingând clapele, ca la pian, să apară câte o literă, un cuvânt şi aşa mai departe.

Prietenul său a rămas pe gânduri. Dar ceea ce Lamartine imagina atunci, avea să devină realitate după cincizeci de ani.

Într-o zi Dickens discuta cu Lamartine despre cărţi şi autori. Conversaţia, alunecând asupra capodoperelor lui de Foe, Lamartine îi spuse:

— Ai observat că cea mai inspirată carte, *Robinson Crusoe,* este o carte care nu te face să râzi şi nici să plângi?

Dickens rămase impresionat de această observaţie profundă pe care n-o mai făcuse nimeni până atunci.

Lamartine, când se scuza pentru faptul că-şi aducea singur elogii la lucrarea lui *Entretiens littéraires,* obişnuia să spună:

— Şi bunul Dumnezeu îşi face reclamă uneori, când recurge la dangătul clopotelor…

În ultimii ani ai vieţii sale, Lamartine trăia foarte retras. Un prieten încercă într-o zi să-l smulgă acestei morţi anticipate, dar poetul îi răspunse:

— Sunt aidoma animalelor care se retrag din vreme când simt că li se apropie sfârşitul.

Întorcându-se de la înmormântarea lui Lamartine un prieten îl întrebă pe Dumas-fiul:

— După părerea dumitale, cu cine poate fi comparat Lamartine?

— După părerea mea nu poate fi comparat cu nimeni, ci separat de toţi.

GIACOMO LEOPARDI (1798–1837) – poet liric italian într-o seară de octombrie a anului 1835, în cafeneaua

Angioli de pe strada Toledo, la Napoli, un tânăr palid şi cu obrajii supţi mânca alene dintr-o cupă cu trei îngheţate suprapuse. Oamenii din jur îl priveau cu curiozitate, făcându-şi diverse semne între ei. În momentul acela intră în cafenea Antonio Ranieri; scandalizat de scena aceea, se adresă imediat publicului:

— Voi ştiţi cine e acest om de care îndrăzniţi să râdeţi? E marele Giacomo Leopardi.

Şi în cafenea se aşternu o tăcere solemnă.

Leopardi se suise într-o zi pe Vezuviu şi în loc să exulte în faţa divinului spectacol, pe figura lui se citea amărăciune. Prietenul care îl însoţea îl întrebă:

— De ce nu savurezi măreţia spectacolului din faţa ta?

— Mă împiedică meschinăria pe care o văd lângă mine: văd o insectă mare cum devorează o altă insectă mică…

Într-o seară, la Florenţa, Mamiani văzu într-un salon literar pe tânărul Leopardi că stătea izolat într-un colţ, în timp ce toată lumea îl înconjurase pe Manzoni. Mamiani se apropie de Leopardi şi-l întrebă ce părere avea de onorurile făcute lui Manzoni.

— Mă bucur, răspunse Leopardi fără o umbră de invidie, că florentinii nu au uitat vechea amabilitate care-i caracterizează.

— Ultimele cuvinte rostite de Leopardi amintesc de ultimele cuvinte rostite de Goethe. Şi Leopardi a murit spunând:

— Văd mai slab… deschide fereastra… vreau să văd

lumina!

ALAIN RENÉ LE SAGE (1668–1747) – romancier şi dramaturg francez

Le Sage, autorul romanului *Gil Blas,* era surd: dar în loc să se considere un nenorocit din acest motiv, el se proclama foarte satisfăcut, spunând:

— Sunt în avantaj, faţă de voi ceilalţi, deoarece când presimt o conversaţie spirituală fac efort s-o ascult şi când se spun baliverne, graţie surdităţii mele mă pot lipsi de plictiseala de a fi obligat să le ascult.

Le Sage, sosind cu întârziere la ducesa de Bouillon care se oferise să-i citească în seara aceea piesa lui, *Turcaret,* ducesa îi spuse:

— Domnule Le Sage, m-aţi făcut să pierd o oră, aşteptându-vă!

— În schimb veţi câştiga alte două, părăsindu-vă!

Şi Le Sage plecă imediat, lăsând-o pe ducesă cu manuscrisul în mână.

Când Le Sage a fost întrebat ce anume ar fi vrut să fie ca să se bucure mai deplin de viaţă, el a răspuns:

— Până la treizeci de ani un poet de o rară frumuseţe, răsfăţat de toţi, după treizeci de ani, până la şaizeci, un general mereu victorios, iar după şaizeci, un cardinal!

EPHRAIM GOTTHOLD LESSING (1729–1781) – dramaturg şi critic german

Un tânăr autor îl întrebă pe Lessing ce părere avea despre o operă de a lui pe care i-o dăduse s-o citească. Lessing îi răspunse:

— Există şi nou şi adevăr în opera dumitale; doar că

ce e nou în ea nu e adevărat şi ceea ce e adevărat nu e nou.

Lessing era peste măsură de distrat. Într-o zi i se păru că îi lipseşte o anume sumă de bani din casă. Îl bănui pe servitorul său. Ca să-l pună la încercare, plecând de acasă, lăsă pe biroul lui o grămăjoară de bani.

Întâlnindu-se pe stradă cu un bun prieten îi povesti cele întâmplate şi măsura luată de el pentru a-l prinde pe hoţ. Prietenul îl ascultă şi apoi îl întrebă:

— Ştii suma exactă pe care ai lăsat-o pe birou, ca să poţi avea apoi certitudinea că ţi-a luat ceva din ea servitorul?

Lessing rămase perplex deoarece uitase să numere banii lăsaţi ca momeală înainte de a pleca de acasă…

NICCOLÒ MACHIAVELLI (1469–1527) – scriitor, istoric şi om politic italian

Machiavelli îi dedică şi-i dărui lui Lorenzo dei Medici, nepotul lui Lorenzo Îl magnifico, capodopera sa *Îl principe.* Cum în aceeaşi zi Lorenzo mai primise în dar şi doi câini de rasă, scrise mai întâi o scrisoare de mulţumire celui ce-i dăruise câinii şi pe înserat trimise două sticle de vin lui Machiavelli pentru opera pe care i-o dedicase.

Acuzat într-o zi că prin opera sa îi învăţase pe tirani cum să cucerească puterea, Machiavelli, cu un aer grav şi maiestuos, răspunse:

— E adevărat, dar tot eu i-am învăţat şi pe tiranizaţi

— Cum să-i năruie pe tirani.

Visul lui Machiavelli era ca un principe curajos să ridice un steag şi să reînvie timpul de glorie al Romei.

— Ce anume gândeşti că ar putea semnifica acest nou steag? îl întrebă un prieten cu care discuta la o masă,

într-o cârciumă.

Scriind cu vin roşu pe masa de lemn, Machiavelli îi destăinui:

— Stema o văd astfel: „Italia unită, înarmată, şi fără preoţi!”

TITU MAIORESCU (1840–1917) – critic, teoretician literar, om politic român

Titu Maiorescu îi spunea odată unui discipol de-al său:

— Nu înveţi când asculţi lecţia, ci înveţi când îi înveţi tu pe alţii.

Pe vremea când Titu Maiorescu conducea revista *„Convorbiri literare”,* un redactor îi spuse:

— Domnule Director, am impresia că salariul meu nu corespunde capacităţii mele intelectuale, în sfârşit, posibilităţilor mele…

— Sunt convins de tot ce spui dumneata şi încă de mult timp, îi răspunse Maiorescu, dar m-am gândit că nu te pot lăsa pe drumuri!

FRANÇOIS DE MALHERBE (1555–1627) – poet francez

Malherbe-poetul nu savura niciodată polemicile politice. De aceea spunea:

— Nu e drept să luăm în mână cârma unei nave când pe ea nu călătorim decât ca simpli pasageri!

— Cavalerul Marino nu-l preţuia prea mult pe Malherbe. După ce-l ascultase într-un salon declamându-şi propriile versuri şi cum observase că în timpul declamării Malherbe părea că scuipă, se exprimă cu destulă maliţiozitate:

— N-am văzut niciodată un om mai umed şi un poet

mai arid.

Una din cele mai discutate erori de tipar este aceea care a făcut dintr-un mediocru vers al lui Malherbe un vers de o rară frumuseţe şi de neuitat. Poetul Malherbe scrisese: *„Et Rosette a vécu ce que vivent les roses”.* (Şi Rosette a trăit cât trăiesc trandafirii.) Dar a apărut: *Et rose, elle a vécu ce que vivent les roses”.* (Şi trandafirul a trăit cât trăiesc trandafirii).

Într-o zi, Malherbe dădu ceva de pomană unui biet jerpelit, între altele şi cu un aer suferind de cine ştie ce boală. Bietul om îi mulţumi şi-i spuse:

— Mă voi ruga pentru dumneavoastră.

— Dragul meu, te sfătuiesc s-o amâni, îi răspunse poetul, mi-e teamă că n-ai prea mare trecere acolo sus, în cer, din moment ce pari că suferi atât, aici, pe pământ.

Un avocat, cu pretenţii de poet, citi într-o zi unele din versurile sale poetului Malherbe, cerându-i părerea.

— Dacă dumneata n-ai fi făcut aceste versuri, te spânzura cineva? îl întrebă Malherbe.

Buimăcit, avocatul îi răspunse:

— Nu. Dar nu înţeleg întrebarea.

— E simplu. Dacă nu eşti ameninţat cu moartea nu are rost să faci asemenea eforturi inutile!

— **STÉPHANE MALLARMÉ** (1842–1898) – poet francez

Clemenceau era prieten cu Mallarmé. Într-o seară, discutând cu poetul, îi spuse:

— Vezi, dragul meu, eu totdeauna pornesc de la un principiu…

Şi Mallarmé îl întrerupse cu vocea lui fină şi ironică:

— De ce să nu porneşti din capul locului de la două,

trei sau mai multe principii, dat fiind că viaţa e atât de complicată!

Într-o zi, când poetul Mallarmé vorbea despre Victor Hugo, spuse:

— Hugo ar fi fost tot atât de mare poet cum a fost de mare romancier, dacă ar fi avut de spus în poezie cât a avut de spus în proză!

Poetul simbolist ţinuse odată o conferinţă foarte apreciată de ascultători. Un ziarist se repezi să i-o ceară ca să i-o publice. Mallarmé îi spuse:

— V-o dau mâine. Diseară trebuie să strecor o frază, două mai alambicate, mai obscure în ea, mi se pare prea clară, prea simplistă…

Într-o seară, Mallarmé citi un sonet de al lui prietenilor, dar rămase neplăcut impresionat, văzând că toţi îl felicită la urmă şi că toţi l-au înţeles.

— Este splendid sonetul tău! – strigară toţi în cor.

— Asta înseamnă că trebuie să-l refac, dacă se înţelege de la prima lectură.

Mallarmé, care era uneori abscons în scrierile sale, era în schimb un foarte plăcut om în conversaţii, mai totdeauna clar şi spiritual, bogat în imagini, colorat în limbaj. Directorul ziarului *Figaro,* François Magnard, intră în discuţie, într-o cafenea, cu un simpatic necunoscut care-i spuse o sumă de lucruri plăcute şi pline de haz, în legătură cu Parisul, cu Jardin de Luxemburg etc., încât Magnard, fascinat, îi zise:

— Ascultaţi-mă, eu sunt directorul ziarului *Figaro,* mi-ar face mare plăcere să am colaborarea dumneavoastră la ziarul meu.

După câteva zile, necunoscutul îi trimise un articol

excelent. Citindu-l, Magnard exclamă:

— Cine o fi trăsnitul ăsta care iscăleşte Mallarmé?

ALESSANDRO MANZONI (1785–1873) – poet şi prozator italian

Napoleon stârnise duşmănia multor nobili italieni, printre care era şi contesa Cicognara din Bologna. Într-o seară, la teatru, la Milano, micuţul Manzoni se afla în loja în care era şi această contesă. Teatrul Scala era onorat de prezenţa Primului Consul care, de cum o descoperise pe contesa Cicognara în lojă, nu-şi mai desprinsese ochii de la ea. Micuţul Manzoni surprinse privirea fulgerătoare şi insistentă a lui Napoleon, încât mulţi ani după aceea încă mai reflecta în prezenţa prietenilor săi:

— Ce ochi, ce ochi putea să aibă omul acela!

— Atunci te-au impresionat ochii lui Napoleon şi ţi-au dictat versul *„Chinati rai fulminei” (Apleacă-ţi razele fulgerătoare),* remarcă un prieten al lui Manzoni.

— Întocmai, îi răspunse marele scriitor.

Alessandro Manzoni suporta cu umilinţă orice critică i se aducea ca scriitor, dar vai de cel ce l-ar fi criticat că nu ştie să aprindă focul în cămin, artă în care se considera un adevărat maestru. Mici curiozităţi ale oamenilor mari!

Un prieten insistă să-l întrebe pe Manzoni de ce nu voia să-l citească pe Gozzi. Şi ca să-l convingă îi spuse:

— Scrie cu atâta eleganţă!

— Desigur, e ca un croitor care croieşte şi chiar coase cu mare eleganţă, doar că-i lipsesc persoanele pe care să le îmbrace cu această eleganţă…

Cu greu Manzoni îşi exprima o părere asupra autorilor în viaţă. În genere el dădea următorul răspuns când îi era solicitată vreo părere:

— Să fim indulgenţi cu ceea ce s-a tipărit şi

necruţători cu manuscrisele!

Când Massimo d'Azeglio scrise *Ettore Fieramosca* i-a cerut părerea socrului său, ilustrul Alessandro Manzoni.

— Nu erau de ajuns atâţia alţii, mai trebuia ca şi ginerele meu să adune manuscrise! observă Manzoni.

Dar la sfârşitul lecturii, spuse:

— N-am ce zice, te declar un romancier!

Massimo d'Azeglio era în al nouălea cer, dar Manzoni continuă:

— Ce meserie şi asta a noastră! Studiezi o viaţă întreagă ca să poţi încropi un roman, ca pe urmă să vezi că oricine e în stare să scrie… până şi dragul meu ginere, Massimo, îţi aşterne unul care nu e deloc de lepădat!

Când Walter Scott îi făcu o vizită lui Alessandro Manzoni, cu francheţă şi modestie, Manzoni, vrând să facă aluzie că s-ar fi inspirat din Scott, îi spuse:

— Romanul meu e opera dumneavoastră.

Scott răspunzând cu o gentileţe la delicateţea lui Manzoni, îi răspunse:

— În acest caz, îl consider cel mai bun roman al meu.

— Într-o zi îl vizită pe Manzoni un bătrânel foarte simpatic care se mândrea între altele că ar avea o vârstă foarte înaintată, deşi nu părea deloc să fi fost atât de bătrân. Ce-i drept şi servitorul de încredere al lui Manzoni îi spuse după ce plecă bătrânelul acela:

— Nici pe departe nu părea să fi fost atât de bătrân precum se lăuda!

— Poate că a mai adăugat la el din anii lepădaţi de cucoanele cochete, glumi Manzoni.

În timpul luptei milanezilor împotriva austriecilor în cele cinci zile faimoase din martie 1848, o comisie de

cetăţeni s-a dus la Torino ca să ceară ajutorul lui Carlo Alberto. Petiţia milanezilor avea între alte iscălituri şi pe cea a lui Manzoni. El le spuse cetăţenilor:

— Spuneţi regelui că iscălitura e scrisă tremurat, nu de frică, ci de bătrâneţe!

În martie 1862, Garibaldi, trecând prin Milano, făcu o vizită lui Manzoni care-l primi cu braţele deschise şi-i spuse:

— Dacă în faţa oricărui luptător din „Cei O Mie" mă simt un nimic, în faţa generalului lor, ce mai sunt eu?

Pe o schiţă făcută lui, la Stresa, de pictorul Zuccoli în casa lui Rosmini, Manzoni scrise: „Portretistul este aidoma copistului obligat să reproducă un manuscris plin de greşeli, fără a-l putea corecta".

În ultima vreme, marele Alessandro Manzoni devenise cam confuz. Un bun prieten îl întrebă:

— Don Alessandro, cum de ţi s-au învălmăşit ideile, de ce?

— Dacă aş şti să-ţi răspund, spuse marele scriitor, ar

— Însemna că nu le-aş mai avea confuze!

MARIVAUX (PIERRE CARLET DE CHAMBLAIN DE)

(1688–1763) – dramaturg şi romancier francez

Marivaux nu se ostenea niciodată să răspundă diferitelor critici care i se făceau. El spunea mereu:

— Ţin prea mult la liniştea mea, pentru a nu crea efervescenţă în liniştea altora.

Voltaire spunea despre Marivaux: „Este un scriitor care cunoaşte toate aleile, chiar cele mai întortocheate ale

inimii omului, dar nu-i cunoaşte drumul principal”.

GUY DE MAUPASSANT (1850–1893) – romancier şi nuvelist francez

Se ştie că Guy de Maupassant era funcţionar într-un minister. Printre notele informative redactate asupra lui de şeful său de serviciu se afla şi această paradoxală apreciere: „funcţionar extrem de conştiincios, dar care nu ştie să scrie clar şi frumos…”

CATULLE MENDÈS (1842–1909) – poet, dramaturg şi romancier francez

Într-o zi Mendès se duce la un prieten al său, un desenator:

— Împrumută-mă, te rog, cu cincizeci de ludovici, îl roagă Mendès.

— Nu-i am. Regret.

— Ar fi prea frumos să ai mereu ceea ce-ţi doreşti, reflectă Mendès.

— Ar fi şi mai frumos să doreşti numai ceea ce ai sau… poţi avea.

— Bine, răspunse Mendès, să trecem la altceva. Vrei să-mi ilustrezi o carte?

— Da, răspunse desenatorul.

Se duc împreună la editor şi semnează contractul. Mendès cere un acont în favoarea desenatorului. La ieşire, Mendès îi spune:

— Acum poţi să-mi împrumuţi cei cincizeci de ludovici?

Celălalt, vrând nevrând, a trebuit să i-i dea.

PROSPER MÉRIMÉE (1803–1870) – scriitor francez

Mérimée dorea să facă o călătorie în Bosnia şi

Herţegovina. Îi comunică această dorinţă prietenului

său, Ampère, fiul marelui fizician şi matematician:

— Să publicăm mai întâi povestirea acestei închipuite călătorii şi apoi să ne ducem la faţa locului să vedem dacă e exact…

Ampère refuză, socotind ideea prea îndrăzneaţă.

— Voi scrie cartea şi apoi voi pleca singur, spuse Mérimée.

Şi astfel compuse celebrele poezii dintr-o călătorie imaginară, pe care critica timpului le-a ridicat în slăvi, mai ales pentru culoarea locală. Mérimée însă a uitat apoi de călătoria lui în Bosnia.

Mérimée scrise lui Octave Feuillet cerându-i veşti de la Curte, deoarece se afla la Compiègne. Ca să fie explicit, pe foaia albă a scrisorii el făcu un mare semn interogativ. Cum la Curtea imperială nu era nimic deosebit, şi nimic interesant, Feuillet îi trimise drept răspuns foaia de hârtie neatinsă.

Mérimée înţelese perfect ce-a vrut să-i comunice Feuillet.

Într-o seară la Compiègne, Mérimée, dat fiind că se discuta despre ortografie, propuse să dicteze câteva rânduri tuturor celor prezenţi. Jocul a fost admis în unanimitate. Cei de faţă au scris dictarea, iar Mérimée a trecut la corectarea lor. Câştigător a fost prinţul Metternich, care făcuse doar trei greşeli de ortografie; Napoleon al III-lea făcuse 75, Alexandre Dumas 24 şi Octave Feuillet 19.

Dumas a fost primul care şi-a revenit din deprimare şi încercând să glumească se adresă prinţului Metternich:

— Principe, de ce nu vă prezentaţi la Academie ca să ne puteţi preda câteva lecţii de ortografie?

METASTASIO (PIETRO TRAPASSI) (1698–1782) –

poet şi autor de melodrame italian

Când poetul Gravina muri, îi lăsă toată averea sa lui Metastasio: cincisprezece scuzi romani. Dar cum tânărul Pietro era un naiv, un grup de aventurieri l-au făcut să risipească tot în cel mai scurt timp. Reuşi să-şi găsească o slujbă pe lângă un avocat, atras de această meserie. Avocatul îl acceptă cu promisiunea de a nu se mai ocupa de versuri.

Într-o zi, viceregele din Napoli îl invită la el şi-i cere să scrie o melodramă. Metastasio îi aminti viceregelui de promisiunea făcută avocatului.

— N-o vei iscăli, îi spuse viceregele.

Metastasio scrise drama mitologică *Gli Orti Esperidi* (Grădinile Hesperidelor). Muzica o compuse Porpora. Se reprezentă cu mare succes.

În ciuda faptului că Metastasio nu o iscălise, a doua zi se şi află numele autorului, Metastasio devenind celebru.

JULES MICHELET (1798–1874) – istoric şi eseist francez

Într-o zi, Michelet i-a dat un articol de al său lui Louis Ulbach şi apoi încă un articol scris de Edgard Quinet.

— Cât doreşti?

— Pentru mine nu contează, îi răspunse Michelet, dar lui Quinet te rog să-i oferi un preţ bun. E sărac, are nevoie de bani.

Discuţia alunecă apoi asupra altor subiecte. La urmă, Ulbach îl întreabă pe Michelet:

— Tu în schimb cât vrei?

— Dacă-mi dai cât îi dai lui Quinet, sunt mulţumit!

Michelet, care a uzat şi a abuzat de metafore, a lăsat totuşi această învăţătură:

„Nu folosiţi niciodată o metaforă uzată înaintea voastră. Metaforele trebuie să fie noi nouţe ca să placă!”

ION MINULESCU (1881–1944) – poet simbolist român într-o zi, după ce un poet lipsit de talent, dar delicat şi cu o conversaţie plăcută, i-a citit una din poeziile sale lui Minulescu, acesta l-a invitat în oraş la masă.

Nespus de încântat, poetul, la despărţire nu mai găsea cuvinte să-i mulţumească lui Minulescu, convins că invitaţia aceea nu era decât o răsplată a talentului său. Dar Minulescu îl dezamăgi crunt:

— Dragul meu, dacă vrei să mai ieşim împreună în oraş, îmi promiţi că nu vei mai scrie versuri până la sfârşitul vieţii tale!

Într-o dimineaţă, un ziar anunţa moartea lui Ion Minulescu. Se pregăteau tot felul de articole omagiale. Un publicist se pregătea să-i scrie un necrolog care urma să apară în ziarul „Aurora”. Neştiind precis data naşterii marelui poet, îi dă un telefon acasă, cu gândul să se intereseze direct de la familia lui. Dar spre surprinderea ziaristului, la telefon îi răspunde Minulescu însuşi.

— Da, am citit şi eu. Am avut o operaţie grea, dar care a reuşit. Nu credea nimeni… Oricum, nu-i nimic. Dumneata scrie-ţi articolul. Îl vei publica ceva mai târziu…

FRÉDÉRIC MISTRAL (1830–1914) – poet şi prozator provensal

Când Mistral şi-a luat bacalaureatul, în tot satul Arles a fost sărbătoare.

— Suntem fericiţi, se auzi glasul unui orator necunoscut – că unul dintre ai noştri a dovedit că din pământ nu ies doar furnici! (tatăl lui Mistral era ţăran).

Mistral era un necunoscut poet regional. Lamartine,

auzind de Mistral, ceru să i se citească ceva scris de acest tânăr provensal. Şi i s-a dat *Mirella.*

— N-am închis ochii toată noaptea, spuse Lamartine unui prieten, până nu am terminat de citit *Mirella.*

Şi după câteva zile un articol entuziast scris de Lamartine într-unul din cele mai citite ziare din Paris îl făcu pe Mistral cunoscut în întreaga Franţă.

MOLIÈRE (JEAN BAPTISTE POQUELIN) (1622–1673)

— Dramaturg francez

Tatăl lui Molière nu era deloc încântat de cariera la care aspira fiul lui. De aceea îl trimise în provincie unde se afla fostul lui maestru de la care învăţase primele noţiuni de literatură, convins că tânărul Molière avea să dea ascultare sfaturilor maestrului. Într-adevăr, Molière a fost fericit să-şi reîntâlnească primul său maestru, dar în loc să-l convingă maestrul să abandoneze cariera de autor de comedii, reuşi Molière, adică fostul elev, să-l convingă pe maestru să accepte rolul doctorului într-o comedie de-a lui.

Molière obişnuia să-şi citească comediile slujnicei sale, Laforet. Când ea nu râdea la câte o situaţie considerată de Molière comică, maestrul o ştergea şi o modifica, foarte încrezător în părerea slujnicei, care, după maestru, corespundea perfect cu mentalitatea marelui public. Şi nu greşea.

Întorcându-se de la Auteuil, Molière dădu unui sărac o monedă de pomană. Greşind, în loc să-i dea una de argint, cum se obişnuia, îi dădu una de aur. Dar sărmanul cerşetor alerga nebuneşte în spatele trăsurii lui Molière. Oprind trăsura, cerşetorul veni lângă Molière şi-i spuse:

— Domnule, mi-aţi dat o monedă de aur!

— Ia te uită unde era cinstea, reflectă Molière. Bravo,

iată altă monedă de aur pentru cinstea ta!

Şi Molière porni cu trăsura mai departe în timp ce cerşetorul înlemni locului, nedumerit…

Molière era foarte sceptic în ceea ce privea medicii şi medicamentele. Fiind bolnav, la pat, servitorul său chemă, fireşte, medicul şi când acesta veni, servitorul îl anunţă.

— A venit medicul? exclamă Molière. Spune-i, te rog, că sunt bolnav şi nu pot să-l primesc… îl voi invita eu, de îndată ce mă fac bine.

Nu totdeauna satira reuşeşte să corecteze viciile. De exemplu, un autentic avar, după ce a ieşit din teatru unde fusese reprezentat *Avarul* lui Molière, exclamă:

— Aş putea trage multe învăţături din această piesă.

— Aplicând principiile sănătoase de economie aflate în seara asta…

MONTAIGNE (MICHEL EYQUEM DE) (1533–1592) –

eseist şi moralist francez

Montaigne spunea despre medici:

— Ferice de ei! Succesele lor strălucesc în soare, iar erorile le acoperă pământul.

Cineva îi povestea lui Montaigne că în anumite insule trăiesc încă popoare barbare care îşi mănâncă prizonierii morţi. Montaigne îi răspunse prompt:

— Nu ştiam! Oricum, a devora un mort e mult mai puţin grav şi mai puţin barbar decât a-l arde de viu cum facem noi, europenii, şi unde mai pui şi în numele religiei…

Cardinalul Perron spunea despre *Essais*-urile lui Montaigne că sunt: „Breviarul persoanelor oneste”. Şi cum

aceste *Eseuri* sunt pline de divagaţii adăuga:

— Montaigne este scriitorul care pare că nu ştie niciodată ce va spune în clipa în care începe să scrie; şi totuşi ştie foarte bine ceea ce spune. El este un ghid care se rătăceşte pe drum, dar de obicei ne duce în câte un peisaj mult mai frumos decât cel făgăduit…

VINCENZO MONTI (1754–1828) – literat şi poet italian

Pe vremea lui Monti, un oarecare Francesco Giani avea o facilitate extraordinară de a improviza versuri, încât Napoleon îl numi *Improvizatorul imperial,* conferindu-i şi o pensie de şase mii de lire pe an. Acest poet era invidios pe Vincenzo Monti. Monti, la rândul său, se exprima astfel:

— Natura a făcut totul pentru ca Francesco Giani să ajungă un mare poet, iar Francesco Giani a făcut totul pentru a stăvili darurile naturii sale.

TUDOR MUŞATESCU (1903–1970) – dramaturg român

O tânără admiratoare a scrierilor lui Muşatescu îl întrebă într-o bună zi pe dramaturg:

— Ce este un alibi, maestre?

— Un alibi? zâmbi mucalitul Tudor Muşatescu, nimic mai simplu: Alibi este dovada criminalului că el nu a fost de faţă când şi-a ucis victima.

IPPOLITO NIEVO (1831–1861) – scriitor italian

Când Nievo, în multiplele lui plimbări, avea câte o idee, lua de pe jos o piatră şi o punea în buzunar. Ajungea acasă cu buzunarele pline de pietre. Într-un colţ din castelul Colloredo, locuit de el atunci, încă se mai găseşte o grămăjoară de pietre, fiecare reprezentând o idee a „poetului soldat”.

Întrebat, Nievo, autorul *„Confesiunilor unui italian”* care e calitatea cea mai însemnată a unui om, rămase o clipă pe gânduri, apoi răspunse:

— Bunătatea, bunătatea este cea mai umană calitate.

EDOUARD PAILLERON (1834–1899) – dramaturg francez

Când Pailleron, candidat la Academia Franceză, i-a făcut o vizită lui Renan, în speranţa obţinerii unui vot, Renan l-a poftit să se aşeze:

— Ia loc, te rog, pe scaun!

— Maestre, îi spuse Pailleron, nu pentru scaunul acesta am venit, ci în speranţa că mi-l veţi oferi pe

— Celălalt… mai înalt şi mai greu de obţinut.

ALFREDO PANZINI (1863–1939) – scriitor italian

Într-o zi se prezentă la Panzini un tânăr scriitoraş care-l rugă să-l ajute să devină scriitor. Panzini dădu sceptic din cap, apoi îl întrebă:

— Dragul meu, ce părere ai de Dante?

— Formidabilă, răspunse tânărul.

— Dar de Leopardi, Foscolo, Manzoni? continuă să-l întrebe Panzini.

— Extraordinară! se înflăcără tânărul.

— Ei bine, atunci, de ce să-ţi alegi o meserie în care să suporţi pe lângă concurenţa celor vii şi pe a celor morţi?

Panzini se complăcea uneori în glume uşoare. Intrând într-o cafenea cere un păhărel de coniac. Când i l-a adus chelnerul, l-a rugat să i-l schimbe cu o bere. Şi chelnerul i-a adus o bere. Panzini o bău şi dădu să plece.

— Domnule, îndrăzni chelnerul, berea!

— De ce? Berea mi-ai adus-o în locul coniacului pe care nu l-am băut.

Lăsându-l buimăcit pe chelner, Panzini plăti berea şi plecă.

Panzini, pe vremea când era profesor, auzi sunând telefonul din cancelarie. O voce de copil spunea:

— Domnule profesor, vă anunţ că fiul meu fiind bolnav nu vine azi la şcoală.

— Bine, răspunse Panzini, dar cu cine vorbesc?

— Tatăl meu e la telefon, domnule profesor, se auzi la celălalt capăt al firului.

— **GIUSEPPE PARINI** (1729–1799) – poet satiric italian Un poet de mâna a doua se prezentă la Parini cu două sonete ca să-i ceară părerea pe care din cele două să-l publice. După ce-l auzi pe primul, Parini se ridică în picioare şi-i spuse:

— Publică-l în orice caz pe celălalt!

Parini, convins că Napoleon şi francezii nu aduseseră libertatea italienilor, ci mai degrabă o nouă tiranie, părăsind funcţia de primar, exclamă cu un oftat profund:

— Acum parcă mă simt cu adevărat liber!

Ugo Foscolo îl întrebă pe Parini:

— În ce constă independenţa unui scriitor?

— Când nu eşti nici avid şi nici ambiţios, după mine, înseamnă că eşti un scriitor liber, îi răspunse Parini.

GIOVANNI PASCOLI (1855–1912) – poet italian

Un tânăr îi citi într-o zi o poezie lui Pascoli.

— Versurile dumitale sunt lipsite de pasiune… de foc…

— Adică să pun mai mult foc în ele, maestre? întrebă poetul.

— Sau să le pui pe ele în foc, ar fi şi mai uşor, îi

sugeră ironic Pascoli.

Ca aspect fizic, Pascoli părea un om fără cultură. El însuşi râdea, spunând: „Niciun semn exterior că aş cunoaşte alfabetul”.

Într-o seară, îndreptându-se împreună cu sora lui spre podul Câmpia, în faţa lor se opri un automobil luxos şi cineva dinăuntru îl întreabă pe poet:

— Omule, fii bun şi spune-ne pe unde s-o luăm ca să ajungem la vila profesorului Pascoli?

Cu un gest timid, Pascoli arătă direcţia în care se afla vila lui şi apoi se ascunse imediat cu sora lui în prima ospătărie, ca să evite vizita aceea atât de simandicoasă.

Pe patul de moarte, Pascoli implora doctorii să-l salveze fiindcă mai avea încă multe lucruri de făcut şi de scris. El le spunea:

— Nu vreau să mor acum, mi-e capul ca un dovleac: plin de seminţe!

SILVIO PELLICO (1789–1854) – scriitor italian

Deşi Ugo Foscolo îi sugeră lui Silvio Pellico să „nu se atingă de morţii lui Dante”, el compuse totuşi tragedia *Francesca da Rimini* obţinând un succes neaşteptat. Rossini, întâlnindu-l într-o dimineaţă, îl îmbrăţişă şi-i spuse:

— Bravo, Pellico! Peste tot nu se vorbeşte decât de noi doi!

— Pe bună dreptate se vorbeşte de dumneata, Rossini, dar pe mine tare mi-e teamă că în curând mă vor uita! spuse cu modestie Pellico.

Metternich, profund indignat de cartea lui Pellico, *Le mie prigioni,* exclamă:

— Această carte dăunează Austriei mai mult decât o bătălie pierdută!

CHARLES PERRAULT (1628–1703) – scriitor francez După ce Perrault a scris fabula *Piele de măgar,* invidioşii spuneau:

— Ce să-i cerem mai mult bietului Perrault, din moment ce ne-a dat până şi propria lui piele?!

— **FRANCESCO PETRARCA** (1304–1374) – poet liric italian

Robert d'Anjou, regele Neapolelui, prieten cu Petrarca, îl întrebă într-o zi dacă fusese vreodată la curtea lui Philippe de Valois, regele Franţei.

— N-am fost. Ştiu că e un rege foarte incult. Ce-aş putea discuta cu el?

Deşi literat convins, Petrarca se răzvrătea uneori împotriva poeziei, mistificatoare a adevărului, dornic de adevărul pur!

— Elocvenţă mincinoasă! izbucni odată, cu dispreţ faţă de poezie.

ION PILLAT (1891–1945) – poet român

Ion Pillat îl rugă într-o zi pe Perpessicius să-i împrumute o carte, ce-i drept, de mare valoare.

— Nu ţi-o împrumut – îi răspunse Perpessicius.

— N-am să uit niciodată acest refuz, ripostă Pillat.

— Nu mă îndoiesc, dar dacă-ţi împrumutam cartea, riscam să uiţi să mi-o înapoiezi.

LUIGI PIRANDELLO (1867–1936) – dramaturg şi romancier italian

La sfârşitul premierei *Sei personaggi încerca di autore (Şase personaje în căutarea unui autor)* un aşa-zis

prieten al lui Pirandello, complimentându-i opera, spuse:

— Şi totuşi… şi totuşi mă surprinde ceva…

— Succesul, probabil! interveni prompt Pirandello.

Fiind la Stockholm în clădirea unde avea să primească Premiul Nobel în 1934, Pirandello nu ştia unde era sala primirilor. Deodată văzu pe cineva în uniformă că iese dintr-o sală. Îl opri şi-l întrebă:

— Ştiţi cumva unde e sala pentru decernarea premiilor?

— Desigur, îi răspunse cu amabilitate cel în uniformă, vă conduc eu.

În faţa sălii, Pirandello îi ceru numele celui ce-l însoţise.

— Numele meu? Regele Gustav. Ştiu că dumneavoastră sunteţi Pirandello. Sunt fericit că vă cunosc chiar înainte de solemnitate. Acum intraţi, deoarece eu, conform ceremonialului, intru ultimul.

ALEXIS PIRON (1689–1773) – poet şi dramaturg francez

Un scriitor mediocru îi spuse lui Piron:

— Vreau să fac o operă pe care nimeni n-a mai făcut-o şi nici n-o s-o mai facă.

— Atunci fă-ţi propriul elogiu! îi sugeră Piron.

Într-o zi Piron, stând la fereastră, îl văzu pe Voltaire trecând chiar prin faţa casei lui. Aşteptă să bată la uşă, dar nimic. Coborî în stradă şi pe poarta lui văzu scris „Imbecil”. Mâhnit, intră în casă.

A doua zi se duse direct la Voltaire acasă.

— Cu ce ocazie pe la mine, prietene? îl întrebă ironic Voltaire.

— Simplu de tot. Am găsit numele tău scris pe poarta

mea şi am înţeles că aveai nevoie să mă vezi!

Piron trecând prin faţa Academiei Franceze îi spuse prietenului cu care era:

— Vezi, aici sunt patruzeci de capete care n-au minte nici cât patru!

— Se discuta de admiterea lui Piron la Academia Franceză. La Chaussée luă cuvântul:

— Piron are merite, dar se spune că e şi autorul faimoasei satire împotriva Academiei!

Fontenelle, decanul Academiei, vorbi şi el:

— Domnilor, dacă Piron a scris într-adevăr satira, trebuie tras de urechi, pe de altă parte, dacă n-a scris-o el, nu are niciun titlu ca să poată face parte din această nobilă Academie.

Voltaire îl întrebă pe Piron câţi ani are.

— Sunt sănătos, răspunse Piron. Atunci Voltaire îl întrebă dacă e bogat.

— Nu am nicio datorie la nimeni – răspunse Piron.

În seara primei reprezentaţii a uneia din tragediile sale, care a fost fluierată, plictisit, Piron ieşind din teatru se împiedică şi ar fi căzut dacă prietenii nu l-ar fi susţinut.

— Nu pe mine trebuia să mă susţineţi, ci tragedia mea! – strigă el înfuriat.

PLINIU CEL BĂTRÂN (CAIUS PLINIUS SECUNDUS)

(24–79) – naturalist, istoric şi literat latin

Pliniu îşi vedea de tot felul de treburi în timpul zilei, iar noaptea studia liniştit. Un prieten îi atrase atenţia că pierdea din orele preţioase de odihnă, dar Pliniu îi răspunse:

— Te înşeli. Aşa trăiesc mai mult deoarece somnul ne fură jumătate din viaţă. În schimb eu, fur din acest somn cât mai multă viaţă.

PLINIU CEL TÂNĂR (CAIUS PLINIUS CAECILIUS)

(62–113) – scriitor latin

Domiţian alungase pe toţi filosofii din Roma, printre care şi pe Artemidor, aruncându-l în neagră mizerie. Pliniu, ilustrul scriitor, care era pretor pe atunci, strânse ceva bani şi-i trimise lui Artemidor care nu mai contenea cu mulţumirile, într-o scrisoare foarte impresionantă pe care i-o trimise lui Pliniu. Pliniu îi răspunse simplu: „Nu cred că merit elogiile tale, deoarece ceea ce am făcut eu, am făcut doar ca să evit infamia pe care aş fi comis-o dacă acţionam altfel decât am acţionat”.

EDGAR ALLAN POE (1809–1849) – poet şi nuvelist american

Edgar Poe fiind în casa unei prietene, doamna Shew, îi spuse:

— Vreau să scriu o poezie şi totuşi nu mă simt deloc inspirat.

— Până una alta uite hârtie şi creion!

— Dar dacă nu am inspiraţie? Şi mai bat şi clopotele!

Se auzeau, ce-i drept, bătând clopotele de la o biserică apropiată.

— Ei bine, eu îţi scriu titlul „Clopotele”.

Şi în glumă prietena lui scrise „Clopotele, clopotele de argint…”

Şi poetul simţi nevoia să continue. Şi doamna Shew mai scrise un vers şi apoi toate celelalte Edgar Poe, creând astfel cea mai populară din toate poeziile sale:

„Clopotele”.

ANTOINE FRANÇOIS PRÉVOST (1697–1763) – scriitor francez

Abatele Prevost, autorul faimosului roman *„Manon Lescaut”,* îi propuse prinţului Conti să-l facă pe el capelanul său.

— Mie nu-mi place să ascult slujbe, îi răspunse Conti.

— Promit să nu le ţin, răspunse Prevost.

— Atunci înseamnă că vom trăi într-o sublimă armonie.

MARCEL PRÉVOST (1862–1941) – romancier francez Un scriitor plicticos a fost aspru criticat în *Revue de*

France, al cărei director era Marcel Prévost, membru al Academiei Franceze. Jignit, scriitorul nu i-a mai vorbit luni de zile lui Prévost. Întâlnindu-l într-o zi, într-un salon literar, îi spuse totuşi:

— Aţi observat, domnule director, că nu v-am vorbit de luni de zile?

— Cum să nu! răspunse Prévost, şi vă sunt profund recunoscător…

MARCEL PROUST (1871–1922) – scriitor francez

Într-o seară Marcel Proust, autorul romanului psihologic: *„À la recherche du temps perdu” (în căutarea timpului pierdut),* a fost invitat la Operă. După ce s-a instalat în fundul lojei a început să vorbească, ce-i drept în şoaptă, cu prietenul care-l invitase. La sfârşitul spectacolului, prietenul îi spuse:

— Regret că nu ţi-a plăcut opera! Şi Proust:

— Dar nu-i adevărat. Am văzut şi am auzit tot!

Şi întocmai ca în cărţile sale, începe să desfăşoare un prodigios, infinit examen al serii: opera, cântăreţii, apreciind cele mai delicate nuanţe ale interpretării lor. În afara actorilor, el îi vorbi prietenului şi de cei câţiva

spectatori mai de vază, prieteni comuni, şi aşa mai departe, în concluzie, nu-i scăpase nimic neobservat.

Marcel Proust îi mărturisi într-o zi unui prieten:

— Nu ştii ce încântat sunt de elogiile pe care mi le-au adus cei mai de încredere prieteni ai mei, Bergson şi Barrès.

Acelaşi prieten îl auzise pe Barrès spunând: „Proust? Mda, scrie destul de bine tot felul de fleacuri despre snobism”.

Iar pe Bergson îl auzise spunând: „Marcel Proust? Aha, tânărul care cutreieră saloanele, în goană după o masă bună?”

ALEKSANDR SERGHEEVICI PUŞKIN (1799–1837) –

poet rus

Puşkin era modest şi prompt în a recunoaşte meritele altora.

O admiraţie deosebită o avea faţă de poetul polonez Mickievicz. Un prieten îi atrase atenţia într-o zi:

— Puşkin, tot lăudându-l întruna pe Mickievicz vei reuşi să-i creezi o mai mare popularitate decât a ta!

— Dragul meu, pe bună dreptate, din moment ce eu îl consider pe Mickievicz un poet mai mare decât mine.

Într-o seară, în fotoliu la un teatru, Puşkin asista la un spectacol în care juca şi actriţa Assenkova, pe care el n-o putea suferi. Spectatorii de lângă el care nu mai conteneau cu aplauzele la scenă deschisă erau indignaţi de indiferenţa vecinului lor.

— Pare un ignorant! spuseră ei despre Puşkin.

— Nu sunt un ignorant, domnilor, ci sunt poetul Puşkin. V-aş da câte două palme fiecăruia pentru insolenţa voastră, dacă nu m-aş teme că Assenkova le-ar putea crede

aplauze.

EDGARD QUINET (1803–1875) – istoric, scriitor şi filosof francez

Tânăr, Quinet publică traducerea unei opere de Herder, cu o prefaţă foarte documentată şi foarte bine scrisă. O prezentă lui Cousin. După ce o citi, acesta exclamă:

— Iată începutul unui mare scriitor!

Era de faţă şi un alt tânăr care venise la Cousin cu o lucrare asupra lui Giambattista Vico: tânărul era Michelet. Şi astfel cei doi scriitori deveniră prieteni.

Edgard Quinet l-a preţuit foarte mult pe Goethe. N-a fost în schimb de acord cu teoria lui în legătură cu „arta fără patrie”, Quinet susţinând:

— Arta fără patrie înseamnă o artă fără inimă.

FRANÇOIS RABELAIS (1494–1553) – scriitor francez, medic

Când Rabelais era student la Montpellier, era atât de apreciat, încât i s-a încredinţat o misiune importantă de transmis personal ministrului Duprat.

Ajungând în palatul lui Duprat, sub pretext că e ocupat, ministrul îl rugă pe secretar să afle ce dorea Rabelais. Dar Rabelais îi vorbi în latină, încât secretarul nu pricepu nimic. Duprat trimise un alt secretar care vorbea latină, dar Rabelais îi vorbi în greceşte. Când veni un alt secretar care vorbea greceşte, Rabelais începu să vorbească în italiană, în germană, încât secretarul îl înduplecă pe Duprat să-l primească pe acest ciudat poliglot, ceea ce urmărise şi Rabelais. Scena aceasta Rabelais a amintit-o apoi în prima întâlnire dintre Pantagruel şi Panurge.

Rabelais când era la Roma cu cardinalul du Bellay a fost admis în prezenţa papei. Cardinalul s-a aplecat să sărute vârful pantofului papei. Rabelais când a văzut gestul cardinalului a ieşit din cameră. Întrebându-l apoi cardinalul de ce a părăsit camera unde era Sanctitatea Sa, Rabelais a răspuns:

— Eram stânjenit. Dacă dumneavoastră, stăpânul meu, cardinalul du Bellay, i-aţi sărutat pantoful, ce naiba mai puteam eu săruta?

Rabelais, pe patul morţii, fiind medic, a înţeles că nu mai era nimic de făcut. Din generozitate şi dragoste, colegii şi prietenii lui se învârteau în jurul patului, frământându-se cu tot felul de idei în legătură cu boala suferindului. Rabelais, ameţit de forfoteala bunilor săi prieteni, le spuse:

— Liniştiţi-vă şi resemnaţi-vă şi voi ca şi mine şi lăsaţi-mă să mor de moarte naturală, dragii mei!

Se spune că ultimele cuvinte rostite de Rabelais pe patul de moarte ar fi fost:

— Să cadă cortina, deoarece s-a sfârşit farsa! Acum mă duc să aflu adevărul asupra unor mari îndoieli!

JEAN RACINE (1639–1699) – dramaturg francez Eficacitatea scriitorilor poate fi câteodată mai mare decât a predicatorilor. Ludovic al XIV-lea, după ce a ascultat *Britannicus* a lui Racine, n-a mai vrut să danseze, adoptând părerea lui Racine, conform căreia maimuţăreala dansului ar dăuna unei demnităţi regale.

O naivă îl întrebă într-o zi pe Racine de unde se inspirase pentru *Athalie.*

— Din Vechiul Testament, răspunse Racine.

— Ce idee! – exclamă naiva – să recurgeţi la cel vechi

când există unul nou!

— Coras şi Clerc au scris împreună o *Ifigenie* cu pretenţia de a suscita mai mare succes decât *Ifigenia* lui Racine. A fost un fiasco total. Racine se exprimă astfel faţă de prietenii săi:

— Doi autori de îndată ce-au scris *Ifigenia* şi-au disputat paternitatea operei, fiecare susţinând că el ar fi scris-o, dar imediat după reprezentaţie, niciunul din cei doi autori nu mai susţinea că ar fi autorul *Ifigeniei.*

Racine era foarte violent în discuţii, chiar faţă de cei mai buni prieteni. Într-o zi discuta aprins cu Boileau, pierzându-se într-un ton deloc prietenesc, încât înţeleptul Boileau îl întrerupse, spunându-i:

— Admit că ai dreptate, dar eu prefer să nu am, decât să-mi afirm dreptatea faţă de un prieten cu atâta vehemenţă!

ION HELIADE RĂDULESCU (1802–1872) – scriitor, lingvist, gânditor român

Pe vremea când Heliade Rădulescu era profesor la Sf. Sava, privind în clasă în timpul lecţiei i se păru că elevii nu prea erau atenţi.

Ca să le verifice atenţia, profesorul se adresă elevilor:

— Poetul englez Milton a fost orb. Tu din banca a treia, ia spune-mi, te rog, ce defect avea Milton?

— Era poet… – îi răspunse plictisit elevul.

JEAN JACQUES ROUSSEAU (1712–1778) – literat şi filosof francez

Jean Jacques Rousseau era foarte sărac, de aceea copia partituri de muzică pe ascuns, şi din puţinul câştig reuşea să mai dea şi altora de pomană. El a păstrat această taină toată viaţa. S-a aflat de generozitatea lui

excesivă abia după moarte.

În timp ce toţi literaţii mari ai vremii, ca Montesquieu şi alţii, acceptau protecţia şi pensiile doamnei de Pompadour, Rousseau se arăta atât de demn, încât refuza orice ajutor. Şi totuşi Madame de Pompadour găsi o soluţie: pe ascuns îi făcea rost de multe note de copiat ca să-i poată realiza un câştig onest. Dar când Rousseau a aflat, n-a mai primit.

Un iezuit l-a întrebat pe Rousseau, care a concentrat în sine toată gândirea revoluţionară a iluminismului, cum de tot ce scrie are atâta putere de convingere.

— Simplu, îi răspunse Rousseau, scriu numai ceea ce gândesc.

MIHAIL SADOVEANU (1880–1961) – scriitor român

Odată, după ce Sadoveanu împreună cu alţi scriitori l-au comemorat pe George Coşbuc, în provincie, unul din cei mai înstăriţi oameni de acolo i-a invitat pe toţi la masă. Deşi obosiţi, au acceptat invitaţia.

Toţi se aşteptau la un ospăţ nemaipomenit. Dar apare jupâneasa cu o tavă imensă de argint pe care era un singur şalău firav.

Sadoveanu, cântărind bine invitaţia gazdei, care era mai mult snobism decât generozitate, nu se sfii să fie ironic:

— Ia priviţi ce graţios şi delicat şalău! Bietul de el, dacă n-ar tăcea „ca un peşte”, precis ar spune: „Ce de lume s-a deranjat, doar pentru mine!”

Cineva îl întrebă pe scriitorul Mihail Sadoveanu:

— De ce oare atâta lume are obiceiul de a împrumuta cărţi şi de a nu le mai restitui?

Sadoveanu îi răspunse:

— Deoarece mulţi oameni preferă să reţină cărţile decât conţinutul lor. Le vine pesemne mai uşor…

CHARLES AUGUSTIN DE SAINTE-BEUVE (1804–1869) – critic francez

Ca să înţelegem seriozitatea cu care Sainte-Beuve făcea critică, trebuie să amintim că el şi-a dat demisia ca membru al Comisiei pentru Dicţionarul Academiei, renunţând la o indemnizaţie de 1.200 franci, pentru a putea scrie nestingherit un articol despre Littré. Un prieten de al lui observă în acest sens:

— Da, trebuie să recunoaştem că Sainte-Beuve are o reală pasiune dezinteresată în ciuda tuturor ranchiunelor lui de critic!

Cineva îi vorbea lui Sainte-Beuve de „vârsta matură" de „om matur", dar Sainte-Beuve exclamă:

— Matur? Ce matur! Ne mai înţepenim într-o parte, mai scârţâim în alta, dar din păcate nu devenim niciodată maturi!

Vorbind despre Octave Feuillet – răsfăţatul împărătesei Eugenia şi ca atare invitat mereu la curtea lui Napoleon, Sainte-Beuve se exprimă astfel:

— Feuillet este *romanul unui tânăr sărac* care a moştenit o fabrică de bomboane.

Cineva adăugă cu maliţiozitate:

— Şi, devenind furnizorul curţii regale, ia medalia de aur la toate expoziţiile!

GEORGE SAND (AURORE DUPIN) (1804–1876) – romancieră franceză

Celebra scriitoare George Sand a lăsat o *Histoire de ma vie* în zece volume, unde povesteşte în amănunt toate

aventurile galante ale părinţilor ei, şi nimic despre ea. Pe bună dreptate era ironizată de atâţia care spuneau:

— Cartea trebuia să se intituleze mai corect: *Povestea vieţii mele…* mai înainte de a mă naşte”.

George Sand a fost invitată să ia parte la o serată de binefacere şi să vândă cât de scump autograful ei. La un moment dat în faţa mesei la care stătea George Sand se opri bancherul Rothschild şi o întrebă:

— Dumneavoastră ce vindeţi?

— Doar autograful meu, răspunse cu modestie scriitoarea.

Atunci Rothschild îi întinse o foaie de hârtie pe care George Sand scrise: „Primesc de la baronul James Rothschild o mie de franci. George Sand.

Când bancherul citi cele scrise, pentru un moment tresări, dar după aceea, zâmbind, achită întreaga sumă.

VICTORIEN SARDOU (1831–1908) – dramaturg francez

În anii foarte grei ai lui Sardou singurul său protector era un cizmar. Nu numai că-i făcea pantofi pe datorie, dar îl şi găzduia. Deseori cizmarul îi spunea:

— Eu vă voi face toată viaţa pantofi, iar dumneavoastră veţi avea cândva destui bani ca să mi-i plătiţi.

Mulţi ani după aceea când cizmarul îi făcu o vizită celebrului Victorien Sardou îi spuse:

— V-am prezis eu că veţi ajunge departe… cu pantofii mei?!

Sardou conducea repetiţiile piesei *Madame Sans Gêne.* Avea pretenţia ca toţi actorii să-şi scrie clar şi cu litere de o şchioapă textul, spunând că astfel îl vor reţine mai uşor. Un bun actor stătea deoparte. Sardou îl întrebă

imediat:

— Unde ţi-ai scris rolul?

Actorul jignit că avea un rol infim în piesă se răzbună şi el cum crezu.

— Uite rolul meu! şi-i arătă lui Sardou un timbru poştal întors pe dos.

Un maliţios, scriind biografia lui Sardou, începu astfel: „Victorien Sardou a venit pe lume în 7 septembrie 1831, la Paris, şi poate că rămâne singurul lucru realizat de el mai înainte de a-l fi văzut la alţii…

FRIEDRICH VON SCHILLER (1759–1805) – poet, dramaturg, estetician şi istoric german

În anii lui de tinereţe, Schiller se recrea cântând la harpă. Cum se întâmplă adesea, vecinii rareori sunt de acord cu efuziunile muzicale ale celor ce locuiesc aproape de ei. Într-o zi, unul din vecini nu se abţinu să nu-l ironizeze pe Schiller:

— Domnule Schiller, dumneata ai vrea să cânţi ca David, dar nu reuşeşti să-i ajungi măiestria.

Iar Schiller supărat:

— Dumneata ai vrea să vorbeşti ca Solomon, dar nu reuşeşti să-i ajungi înţelepciunea!

Când Schiller era pe patul de moarte, un prieten îl întrebă cum se simte.

— Din ce în ce mai liniştit. Abia acum mi se clarifică atâtea lucruri care-mi păreau obscure… îi răspunse Schiller.

— **WILLIAM SHAKESPEARE** (1564–1616) – dramaturg şi poet englez

La câţiva ani după moartea lui Shakespeare, un eclesiast se stabili la Stratford, cumpărând casa poetului cu grădina respectivă. A avut însă proasta inspiraţie de a

tăia dudul îndrăgit de vechiul stăpân al casei. Se duse iute zvonul şi eclesiastul a trebuit să părăsească Stratfordul. Primăria cumpără dudul şi artizanii din partea locului făuriră tot felul de obiecte, ceşti, tabachere, tăvi etc., vândute la mare preţ în onoarea marelui Shakespeare. O cutie cu portretul celebrului scriitor a fost dăruită actorului preferat de el, Garrick, unul din cei mai fideli şi mai buni actori ai tragediilor shakespeare-iene odată cu cetăţenia de onoare a Stratford-ului.

BERNARD SHAW (1856–1950) – dramaturg englez Shaw făcea critica teatrală într-o revistă din Londra.

Ironic şi sever, nu cruţa pe nimeni. Celor ce-l acuzau că e prea sever critic, le răspundea:

— Dimpotrivă, nici nu ştiţi cât de concesiv sunt, dacă ar şti lumea ceea ce n-am spus, deşi am observat!

Abia în 1924 cenzura a permis reprezentarea piesei *Profesiunea Doamnei Warren.* Shaw reflectă:

— Nu sunt deloc încântat că abia acum când miros a tămâie, la şaizeci şi opt de ani, cenzorul îmi reprezintă o piesă de acum treizeci de ani. Nu-mi face un bine cenzorul, ci caută să mă discrediteze. Uite o situaţie când pot spune „mai bine niciodată decât atât de târziu”!

Bernard Shaw e oprit de cineva pe drum:

— Iertaţi-mă, dar parcă v-am mai văzut cândva, pe

— Undeva…

Iar Shaw: – E posibil, deseori trec pe acolo…

O tânără şi frumoasă doamnă al cărei soţ era foarte bolnav, discutând cu Bernard Shaw care venise să-l vadă pe soţul ei, îl întrebă la un moment dat:

— Ce spuneţi, maestre, ce rău arată? Credeţi că e vreo speranţă?

Maliţios ca totdeauna, Shaw îi răspunse:

— Depinde de ceea ce speraţi dumneavoastră!

Discutând într-o zi cu prietenul său, Harris, despre Oscar Wilde, Shaw, în calitate de brav puritan, se dezlănţui împotriva estetismului inutil al poetului englez.

— Primul lucru pe care-l căutăm e cinstea, sobrietatea, laboriozitatea. Virtuţi rare. Cât despre geniu, nimic nu-i mai frecvent!

Dar Harris îi răspunse exact pe dos:

— Nu-i greu de găsit persoane oneste, sobre, laborioase. Din zece, nouă sunt astfel! Dar nimic nu-i mai rar decât sclipirea geniului!

— Atunci, spuse Shaw, înseamnă că eu am parte să întâlnesc mereu pe a zecea persoană!

Un prieten al lui Shaw, întorcându-se de curând din America, îi spuse că se bucură de o reputaţie nemaipomenită acolo. Cu candoare Shaw îl întrebă:

— Ce fel de reputaţie? Ca filosof? romancier? sociolog? critic? eseist? dramaturg sau teolog?

Bernard Shaw se opri în vizită la un prieten, după ce luase masa în oraş cu o doamnă. Lăudându-i calităţile în faţa prietenului său, acesta îl întrebă pe marele umorist:

— Şi câţi ani are această doamnă pe care mi-o lauzi atât?

Iar Bernard Shaw îi răspunse:

— Ea susţine că are patruzeci… iar eu trebuie s-o cred, din moment ce mi-o repetă de atâţia ani!

Shaw era renumit prin paradoxurile sale. Proverbele le interpreta invers. Ca de exemplu:

„Nu face altora ceea ce ai vrea să ţi se facă ţie;

gusturile lor s-ar putea să difere de ale tale!”

Sau:

„Nu rezista niciodată ispitelor; încearcă tot şi alege apoi ce-i mai bun”.

Sub aspectul unui sceptic, Bernard Shaw era un mare generos. Când în 1925 Academia suedeză i-a oferit Premiul Nobel, Shaw acceptă premiul, dar cele opt mii de coroane suedeze ceru să fie date scriitorilor nevoiaşi suedezi.

Într-o seară, la teatru, Bernard Shaw se apropie de un individ care-i fluiera piesa, în timp ce toţi ceilalţi din sală aplaudau în delir.

— Vi se pare oribilă comedia mea, nu? îl întrebă Shaw pe individul care fluiera.

— Oribilă! – răbufni acela.

— Chiar dacă aş fi şi eu de părerea dumitale, mă întreb ce-am putea face noi doi împotriva părerii unei săli întregi? îi răspunse Bernard Shaw.

Un oarecare îl întrebă pe Bernard Shaw:

— Spuneţi-mi, maestre, e adevărat că dacă m-am însurat într-o vineri trebuie să fiu nefericit toată viaţa?

— Bineînţeles! De ce ar trebui oare ca vinerea să facă excepţie de la regulă?

După ce a asistat la concertul unui violonist fără valoare, Bernard Shaw e întrebat de gazdă ce părere are despre tânărul interpret.

— Îmi aminteşte de Paderewski.

— Cum aşa? Dar Paderewski e pianist, nu violonist!

— Nici tânărul de astă seară nu are nicio şansă să devină!

SOFOCLE (497–405 î.e.n.) – poet tragic grec

Sofocle, vorbind într-o zi de strădania care-l costă versurile sale, spuse:

— Abia mi-au reuşit trei versuri în trei zile. Un poet fără talent îl întrerupse ca să exclame:

— În trei zile eu fac trei sute de versuri, cel puţin!

— Ştiu, răspunse Sofocle, care durează cel mult trei zile!

ANNE-LOUISE-GERMAINE DE STAËL (1766–1817) –

scriitoare franceză

Astronomul Lalande, aflându-se la masă între madame de Récamier, care era o femeie foarte frumoasă, şi doamna de Staël, renumită pentru înţelepciunea ei, credea că le face un compliment amândurora, spunând:

— Ce plăcere să fii între o mare frumuseţe şi o mare înţelepciune!

Adevărul este că acest compliment le jigni pe amândouă, fiecăreia lipsindu-i calitatea celeilalte. Promptă, doamna de Staël îi răspunse:

— Fără a poseda, din păcate, nicio calitate, nici alta!

Vicontele de Choiseul era celebru prin epigramele sale veninoase la adresa femeilor. Nu fusese cruţată nici doamna de Staël. Întâmplarea a făcut să se întâlnească amândoi într-un salon. Doamna de Staël cu prefăcută politeţe îi spuse:

— Nu v-am mai văzut de mult, domnule Choiseul.

— Am fost bolnav, era să mor otrăvit… – voia să explice Choiseul.

— V-aţi muşcat poate limba? îl întrerupse doamna de Staël.

Complimentându-l pe marele Talleyrand, doamna de Staël spunea:

— El se bucură de favoare sub orice regim, cade mereu în picioare, aidoma jucăriilor cu plumb la bază, le poţi întoarce pe toate părţile că ele cad mereu în picioare.

STENDHAL (HENRI BEYLE) (1783–1842) – scriitor francez

Stendhal, dispreţuitor faţă de „stilul căutat şi preţios", spunea:

— Înainte de a începe să scriu un roman, ca să-mi formez stilul, citesc vreo zece pagini din Codul Civil.

La o lună după apariţia romanului *„De l'Amour".*

Stendhal îi cere noutăţi despre carte editorului său.

— S-ar spune că e *Amor* sacru, din moment ce nimeni nu-l atinge! – îi răspunse spiritual editorul.

JONATHAN SWIFT (1667–1745) – scriitor iluminist englez

Odată, Swift, vrând să plece într-o cavalcadă, îi ceru servitorului său cizmele.

— De ce nu sunt curate? întrebă Swift, văzând

— Cizmele cu noroiul uscat pe ele.

Şi servitorul impasibil îi răspunse:

— M-am gândit că degeaba le mai curăţ că şi aşa o să vă întoarceţi cu ele murdare.

Înainte de a pleca Swift, servitorul îi ceru cheile de la cămară. La care stăpânul îi răspunse pe aceeaşi măsură:

— Inutil să-ţi mai pregăteşti masa, şi aşa mâine îţi va fi din nou foame. Aşa că ne vedem mâine la prânz!

Soţia viceregelui Irlandei îi spuse într-o bună zi lui

Swift:

— Ce bun şi proaspăt este aerul ţării acesteia! La care Swift se grăbi să-i răspundă:

— Vă implor, doamnă, să nu cumva să vă exprimaţi astfel în Anglia, deoarece sunt în stare să pună imediat un impozit şi pe aer.

Jonathan Swift, autorul *„Călătoriilor lui Gulliver”,* se îmbolnăvi grav, dar medicul său reuşi să-l salveze.

— Nu voi uita niciodată, domnule doctor, ce-aţi făcut pentru mine! exclamă fericit Swift.

— Mă măguleşte ceea ce-mi spuneţi, dar vă rog să nu uitaţi şi că v-am făcut douăzeci de vizite, îi răspunse doctorul.

— De îndată ce voi putea ieşi vă voi vizita şi eu pe dumneavoastră cel puţin de douăzeci de ori, fiţi fără grijă, îi răspunse scriitorul.

PĂSTOREL TEODOREANU (1894–1964) – scriitor şi publicist român

Păstorel Teodoreanu, fiind concentrat, era comandantul unei baterii. Într-o zi foarte călduroasă, apăsătoare, Păstorel, distrat, ascultă raportul subalternului care-l anunţa:

— Să trăiţi dom comandant, bateria e gata!

— Pune-o imediat la gheaţă, îi răspunse Păstorel.

IONEL TEODOREANU (1898–1954) – scriitor şi avocat român

Cu talentul lui de avocat pledant, Teodoreanu reuşeşte să câştige un proces foarte dificil pentru clientul său. Oarecum stânjenit, acesta i se adresă:

— Domnule avocat, nu ştiu cum să vă mulţumesc… La care mucalitul de Teodoreanu, mai în glumă mai în serios, îi răspunse:

— Mă surprinde asemenea dilemă de când fenicienii au inventat moneda…

În timpul unei pledoarii a adversarului său care se înfierbântase şi îşi pierduse cumpătul, trecând la injurii, Teodoreanu îl întrerupse, rostind cu un aparent calm:

— Injuriile urmează întocmai legile gravitaţiei. Greutatea lor e direct dependentă de înălţimea de la care cad.

LEV NIKOLAEVICI TOLSTOI (1828–1910) – scriitor rus

Tolstoi, deşi nu era superstiţios, a observat că numărul 28, prin coincidenţă, se lega de multiple evenimente din viaţa sa. Se născuse în 28 august 1828, se căsătorise pe data de 28. Propriul său fiu, glumind, îi spuse într-o zi:

— Fii atent, tată, ai 82 de ani, adică 28 invers!

— Ai dreptate, fiule, e un an greu de trecut, îi răspunse Tolstoi.

Întâmplarea a făcut ca Tolstoi să moară exact în anul acela.

IVAN SERGHEEVICI TURGHENIEV (1818 –1883) –

scriitor rus

Turgheniev, plictisit de a mai frecventa Universitatea din Petersburg, îşi permise să lipsească mai mult timp. Reveni după succesul avut cu cartea *Povestirile unui vânător,* care-l făcuse celebru. Administratorul Universităţii, când îl văzu, îl primi cu următorul ciudat compliment:

— Domnule Turgheniev, se pare că aţi ajuns un mare scriitor! Bravo, n-aş fi bănuit niciodată!

Într-un restaurant plin până la refuz, intră un general

cu un aer foarte îngâmfat şi văzând că nicio masă nu era liberă, se apropie de masa la care mânca Turgheniev. Văzând că tânărul nu-i cedează imediat locul, înfuriat îi strigă:

— Tinere, ce diferenţă este între un om şi un animal?

Flegmatic, dar cu voce tare, Turgheniev îi răspunse imediat:

— O diferenţă poate fi şi asta că omul mănâncă aşezat la masă, iar animalul în picioare.

Şi continuă nestingherit să mănânce.

MARK TWAIN (SAMUEL LANGHORNE CLEMENS)

(1835–1910) – scriitor şi ziarist american

Când era copil, a lipsit o dată de la şcoală şi tatăl lui i-a dat vreo două la spate. Ca să-l consoleze i-a spus:

— Fiule, să nu crezi că pe mine nu mă doare că trebuie să te pocnesc!

— Cred că te doare... dar nu în acelaşi loc! îi răspunse Mark.

Pe vremea când Mark Twain era un biet reporter la un ziar din San Francisco, îl întâlni într-o zi o prietenă de-a lui cu o cutie imensă de ţigări sub braţ.

A doua oară când îl întâlni, din nou cu acea imensă cutie de ţigări sub braţ, îi spuse:

— Mark, mi se pare că exagerezi cu fumatul!

— Te înşeli, îi răspunse Mark, adevărul e că mă mut şi aici e tot bagajul meu...

Mark Twain făcu într-o zi o excursie cu maşina cu un prieten care abia îşi luase permisul de conducere. Cotind-o la stânga, acesta îi propune lui Twain să se oprească la o grădină unde se mânca foarte bine. Dar în acelaşi timp

face o mişcare greşită cu volanul, şi nimereşte direct într-un pom.

Mark Twain ridicându-se de jos, deoarece fusese trântit din cauza frânei aceleia neaşteptate, îl întrebă cu răceală pe prietenul său:

— Fii bun şi spune-mi cum opreşti maşina când nu ai niciun pom la îndemână?

Plimbându-se prin faţa unui cimitir, umoristul Twain vede un grup de ingineri care făceau măsurători împreună cu câţiva muncitori, discutând de ridicarea unui zid, dat fiind că gardul de nuiele părea insuficient.

— Vreţi să ridicaţi un zid? întrebă Twain. Mi se pare absurd din moment ce cei ce stau înăuntru nu pot ieşi, iar cei ce stau în afară n-au niciun fel de dorinţă de a intra înăuntru?!

Aforismele lui Mark Twain par anecdote filosofice: Dacă sunteţi virtuos veţi fi considerat excentric.

Credinţa oarbă constă în a crede şi în ceea ce ştiţi bine că nu este aşa.

Nimic nu-i mai greu de suportat decât plictiseala unui bun exemplu.

Adevărul este cel mai preţios bun pe care-l avem, ca atare să fim cât se poate de economi cu el.

Mark Twain a scris odată un articol veninos la adresa lui X. El îşi încheia articolul: „Domnul X nu merită nici să fie scuipat măcar”…

Dat în judecată, Twain a fost obligat să retracteze cele afirmate. Aşadar în ziar a apărut: „Retractând cele scrise zilele trecute despre domnul X şi anume că nu merită nici să fie scuipat, declar azi contrariul: Merită!”

GIOVANNI VERGA (1840–1922) – romancier şi

nuvelist italian

Giovanni Verga în mai toate după-amiezile, pe la amurg, se întâlnea cu Capuana şi discutau despre autorii lor preferaţi care erau: Balzac, Flaubert şi Zola. Verga numea întâlnirile lor: *„Vecerniile (noastre) siciliene* adică *Vespri Siciliani* care oglindeau răscoala din 1282 împotriva stăpânirii franceze din Sicilia. Dar tot el adăuga:

— Dar noi nu masacrăm niciun francez. Dimpotrivă, îi slăvim pe cei trei mari aşi ai literaturii franceze!

Şi într-o bună zi la aceste *Vecernii Siciliene* se alătură Emile Zola în persoană.

Verga stătea şase luni la Catania şi şase luni la Milano. Când prietenii lui şi-au exprimat uimirea că „fiul mării" poate trăi sufocat între pereţii din Milano, Verga le răspunse:

— Nicăieri mai mult decât la Milano nu-i simt mai bine şi mai aproape pe ţăranii mei sicilieni.

Răspunsul cuprindea întreaga sa concepţie despre artă.

PAUL VERLAINE (1844–1896) – poet francez – liric parnasian

Verlaine se trezi într-o dimineaţă cu capul greu şi cu inima zbuciumată de o furie republicană. Era decis să-l ucidă pe Napoleon al III-lea. O porni nebuneşte spre Tuileries şi din întâmplare ajunse tocmai când Napoleon al III-lea ieşea la plimbare, pe jos.

— L-am asasinat, îi spuse unui prieten mai târziu, cu privirea! Deoarece privirea lui tristă m-a făcut să-i acord graţia.

— În ziua aceea, îi răspunse prietenul, era treaz creatorul tiranilor, pesemne!

— Da, răspunse Verlaine, şi mai ales câţiva agenţi de poliţie.

Verlaine era foarte bun şi milos. Insistă într-o zi pe lângă un medic să interneze pe un coleg, un poet, prieten de al lui. Doctorul se lăsă greu, spunându-i:

— Cum să-l internez dacă nu ştiu de ce boală suferă?

— Foame cronică, îi spuse Verlaine.

Doctorul modifică puţin diagnosticul şi-l internă imediat.

TUDOR VIANU (1897–1964) – estetician, istoric literar, filosof al culturii şi scriitor român

La un examen, profesorul Vianu îl întreabă pe student:

— Dumneata ai auzit de Pico della Mirandola? Ce-mi poţi spune despre el?

— N-am auzit, răspunde studentul stânjenit. Plictisit, Vianu răspunse:

— Cred că nici el n-a auzit de dumneata.

Profesorul Vianu auzind pe un student că se încăpăţâna să spună că ştie tot, că a citit tot, deşi până atunci nu dăduse niciun răspuns exact, i-a spus:

— Mi se pare curios ceea ce afirmi dumneata, când un Socrate spunea că ştie că nu ştie nimic.

Tudor Vianu, la examen, vede pe unul din studenţii săi foarte neliniştit şi emoţionat. Ca să-i dea curaj, îl întreabă:

— Dumitale îţi place poezia?

— Da, răspunde studentul.

— Vorbeşte-mi despre un poet care ţi-a plăcut mai mult.

— Ballarmé, dom’ profesor… se repezi studentul.

— Poate te referi la Mallarmé?

— Totdeauna i-am încurcat pe aceştia doi, răspunse

studentul, în râsul general.

ALFRED DE VIGNY (1797–1863) – poet, dramaturg romantic şi romancier francez

Într-un grup se discuta asupra originii lui de Vigny, dacă era sau nu de viţă nobilă. Caustic ca totdeauna, Sainte-Beuve luă cuvântul:

— S-a găsit o scrisoare din 1814 în careuri. De Vigny cerea un împrumut unui prieten, într-un stil ce-i drept foarte *nobil.* Deci s-ar putea ca poetul nostru de Vigny să fie nobil!

De Vigny avea un aer de extaz serafic în societate, o rezervă rece aristocratică. Însuşi Alexandre Dumas era inhibat la o masă la care era invitat şi de Vigny.

Sainte-Beuve spunea:

— De Vigny zâmbeşte ca un înger care a băut oţet!

— **VOLTAIRE (FRANÇOIS-MARIE AROUET)** (1694–

1778) – scriitor şi gânditor francez

Voltaire, întâlnindu-l pe ministrul de finanţe, Turgot, care suferea de gută, îi spuse:

— De câte ori vă văd îmi sugeraţi statuia lui Nabucodonosor. Ca şi dumneavoastră, are picioarele de argilă şi capul plin de aur!

Odată, într-un salon literar, Voltaire îl lăuda pe poetul şi naturalistul german, Albrecht von Haller, când un prieten de-al lui Voltaire îi atrase atenţia:

— Cum se face că la laudele dumitale von Haller îşi exprimă păreri cu totul opuse în ceea ce priveşte opera dumitale!

— Da? întrebă surprins Voltaire. N-am ştiut, dar asta înseamnă că amândoi ne-am înşelat amarnic unul asupra celuilalt!

Voltaire, ateu, făcu efortul de a-şi scoate pălăria în faţa crucifixului care preceda o înmormântare. Un prieten care-l surprinse în această postură neaşteptată îl felicită:

— Mă bucur! Frumos exemplu!

— Ne salutăm, îi precizează Voltaire ateul, dar nu ne frecventăm…

Când autorităţile elveţiene au dat ordin ca întreaga operă filosofică a marelui Rousseau să fie arsă, Voltaire s-a grăbit să-i scrie:

— Deşi nu sunt de acord cu nimic din tot ceea ce afirmi, voi apăra până la ultima suflare tot ceea ce crezi. Fără a fi deopotrivă de puternici, toţi cetăţenii trebuie să fie deopotrivă de liberi!

— Voltaire lua masa alături de rege. Ameţit uşor de vin, regele îi spuse pe un ton oarecum poruncitor:

— Voltaire, distrează-mă cu o anecdotă spirituală de-a dumitale!

Jignit de tonul regelui, Voltaire se grăbi să-i răspundă:

— Sire, azi mă simt cam prost pentru aşa ceva…

— Ia te uită, replică regele, m-ai auzit vreodată pe mine spunând că mă simt prea prost sau cam prost ca să domnesc?

— Din păcate nu, niciodată… îi răspunse causticul Voltaire.

Când Boisgélin îl lăudă pe Voltaire pentru claritatea stilului său, într-un exces de modestie, Voltaire îi răspunse:

— Şi pârâiaşele sunt clare. Dar ştiţi de ce? Fiindcă nu sunt adânci…

Voltaire vizită într-o zi grajdurile regelui Prusiei. Îl

uimi vederea unui cal cu un valtrap foarte elegant şi ceru să i se explice motivul acelui privilegiu. Află că era calul pe care călărise regele în lupta de la Molwitz. După aceea, plecând, întâlni pe stradă un biet cerşetor, îi dădu câteva monezi şi bietul om îi povesti că luase şi el parte la lupta de la Molwitz ca simplu soldat. Marele filosof nu putu să nu simtă o cumplită amărăciune de felul în care fusese răsplătit *viteazul cal* şi halul în care ajunsese *viteazul soldat.*

În călătoria lui în Anglia, Voltaire se duse să-l viziteze pe poetul Congreve, care, contrar tuturor poeţilor, nu-şi preţuia deloc opera.

El îi spuse lui Voltaire:

— Consideraţi-mă un simplu gentilom, nu-mi vorbiţi de poeziile mele!

Iar Voltaire:

— Dacă aţi fi fost un simplu gentilom nu m-aş fi deranjat să vă vizitez!

Întrebat Voltaire ce părere are despre o oraţie funebră, el răspunse:

— Seamănă cu spada lui Charlemagne, e lungă şi plată!

Cineva îi spuse lui Voltaire că Metastasio îi furase mai multe idei din *Zaire.* Drept răspuns, Voltaire spuse:

— Mi-e drag acest hoţ! A ştiut să înfrumuseţeze mult ideile furate!

Voltaire primea cu mare generozitate pe străinii care-l vizitau în castelul lui din Ferney. Un oaspete exageră însă, hotărându-se să rămână acolo vreo două, trei săptămâni. Voltaire îi spuse:

— Constat că nu v-a impresionat deloc delicateţea lui

Don Quijote: el lua hanurile drept castele, iar dumneavoastră consideraţi castelele drept hanuri!

Voltaire justifica astfel ajutorul pe care îl dădea unei nepoate a lui Corneille, căzută în mizerie:

— E datoria oricărui soldat să dea o mână de ajutor nepoatei propriului său general.

La castelul din Ferney sosi un muncitor care ţinea cu orice chip să-l vadă pe Voltaire. Cum el insista şi cei din casă nu-l lăsau să intre, se iscă un scandal atât de mare că Voltaire ieşi la fereastră, indignat:

— Ce se întâmplă?

— Eu vreau să vă văd şi atât, îi răspunse muncitorul, fiindcă şi eu fac oarecum ce faceţi dumneavoastră – şi anume, luminez lumea: sunt lampagiu!

Voltaire aprecie mintea luminată a muncitorului şi-l primi cu mare bunăvoinţă.

Unul din prietenii lui Voltaire avea urâtul obicei de a nu lăsa pe nimeni să vorbească, vorbind continuu numai el. De aceea Voltaire îl întrerupse odată, spunând tare:

— Natura ţi-a negat un har esenţial, dragul meu, acela al dialogului!

Când Voltaire era pe patul de moarte, îi spuse preotului care căuta să-l convingă să se convertească:

— Ai dreptate, părinte, e bine să mori în religia propriilor părinţi, a propriei ţări. De-aş fi fost născut pe malul Gangelui acum aş muri ţinând coada unei vaci în mână, nu?!

După moartea tiranului inteligenţei, a geniului universal care fusese Voltaire, un grup de intelectuali îi lăudau cunoştinţele lui enciclopedice. Se aflau în casa lui

Duclos.

— Păcat, interveni un jurisconsult, că Voltaire a vorbit despre jurisprudenţă, fără s-o cunoască…

— Cunoştea atâtea, dar nu cunoştea teologie, interveni un teolog.

— În matematică aş putea spune că era un intrus, observă un matematician.

— Inventând istoria, spuse un istoric, eu afirm că nu cunoştea absolut deloc istoria adevărată!

Un poet necunoscut era pe punctul de a spune poate şi el că Voltaire nu ştia să scrie, dar Duclos îi tăie scurt elanul, afirmând, fără drept de replică, faptul că Voltaire era un geniu şi că era instruit în toate.

OSCAR WILDE (1856–1900) – poet şi dramaturg englez

Oscar Wilde şi-a creat un renume şi o popularitate *sui generis* recurgând în primul rând la diverse ciudăţenii în felul de a se îmbrăca.

— Prima datorie, spunea Wilde, este de a fi cât mai artificial în viaţă, iar a doua datorie… în viaţă… nimeni n-a ştiut-o vreodată!

Îşi punea o floarea-soarelui la butonieră şi o pornea prin centrul Londrei.

Într-o zi veni la Oscar Wilde un lord care se dedicase literelor, dar fără niciun succes nici de public, nici de presă. El îl întrebă pe Wilde:

— Ce pot face împotriva acestei conspiraţii a tăcerii?

— Singura soluţie, după mine, îi răspunse spiritualul Wilde, este să luaţi parte la această conspiraţie!

Într-un grup de literaţi cineva întrebă care cărţi ar putea fi socotite cele mai frumoase din lume.

— Câte ai vrea să-ţi enumăr? întrebă cineva.

— Să zicem o sută!

Oscar Wilde, care era de faţă, răspunse:

— Dacă n-aş fi scris decât cinci, aş şti eu care sunt cele o sută de cărţi cele mai frumoase din lume!

Sclipitor în conversaţie, Oscar Wilde era invitat în cele mai rafinate saloane din Londra.

— Vedeţi? se adresa el prietenilor, cum Londra domină Anglia şi Anglia domină omenirea întreagă, cine domină într-unul din cele mai dominante saloane din

— Londra se poate spune că domină toată lumea!

Directorul unui ziar îi ceru lui Wilde, după ieşirea sa din închisoare, să-şi publice periodic memoriile în ziarul lui.

— Vă închipuiţi, îi spuse directorul ziarului, ce succes ar însemna după condamnarea dumneavoastră.

— Prefer să mă opresc la succesul avut înainte de condamnarea mea! îi răspunse Oscar Wilde.

EMILE ZOLA (1840–1902) – scriitor francez

Când creatorul Şcolii naturaliste franceze, Emile Zola, veni la Roma, îl invită principele Odescalchi. La un moment dat principele îl întrebă:

— Care romancier vă place mai mult?

— Balzac, răspunse imediat Zola.

— Îl preferaţi înaintea dumneavoastră?

— Da... Poate şi pentru că eu nu mă recitesc niciodată.

Zola era un om prea sincer.

Un critic, Bergerat, era foarte ostil operelor lui Zola. Cu rost şi fără rost căuta să-i distrugă orice publicaţie.

Întâmplarea face ca în timp ce Zola era Preşedintele Societăţii Autorilor să-i fie înmânat un premiu consistent acestui Bergerat.

Cuprins de remuşcări că-l tratase totdeauna mizerabil pe marele Zola, Bergerat se duse a doua zi la Zola şi căută să îndrepte răul pe care i-l făcuse promiţându-i de atunci înainte o critică mereu favorabilă.

Zola îl privi îndelung şi apoi îl întrebă:

— La fel mi-ai vorbi şi dacă ai şti că eu nu te-am votat?

IRONIA SAVANŢILOR

JOHN ABERNETHY (1763–1831) – medic chirurg irlandez

Doctorul Abernethy era prieten cu un avocat care-i era şi pacient. Fiind şi un om spiritual şi cult, doctorul trecea aproape zilnic să-l viziteze. Într-o zi când sosi la avocat acasă dădu de o figură nouă: era un servitor nou angajat care-i spuse:

— Domnul avocat nu vă poate primi deoarece nu se simte bine.

E lesne de închipuit cum a rămas doctorul până când a izbucnit într-un râs copios.

În toiul nopţii, doctorul Abernethy aude bătând cu putere în poartă. Se scoală cu greu şi se uită pe fereastră. Cineva îi strigă:

— Domnule doctor, veniţi repede, băiatul meu a înghiţit un şoarece.

Sâcâit peste măsură şi obosit, doctorul îi strigă la rândul lui:

— Spune-i să mai înghită şi o pisică şi lăsaţi-mă să mă mai şi odihnesc.

Un bolnav foarte înstărit îl întrebă cum să scape de gută. Ironic, doctorul Abernethy îi răspunse:

— Deh, asta-i boala bogaţilor! Caută să trăieşti cu un şiling pe zi, pe care să ţi-l câştigi cu puţin efort fizic şi vei scăpa de gută.

Abernethy spunea adesea:

— În mai toate bolile stomacul e totul! Noi îl supunem la cazne mari când suntem tineri şi el se răzbună pe noi făcându-ne să suferim când suntem vârstnici.

ANDRÉ-MARIE AMPÈRE (1775–1836) – fizician şi matematician francez

Ampère se ducea la Universitate. Pe drum se opri atras de o piatră pe care începu s-o studieze. Dar amintindu-şi că se apropie ora de curs, scoase ceasul, îl privi, şi o porni din nou cu pas grăbit, punând cu un gest distrat piatra în buzunar. Cu gândul la lecţia pe care avea s-o ţină, ajungând la Podul Artelor, vârî mâna în buzunar, şi convins că ia piatra, luă ceasul şi-l aruncă peste parapet.

Matematicianul André-Marie Ampère, scos din sărite de răspunsul mizerabil pe care i-l dăduse un student la examen, îşi pierdu cumpătul şi-l apostrofă:

— Măgarule! Nu ştii nimic!

Dar se calmă imediat şi păru că vrea să-şi ceară scuze, după felul în care începu să vorbească:

— Regret, am greşit, îmi pare rău… Măgarul e un animal credinicios, sobru, şi mai ales foarte muncitor… l-am jignit fără să vreau…

HENRI COANDĂ (1886–1972) – inginer şi savant român

Sensibil la frumos, savantul Coandă după ce a ascultat în extaz o minunată poezie a exclamat:

— Încântătoare poezie, parcă ar fi o ecuaţie!

CHARLES DARWIN (1809–1882) – naturalist englez Charles Darwin, faimosul naturalist, era puţin bâlbâit. Un prieten îl întrebă dacă acest defect îl supără.

Darwin îi răspunse:

— Dimpotrivă. Îmi lasă timp de gândire înainte de a vorbi.

Darwin detesta discuţiile lungi, chiar dialogurile lungi din cărţi. Ca să-şi distreze prietenii pe seama palavragiilor, le povesti că avusese odată ocazia să stea la masă cu Carlyle.

— Două ore, fără întrerupere, n-a vorbit decât Carlyle. Ghiciţi, vă rog, care era subiectul? Făcea elogiul tăcerii!

Darwin era invitat la o masă simandicoasă. Lângă el o prea frumoasă doamnă îl întreabă oarecum ironic:

— Ştiu că teoria dumneavoastră susţine că omul se trage din maimuţă. O puteţi raporta oare şi la persoana mea? întrebă galeş frumoasa doamnă.

— Fără îndoială, răspunse Darwin, doar că dumneavoastră nu vă trageţi dintr-o maimuţă oarecare, ci dintr-una fermecătoare...

CAROL DAVILA (1832–1884) – medic român Un tânăr medic îi mărturisea lui Davila:

— Am renunţat la medicină de dragul de a deveni scriitor. Cred că voi fi astfel mult mai de folos omenirii.

— Fără îndoială că un mare folos pentru omenire este numai faptul că aţi renunţat la practica medicinii, îi răspunse Davila.

ALBERT EINSTEIN (1879–1955) – fizician, savant german

Savantul Albert Einstein e întrebat de colegul său de universitate în ajun de examene dacă întrebările lui vor fi grele. Einstein îi răspunde:

— Deloc, sunt identice cu întrebările de anul trecut. La care colegul său, Oppenheimer, îi spuse:

— Şi nu te temi că vei primi aceleaşi răspunsuri?

— Te înşeli, colega, îi răspunse zâmbind Einstein. Dacă studenţii vor răspunde corect nu vor repeta răspunsurile de anul trecut, deoarece în acest an ştiinţa a progresat cu paşi uriaşi!

Întâlnindu-l pe stradă pe matematicianul Albert Einstein, un bun prieten îl roagă să-i dea un telefon şi să-i facă apoi o vizită.

— Notează-ţi, te rog, telefonul, îi propuse prietenul, 24361.

— Nu-i nevoie, îi răspunse Einstein, e simplu de reţinut: două duzini şi 19 la pătrat!

Întrebat Albert Einstein dacă energia atomică trebuie întrebuinţată numai în scopuri paşnice, el răspunse:

— Fireşte că în toate ocaziile subliniez că trebuie întrebuinţată numai în scopuri paşnice. De altfel şi curentul electric nu-i întrebuinţat numai pentru scaunul electric…

Albert Einstein se întoarce grăbit acasă. Dă de portar şi-l întreabă:

— Spune-mi, te rog, unde stă profesorul Einstein?

— Dumneavoastră sunteţi profesorul Einstein, îi răspunse nedumerit portarul!

— Atâta lucru mai ştiu şi eu. Am uitat însă la ce etaj stau!

BENJAMIN FRANKLIN (1706–1790) – fizician, filosof, economist şi om politic american

Între multiplele lui activităţi, Franklin deschisese o librărie. Într-o zi intră un client care ceru o anume carte rară. Vânzătoarea i-o găsi şi i-o dădu.

— Cât costă? întrebă clientul.

— Un dolar, răspunse vânzătoarea.

Clientul, crezând că va obţine un preţ mai mic dacă va vorbi cu proprietarul, o rugă pe vânzătoare să-l cheme. Dar Franklin îi ceru un dolar şi jumătate. La care clientul rămase uimit:

— Dar vânzătoarea mi-a spus un dolar!

— Da, dar cum m-aţi deranjat pe mine, proprietarul, vă cer un dolar şi jumătate.

Clientul insistă să plătească preţul cerut de vânzătoare, deoarece ţinea mult să aibă cartea aceea. Dar Franklin îi răspunse:

— Dumneata plăteşti doi dolari dacă doreşti cartea.

— Dar acum o clipă n-aţi spus un dolar şi jumătate?

— Da, dar dumneata mi-ai răpit timpul meu preţios şi cum ştii că „timpul costă bani”, îmi vei da doi dolari!

Buimăcit, clientul numără iute doi dolari şi fugi din librărie cu cartea sub braţ ca să nu mai audă alte raţionamente originale din partea acelui librar sui generis.

Franklin era un om foarte practic, în afara speculaţiilor abstracte ale filosofiei. Într-o zi în Italia, în faţa unei inscripţii antice, exclamă:

— În locul acestei inscripţii încâlcite aş prefera reţeta clară a adevăratului parmezan italian!

Un sceptic, privind un balon aerostatic, îl întrebă pe descoperitorul paratrăsnetului:

— La ce poate servi această jucărie inutilă?! Iar

Franklin îi răspunse:

— La ce serveşte un prunc abia născut?

— **GALILEO GALILEI** (1564–1642) – om de ştiinţă, fizician, matematician italian

Un răspuns foarte original i-a dat Galileo Galilei, când era bătrân, unui elev al lui care l-a întrebat câţi ani are.

— Opt sau zece.

Şi în faţa uimirii celui ce-l întrebase, Galilei adăugă:

— Mă refer la anii pe care bănuiesc că i-aş mai avea de trăit, deoarece anii care au trecut nu mai au nicio valoare, întocmai ca banii pe care i-ai cheltuit.

ERNEST LUDOVIC HEIM (1747–1834) – medic german

Celebrul doctor, consultat de toată Europa, supranumit de contemporanii săi „feldmareşalul medicilor”, Heim, a fost invitat la Curte de principesa imperială a Rusiei, care îi vorbi pe un ton de mare superioritate după ce-l fixase din cap până în picioare:

— Am auzit vorbindu-se bine de tine şi vreau să fii medicul meu curant.

Heim răspunse cu demnitate:

— Accept, cu condiţia de a-mi accepta şi dumneavoastră condiţiile mele.

— Vai! exclamă scandalizată principesa, mie să-mi pună cineva condiţii? Nimeni n-a mai îndrăznit aşa ceva!

— Eu în schimb pretind următoarele condiţii: nu-mi veţi vorbi pe nume, deci nu *tu*, ci *dumneavoastră*, nu-mi veţi pretinde să vin la Curte înainte de a-mi vizita bolnavii, fiindcă eu îi vizitez în ordinea gravităţii cazurilor; în fine, mă veţi răsplăti regeşte ca să mă compensez pentru vizitele gratuite făcute la săraci.

Principesei i se tăie respiraţia, dar acceptă întocmai

condiţiile puse de celebrul doctor Heim.

STANLEY HEWET – medic englez din secolul XIX Stanley Hewet, medicul curţii regale a Angliei, a fost chemat de urgenţă într-o noapte la căpătâiul unui negustor bogat care acuza dureri atroce de stomac, în realitate neavând decât o indigestie datorită unei mese mult prea copioase.

— V-aţi pregătit testamentul? întrebă pe un ton foarte grav medicul.

— Nu.

— Ei bine, atunci chemaţi imediat notarul şi pe copiii dumneavoastră. Unde sunt?

— La Manchester.

— Trimiteţi imediat o telegramă.

Un servitor se grăbeşte să trimită o telegramă şi să cheme de urgenţă notarul. Bolnavul tremurând ca varga întreabă doctorul:

— Domnule doctor, nu mai e într-adevăr nicio speranţă? îmi trăiesc ultimele ore?…

— Nici gând! E o simplă indigestie!

— Atunci ce înseamnă toată agitaţia asta? De ce aţi trimis după notar? De ce telegramă fiilor mei?…

— E simplu de tot! N-am vrut să fiu singurul imbecil trezit în miezul nopţii pentru simplul fapt că dumneata ai mâncat cât zece şi ai făcut o simplă indigestie!

BERKELEY HILL (1834–1892) – chirurg englez Doctorul Hill, profesor la Londra, vrând să se răzbune pe Academia Regală din Londra pentru faptul că-i negaseră onoarea de a-l primi printre membrii săi, trimise, sub numele fictiv al unui medic de provincie, o amplă relatare asupra unui picior îndreptat cu ajutorul păcurii. Cele descrise păreau verosimile cu atât mai mult cu cât în perioada aceea un mare academician proslăvea binefacerile miraculoase ale păcurii. De aceea într-una din

şedinţele Academiei cazul descris de

„Doctorul de provincie” a fost expus cu cea mai mare seriozitate. A doua zi, doctorul Hill trimise o altă scrisoare Academiei concepută astfel: „În ultima mea relatare, în legătură cu piciorul îndreptat cu ajutorul păcurii am uitat un mic amănunt: piciorul îndreptat era de lemn…”

Râsetele în întreaga Londră n-au mai contenit pe seama academicienilor.

NICOLAE IONESCU-SISEŞTI (1888–1954) – neurolog român

Profesorul Ionescu-Siseşti e chemat la o pacientă care zăcea imobilizată la pat de luni de zile. După ce o examină, doctorul îşi dădu seama că e un caz de autosugestie. Ceru un pahar de ulei şi se prefăcu că-l scapă din greşeală pe covorul persan, chiar în faţa pacientei. Aceasta sări ca arsă din pat, ţipând cu disperare:

— Covorul meu persan! Ce nenorocire! Ulei pe covor!

Şi doctorul fericit:

— Covorul e pierdut, dar dumneavoastră sunteţi salvată, stimată doamnă!

Profesorul Ionescu-Siseşti, trecând neanunţat pe la unul din pacienţii săi, care-i era de altfel şi bun prieten, îl surprinse citind o carte de medicină. Deşi prieteni, până atunci el ignora această mică pasiune a prietenului-pacient.

— E o întâmplare sau un obicei? îl întrebă doctorul.

— E o pasiune pe care m-am jenat să ţi-o mărturisesc, îi răspunse pacientul.

— Fii atent, dragul meu, replică doctorul, că s-ar putea să mori… dintr-o greşeală de tipar.

— **NICOLAE IORGA** (1871–1940) – istoric, scriitor, publicist şi om politic român

Nicolae Iorga încheiase o amplă discuţie pe teme filosofice, anulând multiple principii, socotite valabile. O studentă luă cuvântul:

— Domnule profesor, aţi distrus atâtea principii în care credeam, fără a înlocui măcar unul din ele…

— Aminteşte-ţi, tânără domnişoară, că printre muncile lui Hercule a fost şi curăţirea grajdurilor lui Augias, fără să i se ceară ca după aceea să le umple după cum fuseseră înainte.

O snoabă îl întrebă odată pe savantul Nicolae Iorga:

— Mi-aţi putea explica, dumneavoastră care ştiţi atâtea, ce diferenţă este între timp şi eternitate?

— Fără îndoială, doamnă, că eu aş avea tot timpul să vă explic, doar că dumneavoastră nu v-ar ajunge o eternitate să înţelegeţi…

ROBERT KOCH (1834–1910) – medic bacteriolog german

Robert Koch, ilustrul descoperitor al bacilului tuberculozei, în tinereţe era un simplu medic de plasă, şi dacă nu ar fi primit în dar de la soţia lui un microscop, poate că nu s-ar fi gândit niciodată să observe microbii. Când a avut siguranţa matematică a cercetărilor lui le-a destăinuit unui mare profesor de la Dresda, care a comunicat experienţele lui Koch celui mai mare patolog din oraş. Acesta, entuziasmat, ajunsese să le spună studenţilor săi:

Dacă vreţi să aflaţi ceva nou în medicină duceţi-vă acasă la Koch!

PIERRE SIMON (MARCHIZ DE) LAPLACE (1749–1827) – matematician, astronom şi fizician francez

După publicarea celebrului tratat de *„Mecanică cerească”*, autorul ei, Laplace, a fost invitat de Napoleon I la masă. După ce i-a elogiat nespus cartea, Napoleon a

făcut totuşi această remarcă:

— Domnule marchiz, am apreciat mult opera dumneavoastră. Mă surprinde însă că vorbind despre cer numele lui Dumnezeu nu apare deloc în carte.

— Aveţi dreptate, Sire, dar cum în toată opera mă bazez pe certitudini, nu am mai avut nevoie de această *ipoteză,* îi răspunse subtilul matematician.

JOSEPH LIENTAUD (1703–1780) – medic francez Lientaud, primul medic al lui Ludovic XVI, discutând cu un alt medic care pretindea că este atotştiutor, capabil să vindece orice boală, s-a exprimat astfel:

— Şi totuşi, noi doctorii suntem aidoma unor paznici de noapte; cunoaştem toate străzile oraşului, dar nu ştim ce se petrece în fiecare casă.

Era o formă atunci pentru a exprima ceea ce afirmă azi orice medic: există bolnavi şi nu boli, fiecare având reacţia lui.

Medicul Lientaud, pe patul de moarte, era sâcâit de preotul său cu diferite întrebări:

— Credeţi în asta? Credeţi în astălaltă? – iscodindu-l cu tot felul de examene asupra credinţei sale.

Plictisit că preotul nu mai înceta cu întrebările, medicul îi răspunse sceptic şi ironic:

— Părinte, voi muri neîmpărtăşit, cu atâtea întrebări.

Cred în orice, în afară de medicină!

GHEORGHE MARINESCU (1863–1938) – medic neurolog român

Un student în medicină se prezintă la examen în faţa profesorului Marinescu.

— Domnul meu, îţi prezint acest caz. Simptomele sunt… etc., etc. Cazul este grav. Care e diagnosticul dumitale? Şi ce prescrii în asemenea situaţie?

Studentul ia reflexele bolnavului, are impresia că a

căzut exact pe diagnostic şi se grăbeşte cu răspunsul.

— Ai greşit, domnule, regret, dar ai pierdut examenul.

Studentul mai analizează puţin pacientul şi de astă dată dă răspunsul aşteptat de profesor.

Dar profesorul Marinescu îi spuse:

— În medicină contează şi un minut. Răspunsul dumitale a venit prea târziu. Între timp pacientul putea să decedeze.

Profesorul Marinescu obişnuia să le spună studenţilor la cursuri:

— Nu înveţi când asculţi lecţia profesorului, ci mai degrabă înveţi când explici tu altuia lecţia ascultată.

Profesorul Gheorghe Marinescu, părintele neurologiei româneşti, e întrebat într-o zi de un student de-al său:

— Domnule profesor, daţi-mi un sfat: ce să fac ca să ajung celebru ca dumneavoastră?

— Eşti prea tânăr pentru a fi celebru, dragul meu.

— Dar dumneavoastră eraţi renumit încă de pe vremea studenţiei!

— Poate, îi răspunse zâmbind profesorul, tocmai prin faptul că eu nu am avut nevoie de asemenea sfaturi…

Peste măsură de distrat, savantul Gheorghe Marinescu, după ce rămăsese câtva timp sub o ploaie torenţială în faţa casei, absorbit de problemele lui de neurologie, intră grăbit în casă şi o întrebă pe soţia lui, Marioara, într-un suflet:

— Draga mea, ia spune-mi tu, eu plecam de acasă sau veneam, că nu mai ştiu exact…?

Într-o zi, la consultaţii, i se prezintă doctorului Marinescu un pacient care-şi ţinea un deget într-o ureche. Înţelese imediat că e vorba de un maniac, cu idei fixe.

— Ce te supără pe dumneata? îl întreabă neurologul.

— Am o muscă în ureche şi-mi bâzâie întruna.

Medicul întinde pacientul pe masă, se preface că-i umblă în ureche şi apoi îi spune:

— Poţi fi liniştit. Ţi-am extras musca.

După o săptămână îl zăreşte, printre bolnavii care aşteptau în salon, pe acelaşi pacient, tot cu degetul în ureche. Profesorul îl întreabă:

— Dar ţi-am extras musca, ce mai e acum?

— De atunci ţin degetul aşa ca să nu-mi mai intre alta! îi răspunse bolnavul.

ISAAC NEWTON (1642–1727) – matematician, fizician şi astronom englez

Într-o seară, Newton, care avea atunci douăzeci şi trei de ani, medita în curtea casei părinţilor săi. În tăcerea nopţii văzu căzând un măr pe jos. Luna strălucea pe cer. Tânărul se întrebă cum de nu cădea şi luna aidoma mărului. Căutând răspunsul, Newton descoperi legea gravitaţiei.

— Cum de ai reuşit – îl întrebă un prieten pe Newton

— Să descoperi *„Principiile matematice ale filosofiei naturale”?*

— Gândindu-mă zi şi noapte, îi răspunse Newton.

— Cum de nu te-ai căsătorit până acum? continuă să-l întrebe prietenul.

— N-am avut timp să mă gândesc la asta.

În afara atâtor opere ştiinţifice, Newton a lăsat şi un mediocru Comentariu la Apocalips.

Voltaire cu ironia lui incomparabilă spunea:

— Prin această scriere a vrut să consoleze rasa umană de complexul pe care şi l-ar fi putut crea în faţa superiorităţii lui Newton.

Newton, distrat ca orice om de ştiinţă, se lăsă absorbit de lucru şi nu observă că-şi dusese fotoliul prea aproape de sobă. Strigă deodată valetului:

— Ia imediat soba asta de aici, că mă frige al dracului! Valetul, obişnuit cu originalităţile stăpânului, îndrăzni:

— E mai nimerit să vă mut eu fotoliul ceva mai departe de sobă.

— Deştept eşti, replică savantul, sigur că-i mai normal să-mi trag fotoliul mai departe de sobă…

VICTOR PAPILIAN (1888–1956) – scriitor şi medic român

Un chirurg, supărat peste măsură că-i murise un pacient care avusese o apendicită acută, pe masa de operaţie, îi spuse colegului său, Victor Papilian, cu scepticism:

— Câteodată am impresia că medicina e zero! Am salvat atâţia pacienţi de boli mai grave şi-mi mor alţii cu diagnostice banale!

Papilian, gânditor, îi răspunse:

— Şi eu mă gândesc câteodată că noi medicii nu am

— Fost în stare să descoperim nici leacul guturaiului. Mai mult decât să-l numim, rinită sau coriză, nu prea văd cu ce am avansat…

Într-o seară, într-un salon, o doamnă îl întreabă pe doctorul Papilian:

— Dumneavoastră credeţi în spiritism? E posibil să revină morţii?

Iar Papilian îi răspunse pe un ton foarte serios:

— Doamnă, nu cred absolut deloc. Altfel aş fi renunţat de mult la medicină, rămânând scriitor.

Odată un prieten îl întreabă pe doctorul Papilian:

— E adevărat că nu există categorie mai rea de bolnavi decât medicii?

Şi doctorul îi răspunse:

— Se poate, dar prin compensaţie trebuie să ştii că nu există mai răi medici decât bolnavii!

FRANÇOIS QUESNAY (1694–1774) – medic şi economist francez, la curtea lui Ludovic al XV-lea Quesnay e întrebat de Ludovic:

— Dacă nu ai fi doctor şi ai fi rege, ce ai face?

— N-aş mai munci. N-aş mai face absolut nimic.

— Şi atunci cine ar guverna?

— Legea.

François Quesnay e întrebat de un client dacă boala lui e vindecabilă.

— Fără îndoială că te vei vindeca – îi răspunse Quesnay – deoarece cazul e menţionat astfel: „unu la sută din această maladie e vindecabil”.

— Şi asta ce înseamnă, domnule doctor? întrebă nedumerit bolnavul.

— E clar: dumneata eşti al o sutălea caz pe care-l îngrijesc… şi până acum n-am salvat pe niciunul!

GIUSEPPE RONCATI – medic italian de la sfârşitul secolului trecut

Giuseppe Roncati, ilustrul medic, directorul spitalului de boli mintale din Bologna, după vizita făcută pe la paturile „nebunilor săi”, înainte de a ieşi pe poarta

spitalului le spunea studenţilor care-l înconjurau şi-l conduceau totdeauna până la ieşirea din spital:

— Dragii mei, după acest „mic balamuc” să ne avântăm în cel mare!

O pacientă îl opreşte pe stradă pe cunoscutul medic Roncati şi arătându-i o sticluţă îl întreabă:

— Domnule doctor, nu v-am găsit pe dumneavoastră şi farmacistul mi-a prescris doctoria asta. O fi bună?

— Cât ai plătit-o? întrebă Roncati privind eticheta de pe sticluţă.

— Foarte scump, răspunse pacienta.

— Perfect! Face foarte bine… farmacistului.

RUDOLF VIRCHOV (1821–1902) – medic german

La profesorul Virchov vine într-o zi un pacient congestionat. Gâfâind îi spune doctorului:

— Domnule doctor, noaptea dorm liniştit, în schimb ziua, de cum ies în stradă, simt că mă înăbuş, respir greu, mă congestionez…

În timp ce vorbea, doctorul se apropie de el şi-i pipăi uşor gâtul.

— Ei bine, acum cum te simţi? îşi întrebă pacientul.

— Foarte bine! Ce mi-aţi făcut, domnule doctor?

— Te strângea gulerul. Ţi-am descheiat primul nasture de la cămaşă.

— VESEL RĂGAZ ÎN CULORI ŞI CONTURURI

APELLES (a doua jumătate a secolului IV î.e.n.) – pictor grec

Apelles, care a trăit la curtea regelui Alexandru cel Mare, i-a făcut într-o zi portretul, dar regele nu părea prea

încântat de asemănare. Din întâmplare a trecut pe acolo unul din caii lui Alexandru Macedon, şi parcă fermecat de vederea portretului, a început să necheze. Apelles i-a spus regelui, râzând:

— Am impresia că mai mult pricepe calul tău din pictură decât tine!

Un pictor tânăr îi arătă o lucrare de a lui renumitului Apelles, spunându-i:

— Nici nu ştiţi ce iute am terminat această operă!

— Nu insista să mă convingi, că se vede imediat că nu minţi, îi răspunse plictisit Apelles.

JAN BRUEGHEL (1568–1625) – pictor flamand Brueghel, care era numit „Brueghel de Velours (al

Catifelelor)" din cauza splendidelor costume pe care le picta, primi într-o zi comanda unui tablou. El pictă un peisaj minunat cu o bisericuţă alături, de o rară frumuseţe, dar pe tablou nu se vedea nicio persoană.

Cumpărătorul se arătă contrariat când văzu pânza:

— Domnule Brueghel, îi spuse, dumneata ai uitat să pui figurile pe tablou.

— Nu, nu, îi răspunse pictorul, nu am uitat. Toată lumea e la biserică.

— Foarte bine, îi răspunse cumpărătorul, îmi voi lua tabloul de îndată ce vor ieşi măcar câţiva oameni din biserică.

ANTONIO CANOVA (1757–1822) – sculptor italian Rămas orfan la vârsta de trei ani, micuţul Antonio a fost crescut într-un orfelinat.

Într-o dimineaţă de iarnă Antonio făcu un om de zăpadă atât de reuşit, încât se opri multă lume să admire minunăţia aceea. Un domn bine îmbrăcat se interesă al cui era copilul. Aflând situaţia lui disperată, îl luă cu el pe

micul Antonio Canova şi-i cultivă acest simţ artistic, puţin obişnuit la vârsta lui fragedă.

Antonio Canova pe lângă mulţi admiratori avea desigur şi destui adversari. Printre aceştia era sculptorul francez Sausy care-l numea „Veneţianul tradus în greacă”.

Prietenul lui Canova, Antonio d’Este, luă într-o zi mâna *Minotaurului* şi piciorul lui *Teseu,* fireşte, în formele de ghips care-i serviseră lui Canova drept probe înainte de sculpturile propriu-zise, le împachetă pe fiecare separat şi se duse în vizită la Sausy.

— Ce ai în pachetele acelea, îl întrebă Sausy pe Antonio d’Este.

— Două piese extraordinare de anticariat, îi răspunse d’Este.

— Splendide! exclamă Sausy, văzându-le. Asta da, e un stil! Să i le arăţi şi prietenului dumitale, Canova, să mai înveţe ceva!

A doua zi gluma lui d’Este era ştiută de toţi artiştii, şi de atunci nici sculptorul Sausy nu a mai îndrăznit să-l vorbească de rău pe Canova.

Papa Pius al VI-lea îi oferi lui Canova titlul de marchiz de Ischia şi trei mii de scuzi pe an.

Fericit de suma oferită, Canova se grăbi să creeze imediat pensii, premii şi subvenţii bătrânilor şi tinerilor artişti sărmani, neuitând copilăria lui tristă de orfan. Cât despre titlu, Canova a refuzat să-l primească. Dar papa nu i-a dat satisfacţie.

— Deci va trebui să-l păstrez, oftă Canova râzând cu modestie.

ANNIBALE CARRACCI (1560–1609) – pictor italian

Annibale Carracci, invitat să-şi dea o părere asupra unei picturi, nu ezită să-i remarce toate defectele. Auzind autorul tabloului critica aspră a lui Carracci a doua zi îl

provocă la duel. Cum Carracci tocmai picta îi arătă penelul, şi-i strigă:

— Asta e arma ta şi a mea şi cu această armă sper să te înving!

ANTONIO ALLEGRI DA CORREGGIO (1489–1534) –

pictor italian

Correggio era peste măsură de modest. Picta tablourile şi le vindea imediat la un preţ de nimic, neavând prea mare încredere în el. Până într-o bună zi când îi căzu în mână Santa Cecilia a lui Rafael. Privindu-l îndelung, exclamă cu mare entuziasm, cuvintele rămase celebre:

— Ei bine, atunci, şi eu sunt pictor! *(Anch'io son pittore!)*

Trecând prin Parma, în suita lui Carol Quintul, Tiziano a vrut să vadă picturile lui Correggio din Dom. În timp ce le privea, se apropie de el un preot şi crezând că-l măguleşte pe marele maestru, îi spuse:

— Sunt picturi de diletant, maestre, chiar avem de gând să le ştergem de aici, să le înlocuim cu altele…

Tiziano îl întrerupse şi uitându-se dur la el îi strigă:

— Fiţi atenţi la ceea ce aveţi de gând să faceţi! Dacă eu n-aş fi Tiziano, aş vrea să fiu Correggio!

JEAN-BAPTISTE-CAMILLE COROT (1796–1875) –

pictor francez

La începutul carierei sale, Corot vindea puţine tablouri. Dar, dezinteresat cum era, nu se necăjea deloc. Dimpotrivă, odată după ce-şi vânduse un tablou, părea chiar supărat că-şi descompletase colecţia.

Unui pictor care i se văita că şi el vinde puţine tablouri, îi spuse încurajându-l:

— Fii liniştit, în genere, tablourile cele mai bune sunt tocmai acelea care nu se vând.

Într-o zi se prezentă cineva la Corot, rugându-l să-i semneze un tablou pe care-l cumpărase de curând.

— Dar nu-i pictura mea, îi răspunse Corot.

Bietul om era să leşine de supărare, deoarece îl plătise cu un preţ foarte ridicat, cheltuindu-şi toate economiile sale.

Înduioşat, Corot cedă:

— Dă-mi tabloul să-l iscălesc!

— Dar… dacă nu e făcut de dumneavoastră? replică celălalt.

— Tabloul e frumos, îmi place, şi decât să te văd atât de disperat, prefer să trec peste principiile mele.

EDGAR DEGAS (1834–1917) – pictor şi sculptor francez

Degas, fiind invitat la masă de un bun prieten, acceptă invitaţia dar îşi permise să adauge câteva condiţii: să nu fie unt pe masă şi nici flori, odaia nu prea luminată, pisica lăsată pe balcon, niciun invitat să nu vină cu câinele (dacă-l are), femeile să nu se parfumeze ca să nu înăbuşe mirosul plăcut al bucatelor, iar masa să înceapă la şapte şi jumătate.

Nu s-a ştiut niciodată dacă prietenul lui Degas s-a simţit onorat să-l aibă oaspete sau dacă l-a anunţat că amână primirea.

Pictorul Vilbert se adresă într-o zi lui Degas:

— Tu ai putea spune că pictura mea e prea bogată, luxoasă chiar, dar în fond pictura nu este un obiect de lux?

Degas, pictorul prin excelenţă al vieţii cotidiene, îi răspunse:

— Poate pictura ta, a mea însă este un obiect de primă necesitate.

În faţa tabloului lui Laurens care o reprezenta pe Regina Elisabeta fugind din palatul regal, un prieten al lui Degas îl întrebă:

— În fond de ce fuge regina? Şi Degas:

— Fiindcă se simte în dezacord cu fundalul.

Degas nu cruţa pe nimeni de ironiile lui.

Văzând un portret al lui Eugène Carrière, în care capul, după tehnica lui preferată, era în culoarea fildeşului şi fondul era fumuriu, exclamă:

— Pare un creier prăjit în unt ars!

EUGÈNE DELACROIX (1798–1863) – pictor francez Delacroix era înzestrat cu o fantezie uluitoare.

Îndrăzneţ la culme în picturile sale, colegii îl dojeneau cu blândeţe.

— Dar eu nu pictez pentru voi, eu pictez pentru cei ce vor veni mai târziu, să zicem peste treizeci de ani! le răspundea Delacroix.

Când prietenii lui Delacroix îl invitau să iasă în oraş să se mai distreze, el le răspundea:

— Artistul adevărat trebuie să-şi sacrifice tentaţiile omeneşti. Nu aveţi idee ce înseamnă pentru un artist mizeria primilor ani, dificultăţile pe care trebuie să le depăşească, sacrificiile inerente…

JEAN-LOUIS FORAIN (1852–1931) – pictor, gravor şi caricaturist francez

Artistul Forain se simţea foarte rău. Chemă un medic. Deşi medicul îşi dădea seama că situaţia e gravă, n-a vrut

să-şi deprime pacientul şi de aceea spunea:

— Prin urmare pulsul e bun, inima funcţionează perfect, respiraţia normală, febra pare că cedează…

Dar Forain îl întrerupse, deoarece el prevedea sfârşitul:

— Cu atât mai bine, înseamnă că voi muri perfect sănătos, ceea ce nu oricui i se întâmplă!

LUCA GIORDANO (1632–1705) – pictor italian

În timp ce Luca Giordano se afla la Firenze, un pictor mediocru, invidios pe talentul lui, îl rugă pe un prieten de al său, poet, să scrie o satiră feroce pe care o răspândi în tot oraşul. Luca Giordano ţinu să-l cunoască pe poetul îndârjit împotriva lui şi îi spuse:

— Satira ta dezvăluie talent, dragul meu, unele versuri au sclipiri nebănuite, le-am apreciat: dar de ce nu-ţi foloseşti talentul în scopuri mai nobile?

Despărţindu-se de el, îi dărui şi două monezi de aur.

Poetul se retrase umilit şi convins de greşeala lui.

Luca Giordano era foarte abil în a reproduce picturile marilor maeştri. Stareţul mănăstirii din Napoli, în mai multe ocazii, se arătase neîncrezător în acest talent al lui Giordano, de aceea pictorul se gândi să-i facă o mică farsă.

Într-o zi un anticar îi prezentă stareţului o pânză – spunea el – de Albrecht Dürer şi stareţul se grăbi să-i ofere imediat preţul cerut de anticar. În aceeaşi seară el îşi invită câţiva prieteni ca să-i admire noua achiziţie, printre ei fiind şi Luca Giordano. Stareţul, de cum îl văzu, arătându-i pictura lui Dürer, îi spuse:

— Asta e, într-adevăr, pictură! Tu n-ai să poţi executa niciodată asemenea capodoperă!

Luca Giordano îi chemă pe toţi invitaţii cât mai aproape de tablou, şi dând de-o parte un colţ al pânzei, spre stupefacţia tuturor, descoperi propriul său nume.

Stareţul se înfurie la culme şi nu se împăcă decât după ce pictorul îi restitui suma plătită în dimineaţa aceea anticarului pe aşa-zisa pictură a lui Dürer.

Într-o perioadă mai grea din viaţa lui, Luca Giordano lucra cu ziua în casa unui negustor pe cât de bogat pe atât de avar. Se întâmplă ca într-o dimineaţă să sosească mai târziu la lucru. Samuele, negustorul, se răsti la el:

— Ziua de azi nu ţi-o plătesc! Te priveşte ce vrei să faci!

Iar Giordano:

— Atunci azi pictez pentru mine şi nu primesc nimic. Samuele îl plătea cu 25 de scuzi pe zi.

Pictorul începu cu mare elan să picteze o Madonnă. După doar câteva ore era gata. Şi negustorul se arătă atât de încântat de ea că ţinu neapărat să i-o cumpere. În loc de 25 de scuzi, ziua aceea îl costă pe avarul Samuele 100 de scuzi.

GIORGIONE (GIGRGIO BARBARELLI) (1477–1510) –

pictor italian

Un prieten al lui Giorgione îşi lăuda propria sa artă de sculptor, socotind-o superioară picturii, datorită enormului avantaj de a putea arăta o figură din orice parte. Discuţia l-a stimulat pe Giorgione în ideea de a născoci un sistem în pictură ca figura să poată fi văzută aidoma unei sculpturi, din toate părţile. Spre uimirea sculptorului, reuşi: pictă un bărbat aşezat cu spatele spre cei ce l-ar fi privit, în timp ce o fântână limpede îi reflecta chipul, o oglindă într-o parte şi o armură lucioasă de cealaltă parte îi reproduceau profilul stâng şi cel drept. Deşi originală, această pictură nu a fost socotită una din cele mai reuşite ale lui Giorgione.

Ducele de Parma trimise un gentilom de la Curtea sa la Giorgione ca să-l invite să părăsească Veneţia şi să se stabilească la Parma unde toate curtezanele ar fi dorit ca Giorgione să le facă portretul.

Giorgione, care lucra tocmai la un tablou, îi trimise vorbă că avea să se gândească după ceva termina acel tablou. Dar în loc să-i răspundă ducelui, când termină pictura aceea, începu alta. Şi ducele exasperat trimise din nou gentilomul la Giorgione ca să insiste pentru oferta lui. Dar Giorgione îi răspunse:

— Cum crede ducele de Parma că eu mi-aş lăsa atelierul care e în fond Curtea mea, ca să mă duc să lucrez la Curtea altuia?

GIOTTO DI BONDONE (1266–1337) – pictor italian

Se povesteşte că Giotto, pe când era încă copil şi lucra în atelierul lui Cimabue, pictă într-o bună zi o muscă pe nasul unui portret făcut de maestrul său. Cimabue când văzu musca, atât de vie şi de naturală, încercă de câteva ori cu un gest s-o dea la o parte. Doar când privi măi atent tabloul, văzu că musca nu era reală.

Într-o duminică, Giotto ieşi la plimbare cu câţiva prieteni. Tocmai când discutau mai înfierbântaţi, trecu o turmă de porci şi din toţi îl trânti tocmai pe Giotto. Prietenii pufniră în râs, dar Giotto, fără să-şi piardă cumpătul, în timp ce se ridică, le spuse:

— Au avut dreptate să mă aleagă pe mine din toţi. De pe urma părului lor aspru, cu penelul meu, am câştigat sume importante de florini şi nu le-am dat o dată măcar un blid de mâncare!

Pe vremea când Giotto picta la Napoli, regele venea adesea să-l privească lucrând. Într-o zi, pe la amiază, pe o căldură infernală, regele veni la el, ca de obicei. Cum Giotto picta cu greu, ştergându-şi mereu fruntea, regele

simţi nevoia să-i spună:

— Să fiu eu în locul tău n-aş mai continua să pictez pe zăduful ăsta!

Iar Giotto:

— Întocmai aşa aş face şi eu dacă aş fi rege!

GOYA (FRANCISCO JOSÉ DE Y LUCIENTES) (1746–1828) – pictor spaniol

Goya era fiu de ţăran. Într-o zi, lenevind la Prado alături de alţi ţărani ca şi el, ca să-şi mai înşele timpul, îşi înmuie batista în noroi şi începu să picteze o scenă de răzvrătire. O pictă atât de bine, încât mulţimea se adună în jurul lui, admirându-l.

Goya se simţea de mii de ori mai bine între prietenii lui, adevăraţii oameni din popor, decât alături de ipocriţii snobi de la Curte.

Într-o zi, într-un costum de mătase, lucrat în fir de aur, pe când se îndrepta spre palat, îşi întâlni câţiva prieteni. În glumă îi atinse uşor pe spate. Ţăranii râseră de aerele lui de boier şi se gândiră să glumească şi ei cu el, strigându-i:

— Oh, Goya, ce frumos costum ai! Ce elegant!

Şi tot lăudându-l, îl atingeau şi ei cu mâinile lor prăfuite, îl alintau, îl luau în braţe, îl mângâiau într-atât, încât a fost obligat să rămână cu ei toată seara, deoarece nu s-a mai putut prezenta la Curte.

JEAN-BAPTISTE GREUZE (1725–1805) – pictor francez

Într-o zi Greuze se afla într-o plimbare la ţară împreună cu un prieten de al său, un literat, când din spatele unor copaci apăru o mândreţe de fată cu o cofă pe cap, care se îndrepta spre râul din apropiere să ia apă.

Atât pictorul cât şi literatul rămaseră impresionaţi de

apariţia aceea fermecătoare. Reîntorcându-se fata de la râu, auzi glasul înfuriat al maică-sii care-o grăbea să se întoarcă cu cofa cu apă. Fata tresări visătoare şi scăpă cofa cu apă, care se sparse.

— Voi scrie o minunată povestire, exclamă literatul.

— Iar eu voi picta un tablou, spuse Greuze.

Şi Greuze îşi ţinu promisiunea creând unul din cele mai frumoase tablouri ale lui, *„La cruche cassée”* (Cofa spartă), azi la Muzeul Louvre.

De îndată ce Napoleon află că pictorul Greuze murise în mare mizerie, sincer sau nu, el se exprimă astfel:

— De ce n-a venit la mine? I-aş fi dat o cofă plină cu aur pentru *„cofa lui spartă!”*

Doamna Geoffrin era inteligentă dar foarte urâtă, de aceea Greuze o ocolea pe cât putea, înfuriată, se răzbună pe pictor, vorbindu-l de rău faţă de mai mulţi prieteni de ai lui. Unul din ei se grăbi să-l pună în gardă pe Greuze, relatându-i răutăţile spuse de doamna Geoffrin, dar Greuze, impasibil, îi răspunse:

— Te rog să-i atragi atenţia acestei Doamne Geoffrin că oricând mă pot răzbuna şi eu pe ea, făcându-i portretul şi expunându-l imediat în cea mai mare Galerie!

WILLIAM HOGARTH (1697–1764) – pictor şi gravor englez

Tatăl lui Hogarth, un biet tipograf, îi găsi o slujbă fiului său ca ucenic în atelierul unui gravor. Firește că astfel a avut ocazia de a-şi dezvolta talentul său la desen. O revelaţie a fost caricatura făcută proprietăresei lui, pe care a desenat-o ca pe o vrăjitoare, fiindcă îl necăjea mereu cu plata unei mici datorii pe care William o avea la ea. Entuziasmat, la vederea caricaturii, un editor i-a încredinţat ilustrarea poemului burlesc *Hudibras* al lui Samuel Butler, care a plăcut foarte mult, deschizându-i

calea succesului.

Când William Hogarth a ajuns vestit, era firesc să devină ţinta colegilor lui meschini şi invidioşi. De aceea obişnuia să spună:

— Accept critica oricui în ceea ce priveşte arta pe care o slujesc, în afara pictorilor.

JEAN ANTOINE HOUDON (1741–1828) – sculptor francez

Bustul lui Voltaire, opera lui Houdon, este unul din cele mai frumoase ornamente din holul Comediei Franceze.

Într-o seară, Houdon intră în teatru şi controloarea îi cere biletul.

— N-am bilet, răspunse sculptorul Houdon.

— Aveţi poate vreun titlu special ca să puteţi intra gratis? – insistă controloarea.

— Mda! răspunse sculptorul, eu sunt tatăl acelui Voltaire pe care-l vedeţi acolo, şi-i indică bustul.

Cu un aer solemn controloarea de bilete îl pofti, spunând în gura mare:

— Faceţi loc domnului Voltaire, tatăl.

JEAN AUGUSTE DOMINIQUE INGRES (1780–1887) –

pictor francez

Ingres preţuia mult muzica lui Beethoven. Întâmplarea a făcut să-l surprindă pe Stendhal vorbind despre muzică şi spunând: „Beethoven nu are nicio melodie în simfoniile lui!”

Ingres nu interveni, dar spuse răspicat celor de acasă:

— Ţineţi cont de ce vă spun: Niciodată nu voi fi acasă pentru Stendhal!

Într-o zi se prezentă în atelierul lui Ingres un elev care lucrase până atunci în atelierul pictorului Regnault. Oprindu-se în faţa lucrării noului elev, Ingres ştiind unde pictase mai înainte tânărul, din delicateţe îi spuse:

— Bravo, bravo. Dovedeşti mare abilitate în penel. Dar noul elev, pe nume Sturler, îl întrerupse imediat:

— Domnule Ingres, dacă aş fi fost convins că pictez bine nu aş mai fi venit la dumneavoastră. Tocmai pentru

— Că ştiu că felul meu de a picta e defectuos am venit aici!

Ingres îl privi lung pe Sturler, apoi reluă:

— Ei bine, ai dreptate dumneata! Dovedeşti o mare abilitate şi nimic mai mult. Dacă eşti dispus să priveşti adevărul în faţă, atunci uită tot ce ai învăţat până acum şi ia totul de la capăt. Văd că dumneata ţinteşti sus!

Elevii lui Ingres plăteau o cotă lunară pentru chiria atelierului, lumină, modele, încălzire etc.

Printre şcolari era şi unul foarte sărac, Lefèvre, care-şi câştiga existenţa pictând decoraţii: doi franci pentru o cruce de cavaler şi pentru câte un ordin străin, mai complicat, alţi câţiva bănuţi în plus. La un moment dat, Lefèvre dispăru de la atelier. Din întâmplare Ingres se întâlni cu el pe stradă şi, bineînţeles, îi ceru o explicaţie pentru absenţa lui îndelungată. Roşu de ruşine, elevul îi destăinui adevărul:

— Maestre, nu mai aveam cu ce plăti taxele de la atelier… şi…

De astă dată se înroşi Ingres.

— Dar dumneata mă insulţi! Crezi că eu sunt un negustor şi că-mi vând sfaturile? De mâine te întorci la atelier şi la taxe mă gândesc eu pentru dumneata.

Lefèvre rămase încremenit de emoţie şi cu ochii în lacrimi.

Lui Ingres nu-i plăceau laudele excesive, adulaţiile absurde. Odată un domn, admirându-i un tablou, exclamă:

— Nici Rafael n-a pictat asemenea minunăţie! Dar Ingres strigă exasperat:

— Nu admit să se rostească asemenea nume sacre în legătură cu tablourile mele. Nu pot fi comparat cu acest om divin! Faţă de asemenea coloşi eu sunt zero…

— Comparaţi-mă cu contemporanii mei. O confruntare cu ei nu mă sperie. Asta da!…

Într-o zi un coleg al lui Ingres îl surprinse stând neclintit în colţul unei străzi cu un aer de profundă admiraţie. Contempla un zidar care dădea culoare faţadei unei clădiri.

— Maestre, ce faceţi aici? îl întrebă colegul.

— Priveşte zidarul! Cu cât talent ia el atâta culoare cât îi ajunge să întindă pe zid. Cu ce precizie o face… cu ce justeţe, nicio picătură în plus. Avem mereu de învăţat. Să luăm exemplu de astă dată de la el!

Thiers, poate pentru că nu avea nicio stimă faţă de pictorii contemporani, avea mania de a-şi umple sălile numai cu copiile marilor maeştri ai trecutului. Când a aflat că Ingres pleacă în calitate de director al Academiei din Roma, i-a comandat o copie după *Transfiguraţia* lui Rafael.

— Eu, domnule ministru, îi răspunse Ingres, nu mă dau în lături să copiez pe marii maeştri ai Renaşterii, dar o fac doar ca studiu. Nimeni n-a îndrăznit însă să-mi comande o copie după tabloul altuia. Dacă doriţi, vă fac o *Transfiguraţie* de Ingres!

O doamnă obţine cu mare greutate promisiunea lui Ingres de a-i face portretul alături de copilul ei. Şase luni Ingres n-a făcut decât să fixeze întâlniri pentru a-i poza, ca

apoi să le amâne. În fine, începe o şedinţă, două, apoi din nou le amână. Şedinţele devin din ce în ce mai rare, o dată la o lună, la două, la un an, ba chiar trec mai mulţi. Doamna nu deznădăjduise.

Într-o zi când e chemată după mai mulţi ani la marele maestru Ingres, ea nu întârzie să se prezinte. Când să treacă la lucru, Ingres o întreabă nedumerit:

— Parcă aveaţi un copil de zece anişori, unde e? Nu-l văd.

— Mda! face armata, domnule Ingres! Au trecut anii…

Într-o zi Ingres surprinse pe un elev de al său măsurând o statuie antică. Furios la culme, exclamă:

— Tinere! Statuile anticilor nu se măsoară cu metru, ci cu simţurile! Sau mai bine zis nu se măsoară, se simt!

Avea optzeci şi şase de ani Ingres, când un prieten îl văzu copiind într-un muzeu o operă a lui Giotto. Uimit peste măsură, prietenul îl întrebă cu ce gând intenţiona să copieze opera aceea.

— Până la moarte ai de învăţat, dragul meu! îi răspunse cu modestia care-l caracteriza. Ca să învăţ, copiez, adăugă el.

JEAN BAPTISTE ISABEY (1767–1855) – pictor şi miniaturist francez

La început Isabey se dedica mereu altui gen de pictură, până când într-o zi Mirabeau, văzându-i marea lui dispoziţie de a reproduce fizionomia persoanelor, îi spuse:

— Nu trebuie să te iroseşti, Isabey, în diverse genuri. Trebuie să faci în viaţă doar ceea ce-ţi dă siguranţa că vei ajunge primul dintre toţi. Tu ai talent la portrete.

Deveni într-adevăr primul portretist al epocii sale, şi în faţa lui au pozat cele mai importante personaje ale

timpului său şi cele mai frumoase femei.

Luând masa cu câţiva prieteni în cel mai faimos restaurant din Paris, când să plătească lui Isabey i s-a părut excesiv de scump preţul raţei pe care o mâncaseră. Chemă pe directorul restaurantului şi discret îi spuse:

— Fii gentil şi uită-te la preţul cu care e trecută raţa. Nu ţi se pare exagerat? Şaizeci de franci când tu dacă ai plătit-o cinci franci… Ce spui?

— Domnule Isabey, i se adresă directorul, zâmbind, când dumneata faci un tablou, dacă te costă douăzeci de franci culorile, şi totuşi, după ce semnezi tabloul, ceri pe puţin şase mii de franci. Ei bine, şi raţa mea poartă firma celui mai mare restaurant din Paris.

Isabey primi comanda unui tablou care să reprezinte *Congresul de la Viena* cu toate personajele care participaseră.

— Vă atrag atenţia, îi spuse ducele de Wellington, plin de orgoliu britanic, că eu consimt să figurez doar dacă sunt asigurat că voi ocupa primul loc.

— Dragul meu, interveni Talleyrand, ca reprezentant al Franţei mie mi se cuvine primul loc, nu-i aşa?

Pictorul rămase pe gânduri. După o profundă meditaţie, Isabey se hotărî să-l reprezinte pe Wellington în clipa în care intră în sala Congresului cu toţi ochii celor de faţă aţintiţi asupra lui; astfel el se va putea considera personajul important – se gândea pictorul –, în timp ce Talleyrand, aşezat pe un fotoliu în centrul scenei, avea în realitate locul de onoare în tablou. Avea nevoie pentru această idee să-l convingă pe Wellington să-i pozeze din profil.

Reuşi să-l convingă spunându-i că profilul lui semăna cu al lui Henric al IV-lea.

După multe insistenţe, un bogătaş reuşi să aibă din partea lui Isabey promisiunea unei miniaturi care să reprezinte căţelul acestuia. După două săptămâni

Isabey îi prezintă miniatura care era o capodoperă.

— Frumoasă! exclamă bogătaşul mofturos. Dar am uitat să vă spun că mi-ar fi plăcut să-i faceţi şi cuşca. În genere, acest căţel, când e privit, se ascunde în cuşcă.

— Asta înseamnă alţi zece ludovici, îi spuse Isabey. Şi bogătaşul consimţi.

Isabey luă miniatura cu portretul căţelului şi se întoarse după alte două săptămâni cu miniatura cuştei, dar fără căţel.

— Văd cuşca, dar nu mai văd căţelul, spuse amărât bogătaşul.

— N-aţi spus dumneavoastră că el obişnuieşte să se ascundă în cuşcă?

MAURICE QUENTIN DE LA TOUR (1704–1788) – pictor francez

La Tour a fost invitat la palat ca să-i facă portretul lui Ludovic al XV-lea. Când a acceptat, în fine, după multe refuzuri, să se ducă la Curte, regele l-a primit într-o sală unde era totul pregătit pentru pictură. Dar pictorul observă că sala aceea era prea întunecoasă pentru a putea picta.

— Eu am ales această cameră, ca să fim mai retraşi şi să nu ne deranjeze nimeni.

— Sire, din câte înţeleg, dumneavoastră nu sunteţi stăpân nici în casa dumneavoastră? răspunse La Tour.

La insistenţele regelui ca La Tour să-i facă un portret doamnei de Pompadour, pictorul acceptă, dar cu condiţia ca doamna de Pompadour să vină la el în atelier, deoarece lui nu-i plăcea să picteze în casele altora. Totuşi doamna de Pompadour reuşi să-l aducă pe La Tour la Versailles,

promiţându-i că nimeni nu avea să le tulbure şedinţele de pictură.

Curios, Ludovic al XV-lea intră la un moment dat în sala unde La Tour îi făcea portretul doamnei de Pompadour.

Fără să se emoţioneze, pictorul, continuând să picteze, spuse doamnei:

— Nu mi-aţi promis dumneavoastră că nimeni nu ne va plictisi în timpul lucrului?

Regele râse de îndrăzneala pictorului. Dar încăpăţânat, de La Tour îşi strânse culorile şi penelurile şi spuse:

— În asemenea condiţii eu nu mai pot lucra.

Iar doamna de Pompadour a fost nevoită să se ducă ea la atelierul pictorului ca să-şi vadă terminat portretul.

LEONARDO DA VINCI (1452–1519) – pictor, sculptor, arhitect, fizician, anatomist, scriitor italian

Leonardo era elevul lui Verrocchio, şi acesta i-a dat într-o zi să facă un înger într-un tablou de-al lui. Lui Verrocchio, îngerul executat de elevul lui i s-a părut atât de reuşit, încât fermecat şi în acelaşi timp îndurerat că elevul îşi întrecuse maestrul n-a mai vrut să atingă un penel, şi încetând pentru totdeauna de a mai picta, s-a dedicat întru totul sculpturii.

Lodovico îl Moro reunise mai mulţi muzicieni celebri din Italia, deschizând un concurs: cel mai bun avea să rămână la Curtea lui. Leonardo se prezentă la concurs cu o harpă inventată de el, şi pe acest instrument improviză atât de inspirat o *canzonă* – melodie şi cuvinte născocite de el – încât toţi ceilalţi muzicieni se considerară învinşi, iar cine nu se prezentase încă renunţă de a se mai prezenta. Şi astfel Leonardo rămase în serviciul lui Lodovico îl Moro ca muzician şi nu ca pictor.

Leonardo trebuia să picteze *Cina cea de taină* în biserica Santa Maria delle Grazie la Milano. Trecuse mult timp de când o începuse. Stareţul mănăstirii văzându-l adesea în contemplaţie în faţa frescei, nepricepând nimic din arta picturii, cu convingerea că un pictor nu lucrează decât dacă pictează, se grăbi să-i comunice ducelui Lodovico îl Moro că Leonardo se uită la pictură în loc să picteze. Moro îl chemă pe Leonardo şi-i ceru o explicaţie. Leonardo îi spuse ducelui că un pictor lucrează şi când gândeşte asupra operei sale, adăugând că operei nu-i lipseau decât două figuri, a lui Iuda şi a lui Iisus.

— Pentru Iuda am găsit! Voi face figura stareţului! Josnicie, ingratitudine, trădare! Se potriveşte de minune, exclamă Leonardo.

Leonardo era plătit de Comuna din Firenze lunar pentru o lucrare. Într-o zi i se prezentă casierul cu banii, dar toţi erau numai în mărunţiş. Leonardo îi refuză, simţindu-se jignit:

— Dumitale ţi se pare că eu sunt un pictor de bani mărunţi?!

Ros de invidie, Pier Soderini spuse mai multor florentini că Leonardo da Vinci luase de la Comună o sumă de bani care nu i se cuvenea.

Ajungând această calomnie la urechile lui Leonardo, deşi se ştia mai mult decât nevinovat, el economisi respectiva sumă de bani şi o duse direct lui Soderini. Acesta rămase încremenit în faţa gestului lui Leonardo, şi plin de remuşcări îi mărturisi marelui artist că-l calomniase fără niciun motiv. Generosul artist îl iertă, umilindu-l şi mai mult.

Generos şi dezinteresat, Leonardo trecea prin târg şi întâlnea vânzători de păsări care ţineau în cuşcă păsările

cântătoare, el le cumpăra de la aceştia, ca apoi să le dea drumul să zboare libere în văzduh.

Adesea le spunea artiştilor, prietenilor săi:

— Aviditatea banilor nu trebuie să depăşească onoarea artei, deoarece dobândirea onoarei e mult mai mare decât dobândirea avuţiilor.

MAX LIEBERMANN (1847–1935) – pictor şi grafician german

Liebermann a primit comanda unui portret.

Era vorba să o picteze pe soţia unui îmbogăţit de război. Ajungând în casa negustorului bogat, acesta îl pofti în salonul unde intenţiona să atârne tabloul când va fi gata şi-i spuse:

— Acum, maestre, fii gentil şi priveşte bine mobila şi toate aceste lucruri din salon ca să ştii ce culori să întrebuinţezi la portretul soţiei mele ca să meargă cu toate acestea.

Pictorul nu s-a simţit ofensat, ci i-a răspuns pe aceeaşi limbă.

— Mult mai bine, după părerea mea este să vezi dumneata gata tabloul şi apoi ce crezi că nu se va armoniza în colorit n-ai decât să înlocuieşti... căutând să găseşti culori cât mai apropiate tabloului meu.

Liebermann se duse într-o zi să viziteze expoziţia unui tânăr pictor. Onorat, tânărul pictor îl conduse în toate sălile, arătându-i tablourile, apoi îi spuse maestrului:

— Vedeţi, maestre, eu am pictura în sânge!

— Dacă-i aşa, tinere, nu ţi-ar strica o cură de fortificare, împotriva anemiei!

— **FILIPPO LIPPI** (1406–1469) – pictor italian

Copil, Filippo Lippi nu prea era studios şi în timpul lecţiilor nu făcea altceva decât să zmângălească desene pe un caiet. Profesorul lui, văzându-i desenele, se arătă

încântat, şi-l trimise să studieze pictura cu Masaccio. Într-o zi, călătorind spre Ancona şi aflându-se într-o barcă pe mare, a fost capturat de o corabie de corsari turci, care l-au ţinut prizonier. Lippi, fără să-şi piardă cumpătul, a început să facă tot felul de caricaturi marinarilor de pe corabie, şi chiar comandantului care s-a arătat foarte mulţumit şi drept recunoştinţă l-a eliberat.

EDGUARD MANET (1832–1883) – pictor francez

La una din expoziţiile lui Manet, s-a discutat mult despre un tablou care reprezenta un singur sparanghel. Cum de un pictor ca Manet a putut alege asemenea subiect restrâns? se întrebau toţi. Explicaţia a dat-o următoarea anecdotă. Într-o zi un client i-a comandat un mănunchi de sparanghel, oferindu-i o sumă derizorie. În glumă, Manet îi răspunse: „La acest preţ nu v-aş putea face decât un singur sparanghel”. Şi celălalt acceptă. Aşa că Manet şi-a ţinut promisiunea şi i-a pictat un tablou cu un singur sparanghel.

Un pictor necunoscut i se plângea lui Manet:

— Maestre, lucrez o zi la un tablou, dar îmi trebuie un an să-l vând.

Manet îl sfătui:

— Ia încearcă să faci invers: străduieşte-te un an la un tablou şi să vezi cum îl vinzi într-o zi!

ANDREA MANTEGNA (1431–1506) – pictor, gravor şi sculptor italian

Papa Innocenţiu al VIII-lea i-a comandat pictorului Mantegna o operă care să reprezinte cele patru virtuţi cardinale şi cele şapte păcate mortale. După ce lucrarea a fost gata, lui Mantegna i s-a părut că fusese prea puţin răsplătită, de aceea el îi spuse Papei, pe departe:

— Sanctitate, ar mai fi şi un alt păcat mortal de

pictat: ingratitudinea.

Papa, care pricepuse imediat aluzia, îi răspunse:

— E adevărat, e foarte adevărat, după cum mai există şi o altă mare virtute şi anume: răbdarea.

HENRI MATISSE (1869–1954) – pictor francez Matisse pictase tavanul dintr-un palat nou al unui mare bancher. În ziua inaugurării, o doamnă, după ce examinase mult timp opera lui Matisse, puţin stânjenită îl întrebă pe pictor:

— Maestre, ce anume reprezintă pictura dumneavoastră?

— Pentru mine, cinci sute de mii de franci, doamnă! îi răspunse Matisse, ridicând din umeri.

MICHELANGELO BUONARROTI (1475–1564) – pictor, sculptor, arhitect şi poet italian

Tatăl lui Michelangelo nu voia ca fiul lui să se dedice picturii. Surprinzându-l într-o zi în faţa unui desen, se înfurie la culme, proferând tot felul de vorbe urâte. Michelanfâelo îl privea plin de admiraţie, şi întrerupându-i explozia de mânie, exclamă:

— Eşti formidabil, tată! Ia te uită ce cap interesant de om înfuriat ţi-am făcut! şi-i arătă desenul pe care-l făcuse în timp ce tatăl lui credea că-l poate lecui de pictură.

Unui pictor minor care pictase şi el o *Pietà* (Milă).

Michelangelo, privindu-i pictura, spuse:

— Inspiră, într-adevăr, *milă!*

Într-o zi, când Michelangelo se duse să-l vadă pe papa Iuliu al II-lea, un uşier îl opri, spunându-i că papa nu putea fi deranjat.

Indignat peste măsură, marele artist strigă din

răsputeri:

— Spune-i că va veni ziua când va voi el să mă vadă şi eu nu-i voi îngădui!

Şi a doua zi plecă furios din Roma.

Unui pictor care-i arătă lui Michelangelo un tablou inspirat din mai mulţi maeştri, un adevărat mozaic de împrumuturi, puţin de ici, puţin de colo, Michelangelo, în loc de orice apreciere, exclamă:

— Fereşte-te de ziua judecăţii acestui tablou! Când fiecare îşi va retrage ceea ce-i aparţine vei rămâne cu pânza goală!

Michelangelo rămase în extaz în faţa Baptisterului din Firenze, înmărmurit de frumuseţea „porţilor de bronz" făcute de Lorenzo Ghiberti, pe care erau sculptate *Creaţia şi izgonirea din rai a lui Adam şi Eva.*

Trecând un prieten de-al lui Michelangelo şi văzându-l atât de absorbit, îl întrebă ce părere are.

— Sunt atât de frumoase încât s-ar putea numi *„Porţile Paradisului".*

Şi aşa au rămas.

Admirându-i sculpturile, istoricul Benedetto Varchi îi spuse lui Michelangelo:

— Domnule Buonarroti, dumneata ai mintea lui Jupiter!

— Se prea poate, răspunse glumeţ Michelangelo, dar fără ciocanul lui Vulcan n-aş face nimic.

Michelangelo, cel mai însemnat pictor, sculptor şi arhitect al Renaşterii, pictând, din ordinul papei Paul al III-lea, *Judecata de apoi* în Capela Sixtina (Vatican) reflecta mult înainte de a picta. Neînţelegând nimic din această

artă, Biagio da Cesena, maestru de ceremonii, îl plictisea adesea pe Michelangelo în timpul lucrului, criticându-l că lucra prea încet.

Michelangelo se răzbună pe el, redându-i trăsăturile pe chipul lui Minos. Biagio, de îndată ce se recunoscu, alergă să se plângă papei. Dar Paul al III-lea îi spuse:

— Dragul meu Biagio, dacă te-ar fi aşezat în Purgatoriu poate te-aş mai fi salvat: din Infern însă nu te mai pot scoate, deoarece *„ivi nulla est redemptio”* (de acolo nimeni nu mai poate fi mântuit).

Şi figura lui Biagio rămase pentru o eternitate pe pictură, jos, în colţul din dreapta.

Michelangelo începuse să sculpteze capul lui Brutus, dar îl lăsă neterminat. Când cineva îl întreba de ce nu termină figura lui Brutus, el răspundea:

— A-i da încă o dată viaţă prin scalpelul meu, mi s-ar părea că îi devin complice la teribila lui trădare faţă de Cezar!

Când Michelangelo îl cunoscu pe fiul pictorului Francia, văzându-l cât era de frumos, nu se abţinu să nu exclame:

— Tatăl tău se dovedeşte a fi mult mai bun artist în crearea figurilor vii decât a celor pictate…

Papa Iuliu al II-lea se văita într-o zi lui Michelangelo că în Capela Sixtină nu strălucea nici aur şi nu se putea admira niciun peisaj. Michelangelo, care nu se gândise decât la austera realitate a vieţii şi a naturii umane ca scop al artei, îi răspunse, clătinând din cap:

— E adevărat, Sanctitate, sunt doar simple persoane, persoane simple fără podoabe şi fără aur…

Michelangelo spunea că o sculptură bună este cea

care nu seamănă cu pictura, în timp ce o bună pictură este cea care seamănă cu sculptura.

JEAN FRANÇOIS MILLET (1814–1875) – pictor şi gravor francez

Un negustor de tablouri îi spuse odată lui Millet:

— Vacile dumitale miros a staul. Nu le-ai putea picta mai curate?

Şi Millet:

— Crezi că vacile mele se plimbă prin saloane, frecventând înalta societate, sau nu eşti convins că trăiesc în staul şi pasc pe câmpuri?

Când Millet a pictat celebrul tablou *Angelus* se afla în mare mizerie. Un american îi oferise o cifră foarte modestă, dar a doua zi veni să se scuze că renunţă să-l mai cumpere. În cele din urmă Feydeau îi oferi 1.800 de franci pe tablou, deşi toţi prietenii i-au spus că face o mare prostie cumpărând tabloul lui Millet. În 1870 Feydeau vinde tabloul Angelus cu 3.000 de franci cuiva care-l revinde imediat cu 38.000 de franci. În cele din urmă, l-a cumpărat Guvernul francez cu 553.000 de franci.

CLAUDE MONET (1840–1926) – pictor francez Cuvântul „impresionism” a apărut în 1874, datorită unei pânze a lui Monet care figura în expoziţia Nadar, cu titlul *„Impression”: Soleil levant*. Reprezenta un port de mare; tabloul suscită multe discuţii. *Impresia* lui Monet părea că închide în ea formula şi credo-ul noii şcoli, dându-i şi titlul. Cuvântul „impresionişti” e folosit prima dată în 24 aprilie 1874 de redactorul Louis Leroi în ziarul *Le charivari,* cu sens dispreţuitor. Dar adepţii acestei noi şcoli l-au ridicat la titlu de onoare, intitulând în 1877 un ziar de artă: *L’Impressioniste, journal d’art.*

Pictorul Monet era de o ingenuitate fermecătoare. Un negustor de tablouri îi arătă într-o zi pictorului Monet un tablou care purta iscălitura lui şi-l întrebă dacă era autentic. Era o lucrare din tinereţe a lui Monet. Rupând tabloul, Monet strigă:

— Pe vremea aceea nu ştiam nimic despre pictură!

Negustorul se arătă dezolat de paguba avută prin gestul impulsiv al pictorului, dar generos cum era, Monet îl invită imediat pe negustor în atelierul lui să-şi aleagă oricare alt tablou în locul aceluia. Negustorul zâmbi satisfăcut, scuzându-se că el nu avusese nicio intenţie când i-a arătat tabloul acela din tinereţe, la care Monet îi răspunse:

— Şi chiar dacă ai avut un scop precis eu nu mă supăr, ci dau oricât numai să nu rămână în urma mea aceste zmângâlituri de început!

Un colecţionar de tablouri, vrând să cumpere un tablou care reprezenta un pod din Bougival atribuit lui Monet, se duse direct la pictor acasă ca să se convingă de autenticitatea tabloului.

— Da, îi spuse pictorul, l-am pictat în 1868 şi l-am vândut unui oarecare Martin care mi l-a plătit cu o sumă derizorie.

— Nu mă întreba ce cifră astronomică îmi cere mie azi acest Martin!

— Îmi mai amintesc, spuse Monet, că jumătate mi-a dat în bani, iar pentru cealaltă jumătate mi-a dat tabloul mic al unui pictor pe atunci necunoscut. Acest tablouaş este pictat de Cézanne, deci până la urmă ar trebui să mă socotesc plătit bine!

Claude Monet îl întrebă într-o zi pe actorul Lucien Guitry:

— De obicei ce faceţi cu decorurile vechilor scene?

— Depinde: dacă au fost un fiasco se folosesc pentru alte scene, dacă au avut succes se folosesc în continuare până la distrugere, dacă directorii nu le păstrează cumva ca *porte-bonheur*…

— Am putea afla ce s-a ales din scena din ultimul act din *Cigale* a lui Meilhac şi Halévy?

Scena reprezenta un atelier al unui pictor şi era plină de tablouri pictate direct pe acele decoruri.

— Dar de ce vă interesează? întrebă Guitry.

— Fiindcă Renoir şi cu mine am pictat acele pânze, deoarece pe vremea aceea tablourile noastre stârneau râsul…

Când Monet se afla la profesorul oculist pentru a fi operat de cataractă îi spuse profesorului:

— Nu uitaţi, domnule profesor, că operaţi ochiul pictorului Monet.

— Dacă m-aş gândi că operez ochiul unui geniu cred că de emoţie nu aş reuşi operaţia. Mai degrabă mă voi gândi că operez ochiul unui cretin şi voi fi mai dezinvolt. De altfel pentru mine ochiul bolnav e sacru, fie al unui geniu, fie al unui om obişnuit.

— **MURILLO BARTOLOME ESTEBAN** (1618–1682) –

pictor spaniol

Murillo avea ca servitor un mulatru, un anume Sebastiano Gomez. Într-o zi, când pictorul plecă cu câţiva discipoli, lăsând şevaletul cu o Madonă abia schiţată, mulatrul, cedând unei ispite irezistibile, luă un penel şi continuă lucrarea începută de Murillo. Când pictorul reveni în atelier, observă imediat că cineva continuase opera lui. Insistând cu întrebările. Sebastiano îi mărturisi că el pictase mai departe Madona, dar spre marea lui uimire, Murillo nu-l certă, ci dimpotrivă, îi spuse:

— Sebastiano, de azi tu nu mai eşti servitorul meu, ci

elevul meu preferat. Voi face un pictor din tine.

Şi cu timpul Sebastiano Gomez a dobândit o oarecare celebritate.

ROBERT NANTEUIL (1623–1678) – gravor şi portretist francez

Sosind la Paris, Nanteuil născoci un fel foarte ciudat de a se face cunoscut. Intră într-o zi într-un restaurant unde ştia că mâncau studenţii de la Sorbona: cu un portret în mână se prefăcu că ar căuta pe cel căruia îi făcuse portretul.

— Dar cine e persoana pe care o cauţi? întrebă cineva.

— Aceasta e care se vede în portretul făcut de mine, răspunse Nanteuil senin.

Deşi nu reprezenta pe nimeni cunoscut portretul lui plăcu tuturor. Nanteuil le propuse ca pe un preţ derizoriu să le facă portretele. Mulţumindu-i pe toţi, reuşi să-şi facă o numeroasă clientelă.

Nanteuil era un delicat şi un dezinteresat. Când a făcut portretul doamnei Scudéri, ea i-a trimis o pungă brodată de mâna ei şi plină de ludovici de aur. Nanteuil restitui ludovicii, scriindu-i astfel: „Păstrez punga brodată de mâna Domniei-Voastre; cum ludovicii nu cred că i-aţi făurit tot Domnia-Voastră, vi-i restitui”.

THEODOR PALLADY (1871–1956) – pictor român

— Doctore, izbucni o femeie, dând buzna în camera lui Theodor Pallady. Spune-mi sincer tot ce crezi despre mine.

Uluit, Pallady o măsură din cap până în picioare şi în cele din urmă îi răspunse: în primul rând ar trebui să fiţi mai puţin impulsivă şi să mai slăbiţi vreo 20 de kg, în al doilea rând să mai diminuaţi fardul fiindcă vă vulgarizează

şi în al treilea rând sfaturile mele sunt sfaturile unui pictor. Doctorul locuieşte la etajul superior.

PARRHASIOS (circa 420 î.e.n.) – pictor grec Parrhasios studiase filosofia cu Socrate ca să cunoască sufletul şi pasiunile omeneşti. Era adulat de întreaga Atenă, cucerindu-şi popularitatea în foarte scurt timp.

La o întrecere cu pictorul Eufranore, tema fiind Teseu, însuşi rivalul s-a exprimat astfel:

— Teseul meu pare hrănit cu carne de bou, pe când al lui Parrhasios pare hrănit cu petale de roze.

Când Parrhasios afla de la vreun prieten că alţi pictori, colegi de ai lui, criticau un tablou de al său, nu mai putea de bucurie, spunând:

— Semn bun! înseamnă că sunt invidioşi pe opera mea, deci e frumoasă!

PABLO PICASSO (1881–1973) – pictor, grafician şi ceramist spaniol stabilit în Franţa

Picasso invită într-o zi pe un vechi prieten de al său în luxoasa vilă de pe Coasta de Azur.

Vizitându-i casă, prietenul lui Picasso remarcă faptul că pe pereţi nu era niciun tablou de al lui Picasso.

— Pablo, îl întrebă prietenul, cum de nu ai niciun tablou de al tău pe niciun perete. Nu-ţi plac picturile tale?

— Unele îmi plac chiar foarte mult, dar se vând mult prea scump ca să-mi permit să le cumpăr eu şi să le pun pe pereţi!

Pictorul Picasso, un as al abstracţionismului, îi spunea odată unui alt pictor, prieten bun cu el:

— Ştii că cel căruia i-am făcut portretul a venit azi la mine şi mi-a cerut să-i modific nasul.

— Ei, şi pentru atâta lucru eşti atât de abătut? îl întrebă prietenul.

Iar Picasso, zâmbind maliţios, îi răspunse:

— Nu de asta sunt supărat, ci pentru că de azi dimineaţă mă uit la portret şi nu-mi amintesc unde i-am pus nasul!

RAFAEL (RAFFAELLO SANZIO) (1483–1520) – pictor italian

Doi cardinali îl dojeneau cu asprime într-o zi pe Rafael pentru faptul că foloseşte culori prea vii pentru apostoli.

— Şi totuşi n-ar trebui să vă mire, replică Rafael, apostolii se înroşesc în paradis de ruşine când văd pe ce mâini a încăput biserica!

Întrebat Rafael într-o zi cum a reuşit să atingă cel mai înalt grad al perfecţiunii, el răspunse:

— N-am neglijat niciodată nici cel mai mic amănunt.

— Rafael n-a reuşit să fie prieten cu Michelangelo. Într-o zi, Michelangelo, văzându-l pe Rafael înconjurat de un grup de elevi, exclamă:

— Ai un cortegiu în urma ta, aidoma unui căpitan! Şi Rafael îi răspunse foarte aspru:

— Iar tu eşti mereu singur ca un eremit!

Rafael primea adesea sfaturi de la prietenii săi literaţi, printre care, de la Ariosto, despre care se spune că l-ar fi inspirat pentru *Amor şi Psyche*. Concepţia lui artistică era că „Artistul nu trebuie să reproducă natura întocmai cum e, ci cum crede el că ar trebui să fie”.

REMBRANDT (HARMENSZ VAN RIJN) (1606–1669) –

pictor şi gravor olandez

Se spune că Rembrandt, de acord cu soţia, ca să ridice puţin preţul tablourilor sale, plecă de la Amsterdam pentru câtva timp, lansând zvonul că murise. Ba chiar soţia lui purta doliu în tot timpul acela. Toţi amatorii de tablouri veneau din toate colţurile Olandei ca să-i cumpere desenele, gravurile, tablourile. Ofereau preţuri nebănuit de mari pentru epoca aceea.

La un moment dat apăru însă şi Rembrandt, dar victimele farsei lui nu se supărară.

Cuiva care-i reproşa că sunt prea sumbre culorile tablourilor sale, Rembrandt îi răspunse răutăcios:

— Eu sunt pictor şi nu zugrav!

AUGUSTE RODIN (1840–1917) sculptor francez Anatole France spunea despre Rodin: muşchii statuilor lui Rodin par saci cu nuci.

Iar Rodin, făcând aluzie la un stil fără substanţă, spunea despre Anatole France:

— Mare scriitor France, păcat că de câte ori prepară sosul uită să pună şi iepurele înăuntru.

PETER PAUL RUBENS (1577–1640) – pictor flamand Rubens era foarte cult: vorbea şapte limbi, cunoştea bine pe cei mai mari scriitori din Europa. În timp ce picta cineva îi citea pagini de istorie sau literatură. Cunoştea ştiinţele economice şi politice. Marchizul Spinola spunea că Rubens avea atâtea calităţi. Încât cea mai neînsemnată era aceea de pictor.

Ducele de Mantova, intrând în atelierul lui Rubens, îi vorbi în latină, crezând că Rubens nu-l va înţelege. Dar Rubens îi răspunse într-o latină atât de pură şi rafinată încât ducele de Mantova, extaziat de Rubens. Îi încredinţă

o misiune diplomatică la Filip al III-lea al Spaniei.

Odată, la o recepţie de la Curte, un gentilom întrebă pe vecinul său:

— Cine e domnul acela care pare foarte respectat de toţi?

— Cum nu-l cunoaşteţi? E Peter Rubens, pictorul.

— Ah, înţeleg, trebuie să fie un mare diplomat care-şi petrece timpul liber pictând.

— Exact invers. E un mare pictor care se distrează în timpul liber făcând pe ambasadorul.

Un personaj foarte influent îl rugă pe Rubens să-l ia ca ajutor în atelierul lui pe un tânăr pictor talentat. Îi spuse:

— Maestre, te va ajuta la fonduri, la ceruri etc.

— Dacă tânărul recomandat de dumneavoastră ştie să

— Facă bine un fond şi mai ales un cer îl iau ca maestru şi nu ca elev. De ani de zile mă străduiesc să fac un cer şi nu reuşesc! îi răspunse marele Rubens.

Abraham Jeanssens, invidios pe faima lui Rubens, îl provocă la o întrecere de pictură.

Dar Rubens îi răspunse tăios:

— Când vei ajunge la înălţimea picturii mele îţi voi primi provocarea!

TINTORETTO (JACOPO ROBUSTI) (1518–1594) – pictor italian

Tintoretto era discipolul lui Tiziano. Într-o zi maestrul său, întorcându-se după mai multe ore de absenţă, a văzut câteva schiţe şi desene de ale lui Tintoretto care l-au impresionat foarte mult, prin frumuseţea lor. Într-atât

încât, temător că ar putea cu timpul să-i umbrească gloria, renunţă să-i mai dea lecţii.

Tintoretto nu i-a păstrat ranchiună marelui Tiziano, dimpotrivă, colegilor lui le spunea:

— Important în arta noastră este să nu uităm de desenul lui Michelangelo şi de coloritul lui Tiziano!

Tintoretto picta cu mare facilitate. El întrebă odată pe un pictor flamand în cât timp pictase câteva portrete pe care acesta i le arătase.

— Vreo cincisprezece – douăzeci de zile, îi răspunse pictorul flamand.

— Iată cum lucrăm noi veneţienii! exclamă Tintoretto şi din câteva tuşeuri de penel făcu un cap.

TIZIANO (VECELLIO) (1490–1576) – pictor italian

Într-o seară, pe furtună, în plină noapte Tiziano se văzu obligat să ceară adăpost la o fermă.

I-au îngăduit să stea într-o prăpădită de magazie, să doarmă pe fân, ca un câine. Avea culorile la el. Nefiindu-i somn, pictă pe pereţi un incendin cu flăcări şi fum de părea aievea. Dimineaţa, când să dea uşiţa magaziei la o parte, stăpânul fermei a avut o reală emoţie privind opera lui Tiziano, încât strigă: Foc! Foc! Săriţi!

Un prieten i-a transmis lui Tiziano că Michelangelo, văzându-i odată o pictură, ar fi exclamat: „Păcat că veneţienii nu cunosc bine desenul”. De aceea, Tiziano, de câte ori se ducea undeva unde i se cerea să execute un portret, obişnuia să spună:

— Mă duc să-mi compromit reputaţia.

ION ŢUCULESCU (1910–1962) – pictor român (biolog şi medic)

Odată Ţuculescu îi prezentă una din pânzele lui unui

renumit cumpărător de tablouri. Departe de a înţelege concepţia lui Ţuculescu, negustorul îi oferi o sumă derizorie. Supărat, Ţuculescu îl întrebă:

— Atât de puţin? Suma oferită de dumneata nu acoperă nici preţul pânzei.

Maliţios negustorul îi replică:

— Poate să ai dreptate. Dar nu uita că încă n-o pictaseşi dumneata când ai cumpărat-o!

DIEGO VELÁSQUES (1599–1660) – pictor spaniol Velásques terminase celebrul tablou *Las Meninas*

(*Damele de onoare*), în care se pictase şi pe el însuşi. Regele Filip al IV-lea îl admiră îndelung apoi recunoscând şi figura pictorului pe tablou, spuse:

— Şi totuşi lipseşte ceva în acest tablou!

Şi luând penelul lui Velásques, completă tabloul desenând pe pieptul lui ordinul Crucea roşie a lui San

Giacomo.

Velásques făcuse portretul lui Pareja şi-l aşezase într-un colţ semiobscur al atelierului. Când regele intră în atelier luă tabloul drept original, şi se răsti la Pareja:

— Nu ţi-am dat ordin să pleci? Cum de mai eşti aici!

CLAUDE JOSEPH VERNET (1714–1789) – pictor francez

Invitat de Voltaire, acesta îl primeşte cu braţele deschise, făcându-i un mare compliment.

— Dumneata. Vernet, eşti destinat nemuririi. Culorile dumitale sunt de neşters.

— Mult mai de neşters şi destinată nemuririi este cerneala dumneavoastră. Maestre Voltaire! îi răspunse Vernet.

VERONESE (PAOLO CALIARI) (1528–1588) – pictor italian

Risipitor şi generos, veneţianul Veronese se afla deseori în dificultăţi financiare. În *Palazzo Reale* din Napoli este un tablou al său de dimensiuni obişnuite, dar pânza pe care e pictat tabloul e făcută din şase bucăţi puse cap la cap, deoarece bietul Veronese n-a avut atâţia bani încât să cumpere o bucată mare de pânză!

ANTOINE WATTEAU (1684–1721) – pictor francez

Watteau venise la Paris să studieze pictura. Când termină un anume număr de tablouri le duse la Academia de pictură, cerând o bursă ca să poată să studieze şi să se perfecţioneze la Roma. Trecând pe coridorul unde erau tablourile lui Watteau, pictorul La Fosse rămase fascinat şi îi spuse tânărului pictor:

— Dumneata nu-ţi cunoşti meritele. Dumneata eşti mare! Eu te susţin să intri imediat la Academie.

La scurt timp după această întâlnire fericită, Watteau a fost primit ca membru al Academiei.

SUBTILE POANTE PE STRUNE

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827) – compozitor german

Încă foarte tânăr, Beethoven s-a dus la Viena unde domnea muzica lui Mozart. Câţiva prieteni, admiratori ai muzicianului din Bonn, au reuşit să-l prezinte celebrului maestru Mozart. Oarecum sceptic, acesta l-a ascultat pe Beethoven improvizând ceva la pian, după care a exclamat:

— Nu-i rău, dar mi-e teamă că nu-i o improvizaţie, ci e o bucată învăţată pe dinafară.

Orgoliosul Beethoven i-a cerut o temă lui Mozart pe care să i-o improvizeze sub ochii lui.

Mozart i-a dat-o. La sfârşitul execuţiei strălucite,

Mozart n-a spus decât atât:

— Reţineţi numele acestui băiat. Va face o omenire întreagă să vorbească de el!

Când Napoleon era doar Prim Consul, Beethoven îl admira nespus. Într-atât, încât, compunând pe atunci Simfonia a treia, scrise deasupra ca titlu: *Bonaparte.*

Dar când Ries i-a adus vestea că Napoleon se proclamase împărat, Beethoven, furios, începu să strige:

— Până şi Napoleon nu-i decât un vulgar ambiţios! Va călca pe toţi în picioare, satisfăcându-şi doar orgoliul lui de tiran!

Şterse cu ură numele Bonaparte de pe frontispiciul simfoniei şi scrise noul titlu: *Eroica.*

Beethoven era celebru în toată lumea, când într-o bună zi, discutând cu elevul lui, Czerny, îi spuse cu modestie:

— Adevărul, dragul meu, este că de copil am avut o educaţie muzicală, nu prea strălucită. Totuşi eu pentru muzică simţeam o oarecare înclinaţie.

Şi vorbea cu atâta seriozitate încât elevul său începu să râdă, spunându-i că numele lui era cunoscut pe tot globul pământesc.

— Prostii! îi răspunse Beethoven, parcă neîncrezător. Niciodată nu m-am gândit să scriu pentru glorie, pentru onoruri! Realitatea este că ceea ce am în inimă trebuie să împărtăşesc şi altora, de aceea scriu muzică. Pur şi simplu.

În 1807 sau în 1808, Beethoven şi Goethe se întâlnesc la Karlsbad şi într-o dimineaţă ies împreună la o plimbare cu trăsura. Toată lumea, recunoscând cele două genii, îi salutau raverenţios atât pe unul cât şi pe celălalt.

— E totuşi plicticos – interveni îngâmfat Goethe – să fii celebru: priveşte câtă lume se închină în faţa mea,

obosindu-mă să le tot răspund.

— Excelenţă, nu faceţi atâta caz de asta, observă Beethoven, s-ar putea să mă salute doar pe mine!

HECTOR BERLIOZ (1803–1869) – compozitor şi critic muzical francez

La început Berlioz concepuse *Troienii* în opt acte interminabile. Impresarul Carvalho nu reuşea deloc să-l convingă pe maestru să mai reducă din acte. În van îi repeta el:

— Maestre, sunt şase ore de muzică!

— Mie nu mi se par prea multe, îi răspundea Berlioz.

— Dar mai e nevoie şi de intervale. Cât să stea

— Lumea la spectacol? insista impresarul.

Carvalho, fiind şi un bun psiholog, încercă să-l convingă astfel:

— Maestre Berlioz, dar la bis-uri nu vă gândiţi?

Şi Berlioz, măgulit, se lăsă convins şi reduse opera la numai trei acte.

Trecând prin Magdeburg, Berlioz s-a oprit la vamă.

Când şi-a rostit numele, vameşul l-a întrebat:

— Cine? Berlioz? Compozitorul?

— Întocmai, îi răspunse Berlioz.

— Cum îndrăzneşti dumneata să te dai drept Berlioz, care e o celebritate?

Fără îndoială că vameşul credea că un compozitor de talia lui Berlioz nu putea călători cu diligenţa, sau oricum, nu lipsit de o suită de discipoli, servitori, adulatori…

Povestindu-i întâmplarea unui prieten, Berlioz îi mărturisea:

— Închipuie-ţi că dacă aş fi fost bogat şi nu aş fi călătorit modest într-o biată diligenţă, nu aş fi aflat că sunt atât de cunoscut şi de stimat!

Deşi celebru, Berlioz era foarte des criticat şi denigrat, încât, dacă citea câte o frază elogioasă din partea vreunui critic, ajungea să spună, cu un aer resemnat, prietenilor:

— Ce să faci... nu-i poţi nemulţumi chiar pe toţi criticii!

În ultimii ani ai vieţii, în sfârşit, publicul venea din ce în ce mai numeros să asculte muzica lui Berlioz.

— Vin, vin din ce în ce mai mulţi, îi spuse entuziasmat un prieten lui Berlioz. Iar el, adânc mâhnit

— Şi suferind, îi răspunse:

— Tocmai acum vin şi ei când eu mă duc...

GEORGES BIZET (1838–1875) – compozitor francez Marele pianist Franz Liszt, în 1861, executase în casa lui Halévy una din ultimele sale compoziţii de mare virtuozitate şi dificultate. În entuziasmul general, când termină de cântat, el exclamă:

— Lăsând la o parte falsa modestie, afirm că numai doi pianişti sunt în stare de asemenea execuţie: Hans von Bülow şi cu mine.

Printre cei de faţă se afla şi tânărul Bizet. Fără a scoate un cuvânt se instală în faţa pianului şi, cu o memorie prodigioasă, execută compoziţia lui Liszt.

Atunci Liszt, stupefiat, spuse:

— Credeam, ce-i drept, că numai doi pianişti sunt în stare de asemenea virtuozitate, acum însă sunt convins că suntem trei, şi poate că dumneata, tinere, ai executat-o chiar cu mai mare strălucire şi îndrăzneală decât mine.

Bizet în conversaţie era scânteietor şi uneori paradoxal. Avea o aleasă cultură literară şi filosofică.

— Este o eroare să credem, spunea el, că muzicianul

este ignorant. Civilizaţia şi progresul fără îndoială că îmbunătăţesc obiceiurile, dar arta ca să progreseze are nevoie de fantezie, imaginaţie, ireal, zâne şi vrăjitoare. Raţiunea şi precizia nu ţin de artă, ci de ştiinţă.

Într-o zi, Bizet îi spunea unui prieten:

— Am visat că eram la Napoli, instalat într-o vilă splendidă. Sub un guvern totalmente artistic. Senatul era compus din Beethoven, Michelangelo, Shakespeare, Giorgione, şi alţii de acest fel… Garda naţională era

— Înlocuită cu o orchestră fantastică dirijată de Listolff, o lume de vis, de aceea amară mi-a părut trezirea…

Când Friedrich Nietzsche a ascultat *Carmen,* a văzut în Bizet eliberatorul care-l emancipa definitiv de wagnerism.

— Bravo! exclamă el în faţa lui Bizet. Muzica trebuie mediteraneizată. Auzind capodopera dumitale devenim noi înşine parcă celebri… Accente mai tragice şi mai dureroase n-am mai văzut pe scenă ca în seara asta… şi obţinute fără false lamentări. Te invidiez, Bizet, pentru curajul acestei sensibilităţi care nu şi-a mai găsit până azi expresie în muzica Europei civilizate!

ARRIGO BOITO (1842–1918) – poet şi muzician italian

Într-o seară Arrigo Boito, în timp ce asista la unul din spectacolele lui cu *Mefistofele*, se pomeneşte cu un tânăr că intră intempestiv în loja lui.

— Maestre, în fine, v-am prins! Doresc un autograf, îi spuse tânărul. De câte ori am venit acasă la dumneavoastră, portăreasa nu mi-a permis să intru.

— Bravo! răspunse Boito. Ai făcut bine că mi-ai spus, merită să-i fac un dar preţios pentru asta!

Unui bun prieten care continua să-i scrie, adresându-i-se cu dumneata, invitându-l să i se adreseze „per tu”, Boito îi argumenta astfel:

— „Tu” împrospătează o prietenie, întinereşte interlocutorii, dă o notă de francheţe, uşurând discuţiile, şi mai ales evită consecinţe neplăcute ca aceasta: „Eşti un netrebnic” – între prieteni trece aproape neobservat. Dar: „dumneata eşti un netrebnic” echivalează cu trimiterea martorilor pentru duel!

— **JOHANNES BRAHMS** (1833–1897) – compozitor, pianist şi dirijor german Cineva îl întrebă într-o zi:

— Ce părere aveţi despre gloria nemuritoare? Brahms i-a răspuns:

— În zilele noastre, dacă o glorie nemuritoare durează treizeci de ani înseamnă foarte mult…

Hugo Wolf, deşi un îndârjit adversar al muzicii lui Brahms, entuziasmat totuşi de una din simfoniile acestuia, îi scrise un articol nespus de elogios.

Brahms, auzind de articolul lui Wolf, zâmbi şi exclamă:

— Fantastic, nici în duşmani nu mai poţi avea încredere! Până mai deunăzi mă înjura cât putea mai vehement, şi astăzi mă laudă!

PABLO CASALS (1876–1973) – violoncelist şi dirijor spaniol

Cineva îl întrebă pe Pablo Casals dacă interpretarea lui nu trăda uneori originalul.

— Nu cred, răspunse Casals. Un interpret trebuie să ştie ceea ce vrea să exprime compozitorul. Mărturisesc că eu nu urmăresc notele lui, ci totdeauna îi urmăresc intenţia.

Pablo Casals povestea că, pe vremea când era încă un copil şi studia violoncelul, profesorul se răsti brusc la el:

— La vârsta ta eu cântam splendid bucata asta pe care tu o masacrezi acum!

Iar micuţul violoncelist îi răspunse înfuriat:

— Pesemne că aţi avut un maestru mult mai bun decât am eu!

— Pablo Casals dădea un concert într-o casă a unui prieten. Printre alţi invitaţi se afla şi un autor de comedii foarte discutat de critici. Neliniştit el discuta cu vecinul lui în timp ce Casals executa cu patos o piesă la violoncel. Întrerupându-se brusc, Casals i se adresă autorului de comedii cu glas tare:

— Te rog, domnule, să nu mai râzi la concertele mele! Ai văzut pe cineva râzând la comediile dumitale?!

PIOTR ILICI CEAIKOVSKI (1840–1893) – compozitor rus

Deşi Ceaikovski s-a dedicat târziu muzicii, când era la o vârstă destul de fragedă îi spuse într-o zi guvernantei lui:

— Simt muzica aici, şi-i arăta tâmplele. Mă chinuie îngrozitor.

La Conservatorul din Petersburg, Ceaikovski a fost elevul lui Anton Grigorievici Rubinstein, marele compozitor şi pianist. La început el nu a intuit deloc ceea ce avea să devină elevul său.

— Eşti prea dulceag şi prea corect, îi spuse odată descurajându-şi elevul, numai din spiritele agitate, tumultuoase apar adevăratele capodopere.

Dar Ceaikovski îşi recăpătă curajul şi merse înainte.

Ceaikovski se afla pe culmile gloriei. Rezervat, modest în orice împrejurare, în afara muzicii lui. Într-un

salon cineva îl întrebă:

— Şi dumneata cărei şcoli îi aparţii?

— Eu sunt Ceaikovski, îi răspunse compozitorul.

FRYDERYK (FRÉDÉRIC) CHOPIN (1810–1849) – pianist şi compozitor polonez

Chopin veni pe lume în sunetul muzicii, deoarece în ziua în care s-a născut vecinii sărbătoreau o nuntă, aşa că primele scâncete ale lui Fryderyk Chopin au fost acompaniate de cântece.

Într-o seară, pictorul Delacroix, prietenul lui Chopin, îi spuse că scriitoarea George Sand îşi scrie *Memoriile.* La care Chopin cu ironie amară îi răspunse:

— Imposibil! Toată viaţa ei n-a făcut decât să uite, cum şi-ar putea scrie azi *Memoriile?*

Câţiva contemporani s-au exprimat astfel în legătură cu Chopin:

Field: Chopin este o muzică de cameră a unui bolnav.
Auber: Un om care moare toată viaţa.

Berlioz: Mângâieri şi răsfăţuri ale divinităţii.

Liszt: Vapori de dragoste, trandafiri de iarnă, miracol real, vis ce-ţi pătrunde în viaţă pe o poartă fermecată.

Marchizul de Custine: Când îl ascult pe Chopin mi se pare că sunt doar eu cu el… cu ceea ce-i mai minunat în el.

DOMENICO CIMAROSA (1749–1801) – compozitor italian

Elevilor săi Cimarosa le spunea adesea:

— Ca să scrii muzică bună e nevoie să o ai în cap, dar şi aici! şi îşi punea mâna pe inimă – şi atunci eşti sigur că ai reuşit în artă!

Un pictor îl dojenea pe Cimarosa pentru prea multă modestie.

— Dumneata valorezi de o mie de ori mai mult decât Mozart!

Cimarosa, ca să-l aducă la realitate, se apropie de tabloul pe care-l picta prietenul său chiar atunci şi-i spuse:

— Această *„Sacră Familie”* pe care o pictezi crezi că valorează mult mai mult decât *„Sacra Familie”* a lui Michelangelo sau a lui Rafael?

ALFRED CORTOT (1877–1962) – pianist şi dirijor francez

Cortot dădea lecţii de pian unei domnişoare de familie bună, plină de ifose de atotştiutoare. Odată ilustrul pianist o întrebă:

— Dumneata ştii măcar câte simfonii a scris Beethoven?

— Cum să nu! făcu eleva cu un aer de suficienţă: trei

— Eroica, Pastorala şi a Nouă.

CLAUDE DEBUSSY (1862–1918) – compozitor, pianist şi critic muzical francez

Celebrul muzician ajuns în culmea gloriei îşi întâlneşte un vechi prieten, care-l îmbrăţişează şi-i spune entuziasmat:

— Am o mare admiraţie faţă de tine. Dar lasă-mă să-ţi mărturisesc că pe *debussyşti* îi dispreţuiesc, mă scot din sărite!

Şi Debussy:

— Te cred. Pe mine mă ucid!

Într-o seară, Debussy cânta o compoziţie de-a sa unui prieten, spunându-i că muzica lui evoca marea, undele mării, valurile izbite de stâncă etc.

— Da, da, închid ochii şi văd tot ce-mi spui tu, admise prietenul lui.

Debussy râse:

— Şi totuşi această piesă am scris-o la Paris în timpul

— Unei ploi pe care urmăream s-o evoc.

— Da, da, ai dreptate încuviinţă prietenul lui. Auzi parcă ploaia cum răpăie…

— Dovadă că muzica e cea mai nobilă artă, lăsând ascultătorului libertatea de a gândi ce vrea el, râse Debussy.

GEORGE ENESCU (1881–1955) compozitor, violonist, dirijor şi pianist român

Un prieten mai tânăr al marelui Enescu venea adesea în vizită la maestru ca să-l roage să-i asculte muzica pe care o scrisese el. Compoziţia acestuia era sub orice nivel, lipsită de inspiraţie.

Pe figura lui Enescu se citea plictiseala şi în acelaşi timp stânjeneala de a-i mărturisi prietenului că era lipsit de talent. Ghicind oarecum gândurile lui Enescu, prietenul lui îi spuse:

— N-am alte păcate decât acesta de a scrie mereu muzică…

— Aşa o fi, îi răspunse Enescu, dar dacă ai avea alte păcate le-ai ispăşi singur, pe când astfel ar însemna să facă publicul penitenţă!

Şi cu o glumă, marele geniu al muzicii îl lecui pe prietenul lui de a se mai juca de-a compoziţia…

Se ştie că celebrul violonist Jehudi Menuhin era unul din elevii preferaţi ai lui George Enescu. În intervalele lecţiilor, marele maestru îi strecura mereu câte o povaţă:

„Ca să vezi cât mai departe în viaţă trebuie să ajungi cât mai sus”. „O reală odihnă după ore în şir de muzică este o activitate în orice alt domeniu”.

Iar pentru cei ce plagiau muzica avea părerea lui.

„Cine nu e în stare să scrie muzică din mintea lui nu e în stare să se servească bine nici de muzica altora!”

CÉSAR FRANCK (1822–1890) – compozitor şi organist naturalizat francez

Criticii vremii şi-au revărsat tot dispreţul faţă de *Simfonia in re minor* a lui César Franck. Un profesor de la Conservator striga scandalizat:

„Asta e o simfonie? La Haydn sau la Beethoven s-a mai pomenit vreodată un corn englez?” La care Gounod, autorul operei Faust, i-a răspuns:

— Este tipica afirmaţie a neputinţei absolute, împinsă până la dogmă!

MIHAIL IVANOVICI GLINKA (1804–1857) –

compozitor rus

Una din capodoperele lui Glinka este *Viaţa pentru ţar,* reprezentată în 1836, când el avea 32 de ani.

— Hm! exclamă un sclifosit de la Curte, după prima reprezentaţie a operei – ce muzică plebee! Mi s-a părut că ascult muzică în mijlocul unui sat şi nu la Operă. Cale de o poştă simţi că e muzică ţărănească şi nu aristocratică.

Când i-a fost adusă la cunoştinţă această părere lui Glinka, el a exclamat:

— Nu mi se putea aduce o laudă mai mare!

CRISTOFOR WILLIBALD VON GLÜCK (1714–1787) –

compozitor german

Jean Jacques Rousseau era un asiduu admirator al muzicii lui Glück. După ce a auzit *Orfeu,* îşi exprimă astfel impresia lui asupra minunatei opere:

— Uite o operă pe care aş fi vrut să n-o aud niciodată sau toată viaţa!

Trecând pe strada Saint Honoré, se întâmplă ca Glück să calce greşit pe o piatră care nimeri apoi în geamul unei vitrine şi-l sparse. Patronul ieşi imediat în stradă şi-i ceru lui Glück jumătate de scud. Muzicianul i-a oferit un scud aşteptând restul, dar patronul se scuză că nu i-l poate schimba fiindcă nu are mărunţiş.

Glück aruncă intenţionat o altă piatră în al doilea geam şi, plecând, îi strigă patronului:

— Acum suntem chit!

Când s-a reprezentat *Ifigenia* lui Glück a stârnit tot felul de discuţii în mijlocul adversarilor, comentându-se multă vreme valoarea acestei opere. Unul dintre adversarii lui Glück o defini destul de plăcut astfel:

— Este o muzică în proză această operă!

Cristofor Glück făcea o scurtă repetiţie cu faimoasa Arnould în casa ei, când apăru prietenul acesteia, prinţul. Glück continuă să cânte la pian fără să-i acorde deloc atenţie prinţului.

Acesta simţi nevoia să remarce:

— Uzanţa franceză e de a te ridica în faţa persoanelor de rang.

— Uzanţa germană e de a te ridica numai în faţa personalităţilor, răspunse Glück şi plecă imediat.

CHARLES GOUNOD (FRANÇOIS) (1818–1893)

compozitor, organist şi dirijor francez

La Colegiul Charlemagne unul din profesori, Loberge, avea o mare slăbiciune pentru versurile latine. Într-o zi, un băiat făcu o poznă în timpul orei lui. În tăcerea unei complicităţi generale, nereuşind să afle vinovatul, profesorul pedepsi întreaga clasă, din care făcea parte şi Gounod, interzicând elevilor să iasă duminica din Colegiu.

Gounod, care cunoştea slăbiciunea profesorului pentru versurile latine, îi compuse o odă în latină şi i-o puse în ziua următoare pe catedră. Profesorul o văzu şi o citi.

— Cine a scris-o? întrebă el cu un aer satisfăcut. Gounod ieşi din bancă şi-i răspunse:

— Eu.

Profesorul îl îmbrăţişă şi-l lăudă în faţa tuturor colegilor:

— Mulţumiţi-i lui Gounod! Graţie talentului şi delicateţei lui vă iert pe toţi.

Gounod, fiind elev la Colegiul Charlemagne, a obţinut două zile libere, drept răsplată a bunei sale purtări. Mama lui l-a dus la Operă unde se reprezenta *Othello* de Rossini. Băiatul simţi o emoţie extraordinară: sala, luminile, muzica, o cântăreaţă ca Malibran, în fine, totul l-a entuziasmat la culme, de i se părea că delirează când a ieşit din sală. Mai târziu va povesti prietenilor:

— Am ieşit de acolo definitiv dezgustat de realitatea banală din jur şi nu mi-am mai dorit altceva decât să compun muzică. Devenise o obsesie pentru mine. Voiam să scriu, cu orice preţ, şi eu muzică, şi mama m-a ajutat să studiez.

La început mama lui Gounod se sperie la ideea de a-l lăsa pe micuţul Charles să studieze muzica, gândindu-se la momentele de mizerie şi la dificultăţile întâmpinate de viaţa de artist a tatălui lui Charles, care era pictor. De aceea ea vorbi cu directorul colegiului, rugându-l să-l convingă pe fiul ei să se răzgândească.

— Lăsaţi-mă pe mine, doamnă, îi răspunse directorul şcolii. Fiul dumneavoastră nu va studia muzica.

Şi chemându-l pe micuţul Gounod, îi vorbi astfel:

— Dragul meu, a fi muzician nu e o profesie.

— Cum nu e o profesie? Dar Mozart? Rossini?

— Ah, bine, dacă tu te compari cu ei… Deocamdată pune-mi pe note poezia asta, şi discutăm după aceea, încheie directorul.

După câteva ore, directorul îl vede pe Gounod că-i întinde foaia de hârtie cu romanţa pusă pe muzică. Neîncrezător, o luă în mână. Apoi i-o întinse din nou:

— Hai, să auzim!

Şi Gounod se aşează în faţa pianului şi cântă.

Deodată ochii directorului sticliră de emoţie. Se apropie de băieţaş şi-i spuse:

— Dragul meu Gounod, ai dreptate, fă-te muzician!

Maestrul Reicha, după ce-l ascultă mai mult timp pe micul Gounod, îi spuse mamei acestuia:

— Fiul dumneavoastră ştie mai mult decât aveam eu de gând să-l învăţ. Doar că el nu ştie câte ştie.

După câtva timp, mama lui Gounod se interesă din nou cum merge băiatul ei cu studiul, la care maestrul îi răspunse:

— Am făcut imposibilul pentru a-l descuraja, dar rezultatul e invers faţă de cel aşteptat. Dificultăţile îl entuziasmează şi, mai mult, în loc să-l înfrâneze, să-l resemneze. Îl stăpâneşte o mare curiozitate de a cunoaşte. E un pasionat.

— Atunci, exclamă mama lui Gounod, va trebui să mă resemnez eu.

La premiera operei Faust, când Gounod avea patruzeci de ani, un prieten îl întrebă:

— Ce vârstă are Faust în primul act?

— Anii bătrâneţii! Vreo şaizeci de ani, nu? îi răspunse Gounod.

Întâmplarea face ca aceeaşi întrebare să i-o pună alt

prieten după vreo douăzeci de ani, deci când Gounod avea şaizeci.

— Doamne, ce întrebare! Anii adevăratei bătrâneţi, vreo optzeci, nu?!

Gounod era un mare admirator al muzicii lui Sebastian Bach pe care-l numea cu devoţiune „Sfântul Tată Bach”. Nu admitea ca cineva să-l imite.

Când Saint-Saëns a vrut să-l imite pe Berlioz în Requiem, Gounod a spus:

— Când se imită un model, se ajunge totdeauna la stâlcirea defectelor şi niciodată la repetarea calităţilor care sunt inimitabile.

Se spune că Gounod ar fi scris pe uşa casei lui: „Cine vine în casa mea îmi face o onoare, iar cine nu vine îmi face o plăcere”.

Un tânăr muzician îi spunea lui Gounod:

— Sunt împotriva maeştrilor! Sunt împotriva doctrinei! Maeştrii şi doctrina alterează puritatea operelor artistice, personalitatea artistică a muzicienilor!

— Ai mare dreptate, îi răspunse Gounod, să nu mai auzim de părinţi! Numai de fiii lor şi atât!

Gounod susţinea splendoarea muzicii italiene, în timp ce pictorul Ingres se arăta foarte sceptic, într-o seară, Gounod îi pregăti o surpriză: îl invită la el, promiţându-i o seară de muzică de Mozart, faţă de care Ingres avea o mare admiraţie. În realitate, toată seara s-a executat numai muzică de Rossini. Ingres, convins că era muzica lui Mozart, nu mai contenea cu laudele, peste măsură de încântat. Gounod îi spuse deodată:

— Dar toată seara ai ascultat muzică de Rossini.

— Ingres rămase încremenit, neştiind să răspundă

altceva decât:

— Imposibil! Rossini? Rossini nu putea scrie asemenea minunăţii, şi dacă le-a scris el, le-a scris din greşeală!

Întorcându-se de la un concert la care *Requiem*-ul lui fusese executat mizerabil, Gounod era dezamăgit. Ca să-l mai încurajeze puţin, un prieten îi spuse:

— Nu mai fi necăjit că va veni şi ziua când va fi interpretat la perfecţie.

— Sunt convins, îi răspunse autorul, şi ştiu şi ziua. Ziua când voi muri. Ziua supremă în care mă voi răzbuna pe toţi criticii mei care vor fi morţi, în timp ce eu voi continua să exist!

Într-o zi un prieten îl întrebă pe Gounod:

— Ai câştigat mult cu muzica ta?

— Muzica e la fel ca oricare altă artă, îi răspunse Gounod, e cea mai minunată din toate, dar ca profesie e detestabilă. Şi este explicabil, de-altfel. Pământul nu este în măsură să primească ceea ce nu e terestru.

EDVARD HAGERUP GRIEG (1843–1907) –
compozitor, pianist şi dirijor norvegian

Într-o bună zi, Grieg, care avea vreo treisprezece ani pe atunci, se duse la şcoală cu un caiet de muzică. Pe prima pagină el scrisese cu litere de tipar „Variaţiuni pentru pian pe o melodie germană" de Edvard Grieg. Era prima lui operă. Fireşte că de cum intră în clasă i-o arătă colegului său de bancă şi acela făcu o grimasă de uimire. Profesorul îi surprinse pe cei doi şi, curios să ştie ce se petrece, se apropie de Grieg.

Dând cu ochii de caietul lui de muzică, pe un ton foarte ironic, exclamă în faţa întregii clase:

— N-aţi ştiut niciunul ce geniu muzical aveţi alături

de voi!

Şi cu mare bruscheţe îi strigă lui Edvard:

— Altă dată asemenea prostii le poţi lăsa acasă!

Într-o seară, când Grieg, împreună cu alţi colegi ai lui, au ajuns târziu la Conservator, directorul Conrad Schleinitz se ridică şi spuse faţă de toţi cei prezenţi:

— Punctualitatea e geamănă cu cinstea!

Deşi îşi recunoscu greşeala, Grieg se simţi profund jignit; de aceea a doua zi dimineaţă se duse înfuriat direct în biroul directorului, ca să protesteze.

Scos din sărite de tonul lui Grieg, directorul îi arătă uşa, poftindu-l să părăsească imediat încăperea.

— Nu mai înainte de a vă spune tot ceea ce am pe suflet, adăugă Grieg.

Această dovadă de îndrăzneală îl îmbună pe director care-i spuse:

— Bravo! Te admir pentru curajul dumitale!

Şi din ziua aceea directorul deveni foarte amabil cu Grieg şi Grieg foarte respectuos cu directorul, ferindu-se de a mai întârzia vreodată.

Fiind încă foarte tânăr, Grieg se logodi cu Nina Hagerup, în ciuda voinţei mamei ei.

— Grieg nu are nicio situaţie, e un ilustru necunoscut, nu are nicio perspectivă, spunea ea prietenelor, îngrijorată de soarta fetei.

Cantorul Steinberg, aflat din întâmplare lângă ea, îi şopti:

— Fiţi liniştită, doamnă, vă asigur că în curând Grieg va deveni un ilustru cunoscut în toată lumea!

— Grieg dăduse un concert dedicat în întregime operei sale. Totuşi în ultimul moment, dintr-o fantezie a lui, înlocui ultima bucată cu o compoziţie a lui Beethoven.

A doua zi unul din cei mai severi critici muzicali publica într-unul din cele mai renumite ziare o aspră critică a concertului, insistând asupra ultimei compoziţii lipsită – după el – de orice valoare.

Citind articolul, Grieg, obişnuit cu răutăţile criticilor, uneori chiar nepregătiţi, pufni în râs şi apoi se grăbi să-l cheme la telefon pe respectivul critic:

— Alo! Cine e la telefon? întrebă criticul incult.

— Sufletul lui Beethoven, îi răspunse Grieg, care-ţi spune că eşti un măgar că ai ajuns să critici până şi morţii. Află că ultima compoziţie era a mea şi nu a lui Grieg!

În ultimii ani ai vieţii, Grieg era adesea dojenit de prietenii săi buni pentru faptul că de mult nu mai compusese nicio operă. La care Grieg, cu tristeţe, le răspundea:

— Când Pegas nu mai vrea să meargă, este mai încăpăţânat decât un măgar şi cu cât îl biciuieşti mai mult cu atât mai mult se îndârjeşte să nu meargă. Cum eu sunt unul din membrii Societăţii de protecţie a animalelor nu pot da un exemplu rău.

JACQUES FRANÇOIS FORMENTAL HALÉVY (1799–

1862) – compozitor francez

Într-o zi, şedinţa de deschidere a Academiei începuse cu un frumos discurs al lui Lebrun. Imediat luă cuvântul Halévy, care vorbi într-un limbaj foarte elevat şi elegant. Lebrun intenţionând să-i facă un compliment la sfârşitul plenarei căută un limbaj muzical spunându-i:

— Maestre, cu ce melodioasă „arie” ne-aţi delectat azi! Şi Halévy, pe acelaşi ton de gentileţe:

— Inspirat de splendida dumneavoastră „uvertură”!

Halévy auzi într-o dimineaţă, în curtea casei sale, pe

un oarecare fredonând unele din motivele principale din *„Muşchetarii Reginei”.* Rămase uimit şi apoi deznădăjduit.

— Sunt disperat, îi spuse prietenului care intră chiar atunci la el, nu mai sunt în stare să compun nimic original. Eram convins că eu am compus acest motiv, ca să-mi dau seama acum că am plagiat. De-aş şti măcar ce anume motiv este…

Impresionat de amărăciunea lui Halévy, prietenul alergă în căutarea acelui necunoscut. Reuşi să-l găsească şi-l aduse în casa maestrului.

Era un zugrav. Întrebat de unde ştia aria aceea pe care o fredonase cu puţin timp înainte, el răspunse:

— Hm! Ştiu şi eu?! Eu sunt decorator la Opera Comică. Asist cu mare plăcere la repetiţiile unei noi opere pe care o pregătesc. Acolo cred că am auzit şi melodia asta…

Halévy oftă adânc, luându-şi o mare povară de pe inimă. Opera în pregătire era chiar *„Muşchetarii Reginei”.*

Până la bătălia de la Sadowa, ziarele erau în discordie, unele simpatizând cu prusacii, altele simpatizând cu austriecii. Halévy se apropie distrat de un chioşc de ziare şi cere un ziar la întâmplare, ignorând manevrele din culisele ziaristice. Îl deschide şi adresându-se ziaristului, îi spune:

— Curios! Mi s-a spus că a fost o mare victorie austriacă şi în schimb în ziar scrie despre o mare

— Victorie prusacă!

— Oh, domnule, de ce nu mi-aţi spus ce căutaţi? Dacă vreţi să citiţi despre o victorie austriacă trebuie să cumpăraţi alt ziar!

Maestrul lăsă ziaristului şi ziarul pe care-l citise şi se îndepărtă, cufundându-se în gândurile lui absorbite de muzică.

Muzicianul Halévy, persoană de mare cultură şi sensibilitate, în ciuda unui formidabil succes după reprezentarea operei *Muşchetarii Reginei,* când de la rege până la portarul Operei a fost felicitat cu entuziasm, ieşind după spectacol cu prietenul său, era nespus de trist.

— Ce ai? îl întrebă nedumerit prietenul său.

— Nu m-a satisfăcut deplin spectacolul de astă-seară.

— Cum aşa? După atâtea aplauze frenetice?

Când însuşi regele te-a felicitat faţă de toată lumea? Când portarul te-a îmbrăţişat, impresionat până la lacrimi? Ce vrei mai mult?

— E ceva care m-a mâhnit adânc. Ceva ce tu nu ai observat. Un domn ce-i drept, singurul pe care l-am văzut, oarecum în vârstă... l-am surprins de mai multe ori căscând. Asta înseamnă că trebuie să-mi mai revăd totuşi opera.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685–1759) – compozitor, organist şi violonist german

Tatăl lui Friedrich, un chirurg din Halle, dorea să-şi vadă fiul avocat, dar micuţul Händel se scula în toiul nopţii ca să exerseze, pe ascuns într-un hambar, la un pian hodorogit. Într-o noapte tatăl lui îl surprinse în hambar, adormit pe clape. I se făcu o milă nespusă. În aparenţă îl certă puţin, dar în realitate din ziua aceea îi îngădui să-şi alterneze studiile de gramatică şi literatură cu cele de muzică.

Se povesteşte că Händel avea un temperament irascibil şi când dirija el, vibra toată orchestra. Şi în concertele date în prezenţa principelui de Galles, dacă principele şi principesa nu soseau la timp, îşi manifesta coleric nerăbdarea, iar dacă damele de companie vorbeau în timpul concertului, el se întrerupea, apostrofându-le pe

nume. Atunci intervenea principesa care le spunea:

— Veţi comenta după concert! doar îl cunoaşteţi pe maestru cât e de sever. Şi cu noi chiar…

La probele celebrului *Te Deum*, mai înainte de a începe, Händel strigă:

— Atenţie, domnii mei, începem şi vai de nenorocitul care va face vreo greşeală, obligându-ne să ne întrerupem!

Dar frumuseţea propriei sale compoziţii îl exaltă într-atât, încât la un moment dat rămase în extaz în faţa unei splendide fraze muzicale, uitând să marcheze *tempo*-ul următor. Revenindu-şi din reverie, a avut sinceritatea să recunoască faţă de toată orchestra:

— De astă dată nenorocitul am fost chiar eu…

Händel obişnuia deseori să compună muzică, stând în pat. Într-o zi, servitorul care-i aducea o ceaşcă de ciocolată, la pat, îl surprinse cu foile de muzică ude toate de lacrimi. Puţin jenat, Händel îi spuse:

— Când compun nu mai ştiu dacă sunt eu sau un altul. Dumnezeu ştie. Şi exaltarea lui era fără margini când era mulţumit de ceea ce compunea.

— Händel a preţuit totdeauna o masă bună. Intrând într-un restaurant din Londra a comandat pentru trei persoane. După ce a aşteptat îndelung i s-a adresat chelnerului, cu nerăbdare:

— Încă nu e gata ceea ce am comandat?

— Vă servesc de îndată ce vin şi celelalte persoane pentru care aţi comandat.

— Dacă aşa stau lucrurile, adu tot îndată. Eu fac cât trei.

Händel repeta cu faimoasa cântăreaţă Faustina Guzzoni un *arioso* pe care-l compusese pentru ea şi pe care urma să-l cânte împreună în seara aceea. Cântăreaţa,

capricioasă, răsfăţată de public şi plină de pretenţii, insista ca maestrul să facă unele modificări în favoarea glasului ei. Händel i-a îndeplinit dorinţa de mai multe ori. Dar cum cântăreaţa avea continuu noi pretenţii, el îşi pierdu răbdarea şi luând în mână opera, aşa cum o scrisese el la început, i-o puse cântăreţei în mână, aruncând în foc foaia pe care făcuse modificările pretinse de ea.

— Dacă dumneata nu vei cânta aria întocmai cum am scris-o eu, strigă Händel, te arunc pe fereastră!

Tonul lui Händel o sperie atât de rău pe capricioasa cântăreaţă încât jură să respecte textul întocmai.

Ea îşi menţinu făgăduiala şi seara a fost un triumf pentru amândoi, compozitor şi cântăreaţă.

Händel a fost invitat într-o bună zi la masă de un lord englez care era bine informat că maestrul aprecia o masă bună şi mai ales un vin bun. Oferindu-i un pahar cu cel mai savuros vin de pe moşia lui, lordul englez îl întrebă pe maestru:

— Vă place, maestre? Este într-adevăr atât de

— Minunat încât să-l pot compara cu minunăţia unuia din oratoriile voastre?

— Da, da… răspunse Händel, este într-adevăr un vin bun.

— Dacă nu este întocmai pe gustul Domniei-Voastre, vă puteţi alege orice alt vin: Tokai, Porto, Bourgogne, vin de Rin etc…

— Foarte bine, să vină toate aici. Nu există oratoriu fără cor!

La bătrâneţe, Händel a orbit. De multe ori reuşea să facă haz de nenorocirea care-l lovise.

Când îl acompania la clavecin organistul Hambey, orb şi el, glumea:

— Suntem ca în Biblie: „un orb conduce pe un alt

orb, ca la urmă să cadă amândoi în groapă”.

Dar când auzea motivul dramatic din *Samson* „O noapte neagră, teribilă noapte” pălea, pierindu-i orice chef de glumă, notele acelea tânguitoare sugerându-i prea tragic vederea pierdută.

JOSEPH HAYDN (1732–1809) – compozitor austriac ia să poată trăi şi cultiva pasiunea lui muzicală, micul Haydn nu s-a ruşinat să fie şi cântăreţ ambulant. Dar iarna cine să se oprească să-l asculte? Se afla într-o mizerie neagră. S-a gândit să devină călugăr; de aceea, pentru un început, se prezentă la bisericuţa din Mariazell, strecurându-se printre coriştii din sanctuar. Reuşi să cânte şi un solo într-o bună zi.

— Cine a cântat azi *adagio*-ul? întrebă stareţul, la sfârşitul slujbei. Slăbuţă vocea, dar plină de sentiment.

Dezvăluindu-i-se, stareţul îl felicită pe Haydn şi-i dădu imediat bani să se întoarcă la Viena să studieze.

La Viena, Haydn l-a cunoscut pe Metastasio. Dându-şi seama de geniul scânteietor al lui Haydn, Metastasio i-a vorbit prietenului său, Porpora, de calităţile acestuia, dar Porpora, înfuriat de ingratitudinea vechilor săi elevi, nici n-a vrut să audă de un nou elev, de o nouă tristă experienţă. Haydn nu s-a lăsat descurajat de acest refuz, şi după câtva timp s-a prezentat acasă la Porpora în chip de valet. Grijuliu faţă de stăpân, i-a cucerit simpatia. Într-o zi a reuşit să se facă ascultat de maestru la clavecin, iar Porpora, descoperind calităţi extraordinare la Haydn, nu s-a mai lăsat rugat să-i dea lecţii de muzică.

Haydn, fiind foarte modest, nu ştia că se bucură de o faimă mondială, de aceea a fost peste măsură de uimit când, cu ocazia unei călătorii la Londra a fost primit cu un fast regal.

Haydn şi-a dat seama că la concertele sale câteva doamne mai în vârstă moţăiau când şi când. Se gândi atunci să le facă o surpriză. Şi compuse anume pentru ele *Simfonia Surprizelor*, în care pe nepregătite, când te aşteptai mai puţin, în mijlocul unei muzici suave, explodau sunete puternice de timpane, care ar fi trezit şi morţii, aşa că trezeau brusc şi pe cele ce moţăiau. Haydn reuşi astfel să le întrerupă somnul şi să le facă atente la muzica lui.

Printre operele acestui rafinat muzician, Haydn, se află şi un menuet care poartă un nume foarte bizar *„Menuetul boului”.* Datorează acest nume nu numai ritmului lent care aminteşte pasul agale al boului, ci şi faptului că a fost compus pentru nunta unui neguţător de boi care l-a răsplătit pe autor cu un bou.

Haydn era la Londra când i se prezentă un căpitan al unei nave engleze care îi ceru un marş ca să-i distreze pe oamenii din echipajul său. Îi promitea treizeci de guinee.

De îndată ce a plecat căpitanul, Haydn s-a aşezat la pian şi în nicio oră a compus marşul cerut. Părându-i-se că-i plăteşte prea mult căpitanul, Haydn mai compuse alte două marşuri, în zorii zilei următoare, căpitanul veni să-şi ia marşul comandat. Haydn i-l cântă la pian, căpitanul îi oferi cele treizeci de guinee promise şi voi să plece. Haydn insistă mult să primească şi celelalte două marşuri ca un dar din partea lui, dar căpitanul îl refuză.

— Sunt în dar! strigă Haydn în urma lui.

— Îmi place marşul pe care l-am luat, nu mai vreau altceva, strigă căpitanul în timp ce se îndepărta.

Haydn află pe ce navă plecase căpitanul şi-i expedie celelalte două marşuri, dar după câtva timp primi plicul intact înapoi.

Într-o zi Haydn îi spuse lui Beethoven:

— Dumneata ai un talent nemaipomenit! Vei reuşi să

depăşeşti tot ce s-a scris până acum în muzică, în materie de straniu şi obscur. Fiindcă stranie şi obscură ţi-e firea şi stilul unui muzician e totdeauna însăşi firea lui. Dacă îţi arunci privirea asupra compoziţiilor mele vei găsi la oricare ceva jovial, ceva senin, fiindcă nimic şi nimeni nu mi-a putut distruge seninătatea!

În timp ce Beethoven compunea în dezordinea cea mai acută a camerei sale, Haydn nu putea scrie un rând până nu era o ordine desăvârşită în cameră. Ca să poată compune se îmbrăca în ceea ce i se părea lui mai frumos şi mai elegant. Uneori îşi punea şi peruca cu care se ducea la Curte. Maestrul spunea:

— Eu compun inspirat dimineaţa când cântă păsărelele şi scriu o muzică elegantă, când port cel mai elegant costum!…

Într-o zi cineva i-a spus că Beethoven, care fusese elevul lui, îl numise cu un profund dispreţ „Perucă bătrână”. Maestrul se înfurie:

— Ce îndrăzneală! Cine e acest Beethoven, în definitiv? Ce a compus el ca să-şi permită să mă dispreţuiască pe mine, vechiul său maestru?! Câte o sonată ici colo, nimic excepţional… Quartete oarecum bune… Simfonii! Ei da! alea sunt bune, sunt minunate de fapt… sunt divine, la drept vorbind!

Şi toată furia lui dispăru în faţa entuziasmului faţă de simfoniile fostului său elev.

Haydn era maestru de capelă, depinzând direct de principele Esterházy, care într-o zi de proastă dispoziţie decise să desfiinţeze orchestra. Când Haydn află de hotărârea principelui, se grăbi să compună o simfonie de adio, *„Simfonia despărţirii”,* în care muzicienii aveau să-şi părăsească locurile de îndată ce fiecare şi-ar fi cântat

partea lui. La primul concert, Haydn execută simfonia ca o surpriză, nefiind trecută în program. De îndată ce fiecare îşi executa ultima notă a părţii lui, stingea lumina din dreptul său şi se retrăgea. Contrabasul execută cele câteva note scrise pentru el, stinse lumina din dreptul lui şi se retrase ultimul. Principelui nu i-a fost greu să înţeleagă aluzia lui Haydn. Emoţionat de entuziasmul lui Haydn pentru muzică îşi retrase hotărârea de a desfiinţa orchestra. Atunci Haydn găsi prilejul să-i fie recunoscător, compunând altă simfonie în care se începe cu un instrument, adăugându-se apoi, pe rând, celelalte. În ziua execuţiei, fiecare muzician îşi aprindea lumina de la pupitrul lui şi ataca primele note de îndată ce venea rândul lui, până când orchestra lua parte în întregime la executarea simfoniei, într-o lumină totală.

RUGGIERO LEONCAVALLO (1858–1919) compozitor italian

Pe vremea succesului lui Mascagni cu *Cavalleria rusticana,* Leoncavallo îndura o mare mizerie. Fiind pe lângă muzician şi poet îşi scrise libretul operei *Pagliacci (Paiaţe*), şi când termină ultima notă, o rugă pe cântăreaţa Frandin s-o prezinte editorului Sonzogno.

— Imposibil, îi răspunse inexorabil Sonzogno! Am şi aşa prea mulţi maeştri lângă mine.

Frandin îi expuse atunci reala situaţie a compozitorului, reuşind să-l înduioşeze pe Sonzogno care acceptă în cele din urmă să asculte opera lui Leoncavallo.

Nervos, în timp ce Leoncavallo executa *Paiaţe* la pian, Sonzogno se plimba în sus şi în jos, fără astâmpăr. Frandin care cunoştea semnificaţia acestei stări se ruga în gând să vină momentul când editorul avea să se aşeze în fotoliu, semn neîndoielnic că muzica începea să-l atragă. Şi deodată, Sonzogno se aşează în fotoliu, înfrânt de frumuseţea muzicii. Era clar că acceptase opera.

— Domnule Leoncavallo, te felicit, îi spuse Sonzogno

la sfârşit, opera va fi reprezentată în curând şi dumneata vei avea o sumă fixă lunară din partea mea.

La origine opera lui Leoncavallo se numea *îl pagliaccio (Paiaţa).* Dar cum trebuia să participe baritonul Victor Maurel, fire foarte orgolioasă şi îndărătnică, acesta îi spuse editorului:

— În operele din repertoriul meu, rolul baritonului trebuie să fie inclus în titlu. Aici titlul cuprinde numai rolul tenorului. Dacă nu modificaţi titlul eu nu cânt!

Se apropia ziua premierei şi această situaţie neprevăzută ameninţa reprezentaţia. O idee genială a editorului de a schimba titlul *îl pagliaccio* în *I pagliacci (Paiaţele)* linişti orgoliul baritonului. În sfârşit, a avut loc reprezentaţia cu un succes triumfal.

Leoncavallo se afla la Manchester pentru anumite treburi. Cum într-una din seri se dădea opera lui, *Paiaţele,* la un teatru din oraş, a ţinut să asiste şi el, incognito.

Cu intenţia de a face o glumă, se adresă vecinului său, vorbind de rău propria sa operă, ca să vadă reacţia acestuia.

— Stimate domn, şi eu sunt muzician aşa că mă pricep puţin. Mi se pare toată opera o plagiere. Cavatina pare din Berlioz, duetul din primul act îmi sugerează Gounod, şi finalul pare o copie nereuşită din Verdi. Dumneata ce părere ai?

Vecinul lui nu spuse nimic, ci se limită doar să-l privească. Dar a doua zi într-un ziar, tipărit în litere de o şchioapă apăru următorul articol:

„Opinia lui Leoncavallo asupra operei lui, *Paiaţele*: declară el însuşi că e o plagiere, că nu are nicio valoare etc. etc…”

Leoncavallo rămase pe gânduri. Din nefericire vecinul căruia i se adresase era directorul acelui ziar în

care apăruse articolul şi care, bineînţeles, îl recunoscuse.

Când *Paiaţele,* opera lui Leoncavallo a fost tradusă în franceză pentru a fi reprezentată în teatrele din Paris, Catulle Mendès a avut impresia că vede o mare asemănare între această operă şi o operă de a lui, *Femme de Tabarin.* De aceea Mendès l-a citat pe Leoncavallo în Tribunal, pentru plagiere.

Leoncavallo, văzându-l pe Mendès înainte de proces, îl asigură că el se inspirase pentru libret dintr-un caz real din Calabria, la care asistase tatăl lui, ca Preşedinte al Curţii de Justiţie. Protagonistul acestui fapt era încă în viaţă şi se oferea să fie martor.

Convins de eroarea comisă, Catulle Mendès şi-a retras citaţia.

FRANZ LISZT (1811–1886) – pianist, compozitor şi pedagog ungur

Într-o duminică a anului 1817, Adam Liszt cânta la pian un *concerto* de Ries. Fiul lui, care avea doar şase ani, îl asculta foarte atent. Seara, micuţul Franz fredonă motivele piesei auzite la pian, pentru prima dată în după-amiaza acelei duminici, spre marea uimire a părinţilor săi. Băieţaşul îşi exprimă dorinţa de a studia muzica. Arătând spre un portret agăţat pe perete, spuse:

— Vreau să ajung ca el!

Era portretul lui Beethoven.

Primele lecţii de muzică, Liszt le primi de la tatăl său, făcând progrese uluitoare. Când s-au stabilit la Viena, Franz continuă lecţiile cu marele pianist al vremii, Czerny. Auzindu-l pe Franz interpretând sonata în la bemol de Beethoven, Czerny exclamă:

— Micuţule Franz, tu vei deveni mai mare pianist decât mine… decât toţi chiar.

Când Czerny a fost întrebat cât va pretinde pentru lecţii, el răspunse:

— Numai un fiorin pe fiecare lecţie. Dar la urmă.

— Refuză orice recompensă, spunând:

— Progresele neaşteptate ale acestui băiat sunt cea mai mare recompensă a strădaniei mele!

Liszt era invitat la o ducesă foarte sclifosită care-l prezentase celorlalţi oaspeţi mai mult ca pe o fiinţă curioasă decât ca pe un mare pianist şi compozitor.

La un moment dat, Liszt surprinde un gest nu prea delicat al ducesei, care făcuse un semn de dezgust valetului, sugerându-i să ia imediat zaharniţa din care Liszt luase cu mâna o bucăţică de zahăr, negăsind cleştişorul. Plictisit peste măsură de ifosele ei, Liszt când termină de băut cafeaua se duse direct la fereastră şi, spre disperarea gazdei, lăsă să cadă ceşcuţa japoneză în care băuse cafeaua. La strigătul dezaprobator al ducesei, Liszt cu foarte mult calm îi răspunse:

— Stimată ducesă, dacă v-a făcut silă mâna mea, consider că trebuie să arunc neapărat ceaşca pe care am atins-o cu gura, deoarece fără îndoială am contaminat-o…

În stupoarea generală, Liszt părăsi imediat casa ducesei nedelicate.

La o vârstă înaintată, Liszt ţinu mult să-şi revadă patria. A fost motivul unei manifestări de mare adoraţie. Pictorii se luau la întrecere să-i facă portretul. Într-o zi, trecând prin Budapesta, Saint-Saëns, îl găsi pe Liszt înconjurat până la sufocare de admiratori:

— Mă găseşti aidoma Sfântului Sebastian-Martirul, spuse Liszt prietenului său. Doar că în locul săgeţilor mă străpung penelurile acestor dragi pictori!

Când Franz Liszt s-a prezentat la Viena, la prinţul Metternich, prinţesa l-a întrebat cu naivitate:

— Domnule Liszt, aţi făcut afaceri bune? Iar Liszt i-a răspuns:

— Prinţesă, diplomaţii şi bancherii fac afaceri, eu nu fac decât pur şi simplu muzică.

Liszt dădea un concert în faţa ţarului Nicolae I care nu era un pasionat al muzicii. De aceea, pe la mijlocul concertului începu să vorbească destul de tare celor din loja lui. Liszt încetă imediat de a mai cânta la pian, încât se auzea numai vocea ţarului în tăcerea sălii. Ţarul îl întrebă imediat faţă de toată lumea:

— De ce ai încetat să mai cânţi la pian, domnule Liszt?

Liszt îi răspunse:

— Când vorbeşte împăratul toţi trebuie să tacă şi să-l asculte!

Marele muzician, fiind oaspete într-un castel din Iaşi, a avut ocazia într-o zi să-l audă cântând pe Barbu Lăutarul şi orchestra lui. Liszt, peste măsură de încântat, exclamă:

— Bravo! Foarte frumos! Acum, Barbu, ascultă şi muzica mea!

Şi Liszt se aşeză în faţa pianului şi execută o improvizaţie complicată cu zeci de variaţiuni. La sfârşit, aplauze frenetice din partea tuturor celor prezenţi.

— Maestre, îi spuse Barbu, mi-a plăcut atât de mult muzica ta, încât îngăduie-mi s-o reproduc şi eu.

Neîncrezător, Liszt îl invită să cânte. Barbu îşi puse vioara sub bărbie şi atacă muzica improvizată de Liszt cu puţin înainte, fără să omită niciun tril, niciun arpegiu, nicio variaţiune, şi orchestra fascinată de el îi ţinu isonul.

— Maestre! îi spuse Liszt la sfârşit. Maestre Barbu.

— Eşti mare artist, mult mai mare decât mine! Bravo!

Când un impresar american i-a propus lui Liszt un turneu de concerte, oferindu-i o sumă fabuloasă, maestrul, care avea atunci 74 de ani, înţelept şi ponderat i-a răspuns:

— Nu accept, deoarece un bătrân ca mine nu are nevoie de atâţia bani şi nici de atâta oboseală.

Şi-i execută, cu virtuozitatea care-l caracteriza, una din minunatele lui improvizaţii, încât americanul uită de refuz, fascinat de marele pianist al secolului.

PIETRO MASCAGNI (1863–1945) – compozitor şi dirijor italian

Când Mascagni a trebuit să ducă la Roma partitura *Cavaleriei rusticane* ca să participe la concursul deschis de Sonzogno, neavând banii necesari pentru călătorie, a făcut o datorie de trei sute de lire la banca din Cerignola, lăsând poliţa respectivă. După triumful *Cavaleriei rusticane* la teatrul Costanzi, directorul băncii n-a vrut să primească banii împrumutaţi de Mascagni, mulţumindu-se doar cu autograful de pe poliţă.

Era în plin triumf *Cavaleria rusticană* când, într-o seară la Torino, Pietro Mascagni era aşteptat la hotel de Edoardo Sonzogno.

— Prin urmare, începu Sonzogno de cum îl văzu pe Mascagni, ai semnat un contract cu Ricordi pentru o operă nouă…

Adevărat, era vorba de *Guglielmo Rateliff*, gata scrisă. Dar în schimbul promisiunii unei noi opere, gentilomul Giulio Ricordi cedă în favoarea lui Sonzogno.

— Dar nu am nicio operă gata, îndrăzni Mascagni. Şi astfel luă fiinţă opera *Iris.*

— După succesul cu Guglielmo Rateliff, un admirator al lui Mascagni, felicitându-l, îi spuse:

— Maestre, e o operă wagneriană!

— Fără îndoială, răspunse Mascagni, dar fără defectele lui Wagner!

Când Mascagni reprezentă pentru prima oară *Silvano,* un critic muzical publică astfel cronica acestui insucces:

„Mai înainte de a fi ridicată cortina, publicul a aplaudat autorul dintr-un act de admiraţie şi încredere. Când a căzut cortina la sfârşitul actului întâi, publicul a aplaudat din nou dintr-un act de speranţă, speranţa că al doilea act ar fi mai bun decât primul. Dar la sfârşitul actului al doilea şi ultimul, publicul a aplaudat foarte slab, dintr-un act… de caritate”.

Spiritul satiric al lui Mascagni se descătuşa adesea în timpul repetiţiilor. Într-o seară repeta la Teatrul Costanzi opera *Dimorah* de Meyerbeer, şi un biet cântăreţ, nou angajat, netalentat, cântase „aria vânătorului” din actul al treilea, deplorabil.

— Bravo! îi spuse la urmă Mascagni. O adevărată performanţă, o interpretare cu totul originală! în timp ce cântai nu auzeam doar vânătorul, ci şi câinele…

Întocmai ca toţi toscanii şi Mascagni nu putea suferi limbajul impropriu. Într-o seară, maestrul fuma pe scenă în timpul unei pauze. Se apropie de el un pompier şi-i spuse:

— Aici nu se poate fuma. Mascagni înfuriat îi răspunse:

— Ba se poate fuma perfect. Iată! şi-i suflă fumul în nas.

— Nu se poate, repetă pompierul.

— Nu se poate, se înfurie mai tare Mascagni, ca până la vârsta asta să nu ştii italieneşte: trebuie să spui „nu e voie” sau „nu trebuie”, dar nu „nu se poate” fuma! Fiindcă

se poate fuma, dar nu e voie. Şi fiindcă nu e voie eu nu mai fumez!

Ieşind împreună cu Alfredo Casella şi cu Giordano de la o comisie care trebuia să judece un concurs, Casella îi arătă lui Mascagni o maşină foarte elegantă şi-l invită să-l conducă acasă, spunându-i:

— În parte îţi datorez ţie această maşină. E rezultatul unei lungi serii de concerte în care am dirijat cu precădere muzica ta.

Iar Mascagni, privindu-l pe Giordano, nu întârzie să-i răspundă:

— N-aş putea spune acelaşi lucru dacă aş dirija muzica lui Casella, ce spui Giordano? Poate o roată, dar nu mai mult?!

JULES MASSENET (1842–1912) – compozitor francez Primul maestru de armonie al lui Massenet a fost

Bazin, un foarte bun profesor, doar că avea pretenţia de a fi şi un bun compozitor. De aceea despre el se spunea:

„Dimineaţa îşi învaţă elevii în conservator cum să compună, iar seara, la teatru, demonstrează cum nu ar trebui să se compună”.

De la Bazin, Massenet trecu la Reber.

Într-o seară, la Paris, avea loc premiera operei *Faust* de Gounod. Succesul a fost impresionant.

Cel mai entuziasmat dintre toţi părea tânărul care ocupa un loc umil în orchestră, dar care nu mai contenea cu aplauzele. Gounod îl observă şi întrebă de numele lui. Era Massenet.

După douăzeci de ani, se dădeau în acelaşi timp, la Paris, două opere: *Romeo şi Julieta* de Gounod şi *Regele din Lahore* de Massenet.

Celebra cântăreaţă Heilbron şi-a început cariera cu o operă a lui Massenet, pe vremea aceea şi el un începător. Massenet, la sfârşitul spectacolului, îi dărui o copie a partiturii cu următoarea dedicaţie: „Un începător unei începătoare”.

După mai mulţi ani, Heilbron îl întâlneşte pe Massenet, devenit celebru între timp. Cu timiditate, cântăreaţa îl întreabă:

— Un fost începător o mai cunoaşte pe fosta începătoare?

Massenet, fericit c-o revede, îi propune rolul principal din ultima lui operă, *Manon.* Şovăitoare, Heilbron, deoarece nu mai cântase de mult, până la urmă acceptă rolul. A fost prima interpretă a operei *Manon,* cântând optzeci de seri încontinuu.

Massenet intră la restaurantul unde se ducea de obicei şi unde era servit foarte bine. De astă dată însă mâncarea servită lăsa de dorit, iar preţul era fabulos. După ce achită nota de plată.

Massenet chemă pe directorul restaurantului, îl privi cu un aer foarte trist, fără să-i spună nimic. Îngrijorat, directorul îl întrebă:

— Domnule Massenet, ce vi s-a întâmplat?

— Regret enorm că nu ne vom mai vedea niciodată!

Debussy, la început un entuziast admirator al lui Massenet, la un moment dat şi-a manifestat o reală antipatie faţă de muzica acestuia, într-o zi scria unui bun prieten: „În casa în care locuiesc, la etaj, o doamnă cântă în fiecare zi o arie dintr-o operă de Massenet. Îmi sugerează o cură prescrisă de un medic”.

În teatru, o operă a unui tânăr a avut un fiasco total. Massenet împreună cu alţi prieteni ai tânărului căutau să-l

consoleze pe prietenul lor deprimat. Massenet spuse:

— Fii bucuros că n-au fluierat-o!

Iar tânărul, zâmbind amar, îi răspunse:

— Era şi greu să fluiere în timp ce căscau sau sforăiau…

IACOB MEYERBEER (1791–1864) – compozitor german

De mai multe săptămâni durau repetiţiile operei *Hughenoţii* a lui Meyerbeer, la Opera din Paris, în prezenţa compozitorului. Într-o zi, celebrul tenor Nourrit îi mărturisi lui Meyerbeer că rolul lui i se părea prea scurt. Un duet de dragoste, după părerea lui, ar merge foarte bine.

— Unde să-l introduc? întrebă Meyerbeer.

— La sfârşitul actului al patrulea!

— Imposibil! După muzica aspră a conspiraţiei nu poate urma un duet de dragoste.

La insistenţele lui Nourrit, Meyerbeer scrise duetul, libretistul Scribe îl secondă şi în câteva zile duetul cerut de tenor deveni cea mai frumoasă parte din întreaga operă, care avea să reziste şi după ce tot restul muzicii din *Hughenoţii* nu avea să mai conteze.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791) – compozitor austriac

Când Mozart, copil, plecă de la Salzburg, oraşul său natal, la Viena, ajungând la porţile oraşului, vameşii se pregăteau să facă controlul vamal, dar cum Amadeus cânta la vioară în trăsură, rămaseră cu toţii fascinaţi ascultându-l şi uitară de obligaţiile lor de vameşi.

Un domn din înalta societate din Salzburg, la reîntoarcerea lui Mozart după concertele lui de la Viena, vrând să-i vorbească micului mare muzician, nu ştia dacă să-i spună „tu” sau „dumneavoastră”. Încurcat oarecum,

începu astfel:

— Aşadar, *noi* am fost în Franţa, şi în Anglia, *am fost primiţi* la Curtea din Viena, *am fost aplaudaţi* frenetic…

Micuţul Wolfgang îl privi uluit şi apoi îi spuse:

— Şi totuşi eu nu v-am văzut în niciunul din toate aceste locuri!

Cu ocazia premierei *Don Giovanni* împăratul Austriei îl invită în lojă pe Mozart şi-l felicită. Cum nu înţelesese mare lucru din operă, împăratul spuse:

— Ce de note!

— Şi totuşi niciuna în plus! adăugă Mozart.

Într-o seară, Mozart face un pariu cu Haydn că nu va fi în stare să execute o compoziţie a lui, improvizată în dimineaţa aceea. Haydn acceptă rămăşagul. Se aşează la pian şi începu să cânte, dar la un moment dat când se afla cu ambele mâini la extremitatea clapelor se întrerupse şi se consideră înfrânt.

Mozart se aşază liniştit la pian şi reuşi să treacă şi peste nota fatală, apăsând pe clapa din centru… cu nasul! Cei prezenţi au râs, dar Mozart a câştigat pariul.

Insultat de un nobil orgolios Mozart îi răspunse:

— În sufletul meu mă simt mult mai nobil decât dumneata care, deşi nobil de familie, nu eşti decât o

— Fiinţă josnică din moment ce mă insulţi pe mine.

Cineva l-a întrebat pe Auber, cine era cel mai mare muzician după părerea lui.

— Cel mai mare? Beethoven!

— Şi Mozart?

— E unic!

Se povesteşte că într-o zi, în 1791, în timp ce Mozart era cufundat într-o compoziţie a lui, se prezentă un necunoscut care-i comandă un *Requiem.* Necunoscutul plecă misterios, după cum misterios venise la Mozart, care rămase profund impresionat. Scrise acest *Requiem* ca şi cum o voce lăuntrică i l-ar fi dictat. Cu puţin timp înainte de a-l termina, Mozart se stinse.

JAN IGNACY PADEREWSKI (1860–1941) – pianist şi compozitor polonez

Paderewski povestea că odată, când era copil, l-au rugat să cânte la pian, ca un omagiu adus marelui dramaturg Labiche. La sfârşit, de unde se aştepta să fie lăudat de Labiche, fiindcă în onoarea lui cântase, îl auzi spunându-i:

— Slavă Domnului, ştrengarule, că ai terminat cu zdrăngănitul la pian. Acum te rog să fii cuminte!

La douăzeci de ani Paderewski cunoştea pianul atât cât să-i servească la compoziţiile lui şi nu mai mult. Editorul său îi spuse într-o zi:

— Compoziţiile dumneavoastră nu se vând pentru că nimeni nu le cântă. Ar trebui să le cânte vreun pianist, ca să ajungă să fie cunoscute.

„De ce n-aş fi eu pianistul”? se întrebă Paderewski.

Şi începând să studieze serios pentru a-şi executa propriile-i compoziţii, deveni un mare pianist. Chiar cel mai popular din Europa.

FERDINANDO PAËR (1771–1839) – compozitor italian Maestrul Paër era uneori foarte caustic. Un parvenit îi trimise o invitaţie pe care era scris: „Vă rugăm să veniţi fără cizme”.

Maestrul răspunse:

— Pantofii maestrului vă mulţumesc pentru invitaţie,

dar stăpânul lor din păcate nu-i va putea însoţi”.

Mai mult, în seara invitaţiei trimise în casa îmbogăţitului cea mai frumoasă pereche a lui de pantofi.

Când Paër reprezentă la Viena modesta sa operă *Leonora,* Beethoven, care asistase, îi spuse:

— Dar ştiţi că-mi place opera Domniei-Voastre? Mi-a venit poftă s-o transform într-o operă mare.

Şi într-adevăr, din ea s-a inspirat când a scris *Fidelio.*

NICCOLÓ PAGANINI (1782–1840) – violonist şi compozitor italian

La doisprezece ani tatăl lui Niccoló îl trimite la Parma, la celebrul maestru Alessandro Rolla să înveţe vioara. Când maestrul l-a auzit interpretând *a prima vista* (la prima vedere) un concert foarte greu compus de el, i-a spus:

— Ai venit la mine ca să te instruiesc, dar eu nu am nimic în plus să-ţi spun faţă de câte ştii tu!

Era atât de extraordinară interpretarea lui Paganini, încât se crease o legendă în jurul lui. Nu părea posibil ca natura să ofere atât de mult unui muritor. Şi atunci închipuirea oamenilor a creat legenda că Paganini şi-ar fi vândut sufletul diavolului pentru a-l învăţa arta viorii.

Un admirator vienez susţinea că el ar fi văzut mâna diavolului în timp ce conducea arcuşul lui Paganini, la un concert.

Într-o zi, la Viena, în martie 1828, Paganini, intrând în magazinul de muzică al prietenului său Pietro Michetti, văzu înăuntru un individ care, încărcat de o grămadă de busturi din ghips ale violonistului, striga cât îl ţinea gura:

— Cumpăraţi-l pe Paganini!

Michetti, uitându-se spre realul Paganini, i-l arătă vânzătorului:

— Uite-l pe adevăratul Paganini.

Vânzătorul nu se pierdu, ci, apropiindu-se de violonist, îi repetă:

— Cumpăraţi-l pe Paganini! E frumos! Iar maestrul îi răspunse:

— Eu mă vând, nu mă cumpăr!

În timpul scurtei şederi la Milano, Paganini, plimbându-se cu vioara lui sub braţ, se opri în faţa unei ospătării de unde venea un miros atrăgător de peşte proaspăt. De cum îl văzu patronul, îl invită să plece, spunându-i:

— Niciun muzicant ambulant nu pune piciorul în ospătăria mea!

Paganini avea un temperament foarte labil. Trecea cu uşurinţă de la maliţiozitate la exces de bunătate. Se opri într-o dimineaţă în faţa unui copilaş slab şi jigărit care zdrăngănea anapoda la o scripcă, cu intenţia de a aduna câţiva bani pentru mama lui bolnavă şi surioara lui mai mică. Emoţionat de ceea ce-i spuse copilul, Paganini execută la vioara lui o improvizaţie de mare virtuozitate, încât se adună o grămadă de lume, fiecare lăsând să cadă ceva în pălăria copilului. În scurt timp pălăriuţa sărmanului băiat se umplu şi acesta, mulţumindu-i generosului necunoscut, alergă într-un suflet acasă.

Într-o discuţie între artişti, un pianist înfumurat spuse:

— La toate concertele mele vine atâta lume, încât e o îmbulzeală nemaipomenită pe coridoare, până să se ajungă în sală.

Ironic, Paganini, care era de faţă, replică:

— La concertele mele vine în schimb atâta lume, încât tocmai eu sunt silit să stau în picioare!

Cei ce nu-l iubeau pe Paganini îl socoteau avar, când în realitate era un mare generos. Berlioz, încă necunoscut, şi lipsit de mijloace de existenţă, reuşi să dea un concert cu muzică compusă de el. Era de faţă şi Paganini care intui imediat geniul creator al lui Berlioz. După concert, Paganini veni în loja lui Berlioz şi aplecându-se în faţa tânărului, îl declară regele compozitorilor în viaţă. După cinci minute, băiatul lui Paganini îi oferea în dar, din partea tatălui său, un plic închis în care erau douăzeci de mii de lire.

Fiind la Paris, Paganini, grăbit să ajungă la teatrul unde avea un concert, opreşte o trăsură în piaţă, cerându-i să-l ducă la respectiva adresă, care era de altfel destul de aproape. Când să-i plătească, Paganini îl întrebă cât îi datorează.

Vizitiul, recunoscându-l pe virtuozul violonist, îi spuse:

— Douăzeci de franci!

— Dar de când s-au scumpit trăsurile? se uimi

— Paganini.

— Nu s-au scumpit trăsurile, răspunse vizitiul, dar când câştigi patru mii de franci ca să cânţi pe o singură coardă, poţi plăti douăzeci de franci celui care te aduce la destinaţie.

— Deocamdată ia doi franci, cât scrie pe tarif, ceilalţi optsprezece îi vei primi când mă vei duce pe o singură roată… dovedindu-ţi astfel şi tu virtutea! îi spuse Paganini în timp ce cobora din trăsură.

Legenda l-a însoţit pe Paganini până la ultima suflare. Muribund, lângă el se afla confesorul. În loc de a-l

spovedi, confesorul îl întrebă ce avea în ea vioara care era alături de el, de putea scoate sunete atât de minunate. Râzând, Paganini într-un ultim efort ceru vioara şi execută cu un elan diabolic o bucată de rară virtuozitate, ţipându-i preotului:

— Are pe dracu' în ea, nu vezi?

Preotul, superstiţios şi incult, fugi din cameră, convins că vioara avea pe dracu' în ea.

Bietul Paganini izbucni într-un râs amar, din râs dădu în tuse şi tuşind se sufocă şi muri. În clipa aceea vioara îi alunecă pe jos şi se sparse.

Revenind, preotul rămase cu ideea că spiritul demonic din vioară ieşise şi-l sufocase pe artist, deşi procesul se petrecuse invers.

GIOVANNI CASTALDO PAISIELLO (1740–1816) – compozitor italian

Paisiello avea tendinţa de a acorda prea mare importanţă metricii muzicale în detrimentul inspiraţiei. Cum şi el era conştient de această scădere, de câte ori trecea la pian ca să compună spunea:

„Ce bine ar fi să uit că sunt muzician".

GIACOMO PUCCINI (1858–1924) – compozitor italian la student la Conservatorul din Milano, Giacomo

Puccini a trăit în mare mizerie. În anii de succes, de câte ori îşi amintea de timpurile acelea spunea că încă mai simte parcă dureri în stomac din cauza tuturor orelor de masă pe care le sărise.

— Totdeauna am fost zvelt, dar nicio gimnastică nu m-a chinuit atât cât m-au chinuit „sărituriile" acelea. Îmi lăsau un „gol în suflet" – spunea Puccini, gândindu-se la rezonanţa psihică a durerilor fizice.

Puccini a fost totdeauna contra publicităţii şi maniacilor de autografe. În America, un admirator îi

propune 500 dolari pentru un autograf. Puccini îl refuză. După câteva zile, plimbându-se cu fiul lui, Tonio, vede într-o vitrină o barcă cu motor care-l încântă nespus.

— Ce frumuseţe, Tonio! Mi-ar plăcea s-o avem!

— Dar de unde atâţia bani? întrebă fiul lui Puccini.

— Vei vedea că va fi a noastră!

Puccini fuge la hotel, copiază valsul Musettei, îl iscăleşte şi-l trimite maniacului de autografe. Şi astfel cu 500 de dolari cumpără barca cu motor şi o expediază la Torre del Lago.

Numirea ca *senator* îi făcu lui Puccini o imensă plăcere. Dar, timid cum era, pe acest om care fascina mulţimea în sala de spectacol, îl îngrijora mult formalitatea depunerii jurământului. Dar trecu şi peste acest moment şi în glumă, scriindu-i unui bun prieten la Torre del Lago, iscăli „Giacomo Puccini, *sunător* al Regatului".

JEAN PHILIPPE RAMEAU (1683–1764) – compozitor, teoretician şi organist francez

O doamnă îl întrebă într-o zi pe Rameau:

— Maestre, e greu să compui muzică?

— Deloc! Se ia un ac şi se găureşte o foaie de hârtie la inspiraţie.

Doamna îl luă în serios, găuri o foaie de hârtie şi i-o întinse lui Rameau.

Rameau făcu portativul, dădu găurilor valoare de note, adăugă câte un bemol şi câte un diez şi scoase o melodie care a rămas celebră cu numele de *Arie de dans sălbatic.*

GIOACCHINO ROSSINI (1792–1868) – compozitor italian

Rossini era un copil foarte vioi, mai degrabă un ştrengar decât un elev silitor. Odată, după mai multe şotii, mama lui l-a trimis la un fierar, să-l ajute la întreţinerea

focului, manevrând foalele.

Mai târziu, Rossini povestea prietenilor:

— Şi totuşi am avut de câştigat din pedeapsa aceea: să manevrezi bine foalele e un bun exerciţiu pentru a învăţa ritmul.

Când, în 1823, Rossini veni pentru prima dată la Paris, se opri la un prieten de al lui. Dar îl găsi foarte necăjit din cauza unui frate de al său care pleca soldat. Avea nevoie de bani. Rossini îi propuse să aranjeze un concert.

— Nu aş scoate nici cheltuielile, îi răspunse acesta care avea ceva voce, doar dacă ai admite să mă acompaniezi tu, îndrăzni să adauge.

— Ei bine, te acompaniez eu, răspunse Rossini.

Era pentru prima oară când Rossini se prezenta publicului parizian. Încasările au fost peste aşteptări. De câte ori prietenul lui Rossini îşi amintea de actul său generos, i se umpleau ochii de lacrimi.

Pentru a scrie muzica la *Bărbierul din Sevilla,* Rossini munci foarte mult. Cu puţin timp înainte de premieră, Rossini observă că lipseau două arii: serenada lui Almaviva: *Eu sunt Lindoro* şi aria lui Don Bartolo: *Lipseşte o foaie şi bănuiesc...* Epuizat, nu mai era în stare să scrie un rând. Tenorul García, interpretul lui Almaviva, scrise aria lui Lindoro, iar maestrul Romani, bun prieten al lui Rossini, scrise aria lui don Bartolo.

După cum se ştie, *Bărbierul* la prima reprezentaţie a fost fluierat, iar de la a doua şi până azi aplaudat frenetic. Rossini, la a doua reprezentaţie, a trebuit să stea mult timp la balconul casei sale ca să-i salute pe entuziaştii care nu mai conteneau cu aplauzele, venind emoţionaţi de la spectacolul cu *Bărbierul.*

— Ce deprimant e pentru o cântăreaţă să-şi dea seama că a pierdut vocea! îi spunea o cântăreaţă mai vârstnică într-o zi lui Gioacchino Rossini.

— E mult mai deprimant dacă nu-şi dă seama, draga mea, îi răspunse Rossini.

Principele Carafa, autor a şaptesprezece opere teatrale, era mereu contracarat de succesul continuu al operelor lui Rossini. Nu fără o oarecare invidie spuse:

— Ce norocos e Rossini! Fără talent şi ce succese nemaipomenite obţine!

Rossini care auzise ce spunea Carafa despre el îi dădu replica meritată:

— Ce ghinionist Carafa! E plin de talent şi nu are o

— Dată un succes!

Adesea se întâmpla ca Rossini să se inspire din operele precedente şi să ia câte un motiv muzical să-l însereze într-o operă nouă.

La premiera operei *Othello,* după marşul funebru care o acompaniază pe nefericita Desdemona la mormânt, un prieten îndrăzni să-i spună lui Rossini:

— Dar e motivul din *la calunnia (Calomnia)* din *Bărbierul!*

— Şi ce vezi rău în asta? întrebă Rossini, Desdemona oare n-a fost calomniată?

Rossini era la un moment dat directorul Teatrului Feydeau, din Paris. Auzise că la Toulon un condamnat la muncă silnică avea o voce deosebită. Se duse imediat la închisoarea din Toulon, îl ascultă, rămase entuziasmat şi reuşi să-i obţină graţierea. Stânjenit, ocnaşul îi spuse:

— Cum să îndrăznesc eu să cânt alături de gentilomi,

eu care port stigmatul infamiei pe umăr?

Făcea aluzie la cele două litere *T.F.* adică *Travaux Forcés* (muncă silnică).

— Nu te îngrijora de asta. Pentru mine cele două litere vor însemna *Teatrul Feydeau,* adică exact *T.F.* Şi dacă ţii, îi voi marca şi pe ceilalţi artişti cu aceste două litere.

Se repeta *Tancredi.* Cântăreaţa Malanotti, cu o voce splendidă şi cu un caracter capricios, îi refuză *cavatina* maestrului Rossini, cerându-i alta mai melodioasă.

— Să le ia dracu' pe toate cântăreţele! strigă Rossini şi veni furios acasă.

Acasă, valetul îl întrebă dacă să pună orezul la fiert, ştiind că maestrul îl dorea fiert doar cinci minute.

Rossini îi spuse: „da".

Se aşează apoi la pian şi-i modifică aria sopranei după voia ei, terminând-o exact în clipa în care i se aducea orezul la masă.

Aria se numeşte *„Di tanti palpiti"* (Atâtea suspine), dar se mai numea şi „aria orezului", date fiind împrejurările în care a luat naştere.

La moartea lui Meyerbeer, nepotul lui a scris un marş funebru pentru funeraliile unchiului, trimiţând o copie şi lui Rossini. Cerând părerea maestrului, Rossini i-a răspuns:

— Fără îndoială că dacă mureai dumneata şi marşul îl scria Meyerbeer ar fi fost mult mai reuşit!

Rossini spunea despre cântăreţi:

— Sunt cântăreţi cu voce, dar care nu ştiu să cânte, sunt cântăreţi care ştiu să cânte, dar nu au voce: unii n-au voce şi nici nu ştiu să cânte… şi totuşi apar pe scenă.

Era de mult anunţată opera *Wilhelm Tell,* dar încă nu apărea niciun afiş. Criticul Maurice scria într-o revistă de teatru: „În America a fost plantat un abanos, care va produce lemnul necesar construirii unui pian la care Gioacchino Rossini va compune opera *Wilhelm Tell*".

În cinci luni, între o partidă de pescuit şi alta, înconjurat de prieteni, Rossini compuse *Wilhelm Tell.*

Când Donizetti auzi pentru prima dată *Wilhelm Tell* exclamă:

— Primul act şi al treilea le-a scris magnificul Rossini, al doilea însă l-a creat un Zeu!

Regele Portugaliei execută o piesă la violoncel în faţa maestrului Rossini. Natural că la sfârşit îi ceru părerea maestrului.

— Cum vi s-a părut, maestre? întrebă regele.

— Pentru un rege nu-i rea execuţia, de altfel un rege nici nu trebuie să dea cont nimănui de ceea ce face...

ANTON GRIGORIEVICI RUBINSTEIN (1829–1894) –

compozitor, dirijor şi pianist rus

O doamnă, pricepută în muzică, îl întrebă pe Rubinstein:

— Maestre, dat fiind că aţi ajuns la abilitatea tehnică extraordinară la care sunteţi azi, mai aveţi încă nevoie de studiu?

Rubinstein îi răspunse:

— Dacă nu aş studia o zi, mi-aş da imediat seama; dacă nu aş studia două zile, v-aţi da dumneavoastră seama, dacă nu aş studia trei zile la rând şi-ar da seama tot publicul.

CAMILLE SAINT-SAËNS (1835–1921) – compozitor, pianist, organist, dirijor şi pedagog francez

O „fată talentată” cântă la pian în faţa lui Saint Saëns. După execuţia piesei, maestrul a fost întrebat ce părere are despre pianistă.

— Se vede, spuse el, că această fată a avut o educaţie religioasă. Cântă într-un mod absolut evanghelic. Nu ştie dreapta ce face stânga.

Saint-Saëns ţinea în casă un căţeluş. Proprietăreasa îi scrise un bilet impertinent: „Casa mea nu e grădină zoologică”!

Saint-Saëns înainte de a se muta îi răspunse:

„Eu plec; mutându-te dumneata în locul meu, va putea deveni uşor grădină zoologică!”

Un tânăr compozitor, total lipsit de talent, se prezintă la maestrul Saint-Saëns cu o lucrare de a sa care nu era altceva decât o palidă şi nereuşită imitaţie a celebrei *Lebede* a lui Saint-Saëns. După ce execută bucata, tânărul compozitor îi spuse maestrului:

— Cred că mi-aţi apreciat inspiraţia. Mai rămâne să-i găsim un titlu adecvat.

— Dat fiind că aduce pe departe cu *Lebăda* numeşte-o

„Gâsca” şi cred că e cel mai potrivit titlu.

FRANZ SCHUBERT (1797–1828) – compozitor austriac

În octombrie 1808, Franz Schubert se prezentă la şcoala de muzică, numită Capela Imperială, ca să dea examenul de admitere. Îmbrăcat foarte modest, într-un costumaş alb, stârni râsetele colegilor răutăcioşi, care-l numiră „morar”. După ce se prezentară mai mulţi candidaţi, veni şi rândul lui Franz Schubert.

— Să vezi acum distracţie! strigară ceilalţi colegi.

Dar rămaseră imediat cu gura căscată, de la primele acorduri ale „morarului”, atât micuţii candidaţi cât şi cei

din comisie, încântaţi de măiestria nebănuită a tânărului Franz.

Schubert era foarte modest. Binevoitor totdeauna cu colegii şi niciodată invidios, de multe ori prefera să asculte muzica altora şi nu pe a lui. Într-o zi, într-un salon, după ce cineva executase mai multe din *lied*-urile lui, Schubert exclamă:

— Gata! Acum să-l ascultăm pe divinul Mozart!

Şi execută chiar el, la pian, o bucată din *Răpirea din Serai.*

ROBERT SCHUMANN (1810–1856) – compozitor german

În saloane era veşnic taciturn. Când o doamnă îl întrebă:

— Maestre, nu vorbiţi niciodată? Schumann îi răspunse:

— Mă exprim mult mai bine prin muzică.

Schumann era invitat la Curte împreună cu soţia sa. Ignoranţa Maiestăţii Sale era atât de mare încât era convins că marea compozitoare era soţia lui Schumann şi nu el. O invită prin urmare pe soţia lui Schumann să-i cânte ceva la pian. Ea se ridică timidă şi interpretă la pian muzică de Schumann. Toată lumea o aplaudă. Iar Maiestatea Sa, adresându-se lui Robert Schumann, îl întrebă faţă de toţi:

— Şi dumneata eşti muzician?

— Uneori, Maiestate… în timpul liber, îi răspunse zâmbind marele Schumann.

GIOVANNI ZGAMBAŢI (1841–1914) – pianist şi compozitor italian

Wagner şi Liszt rămaseră încântaţi de execuţia şi de muzica lui Zgambaţi, dar un pianist napolitan, invidios pe

succesul lui Zgambaţi, care era din Roma, îi strigă!

— Cât de curând îţi voi scrie un Marş Funebru! Iar Zgambaţi prompt:

— Ţine cont că pentru prima oară vei auzi fluierat un Marş Funebru!

ARTURO TOSCANINI (1867–1957) – dirijor italian

În 1925 la Scala se reprezenta *Boema,* dar între actul al doilea şi al treilea, în pauză, maestrul Panizza care dirija opera se simţi rău şi un prieten îl conduse imediat acasă. Publicul fremăta în faţa unei întârzieri neobişnuite pentru începerea actului al treilea, când cineva din sală se duse direct spre podium, ridică bagheta şi iniţie actul al treilea. Orchestra cânta dumnezeieşte. Publicul entuziasmat abia aştepta să se dezvăluie misterul, dar în improvizatul dirijor… publicul îl recunoscu pe celebrul Toscanini.

Într-o zi Toscanini dirija orchestra din New York. Era o repetiţie. Cânta cântăreaţa Farrar.

La un moment dat dirijorul îi face o observaţie cântăreţei.

— Oh, dar eu sunt o mare artistă! exclamă ea plictisită.

— Vă puteţi baza pe mine că nu voi spune nimănui, fiţi liniştită, spuse serios Toscanini.

GIUSEPPE VERDI (1813–1901) – compozitor italian

Vădita dispoziţie faţă de muzică a tânărului Giuseppe, cât şi inteligenţa sa ieşită din comun, i-a făcut pe toţi consătenii lui să se ia la întrecere care să-i ofere cât mai multe mijloace de a reuşi în viaţă. Antonio Barezzi, negustor, îi oferi bani, organistul Provesi îi dădu primele lecţii muzicale, Seletti îl învăţă latină. Preotul canonic ar fi înclinat să-l facă preot pe Verdi, dar, când îl auzi cântând la orgă, îi spuse:

— Ai dreptate, tu studiază muzica, e divină!

Verdi, tânăr, dar cu renume, locuia la Milano. Într-o zi, un general austriac îi ceru un marş care să servească trupelor sale. Cum Verdi era renumit patriot şi îndârjit în faţa oricărei stăpâniri străine, îi răspunse generalului astfel:

— Domnule general, deocamdată am gata tot felul de

— „arii de retragere”. Dacă vreţi, vă ofer una imediat!

RIGOLETTO era scrisă şi se afla în repetiţie. Şi totuşi, Verdi nu scrisese încă aria finală a tenorului. Abia la repetiţia generală îi veni inspiraţia faimoasei *„La donna è mobile”*, primele note fiind reminiscenţa unei Sonatine a lui Beethoven. Tenorul o învăţă imediat, iar publicul, la ieşire, o fredona cu uşurinţă.

După reprezentaţia *Traviatei* la teatrul *Fenice* în Veneţia, mai mulţi admiratori ai lui Verdi îi oferiră un vermut ca să-i poată face urările de rigoare.

Un înfumurat ofiţer austriac, făcând aluzie la războiul cu Piemonte, spuse:

— Vom bea un vermut şi mai bun la Torino! Verdi pricepând aluzia îi replică:

— Nu cred că Vittorio Emanuele este atât de bogat ca să-şi permită să le dea vermut prizonierilor săi!

Verdi era împotriva persoanelor care-l plictiseau, insistând să le dea autografe. Într-o zi nimeri totuşi la el un inoportun.

— Vă dau un autograf, spuse Verdi, în schimbul unei penitenţe.

— De acord, răspunse inoportunul.

Verdi se aplecă pe fereastră şi opri un biet cântăreţ

ambulant, apoi spuse:

— Îi veţi da o sută de lire acestui prăpădit.

— Ce înseamnă o sută de lire pentru un conte?! se hazardă individul.

— Atunci îi veţi da două sute de lire, se înfurie Verdi.

Verdi a fost întrebat faţă de ce operă a lui are preferinţă?

— E o întrebare la care n-aş şti să răspund.

Ca dirijor aş prefera *Rigoletto,* ca diletant aş prefera *Traviata,* dacă n-aş fi nici dirijor şi nici diletant, mi-ar plăcea *Îl trovatore! (Trubadurul).*

Şeful unei gări află că într-un vagon din prima clasă călătorea maestrul Verdi pentru care el avea o admiraţie infinită. Aleargă să-l vadă. Deschide uşa compartimentului şi, cum ştia că Verdi nu ar fi stat de vorbă cu un necunoscut, începe o conversaţie stereotipă pentru un controlor de bilete.

— E cam murdar acest vagon…

— Mai toate sunt la fel, răspunse Verdi.

— Şi totuşi nu trebuia să vă puneţi picioarele pe canapea! replică şeful de gară.

— Adică dumneata mă consideri un rău-crescut?! se irită Verdi.

— Cam aşa ceva.

— Dumneata dă-mi imediat registrul de reclamaţii şi o să vezi ce te aşteaptă!

Şeful de gară scoase iute albumul lui de autografe, şi i-l întinse cu o foaie albă la îndemâna maestrului. Când acesta scrise tot ceea ce îi venise în minte şi iscăli, şeful gării îi mărturisi mica farsă la care recursese pentru a putea sta de vorbă şi a avea autograful celui mai mare compozitor al lumii.

Verdi intră în obişnuita lui frizerie din Genova, din piaţa Campetto. Venea de la Milano unde avusese un succes enorm cu *Falstaff.*

Verdi îi spuse bărbierului:

— Tunde-mi părul! Ia te uită ce s-a îndesit! Păcat că şi anii se înmulţesc.

— Dar ce vârstă aveţi? întrebă bărbierul.

— Optzeci, răspunse Verdi.

— Dar nu-i arătaţi nici pe departe!

— Arată-mi dumneata în schimb că nu-i am dacă eşti în stare!

Într-o zi, Verdi, întâlnindu-l pe Mascagni, îl întrebă cum îl tratează criticii. Mascagni rămase oarecum stânjenit neştiind ce să-i răspundă, deoarece unii îl criticau cu asprime. Verdi înţelese ceea ce Mascagni nu i-a spus prin cuvinte şi-l încurajă:

— Dragul meu, ca să fii stimat şi îndrăgit trebuie să fii bătrân, din păcate…

Un prieten îi arătă un ziar lui Verdi în care era extraordinar de lăudat. Verdi citeşte titlul, împătureşte ziarul şi-i spune prietenului:

— Laude! Laude! La ce sunt bune? Dacă muzica e frumoasă, e frumoasă! Dar dacă muzica e urâtă şi fluierată, n-o salvează nicio laudă!

RICHARD WAGNER (1813–1883) – compozitor, dramaturg, dirijor, teoretician de artă, scriitor, eseist german

La nouă ani Wagner auzi pentru prima dată *Freischütz* de Weber. Impresionat nespus de mult îi spuse mamei lui că vrea să devină muzician. Ca să-l mulţumească, ea îi luă profesor de pian. Dar micuţul

Richard nu făcea niciun progres. Îi luă profesor de vioară, rezultatul a fost acelaşi.

— Cum vrei să ajungi mare muzician dacă nu eşti în stare să cânţi la niciun instrument? îl întrebă marna lui.

— Nu contează! Vei vedea că voi ajunge totuşi un mare muzician! îi răspunse Wagner.

— Baudelaire a vrut să-l cunoască pe Wagner. Acesta l-a primit într-un halat foarte elegant, galben. Ca să-i facă plăcere lui Baudelaire îi cântă ceva la pian. Baudelaire păru nespus de încântat. Atunci Wagner ieşi din cameră, apăru într-un splendid halat verde şi din nou îi cântă lui Baudelaire ceva. Se mai ridică o dată la sfârşitul acelei bucăţi ca să revină îmbrăcat într-un halat roşu. Baudelaire era entuziasmat.

— Am observat că fiecare bucată aţi executat-o în altă culoare. Sunt foarte curios să aflu simbolul, întrebă Baudelaire.

Wagner râse cu poftă, destrămând tot extazul în care căzuse Baudelaire:

— Totdeauna îmi schimb halatele, deoarece punând mult suflet când cânt, transpir şi simt nevoia să mă schimb.

Muzica wagneriană a fost târziu înţeleasă. Şi nu numai de profani. Marii compozitori nu reuşeau s-o asimileze.

— În muzica lui Wagner, spunea Rossini, sunt minute splendide, dar după aceea ne face să plătim minutele splendide cu jumătăţi de oră înfiorătoare!

Nu voi reuşi niciodată s-o înţeleg!

— Am auzit *Tannhäuser,* spunea Verdi, o nebunie! Berlioz după ce ascultase Tristan şi Isolda exclamă:

— Momente sublime şi ore de curată nebunie! E un om nebun! Nebun de legat!

Wagner spunea:

— Ador muzica lui Rossini, dar nu mă spuneţi wagnerienilor că mă ucid! Ascultând *Wilhelm Tell,* cu greu m-am desprins de minunata melodie, când am

— Compus *Lohengrin.*

Giuseppe Verdi, dacă n-a apreciat *Tannhäuser,* admira în schimb nespus de mult *Tristan şi Isolda.* El spunea:

— În faţa acestui edificiu gigantesc mă închin cu teroare şi stupoare. Nu pare creaţia unui simplu om. Actul al doilea este una din cele mai sublime opere ale spiritului uman!

— **REPLICI HAZLII ÎN CULISE**

SOPHIE ARNOULD (1740–1802) – cântăreaţă franceză

Spirituala Sophie Arnould îl văzu într-o zi pe prietenul ei Gentil Bernard plimbându-se singur în adâncă meditaţie.

— Ce faci? îl întrerupse ea.

— Stau de vorbă cu mine însumi, îi răspunse prietenul.

— Fii foarte atent şi nu crede tot, deoarece stai de vorbă cu un mare adulator, îi atrase atenţia Sophie.

Sophie Arnould îl asculta pe un autor de comedii care-i spunea plictisit că publicul îi fluierase ultima lui comedie.

— Mă consolez totuşi, spunea comediograful, că publicul de ieri nu era poate totuşi atât de pregătit că se înţeleagă. Pentru ei para n-o fi fost coaptă încă…

— Coaptă sau nu, spuse actriţa Arnould, tot a căzut!

Sophie Arnould s-a dus în vizită la Voltaire.

— Am optzeci şi patru de ani, spuse venerabilul Voltaire şi în viaţa mea am comis optzeci şi patru de stupizenii.

— Consolează-te, maestre, îi replică încurajatoare Sophie, am numai treizeci de ani şi am depăşit de mult suta de stupizenii…

Cineva o întrebă pe fata cântăreţei Arnould ce vârstă are mama ei.

— Nu mai ştiu ce să cred, răspunse fata, mama mea în fiecare an spune cu unul mai puţin. În curând voi ajunge eu mai mare decât ea.

Tragedianul Lemierre îi spuse Sophiei Arnould:

— Vă amintiţi că D'Alembert, după prima reprezentaţie a *Hipermnestrei,* mi-a spus că am făcut un pas important în cariera mea.

— Sunt de acord cu el, răspunse Sophie, mai rămâne de văzut dacă e vorba de un pas înainte sau înapoi…

JEAN PIERRE AUMONT (1911–2001) – actor de cinema, francez

Jean Pierre Aumont, unul din cei mai cunoscuţi actori de cinema din anii '40, plictisit de un bătrân militar care-i împuia mereu capul cu peripeţiile şi vitejiile sale din timpul războiului, îi spuse:

— De unde până unde actele de curaj înfăptuite în timp de război îţi dau în mod automat dreptul să plictiseşti prietenii în timp de pace?!

HENRY BECQUE (1837–1899) – dramaturg francez

Henry Becque era primit în saloanele aristocraţilor pentru spiritul său fin, pentru cultura sa, pentru faima sa. Într-o seară, ajungând în casa ducilor de Novilles, în cartierul Saint Germain, un valet cu perucă îl întreabă numele:

— Henry Becque.

— Şi mai cum? întrebă valetul uimit.

— Henry Becque, pur şi simplu.

— Fără un „De „în coadă? Dar toţi oaspeţii ducesei sunt cu titluri de nobleţe…

— Ei bine, spuse Becque, atunci Henry Becque *„De Gaz”.*

— Şi valetul, încântat, îl anunţă întocmai.

Paul Ferrier îl întâlni odată pe Henry Becque.

— Ce mai faceţi, maestre?

— Am în minte o comedie. Vrei s-o scriem împreună? Ascultă!

Şi Becque începu să povestească, celălalt luă note, Becque se înflăcără, descriind cele mai mici amănunte cu o evidenţă plastică perfectă.

Atât de bine încât la urmă, spuse:

— Ferrier, ţi-a plăcut?

— Da.

— Atunci putem să scriem alta, la asta nerămânând decât să-i punem la punct ultimele retuşuri…

SARAH BERNHARDT (1844–1923) actriţă tragediană franceză

Când Sarah a intrat la Conservator ca să înveţe arta actoricească, s-a ivit problema la ce clasă avea să studieze.

Beauvallet spunea:

— Va fi o tragediană. Comicul Régnier:

— Va fi o comediană. Provost:

— Va fi tragediană şi comediană. Şi Sarah a ales

clasa lui Provost.

O actriţă mai puţin cunoscută şi mai puţin talentată o privi în cabină pe Sarah Bernhardt înainte de a intra în scenă şi se uimi de emoţia care i se citea pe faţă:

— Nu credeam că o actriţă ca dumneata poate tremura înainte de a intra în scenă! Eu una nu am avut niciodată nicio emoţie de câte ori am intrat în scenă, îi

— Spuse colega lui Sarah.

Enervată, Sarah îi răspunse, oftând:

— Vei vedea că şi dumneata vei avea emoţii dacă vei ajunge o artistă adevărată…

MARLON BRANDO (1924–2004) – actor american de cinema

La Hollywood, în timpul turnării unui film, un ziarist îl privea pe Marlon Brando. Într-o pauză îi luă un interviu. Între altele îl întrebă ce înseamnă pentru el a fi actor. Brando îi răspunse:

— Un actor este un individ care nu ascultă niciodată pe cel de lângă el, decât dacă-l aude lăudându-l.

Este cea mai magnifică definiţie a preacunoscutei vanităţi a actorilor.

TONY B. BULANDRA (1881–1943) – actor român de teatru şi cinema

Tony Bulandra, actor frumos şi talentat, a luat odată parte la un bal de binefacere. Observându-l un bun prieten de al său că nu invita la dans decât pe cele mai urâte femei, nu se abţinu să-l întrebe:

— Cum se face Tony, că nu te apropii de nicio splendoare din femeile de aici şi inviţi la dans doar pe pocite?

— Simplu. Nu e ăsta un bal de binefacere?

GHEORGHE CIPRIAN (1883–1968) – dramaturg şi actor român

Gheorghe Ciprian, autorul pieselor *„Omul cu mârţoaga”*, şi *„Capul de răţoi”*, se întâlni într-o zi cu un vechi prieten de al său, artist de circ, tare necăjit, deoarece rămăsese de mult timp fără angajament.

— M-ai putea ajuta, maestre? Lucrez cu porumbei, iepuri, raţe. Din câte ştiu îndrăgeşti animalele. Nu mă lăsa.

Preocupat de teatrul lui mai mult decât de circul prietenului, Ciprian a lăsat timpul să treacă.

Când îşi aduse aminte de prietenul său, aranjă ceva cu un impresar şi-l anunţă imediat pe solicitant. Dar şi mai necăjit ca în ziua întâlnirii lor, acesta-i spuse:

— Prea târziu, maestre Ciprian. Tot aşteptând un răspuns, mi-am mâncat recuzita.

La o masă, o doamnă susţinea în faţa prietenului lui Ciprian că ea nu avea mai mult de patruzeci de ani.

Văzându-l perplex pe prietenul său, Ciprian îi spuse în şoaptă, zâmbind:

— Te rog s-o crezi, deoarece de zece ani, la fiecare masă mai simandicoasă, susţine acelaşi lucru!

LUI SĂ DENIS (1712–1790) – artistă franceză

Deşi urâtă, prin spiritul ei fin, artista Denis a fost foarte admirată de Voltaire. Într-un salon, un prostănac căuta să fie amabil cu artista, făcându-i complimente, după interpretarea ei din *Zaira*, piesa lui Voltaire.

— Oh, nu exageraţi, spuse cu modestie Luisa Denis, este un rol mai degrabă pentru o fată tânără şi frumoasă…

Iar prostănacul:

— Şi totuşi, cu talentul dumneavoastră aţi dovedit exact contrariul!

ELEONORA DUSE (1858–1924) – tragediană italiană Urmându-l pe tatăl ei, cu o companie de comedianţi de mâna a doua, dintr-un oraş într-altul, Eleonora Duse a avut o copilărie prea puţin fericită.

Fiind bine primită mai multe zile în gazdă, la o familie foarte generoasă din Udine, la plecare, Eleonora, plângând, îşi lăsă păpuşa pe o sofa, spunând cu glas tare:

— Rămâi în casa asta minunată, măcar tu să fii fericită…

La începuturile carierei, Duse povestea că un director îi propusese un angajament cu o cifră derizorie. Citindu-i nemulţumirea pe figura ei, directorul adăugă:

— În schimb, vă asigur şi o reclamă zilnic în ziar.

— Asiguraţi-mi un prânz zilnic, îi răspunse Duse, şi voi fi mai mulţumită.

Vizitând studioul sculptorului Rodin, Duse se opri fascinată în faţa bustului Francescăi da Rimini, inspirat din viziunea dantescă, înserat în grupul *„Poarta Infernului”*. Nespus de emoţionată, declamă versurile din Dante, evocatoare a suferinţei ei. Ascultând tragica recitare, Rodin se inspiră pentru operele lui, *Durere şi Melancolie,* sculpturi rămase celebre.

Un critic, care o supărase cumplit pe sensibila Eleonora Duse cu un articol, voind să se împace cu marea tragediană, veni la ea în cabină cu o ramură de măslin, o privi şi nu-i spuse un cuvânt. Duse luă ramura de măslin, zâmbi, şi-i dădu în schimb unul din trandafirii pe care-i avea în glastră. Criticul se retrase fericit, scriind de atunci numai cuvinte de laudă la adresa marei artiste.

Când Duse urma să plece la Paris, pentru prima dată,

îl rugă pe bunul ei prieten, Gabriele d'Annunzio, să-i scrie o operă poetică:

— Gândeşte-te la Sarah Bernhardt, regina poeţilor, şi scrie-mi şi mie ceva frumos.

În zece zile, D'Annunzio îi oferi *„Sogno d'un mattino di primavera" (Visul unei dimineţi de primăvară).*

În *Dama cu camelii* a lui Alexandre Dumas, la sfârşitul actului al patrulea, Duse a reuşit să creeze un final din inima şi mintea ei... În loc să leşine, când Armand îi aruncă în faţă banii, ea protestează, e indignată, suferă, se lamentează, spunând de câteva ori „Armand!" cu inflexiuni diverse.

Auzind-o, Giuseppe Verdi exclamă:

— Păcat că *Traviata* mea e gata. Dacă aş fi văzut-o pe Duse înainte, interpretarea ei originală m-ar fi făcut să-mi modific şi eu opera. O interpretare magistrală, de mare artistă.

ARMANDO FALCONI (1871–1951) – actor italian. Cândva mania dichisitului i-a jucat festa lui Armando

Falconi.

Se afla la Santos, în Brazilia, şi cum nu era în fonduri, acceptă, la un han, o cameră cu alţi doi indivizi. Mai înainte de a se duce la culcare, el atrase atenţia hangiului să-i perie şi să-i calce hainele cu care avea să joace a doua zi la teatru. Nici nu se crăpase bine de ziuă, când Falconi văzu pe cineva intrând în cameră, grijuliu, luând de pe scaune două rânduri de haine şi vrând să se retragă. Când străinul era chiar în dreptul uşii, Falconi îi atrase atenţia:

— Ia-le te rog şi pe ale mele. Şi-i indică locul unde le pusese.

Respectivul rămase mai întâi încremenit în dreptul uşii, apoi şovăitor le luă şi pe acelea, spunând:

— Da, aveţi dreptate, le uitasem tocmai pe ale

dumneavoastră!

— Dimineaţă, la cafeaua cu lapte, toţi discutau la mese de un hoţ dibaci care furase în timpul nopţii hainele tuturor călătorilor.

Armando Falconi juca în Portugalia piesa *Romeo şi Julieta.* Îl interpreta pe Mercuzio. Tocmai când trebuia să-i povestească lui Romeo despre *Regina Viselor,* uită cu desăvârşire rolul. Contând pe faptul că portughezii nu prea ştiau italiana, îi şopti partenerului, adică lui Romeo:

— Nu mai ştiu un cuvânt. Salvează-mă. Voi spune ceva din *Regele Lear.* Abia stăpânindu-şi râsul, interpretul lui Romeo îi răspundea cu replici din *„Visul unei nopţi de vară”.*

Julieta era singura care nu lua parte la hazul dintre ei doi, fiind o actriţă foarte conştiincioasă. Dimpotrivă, sărmana, cu greu reuşea să-şi recite corect partea ei, nefiind nicio legătură între ce spunea ea şi ce răspundeau Romeo şi Mercuzio.

A doua zi au citit însă toţi trei în ziare că una din cele mai strălucitoare scene a fost aceea dintre Romeo şi Mercuzio.

FARINELLI (CARLO BROSCHI) (1705–1782) – cântăreţ italian

Celebrul cântăreţ Farinelli interpreta rolul, unui rege prizonier, dintr-o melodramă. Rolul tiranului îi fusese dat unui actor nou care nu-l mai auzise cântând pe Farinelli.

În timp ce Farinelli îşi interpreta rolul cu vocea lui caldă şi impresionantă, actorul nou care interpreta tiranul se lăsă emoţionat de vocea aceea duioasă şi uitându-şi rolul de tiran îl luă în braţe pe Farinelli şi-i spuse:

— Cum să fii tiran cu cineva care cântă atât de dumnezeieşte!

Sala, luând parte la o emoţie atât de puternică,

aplaudă frenetic.

DAVID GARRICK (1717–1779) – actor englez

Un medic londonez, un oarecare doctor Hille, a scris o comedie, lamentabil fluierată în seara premierei.

Garrick se exprimă astfel:

— Fără îndoială că Hille este un mare medic şi un mare autor de comedii. Doar că scrie ca un medic, comedii care sunt adevărate somnifere: şi e autor de comedii când îşi vizitează bolnavii, deoarece vizitele lui sunt o adevărată comedie!

Garrick era solicitat de prietenii lui cu vază să admită să fie deputat la Camera Comunelor.

— Prefer, le răspunse Garrick, să recit frazele pline de sens dintr-o mare tragedie în teatrul meu, decât frazele stereotipe lipsite de sens în Camera deputaţilor!

LUCIEN GERMAIN GUITRY (1860–1925) – actor dramatic francez

Lucien Guitry, tocmai când îşi schimba costumul în cabina lui, între un act şi altul, vede intrând un necunoscut în cabină, care se repede să-i strângă mâna cu mare entuziasm, exclamând:

— Domnule Guitry, eşti în mare formă şi în seara asta, dar nu atingi sublimul pe care l-ai atins în *Cyrano!* Artistul rămase încremenit. Nu jucase niciodată pe *Cyrano.* Dar între timp necunoscutul scoase din buzunar o fotografie a lui Guitry, rugându-l să-i dea un autograf. Buimăcit, actorul îi spuse:

— Bucuros, şi îi scrise dedicaţia:

— „Singurului spectator din lume care m-a văzut jucând în rolul lui *Cyrano de Bergerac*”.

Într-o zi, după ce Guitry a luat masa la unul din cele

mai bune restaurante, văzând nota de plată l-a chemat pe patron.

— Dumneata trebuie să-mi faci o reducere, îi spuse actorul.

— De ce? întrebă uimit directorul.

— Fiindcă suntem colegi, replică Guitry.

— Atunci e natural să vă fac 25%.

Însoţit cu amabilitate până la uşă, în momentul despărţirii, patronul îl întrebă pe Guitry:

— Îmi spuneţi, vă rog, dumneavoastră unde aveţi restaurant?

— Eu nu am niciun restaurant.

— Aţi spus colegi, nu?

— Da. Şi susţin. Eu sunt actor. Şi dumneata la fel. Amândoi ne întrecem să ne expunem talentul pentru a atrage cât mai multă lume.

Lucien Guitry îşi dăduse seama că servitorul său îi folosea deseori cravatele. Era convins, dar îi lipsea curajul să i-o spună.

Totuşi, într-o dimineaţă i se adresă astfel:

— Dragul meu, aş vrea să schimb ordinea lucrurilor în dulap. Aici să fie cămăşile mele, aici batistele mele, aici ciorapii mei şi aici cravatele *noastre.*

Servitorul a priceput şi, din ziua aceea, n-a mai pus mâna pe o cravată de-a actorului, decât ca să i-o înmâneze stăpânului.

ION IANCOVESCU (1887–1966) – actor român

Mucalitul Ion Iancovescu îi spunea într-o zi unui coleg:

— Deseori francezii afirmă că „cei ce se aseamănă se adună”. Ei bine, după mine, nu întotdeauna trebuie să fie judecaţi oamenii după relaţiile lor.

— Ce vrei să spui? îl întrebă colegul.

Şi Iancovescu abia aşteptă să-şi plaseze poanta:

— Gândeşte-te la Iuda de ce prieteni admirabili era înconjurat… şi totuşi, ce canalie era!

JODELET (JULIEN BEDEAU) (1590–1660) – actor comic francez

Într-o călătorie, Jodelet întâlni doi iezuiţi, pe care-i recunoscu imediat deşi erau travestiţi. Întrebându-i cine sunt, cei doi iezuiţi îi răspunseră:

— Noi suntem doi călugări din Ordinul lui Iisus.

— Ar fi bine de ştiut dacă sunteţi din Ordinul lui Iisus abia născut sau al lui Iisus muribund?

— Ce vrei să spui? se uimiră călugării iezuiţi.

— E simplu de tot. La naştere Iisus a avut ca tovarăşi două animale, iar la moarte doi tâlhari!

EDMOND KEAN (1787–1833) – actor englez

Kean, aflând că James Thompson, autorul poemului *Anotimpurile,* se afla în închisoarea datornicilor, se gândi cum să-l elibereze fără să-i jignească susceptibilitatea prea bine cunoscută. Îi veni o idee.

Se duse direct la închisoare şi-i spuse lui Thompson:

— Eu îţi datorez dumitale o sută de lire sterline.

Thompson se încruntă imediat, gata să-l poftească să plece.

— Îţi explic imediat de ce, reluă Kean. Citind zilele astea *Anotimpurile,* m-am desfătat atât de mult încât te-am trecut pe testamentul meu cu o sută de lire sterline. Dar cum am aflat azi de nenorocirea care s-a abătut

— Asupra dumitale m-am gândit că e absurd să aştepţi moartea mea, când dumneata ai nevoie de bani acum…

Subtilitatea lui Kean învinse susceptibilitatea lui

Thompson care putu astfel să părăsească închisoarea datornicilor.

ALEXANDRU KIRIŢESCU (1888–1961) – dramaturg român

Renumitul dramaturg, Alexandru Kiriţescu, autorul *Gaiţelor, Nunţii la Perugia* şi al multor altor piese de succes, întâlneşte pe un aşa-zis tânăr dramaturg.

— Ce mai faci, dragul meu? îl întrebă Kiriţescu pe tânărul dramaturg.

— Epuizat, maestre, îi răspunse el îngâmfat. Sunt pe punctul de a termina al treilea act, foarte lung, din ultima mea piesă extraordinară, care se va juca în stagiunea viitoare la Naţional. Dumneavoastră la ce mai lucraţi?

— Am terminat o piesişoară banală, în trei acte mititele, dar e în repetiţie la Naţional şi sâmbătă are loc premiera…

NAE LEONARD (1886–1928) – tenor român

Regretatul tenor Nae Leonard fusese invitat după spectacol în casa unor parveniţi. După cină, gazda îl rugă pe tenor, bineînţeles, să cânte ceva invitaţilor. Cum lui Leonard nu-i plăcea să-şi plătească astfel masa, încercă să se scuze:

— Mi se pare târziu pentru a începe să cânt. Putem trezi vecinii…

Dar soţia gazdei interveni cu promptitudine:

— Ce contează! N-au şi ei o javră de câine care latră când i se năzare şi ne trezeşte când ne e somnul mai dulce?

— **ALEXANDRU B. LEONESCU** (1864–1918) – actor şi impresar de teatru român

Într-un turneu cu Nottara, Leonescu juca rolul lui Polonius din *Hamlet.* La Craiova piesa se juca în grădina Belle-Vue.

Cum cerul se înnourase şi în realitate, la scena dintre Hamlet şi Polonius, la întrebarea prinţului Danemarcei:

— Vezi norul acela?

Leonescu, oftând din răsputeri, se depărtă de fictivul Polonius şi privind spre cer, îi răspunse cu năduf:

— Cum să nu-l văd? Norul acela şi alţii... De zile întregi o ţine lanţ de o să ajungem la faliment!

Neobositul Al. B. Leonescu a fost poate cea mai populară figură de „turneist". Porecla de „Vampiru" i-a venit în urma unui spectacol cu „O scrisoare pierdută" în care îl interpreta pe Pristanda. În scena cu prefectul Tipătescu, când el repeta „curat vampir" etc. Se pomeni luat de ceafă de un poliţist real din Ploieşti şi admonestat în plin spectacol, poliţistul considerând acţiunea de pe scenă realitate:

— Bine, mă, spuse el, aşa vorbeşti tu cu un prefect? Vampir eşti tu!

Şi din seara aceea toţi colegii l-au numit Leonescu-Vampiru.

PETRE LICIU (1871–1912) – actor român

Petre Liciu, o personalitate de seamă a teatrului românesc, interpreta într-o seară rolul lui Ştefăniţă Vodă din *Viforul* lui Delavrancea. Vornicul Cărăbăţ era interpretat de Ion Petrescu şi, în finalul actului al treilea, reuşea să obţină mai mult succes decât însuşi personajul principal. De aceea Liciu îi vorbi astfel:

— Nene Iancule, mai domoleşte replicile de la sfârşitul

— Actului al treilea, nu uita că eu sunt Domnul ţării!

— Oi fi, nu zic nu. Dar eu sunt Moldova! îi răspunse înţelept Ion Petrescu.

ION LIVESCU (1873–1944) – actor, regizor,

publicist, dramaturg român

Actor talentat, Livescu interpreta rolul lui Napoleon din *Madame Sans-Gène* a lui Victorien Sardou. Se spune că nu-i prea plăcea să înveţe rolul pe dinafară. De aceea de multe ori cu câte o replică se întâmpla să mai trădeze chiar adevărul istoric. Colegii s-au înţeles să-i dea o lecţie. Într-una din scene, interpretul mareşalului Lefèbvre, în loc să-i înmâneze un raport pe care Livescu să-l citească cu voce tare şi pe care nici nu se gândise să-l înveţe, îi înmână foi albe. Cu prezenţă de spirit, Napoleon, alias Livescu, i le întinde mareşalului, rugându-l pe el să i le citească:

— Mareşale, citeşte dumneata acest mesaj, nu mă simt prea bine…

Fără să se piardă, interpretul mareşalului îi răspunde spontan:

— Sire, ştiţi că am intrat în serviciul vostru ca simplu soldat, mărinimia voastră m-a făcut mareşal… Sire, nu ştiu să citesc!

MARIA MALIBRAN (1808–1836) – cântăreaţă italiană (de origine spaniolă)

Cântând la Londra, celebra Malibran, într-o seară de gală, la sfârşitul operei ploua cu flori pe scenă. Dar printre flori ea a văzut şi un cec de o mie de lire sterline.

Publicul a ţinut să i se citească cifra şi tenorul citi:

— Banca Angliei, o mie de lire sterline… Malibran îl întrerupse, continuând:

— Noi din greşeală am deschis cecul, el fiind de fapt

— Pentru săracii acestui oraş.

Într-o frenezie de aplauze publicul a înţeles imediat gestul delicat al cântăreţei italiene.

Când Malibran a interpretat pentru prima oară rolul Desdemonei din *Othello,* avea ca partener pe tatăl ei, celebrul cântăreţ García. Pătimaş, tenorul García

interpretă atât de realist rolul, încât tânăra Malibran se sperie de el, şi când o apucă de mână cu furie, ea îl muşcă, atât de tare, încât tatăl ei scoase un geamăt de reală durere. Publicul, străin de realitate, luă geamătul drept o interpretare fenomenală a disperării lui Othello şi se lăsă pradă unui entuziasm nemaipomenit, aplaudând cu furie.

La Teatrul din Paris, o tânără coristă, frumoasă şi foarte conştiincioasă, se îmbolnăvi grav. Din cauza mizeriei în care trăia nu se putea îngriji.

Malibran se oferi imediat să dea un concert în favoarea acestei coriste bolnave. Numai că la ora stabilită în ziua acestui concert, Malibran întârzie o jumătate de oră. Sosi într-un suflet, în sfârşit, cu mâna întinsă spre corista care o aştepta emoţionată, şi-i spuse:

— Înainte de a veni aici am mai dat un concert în casa prinţului d'Orléans. Ai tăi sunt, cinci sute de scuzi, iată-i!

ŞTEFAN MIHĂILEANU (1821–1909) – actor român

Ştefan Mihăileanu juca pe Olliver Cromwell, iar Solomonescu rolul unui ofiţer de gardă în tabără. Ofiţerul intră grăbit în cort şi strigă:

— Gen rale, gen rale! A sosit *bastamentul!*

Publicul pufni în râs.

Indignat, Mihăileanu, adică generalul Cromwell, se grăbeşte să dea o lecţie incultului:

— Mizerabile! Cum te exprimi tu în faţa generalului *Croncovel?!*

MATEI MILLO (1814–1896) – actor şi dramaturg român

Abandonând cariera ştiinţifică şi diplomatică, Millo ajunsese cel mai mare actor de comedie, când teatrul românesc se afla la primii săi paşi.

Într-o vară, la Ploieşti, Millo cu compania lui teatrală anunţa câteva comedii, scrise de Vasile Alecsandri, dar lumea nu se grăbea deloc să ia bilete. Înglodat în datorii, Millo se gândi la o stratagemă. Un afiş anunţa: „Astă seară piesa *Tranca Fleanca, mere acre* – piesă de mare actualitate”. Între timp, actorii lui umpluseră oraşul că în piesă aveau să fie satirizate cele mai de seamă figuri ale oraşului. Îmbulzeală mare la casă. Seara, Millo apăru singur pe scenă şi într-un monolog de neuitat, spuse:

— Cu profund dispreţ constat că o piesă bună de teatru nu v-a atras, în timp ce anunţul de intrigi, scandaluri, satire şi calambururi v-a făcut să daţi buzna la casa de bilete!

Şi tot aşa le-a vorbit vreo oră, încheind astfel:

— Cum piesa de astă-seară are drept interpreţi pe mine şi pe Domniile voastre, eu mi-am terminat rolul, adică *Tranca fleanca,* revenindu-vă vouă *Merele acre* pe care m-aştept să mi le aruncaţi în cap!

La Brăila, Matei Millo rămăsese dator unui hangiu grec o sumă importantă: chiria şi întreţinerea trupei pe două săptămâni, urmând ca de îndată ce avea să sosească la Bucureşti, să-i trimită hangiului suma datorată. Au trecut doi, trei ani şi hangiul grec n-a mai primit niciun ban. Veni furios la Bucureşti unde se întâlni cu Caragiale.

Cu un pistol turcesc încărcat, el îi spuse lui Caragiale:

— Domnul Millo m-a ruinat! Am venit să-mi iau banii sau de nu, îl împuşc!

Seara, din întâmplare, Caragiale se întâlni din nou cu grecul păgubit şi furios. De cum îl văzu îl şi întrebă:

— Ei bine, ce-ai făcut?

— Of, of, săracul domnul Millo, dacă nu-i dădeam eu *„Ţinţi”* galbeni, murea de foame…

CORNELIU MOLDOVANU (1883–1952) – scriitor, director de teatru

Pe vremea când Corneliu Moldovanu era directorul Teatrului Naţional, se pomeni într-o bună zi cu o petiţie foarte originală, semnată de talentatul actor George Franga, care era angajat ca „probist” la Naţional.

Un tip original, Franga, văzând că nu mai era chip să se descurce cu leafa lui de atunci, îi scrise directorului, următoarele trei cuvinte:

„Domnule Director General,

Mizerie… Mizerie… Mizerie…”

Cu umorul pe care scontase şi Franga, directorul Moldovanu îi răspunse, la rândul lui, original.

Rezoluţia lui a fost ca în dreptul fiecărui cuvânt care exprima „mizerie”, să fie pusă câte o hârtie de cinci sute de lei.

Încântat, Franga, glumind cu colegii lui, le spuse:

— Hei, să fi ştiut eu cum avea să rezolve cererea mea, o făceam pe două pagini!…

YVES MONTAND (1921–1991) – actor şi cântăreţ de origine italiană, stabilit în Franţa

Yves Montand, dobândind o situaţie bună graţie activităţii sale de cântăreţ şi actor de cinema, n-a uitat niciodată copilăria lui grea. De aceea, într-o societate în care un pictor la modă elogia bogăţia şi avantajele ei, Montand afirmă:

— Bogăţia norocoşilor la loteria vieţii e un fel de îngrăşământ rău mirositor, pe când bogăţia săracului, creată zi de zi de truda lui, are strălucirea picăturii de rouă în soare!

MICHÈLE MORGAN (1920–2016) – actriţă de cinema franceză

O actriţă bătrâioară, prietenă cu Michele Morgan, îi

spuse acesteia:

— La vârsta mea, în fond m-aş putea retrage şi trăi în belşug, cu condiţia însă de a muri într-o săptămână!

ANGELO MUSCO (1872–1937) – actor comic sicilian

Angelo Musco juca într-o seară în comedia *Fiica mea.* În scenă erau tatăl fetei, mama şi fata lor. De oboseală, actorii vorbeau ceva mai încet, când la un moment dat cineva din sală strigă:

— Mai tare! Voce! Nu se mai aude!

Angelo Musco, prompt, cu un aer surprins, adresându-se publicului, spuse:

— Cum mai tare? Nu vedeţi că e vorba de probleme familiale?

Angelo Musco avea un creditor teribil care-l urmărea peste tot, persecutându-l la fiecare pas, până când într-o bună zi, Musco reuşi să-i achite datoria.

Într-o seară, când să iasă din teatru, creditorul, pesemne uşor ameţit de băutură, uitase că Musco îşi achitase datoria faţă de el, şi însoţit de alţi câţiva prieteni îl opri pe actor:

— Ia ascultă! Ce ai de gând cu mine?

— Ce mai vrei? îl întrebă cu aroganţă Musco.

— Ce vreau? urlă creditorul uituc, banii mei îi vreau!

— Slavă domnului! Credeam că-i vrei pe ai mei! Creditorul rămase buimăcit.

TUDOR MUŞATESCU (1903–1970) – scriitor român, autor de comedii

Un tânăr autor de teatru, îngâmfat ca orice netalentat, se lăudă într-o societate, de faţă fiind şi Tudor Muşatescu:

— Nu ştiu dacă aţi aflat că la premiera ultimei mele

piese casa de bilete a fost luată cu asalt!

Şi Muşatescu nu se putu stăpâni să nu-l întrebe:

— Şi până la urmă au reuşit să-şi recapete toţi banii pe bilete?

Tudor Muşatescu e oprit pe stradă de un necunoscut:

— D-le Stănescu, mă mai recunoaşteţi? îl întrebă individul.

— Mă tem că nu, îi răspunse Muşatescu.

— Înseamnă că vă lasă memoria, replică necunoscutul.

— Se prea poate să ai dreptate, dar şi pe dumneata te-a lăsat, fiindcă pe mine mă cheamă Muşatescu.

ERMETE NOVELLI (1851–1919) – actor italian

Novelli era renumit în spontaneitatea răspunsurilor pe scenă când vreun coleg încurca replica, într-o seară, actorul care interpreta rolul unui servitor intră pe scenă şi-i spuse lui Novelli:

— Un domn aşteaptă de patruzeci de ani în camera de alături (în loc să spună un domn de patruzeci de ani aşteaptă în camera de alături).

Fără să se piardă, Novelli a găsit imediat replica:

— Atunci mai poate aştepta puţin.

Şi piesa continuă fără ca publicul să fi observat greşeala.

Ermete Novelli avea un nas respectabil. Colegii râdeau de el, spunând că intrând pe neaşteptate în scenă e în stare să doboare toţi figuranţii, atingându-i cu nasul lui mare. Altul spunea că, dacă i se aşază o muscă pe nas, lungimea braţului nu-i ajunge, încât trebuie să roage pe un altul să i-o ia de pe nas.

Altul povestea: într-o zi Novelli se aşază la o masă

într-o cafenea. De partea cealaltă, un domn, vrând să-şi sufle nasul, scoate batista şi i-l şterge pe al lui Novelli, într-atât era de aproape de al său.

ADELINA PATTI (1843–1919) – cântăreaţă italiană Adelina Patti avea doar opt ani când familia ei se afla în cea mai neagră mizerie. Tatăl ei, disperat, intenţiona să vândă ultimul obiect de o oarecare valoare, o broşă foarte simplă, de aur, ca o agrafă.

Micuţa Adelina strigă cu disperare:

— Nu vreau să vinzi broşa! Eu voi cânta şi vom avea ce mânca!

Şi astfel a început cariera micuţei cântăreţe, pe o scenă modestă din New York. A interpretat *rondo*-ul din *Somnambula.* Din ziua aceea mizeria din familia Patti a încetat.

An de an Adelina adăuga câte un briliant la broşa de aur pe care ea o păstrase ca amintire din perioada aceea neagră.

Adelina Patti nu şovăia în a aduce anumite modificări ariilor pe care le interpreta în diferite opere, după cum i se părea ei că-i convine vocii pentru a obţine un mai mare efect. Într-o seară, Rossini, după ce o auzise în celebra arie *„Una voce poco fa”* din *Bărbierul din Sevilla*, se duse s-o îmbrăţişeze în cabină, exprimându-şi toată admiraţia faţă de interpretă:

— Un glas de paradis, n-am ce spune, triluri de privighetoare. Şi muzica este extraordinară. Cine a scris-o? întrebă ironic Rossini.

GÉRARD PHILIPPE (1922–1959) – actor de cinema francez

Gérard Philippe, după ce interpretase rolul lui Modigliani, se opri în atelierul unui prieten de al său, pictor portretist. La un moment dat, privind îndelung un

portret al unei femei, remarcă:

— Cred că orice femeie găseşte că-i seamănă portretul, dacă acesta o reprezintă cum ar dori ea să fie şi nu cum este!

Un actor îl dojenea pe Gérard că adormise în timpul unei reprezentaţii la Teatrul Francez.

— Dragul meu, n-ai ştiut până acum că şi somnul în timpul unei piese înseamnă o părere?

FROSA SARANDY (1840–1904) – actriţă română Actriţa română de comedie a veacului trecut, din trupa lui Millo, jucase ani în şir, cu mare succes, roluri de cochetă, de subretă etc. Dar cum anii trec, odată i s-a dat şi ei rolul unei femei în vârstă.

Răutăcioasă, o colegă mai tânără, cu un oftat teatral, îi spuse:

— Ce să faci, draga mea, nu poţi rămâne o veşnicie ceea ce ai fost cândva!

— Te înşeli, draga mea, îi răspunse prompt Sarandy, poţi fi o nulitate la începutul carierei şi nulitate să rămâi tot restul vieţii!

(TIBERIO FIORILLI), poreclit **SCARAMOUCHE** (1608–1694) – actor italian

Născut la Napoli, când ajunge celebru actor de comedie se bucură de favorurile lui Ludovic al XIII-lea şi al XIV-lea, recitind cu succes la Paris.

Acest nespus de comic artist care a desfătat ani de-a rândul publicul francez a ajuns comediant dintr-o întâmplare, fără o vocaţie specială.

Se afla fără o centimă în buzunar, întins pe o bancă într-un parc. La câţiva paşi de el, auzi o discuţie care-l interesă. Un grup de actori se văitau că le lipsea actorul comic în seara aceea, şi nu ştiau cum aveau să facă să

poată juca comedia *„Invitatul de piatră”*. Fiorelli, din fericire, asistase la câteva spectacole cu această piesă la Napoli, deci ştia oarecum despre ce era vorba. Îşi amintea mai ales că la un moment dat interpretul respectiv se ospăta la un prânz îmbelşugat. Născocind în faţa acelor actori că el recitase acest rol, de mai multe ori, i-a încântat şi i-a convins să-i dea rolul. În seara aceea, Fiorelli puse piciorul pentru prima oară pe o scenă. Fâstâcit că nu ştia o boabă din rol, de teamă şi stângăcie, făcea tot felul de strâmbături, fără a scoate un cuvânt, reuşind totuşi să facă publicul să leşine de râs şi să aplaude frenetic. Prinzând curaj, şi mort de foame, la scena ospăţului mânca cu atâta aviditate, încât publicul luă atitudinea lui drept mare interpretare, nicidecum o foame reală de lup. În fine, piesa a avut un succes nemaipomenit. Directorul trupei se apropie de el să-l felicite:

— Eşti un adevărat talent, dragul meu. N-ai scos o vorbă şi totuşi ai spus atât de mult, bravo!

GEOEGE STORIN (1883–1968) – actor român

Celebrul actor al Teatrului Naţional, G. Storin, deşi avusese un succes nemaipomenit la premiera *„Regelui Lear”*, rămase pe gânduri, după spectacol, singur în cabina sa. Un coleg îndrăzni să-i tulbure melancolia şi-l întrebă:

— Maestre, cum se face că după asemenea succes vă retrageţi aici, singur, în loc să fiţi în culmea fericirii alături de noi toţi?

La care maestrul, zâmbind, îi răspunse în versuri:

— Dragul meu, căzusem pe gânduri… în legătură cu alegerea interpretelor celor trei fiice ale lui Lear… de aceea îţi spun:

Dacă Aura mi-e fiică, Atunci fără nicio pică.

Celelalte două fiice

(care sunt în fond bunici) Să le joace fără şotii Lucia şi Miţa Filotti!

LUCIA STURDZA – BULANDRA (1873–1961) – actriţă româncă

Lucia Sturdza-Bulandra care avusese un mare eşec în rolul *Toscăi* a lui Victorien Sardou trecea plictisită pe Calea Victoriei, când dădu cu ochii de Iancu Brezeanu, bine dispus. Lucia îl apostrofă:

— Ei bine, nene Iancule, iar cu „plosca”?

Brezeanu era la curent cu eşecul doamnei Bulandra, aşa că i-a răspuns prompt:

— Ce să-i faci, coană Lucico, fiecare cu necazurile

— Lui… eu cu plosca, matale eu *Tosca!*

FIODOR IVANOVICI ŞALIAPIN (1873–1938) – cântăreţ de operă rus

Şaliapin, celebru interpret al lui Boris Godunov, începu să cunoască muzica lui Mussorgski la şcoala lui Usatof.

— Mussorgski, spunea Şaliapin, îmi dă senzaţia unei puternice infuzii de ierburi parfumate din câmpiile noastre.

Fiodor Şaliapin era foarte distrat, ca majoritatea artiştilor. Se ducea la Geneva, plecând din Paris cu o maşină. La frontieră observă că uitase paşaportul acasă. Din fericire, funcţionarul elveţian nu i-a făcut dificultăţi, recunoscându-l pe artist. La întoarcerea de la concertul dat la Geneva îl aştepta însă severitatea jandarmului francez. El îi spuse:

— Dumneata pretinzi că eşti marele bas rus, cel care cântă *„Cântecul luntraşilor de pe Volga?”*

— Întocmai, spuse Şaliapin.

— Ei bine, eu mă pricep la muzică. Te rog să-mi cânţi cântecul ăsta.

Şi Şaliapin n-a cântat în viaţa lui mai frumos şi mai cu suflet ca atunci.

La sfârşitul cântecului, vameşul spuse:

— M-ai convins că eşti marele cântăreţ, aşa că de data asta te las să treci!

Şaliapin cânta la Metropolitan în *Mefistofele* de Boito. Într-o seară Preşedintele Statelor Unite ale Americii, Coolidge, îl invită în lojă la el.

Emoţionat, Şaliapin alergă într-un suflet, fără să-şi mai schimbe costumul de drac. În faţa Preşedintelui găsi o scuză:

— Mister Coolidge, cum convenienţele interzic Preşedintelui Statelor Unite să se ducă la dracu', iată-l pe dracu' venind la el!

Preşedintele aprecie spiritul lui Şaliapin şi-l invită la Casa Albă.

PETRE ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ (1902–1973) – bariton român, profesor la Conservator

Baritonul Goangă se afla într-un restaurant în provincie. Cheamă chelnerul:

— Nu pot mânca friptura asta!

Chelnerul se grăbeşte să aducă altă friptură mai slabă, mai fragedă. Dar Goangă îl cheamă din nou:

— Nu pot mânca friptura asta!

Chelnerul neştiind ce să mai facă îl cheamă pe directorul restaurantului, care i se adresează artistului cu tot respectul cuvenit:

— Maestre, de ce nu puteţi mânca friptura asta? Toţi clienţii o găsesc excelentă.

— Tocmai asta el şi eu aş vrea s-o găsesc excelentă, dar îmi lipseşte furculiţa, îi răspunse mucalitul de Goangă.

Baritonul Goangă era renumit printre prietenii lui pentru cât era de gurmand. Când îi plăcea un fel de mâncare, „savura” acel fel în cantităţi impresionante. Într-o zi, o doamnă care abia îl cunoscuse, dar era o veche admiratoare a glasului său cald şi generos, îl invită cu timiditate la masă. Ca să nu întâmpine un refuz, ea încercă să spună:

— Maestre, vă rog să acceptaţi invitaţia. Va fi un prânz modest, lipsit de pretenţii…

— Sunteţi amabilă, dar tocmai de aceea nu pot

— Accepta. Mă cunoaşteţi prea puţin ca să mă puteţi invita la masă, îi răspunse Goangă cu umorul care-l caracteriza.

PETER USTINOV (1921–2004) – actor şi dramaturg englez

Actorul şi dramaturgul Ustinov fusese invitat la o masă de o simpatică doamnă, dar care spuse imediat:

— Of! Mi se pare că vom fi în treisprezece la masă, ce ne facem?

Şi Ustinov calm:

— Mie îmi puneţi două tacâmuri şi promit să le onorez pe amândouă.

Peter Ustinov asculta un grup de actori care discutau despre război. Unii erau pentru pace, alţii pentru război. Ustinov luă cuvântul şi el:

— După părerea mea, dacă primeşti un pumn în nas în timp de pace fie de la un pacifist, fie de la un dornic de război, tot una e. Iar în timp de război, dacă te nimereşte un glonte de la un pacifist sau de la un altul care luptă cu plăcere, tot te cureţi!

Ustinov e un actor renumit pentru umorul său, mereu treaz. Odată, aflându-se în cabinetul unui medic, acesta îl

întrebă:

— … Aşadar, care e greutatea dumitale maximă?

— 95 de kg, îi răspunse Ustinov.

— Şi minimă? continuă medicul.

— … din câte ştiu, trei kg şi jumătate… la naştere! răspunse Ustinov.

GEORGE VRACA (1896–1964) – actor român

George Vraca juca la Teatrul Naţional şi trecea drept unul din cei mai fascinanţi actori – frumos şi cu o voce caldă baritonală, cucerea publicul de la primele replici. Cum însă nici el nu era străin de propriul său farmec, mulţi îl considerau foarte îngâmfat.

Odată, între colegi el se exprimă astfel:

— Faţă de două celebrităţi am mare stimă!…

Şi un coleg răutăcios, fără a-l lăsa pe Vraca să-şi termine fraza, îl întrerupse maliţios:

— Mare minune! Şi cine ar fi, mă rog, a doua celebritate?!

George Vraca şi Nicolae Gărdescu aşteptau nerăbdători să vină autobuzul, să nu piardă o vizionare.

Când autobuzul se opri în faţa lor, Vraca încercă să-şi facă loc să urce, prin spate, dar cum era ticsit de lume se văzu nevoit să renunţe.

Între timp, şoferul autobuzului, recunoscând pe marele comic Nicolae Gărdescu, îl pofti să urce prin faţă. Cu o clipă înainte de a porni autobuzul, Gărdescu îi strigă, râzând, lui Vraca:

— Ce spui, măi Gicule, asta înseamnă diferenţa între a fi „artistul poporului” şi a fi un „artist popular”. N-am ce-ţi face!

Şi Vraca rămase pe trotuar, gânditor ca în Hamlet, în timp ce Gărdescu ajunse la timp la teatru.

GLUMĂ ŞI FILOSOFIE

ALCIBIADE (450–404 î.e.n.) – filosof şi om politic atenian

Alcibiade îşi cumpără într-o zi un câine nemaipomenit de frumos şi scump şi a doua zi îi tăie coada. Prietenii lui buni îl dojeniră pentru această ciudăţenie, despre care – spuneau ei – vorbea toată Atena.

— Bravo, sunt încântat! le răspunse Alcibiade, este întocmai ceea ce am urmărit: cât timp vor discuta despre coada câinelui meu, mă vor cruţa pe mine…

ANAXAGORAS (cca. 500–428 î.e.n.) – filosof grec

Anaxagoras avea un băiat la care ţinea nespus de mult. Când prietenul lui, Aristippos, îi anunţă moartea băiatului, Anaxagoras căută să-şi stăpânească suferinţa cumplită, răspunzându-i cu o impusă seninătate filosofică:

— Ştiam că şi fiul meu e muritor.

Când Anaxagoras se afla în pragul morţii, discipolii l-au întrebat unde vrea să fie îngropat, la Atena sau în satul lui natal.

Iar filosoful le răspunse:

— Faceţi cum credeţi voi de cuviinţă, deoarece drumul de dincolo de mormânt e la fel de lung, indiferent de locul de unde o pornim!

ARISTIPPOS (435–360 î.e.n.) – filosof grec

Acuzat de servilism, pentru faptul că se aruncase la picioarele tiranului Dionisios pentru a obţine o favoare, Aristippos răspunse sec:

— Ce sunt eu de vină dacă Dionisios are urechile la picioare!

Cândva, un prieten i se lăuda lui Aristippos că devorase foarte multe cărţi. Dar filosoful îi răspunse:

— Sănătoşi nu sunt cei ce devorează mult… ci cei ce digeră bine.

Tiranul Dionisios din Siracusa îl aşează într-o zi pe Aristippos pe ultimul loc de la masă. Şi filosoful, în timp ce se aşează pe scaun, spuse:

— Se vede că tu ai vrut să reabilitezi acest loc, Dionisios!

Într-o zi, un prieten îl întreabă pe Aristippos:

— De ce oamenii dau mai degrabă săracilor decât înţelepţilor?

— Fiindcă ei se tem să nu ajungă săraci, în schimb nu se tem că ar putea ajunge înţelepţi, răspunse filosoful.

ARISTOTEL (384–322 î.e.n.) – filosof grec

Cel mai renumit filosof al Greciei antice, fondatorul şcolii peripatetice şi preceptorul lui Alexandru cel Mare, e întrebat:

— Ce rişti dacă minţi? Filosoful răspunse prompt:

— Să nu mai fi crezut nici când spui adevărul.

Cineva îi spuse înţeleptului Aristotel că unii oameni îl clevetesc în absenţa lui, la care filosoful îi răspunse:

— N-au decât să mă clevetească în absenţă, le permit

— Chiar să mă biciuiască până la sânge, dar tot în absenţă.

Un palavragiu care vorbea vrute şi nevrute de ore întregi în prezenţa lui Aristotel, îl întrebă la urmă:

— Ce spui de elocvenţa mea! Nu te miră?

— Mă miră altceva: că sunt atâtea urechi care te ascultă, când sunt tot atâtea picioare care ar trebui s-o ia la fugă, îi răspunse filosoful.

Discipolii lui Aristotel l-au întrebat pe ce criterii judecă el o lucrare bună.

— Trei lucruri sunt importante, răspunse Aristotel. Dacă autorul a spus tot ceea ce trebuia să spună, dacă a spus numai ceea ce trebuia să spună şi dacă a spus aşa cum trebuia s-o spună.

PIERRE BAYLE (1647–1706) – filosof şi critic francez Un bogătaş englez îi oferi 150 de guinee criticului francez Bayle cu condiţia de a-i dedica faimosul său dicţionar istoric şi critic.

Bayle îi răspunse însă:

— Sunt prea duşman al adulatorilor, ca să devin eu însumi unul din ei.

CONFUCIUS (551–479 î.e.n.) – filosof chinez

Marele filosof chinez, fiind în mijlocul adepţilor săi, într-o bună zi, desfăcându-şi larg braţele, exclamă:

— O casă plină de cărţi şi o grădină plină de flori ar trebui să ne fie de ajuns pentru a ne face fericiţi!

JEAN D'ALEMBERT (1717–1783) – filosof, matematician şi scriitor francez

Voltaire îi trimise într-o zi lui D'Alembert tragedia sa *„Olimpia",* vrând să-i cunoască părerea, deoarece avea mare încredere în francheţea şi în priceperea lui. Însoţi manuscrisul cu un bilet: „Această tragedie a fost concepută în şase zile".

D'Alembert îi trimise manuscrisul înapoi, a doua zi, cu următorul bilet:

„Autorul făcea mai bine dacă nu se odihnea a şaptea zi”.

Voltaire, în ciuda orgoliului său, recunoştea spiritul critic al lui D’Alembert, aşa că departe de a se simţi ofensat, corectă tragedia şi o îmbunătăţi simţitor.

RENÉ DESCARTES (1596–1650) – filosof, matematician, fizician şi naturalist francez

Descartes era de o rară nobleţe sufletească. Odată un prieten l-a întrebat cum de nu s-a răzbunat împotriva cuiva care-l jignise. Descartes i-a răspuns:

— Când cineva mă jigneşte, eu caut să mă ridic atât de sus, încât jignirea să nu mă ajungă.

Deşi foarte debil ca sănătate, filosoful Descartes nu precupeţea niciun sacrificiu pentru a-şi împlini datoriile sale. Unui prieten care se uimea de felul lui de viaţă îi răspunse:

— Dragul meu, văzând că nu am niciun mijloc de a-mi păstra sănătatea, adică viaţa, fac tot ce mi-e posibil să-mi fie uşoară moartea.

În casa unui mare duce, renumit pentru incultura lui, Descartes se delecta, savurând cu poftă din toate bunătăţile care i se ofereau.

Crezând că e spiritual, ducele îl întrebă:

— Mă surprinde că şi filosofii sunt în stare să savureze aceste bunuri lumeşti!

— De ce nu? răspunse Descartes impasibil. Unde

— Scrie că natura a lăsat toate aceste delicii numai pentru desfătarea proştilor?!

DIOGENE (412–323 î.e.n.) – filosof grec

Diogene detesta ipocrizia. Când a văzut scris într-o zi

pe poarta unuia care avea renume de om mizerabil: „Pe această poartă să nu intre nimeni cu sufletul rău”, se înfurie şi-l întrebă pe stăpânul casei:

— Şi atunci tu pe unde intri, pe uşa din dos?!

ESOP (620–560 î.e.n.) fabulist, înţelept grec

Esop a fost prins şi dus alături de alţi sclavi la Efes. Toţi acei nefericiţi aveau de dus o povară din cele necesare în timpul călătoriei. Fiecare alese ceea ce i se părea mai uşor de dus.

Esop alese un coş imens cu pâine spre surprinderea celor din jurul lui care l-au socotit un prost.

La amiază însă coşul deveni mai uşor, după ce toţi îşi luară porţia de pâine, seara coşul scăzu simţitor în greutate, iar a doua zi, după ce coşul se goli, Esop şi-l puse pe cap ca să se apere de razele puternice ale soarelui arzător, în timp ce ceilalţi cărau cu greu poverile lor, convinşi acum că se pripiseră când l-au socotit prost pe Esop.

FONTENELLE (BERNARD LE BOVIER DE) (1657–1757) – scriitor şi filosof francez

Într-o seară de iarnă, pe un ger cumplit, Fontenelle era invitat împreună cu mai mulţi prieteni acasă la un tânăr poet care dorea să le citească primele lui încercări de poezie.

— Ce părere aveţi? – îl întrebă poetul pe Fontenelle, după ce îşi termină declamarea propriilor versuri.

— Dumnezeule! exclamă Fontenelle. Nu pot spune

— Decât că dacă tu ai fi pus mai mult foc în versurile tale, sau dacă le-ai fi aruncat pe ele în foc, nu am mai îngheţa de frig…

Un critic îi spuse într-o zi lui Fontenelle:

— Dacă aş avea fineţea spiritului dumneavoastră şi

talentul dumneavoastră, aş aşterne pagini întregi, elogiindu-vă scrierile…

— Cu talent sau fără, cu fineţe sau fără, elogiază-mă, elogiază-mă, nu şovăi… îi răspunse Fontenelle.

Într-o zi, abatele Régnier, făcând o colectă la Academie, trecând prin faţa preşedintelui Rose, faimos pentru avariţia lui, distrat, îi ceru încă o dată un scud cel puţin, deoarece nu observase când preşedintele lăsase să cadă moneda în pălăria lui.

— Eu vă cred, spuse abatele Régnier, dar nu l-am văzut.

— Eu l-am văzut, dar nu-mi vine să cred! răspunse iute Fontenelle care era lângă preşedinte.

Casanova, celebrul aventurier, se prezentă într-o zi la filosoful Fontenelle, spunându-i că venise din Italia anume ca să-l cunoască. La care Fontenelle, în vârstă de 93 de ani, îi răspunse maliţios:

— Te cred, dar m-ai lăsat să aştept, nu glumă…

Fontenelle avea nouăzeci şi cinci de ani când întâlni pe stradă o veche prietenă de a lui. Aceasta, în loc de „Bună ziua”, glumi astfel:

— Ne-a uitat moartea pe noi doi, Fontenelle…

— Taci din gură că e în stare să te audă, draga mea!

Când Fontenelle era pe patul de moarte spuse:

— Era timpul să mă retrag, începeam să văd lucrurile prea clar, prea real, întocmai cum sunt ele în realitate…

Şi un prieten, ca să schimbe subiectul, interveni:

— Şi cum o duci?

— N-o mai duc! Sunt pe ducă! răspunse Fontenelle.

Abatele Régnier, prietenul lui Fontenelle, o întâlni în casa acestuia pe ducesa de Maine care le puse pe neaşteptate o întrebare foarte ciudată:

— Ce diferenţă este între pendula din salon şi mine?

În consternarea generală, abatele găsi, în sfârşit, o scăpare:

— În timp ce pendula ne aminteşte cum trec orele, dumneavoastră ne faceţi să le uităm.

Un bogătaş îi arăta odată lui Fontenelle colecţia lui foarte preţioasă de bijuterii.

— Îţi mulţumesc foarte mult, îi răspunse filosoful, mulţumesc că vrei să împarţi cu mine bucuria şi emoţia acestor splendide bijuterii.

— Cum aşa? Dar eu nu am spus că vreau să le împart cu dumneata!

— Dar nu-i aşa că mi le arăţi? Că mă laşi să le admir? Iar dumneata, dragul meu, ce altceva poţi face decât să le priveşti şi să le admiri?

Bogătaşul zâmbi liniştit.

Fontenelle era neîntrecut în delicateţe când făcea un bine cuiva. Odată, un prieten, căruia îi făcuse Fontenelle un serviciu, veni să-i mulţumească.

— Îţi aminteşti că mi-ai promis că te vei interesa pentru mine de o anume situaţie?

— Ah, scuză-mă, dar am uitat! răspunse cu un aer distrat Fontenelle.

— Ba nu ai uitat deloc, am obţinut ceea ce voiam să obţin şi am venit să-ţi mulţumesc.

— Într-adevăr, nu am uitat ce m-ai rugat, dar am uitat că am făcut ce m-ai rugat, răspunse cu modestie Fontenelle.

GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL (1770–1831)

— Filosof german

Când Hegel era tânăr şi locuia în pensiune, de multe ori gazda îl dojenea că duminica, în loc să asiste la slujba divină, el studia închis în cameră. La care Hegel îi răspundea:

— Stimată doamnă, după părerea mea şi gândirea este o slujbă divină!

Odată filosoful Hegel a fost întrerupt în meditaţiile sale de slujitorul său care-l anunţa îngrozit că izbucnise focul undeva în casă. Hegel îl privi cu un aer rătăcit, ca apoi să-şi revină şi să-i spună:

— Spune-i soţiei mele, doar ştii că eu nu mă ocup de treburile casei!

Şi neclintit la biroul lui se lăsă din nou captat de meditaţie.

Într-o seară, târziu, veni în vizită la Hegel tânărul poet Heine, student la Berlin pe atunci.

Văzându-l ocupat pe filosof, tânărul Heine se aşeză în dreptul ferestrei şi, privind stelele, începu să improvizeze versuri. Când era mai absorbit în visare, se pomeni cu o mână pe umeri.

Hegel îi vorbi astfel:

— Tinere poet, mai important decât ceea ce-ţi transmit stelele e ceea ce-ţi transmite gândirea oamenilor.

— **ISOCRATE** (436–338 î.e.n.) – orator şi scriitor atenian întrebat Isocrate, celebru orator grec, ce anume era, după părerea lui, elocvenţa, el răspunse:

— Este arta de a amplifica lucrurile mici şi de a diminua lucrurile mari.

Invitat la masă de regele Ciprului, de faţă fiind

întreaga lui curte, în timp ce toţi vorbeau, Isocrate nu scotea o vorbă. Uimit, regele îl întrebă de ce e atât de tăcut. Isocrate îi răspunse prompt:

— Ce pot face? Gândirea mea nu e interesantă pentru ei, iar gândurile lor nu sunt interesante pentru mine.

Un renumit vorbăreţ, care trăncănea vrute şi nevrute, îl întâlni odată pe Isocrate.

— Maestre, îi spuse el, vreau să mă înscriu la şcoala ta de elocvenţă!

— Te accept, dar cu o condiţie: îmi vei plăti o dublă taxă!

— Şi de ce trebuie să dau eu taxă dublă?

— O taxă ca să te învăţ să vorbeşti şi alta ca să te învăţ să taci!

IMMANUEL KANT (1724–1804) – filosof german

Lui Immanuel Kant îi plăcea să se îmbrace cu oarecare eleganţă. Într-o dimineaţă, ducându-se la Universitate ca să-şi ţină o lecţie, trecând sub o fereastră, se pomeni stropit tot, de la apa cu care o doamnă îşi uda liniştită florile.

Pierzându-şi cumpătul, Kant intră în casa aceea cu un scandal nemaipomenit. Doamna îşi ceru scuze, căută să-i cureţe haina şi apoi îl întrebă cine e. După ce Kant se prezentă doamnei, aceasta îi spuse:

— Sunt încântată să fac cunoştinţă cu dumnea

— Voastră.

— Şi eu, doamnă, deşi îmi repugnă împrejurarea în care ne-am cunoscut.

— Dimpotrivă, acum când pe haină nu se mai vede nimic, vă pot mărturisi că tocmai împrejurarea mi-e favorabilă. Când cineva va îndrăzni să se mire că-mi ies din fire când mi se pătează rochia, îi voi da de exemplu pe marele filosof Kant, care-şi pierde şi el cumpătul, în ciuda

faptului că e cel mai renumit filosof din lume.

Departe de a fi un filosof plicticos în saloane, Kant era foarte căutat, având o conversaţie captivantă, spirituală. Aprecia chiar un prânz bun, glumind uneori cu această frază:

— După *Critica raţiunii pure* mi-ar plăcea să scot un volum *Critica artei culinare* şi cred că aş avea acelaşi succes.

Kant primi într-o zi pe un tânăr ignorant şi înfumurat şi stătu puţin de vorbă cu el, elucidându-i unele nedumeriri elementare pe care le cerea tânărul.

După câtva timp, tânărul, aflându-se într-un salon, găsi de cuviinţă să se exprime cu glas tare, astfel:

— Se slăveşte atât de mult inteligenţa lui Kant. Eu sunt în măsură să afirm că, după ce i-am făcut o vizită la Königsberg şi am stat de vorbă cu el, nu m-a epatat cu nimic, dimpotrivă, am auzit de la el numai locuri comune şi afirmări simpliste…

Plictisit de tonul înfumurat al tânărului, cineva exclamă:

— Dimpotrivă! Ce spui dumneata confirmă inteligenţa subtilă a marelui filosof care ştie ce să discute cu fiecare, dependent de gradul de cultură al celui cu care discută.

— La un examen, Kant îl întrebă pe un student ambiţios care răspunsese destul de bine până atunci:

— Ai şti să-mi spui, tinere, care e adevărata cauză a aurorelor boreale?

Stânjenit de faptul că nu ştia, studentul îi răspunse cu tipica frază:

— Credeţi-mă că am ştiut acasă, dar am uitat.

— Mare păcat! răspunse ironic Kant. Mare păcat să uiţi, dat fiind că ai fi fost singurul pe lume care să ştie

asemenea lucru!

În afara contemplaţiei cerului înstelat, Kant rămânea aproape insensibil în faţa frumuseţilor naturii. Uimit de emoţia pe care o simţeau ceilalţi din jurul lui la redeşteptarea naturii, primăvara, el răspundea sceptic:

— Nu vă înţeleg deloc, ce găsiţi atât de interesant şi emoţionant? În fiecare an în acelaşi anotimp se petrece aceeaşi metamorfoză! E totul atât de uniform, de egal!

Şi apoi adăuga:

— Pe mine mă emoţionează doar cerul înstelat de deasupra mea şi conştiinţa morală din adâncul meu.

Kant se afla într-o zi la masă cu mai mulţi prieteni. Unul dintre ei era renumit pentru felul needucat în care se comporta uneori, depăşind orice limită. De cum s-a adus pe masă castronul cu salată, el s-a repezit să verse aproape tot piperul peste ea, exclamând satisfăcut:

— Mie îmi place salata foarte pipărată!

Spontan, Kant îşi scoase tabachera din buzunar şi, vărsând tot tutunul peste salată, exclamă:

— Eu o ador cu tutun!

JOHN LOCKE (1632–1704) – filosof şi om politic englez

John Locke era un asiduu frecventator al saloanelor ducelui de Buckingham; dar în loc să facă o conversaţie plăcută acolo, adesea era silit să asiste la partidele de cărţi.

Plictisit, într-o seară se retrase într-un colţ şi începu să scrie. După cum prevăzuse, ducele îl întrebă ce face acolo?

— Profit de compania selectă şi îmi notez fiecare cuvânt din conversaţia plină de spirit a acestor nobili!

Ducele tăcu, umilit, dar din seara aceea, când venea

Locke, se întreţinea cu el şi evita să mai joace cărţi.

MONTESQUIEU (CHARLES DE SECONDAT, baron De) (1689–1755) – filosof şi literat francez

Filosoful Montesquieu, autorul operei *Ésprit des lois,* era deseori invitat la masă, nespus de preţuit pentru fineţea conversaţiei sale. Odată el spuse:

— A mânca face parte din cele patru scopuri ale vieţii umane!

Spre consternarea tuturor, după o pauză, filosoful adăugă:

— Care or fi celelalte trei n-am ştiut niciodată…

Papa Benedetto al XIV-lea, extraordinar de încântat de vizita lui Montesquieu, îi acordă privilegiul de a mânca de dulce tot anul. După audienţă, filosofului i s-a prezentat bula papală care îi confirma acest privilegiu, dar care însemna o anumită taxă. Spiritual, Montesquieu o refuză cu eleganţă:

— Papa este cel mai onest om! Deci mă încred în cuvântul lui fără a avea nevoie de nimic altceva!

FRIEDRICH NIETZSCHE (1844–1900) – filosof, filolog şi scriitor german

Când Nietzsche căzu greu bolnav, prietenul său, Overbeck, îl sfătui să se odihnească, să nu se mai gândească la nimic. Nietzsche îi răspunse:

— Asta o poţi face tu care gândeşti, dar eu… eu sunt însăşi gândirea.

BLAISE PASCAL (1623–1662) – matematician, fizician, filosof şi scriitor francez

Un prieten făcea următoarea reflecţie în faţa lui

Pascal, vorbind despre un oarecare obez idiot:

— Nu-mi explic cum poate fi atât de voluminos şi atât de prost!

Foarte serios, Pascal îi răspunse:

— Asta dovedeşte că un corp poate avea mult volum şi puţină capacitate!

Într-o zi, un iezuit, vorbind cu Boileau, cârti împotriva lui Pascal, întrebând dacă în timpul liber făcea pe cârpaciul. Se referea la teoria *jansenişti*lor, adeptul ei fiind şi Pascal, conform căreia zilnic o oră, două trebuia dedicată muncii manuale. Boileau îi răspunse:

— Nu ştiu dacă Pascal repară sau nu pantofi. Ştiu doar că prin *Scrisorile provinciale* a croit o pereche care vă vin de minune!

Boileau făcea aluzie la demascarea ipocriziei iezuiţilor.

Pascal observa cu ironie cum autorul unei cărţi mult prea inspirate din diverşi autori se exprima continuu:

„Cartea *mea*, opera *mea*, comentariul *meu* etc”. De aceea Pascal spuse:

— Dat fiind că în această carte e mai mult inspiraţia altora decât a lui, nu ar fi mai corect să se exprime cartea *noastră*, opera *noastră*, comentariul *nostru*”?...

— **PYRRHON** (365–275 î.e.n.) – filosof grec

Pyrrhon, fondatorul scepticismului antic, susţinea că nu e nicio diferenţă între viaţă şi moarte.

— Atunci de ce nu mori chiar acum? îl întrebă cineva care-l asculta.

— Tocmai pentru că nu e nicio diferenţă între viaţă şi moarte.

Anaxagoras căzuse într-o zi într-un şanţ. Trecând pe

acolo Pyrrhon, nici nu se gândi să-i întindă o mână, ci continuându-şi drumul, reflectă:

— Maestrul meu stă bine în şanţ ca în oricare alt loc!

Iar Anaxagoras, care-l auzise, se simţi încântat că discipolul lui era atât de pătruns de lecţiile sale.

PLATON (427–347 î.e.n.) – filosof grec

Biografii lui Platon povestesc că în timp ce părinţii lui Platon îl lăsară pe micuţ undeva pe muntele Himet, unde ei aduceau sacrificii zeilor, la întoarcere l-au găsit pe copil înconjurat de albine care-i lăsaseră miere pe buze, fără să-l fi înţepat niciuna.

Văzând pe un elev al lui jucând zaruri, Platon îl dojeni. Ca o scuză, elevul îi spuse:

— Platon, dar eu joc pe sume foarte mici!

— Nu de bani e vorba, dragul meu, ci de timpul irosit, îi explică Platon.

Un prieten îi spunea lui Platon:

— Nu te înţeleg toţi tinerii, acum. Adevărata ta învăţătură o vor înţelege când vor fi vârstnici. Cuvintele tale par că îngheaţă într-o atmosferă geroasă şi că numai după mult timp, odată cu dezgheţul, ar căpăta rezonanţă.

— Într-o zi, poetul Antimah citea în public una din poeziile sale. La început lumea l-a înconjurat, dar imediat s-a plictisit şi s-a îndepărtat. Singurul care a rămas să asculte în continuare a fost Platon. Şi Antimah citi cu tot sufletul poezia, iar la urmă exclamă:

— Un auditoriu întreg nu face cât sublima ta prezenţă, Platon!

Cicero avea atâta stimă faţă de Platon încât spunea:

— Oricând aş prefera să nu-mi dea dreptate Platon

decât să-mi dea dreptate alţi filosofi!

— Care ar fi cel mai bun doctor? îl întreabă cineva pe Platon.

Fără nicio ezitare, Platon îi răspunde:

— Cel care a suferit de toate bolile.

PROTAGORA DIN ABDERA (490–420 î.e.n.) – sofist grec

Adversarul lui Socrate, Protagora, preda dialectica şi oratoria în Atena. Aforismul său de predilecţie era:

„Omul e măsura tuturor lucrurilor”.

Protagora aprobase căsătoria fetei lui cu un om, faţă de care el avea sentimente foarte ostile. Atunci prietenii, firește, că l-au întrebat de ce a acceptat această alegere. La care Protagora le-a răspuns:

— Am acceptat această căsătorie, considerând cel mai bun sistem de a mă răzbuna pe el, deoarece fata mea e rea şi încăpăţânată!

SAADI (SAIDI) (1213–1292) – poet şi filosof persan

Poetul şi filosoful Saadi avea un prieten căruia i se conferi un titlu foarte mare. Toţi prietenii s-au dus să-l felicite afară de Saadi, care a spus:

— Mulţimea aleargă azi la el, eu mă voi duce când va fi singur, după ce nu va mai avea acest titlu impresionant.

Saadi bătu într-o zi la uşa unui mare bogătaş, cerându-i un mic împrumut. Bogătaşul fiind un om de factură josnică, îl întrebă pe filosof:

— Cum îţi explici că înţeleptul bate la uşa bogătaşului şi niciodată un bogătaş nu va bate la uşa înţeleptului?

— Cât se poate de simplu: înţeleptul cunoaşte binefacerile bogăţiei, în timp ce bogătaşul nu cunoaşte binefacerile înţelepciunii.

ARTHUR SCHOPENHAUER (1788–1860) – filosof german

Modest din fire, când Schopenhauer a fost întrebat unde ar vrea să fie înmormântat, a răspuns cu demnitate:

— Nu are nicio importanţă locul. Posteritatea mă va descoperi oriunde.

Invitat undeva la masă, gazda îi oferi lui Schopenhauer, la sfârşit, un pahar cu vin, spunându-i:

— Este un vin excepţional, cu cel mai generos buchet din câte am băut!

Sceptic, sorbindu-l, Schopenhauer îi răspunse:

— Mda, generos îmi pare şi mie, deoarece pare să fi dat tot ce avea în el mai bun!

LUCIUS ANNAEUS SENECA (4 î.e.n. –65 e.n.) – filosof şi scriitor latin

Seneca, tânăr, avea un succes fantastic ca orator. De aceea a stârnit invidia lui Caligula, care-i şi hotărâse moartea. Paloarea chipului său l-a salvat pe o bună perioadă, Caligula fiind convins că avea să moară tuberculos, fără intervenţia lui. Seneca, aflând ceea ce-i pregătise Caligula, spunea prietenilor săi:

— Vă pare paradoxal, şi totuşi pe mulţi oameni i-a salvat boala de la moarte!

Jucându-se cu focul, stoicul Seneca îi spunea adevăruri usturătoare lui Nero, încheind astfel:

— Prefer să te înfurii, spunându-ţi adevărul, decât să te linguşesc cu tot felul de minciuni.

Nero, având tot felul de suspiciuni în legătură cu supuşii săi, îi condamnă pe foarte mulţi la moarte. Seneca îi spuse:

— Pe oricât de mulţi îi vei trimite la moarte, nu-l vei putea niciodată ucide pe propriul tău succesor.

Filosoful Seneca detesta adulatorii, dar un nou discipol al său, ignorând acest lucru, din adulaţie, discutând într-o zi cu Seneca, nu făcea decât să aprobe tot ceea ce afirma maestrul. La un moment dat, exasperat, filosoful exclamă:

— Te implor, caută să mă mai şi contrazici câteodată, altfel îmi dai senzaţia unui monolog! Convinge-mă că suntem doi care discutăm!

SOCRATE (469–399 î.e.n.) – filosof grec

Socrate era sculptor la început, şi avea destul succes cu operele lui. Dar după câtva timp încetă de a mai lucra, gândindu-se că:

„Mi se pare o mare prostie ca un om să piardă timp ca să dea un aspect uman unei pietre când marea majoritate a oamenilor fac imposibilul pentru a părea o bucată inertă de piatră!”

Socrate s-a căsătorit cu Xantippa, renumită pentru caracterul ei dificil şi afirma că se căsătorise cu ea cunoscându-i bine caracterul, deoarece dacă el avea să reuşească să suporte firea Xantippei, însemna că avea să poată trata cu oricare altă persoană, oricât de dificil caracter ar fi avut.

Socrate spuse într-o zi în faţa câtorva prieteni:

— În viaţă am avut de luptat cu două nenorociri: gramatica şi mizeria. Studiul m-a sustras de la prima şi

norocul de la a doua.

Când un cunoscut i-a cerut bani cu împrumut lui Socrate, acesta i-a spus:

— Împrumută de la tine însuţi, făcând economii din cheltuielile viitoare şi vei fi mult mai mulţumit şi mai stimat.

Când un discipol cu care se plimba Socrate se înfurie că un oarecare nu răspunsese salutului lui Socrate, acesta îi spuse:

— De ce să te înfurii dacă tu constaţi că maestrul tău e mai bine educat decât acel individ indiferent şi răucrescut?

În timp ce Socrate se afla în mijlocul discipolilor săi, apare Platon, care-i spuse:

— Maestre, ieri ţi-ai certat slujitorul în faţa tuturor. Nu l-ai fi jignit dacă-l certai când aţi fi fost doar voi doi şi atât.

— Fără îndoială. Întocmai cum ar fi trebuit să faci tu

— Azi cu mine, îi răspunse Socrate.

Socrate era căsătorit cu imposibila Xantippa, devenită simbolul soţiei insuportabile. Într-o dimineaţă, după ce a tunat şi a fulgerat cu tot felul de injurii nejustificate împotriva martirului Socrate, acesta a ieşit tiptil din casă ca să n-o mai audă. Când Xantippa şi-a dat seama că a ieşit din casă şi că urla singură, s-a răzbunat, aruncând în capul lui Socrate o găleată cu apă.

Calm ca totdeauna acesta a exclamat:

— După atâtea tunete era de aşteptat şi o ploaie…

Când Socrate a fost condamnat la moarte, Xantippa a

venit să-l vadă în temniţă şi a început să plângă în hohote. Socrate a căutat să-i potolească lacrimile, spunându-i:

— Nu mai plânge, Xantippa. Ei m-au condamnat pe mine la moarte, iar natura i-a condamnat pe ei. Sunt vârstnici, vor muri şi ei în curând.

— Dar mie-mi pare rău că te-au condamnat pe nedrept!

— Deci ai fi mult mai mulţumită dacă aş muri condamnat pe drept? întrebă filosoful Socrate.

TIMON (325–230 î.e.n.) – filosof şi poet satiric grec Timon era renumit pentru mizantropia sa implacabilă. El o explica astfel:

— Îi urăsc pe oamenii răi pentru răutatea lor şi pe oamenii buni pentru că-i tolerează pe aceştia!

Şi, cu altă ocazie, Timon spuse:

— Dar între răi şi proşti, îi prefer pe cei răi, deoarece uneori îşi mai potolesc ticăloşiile lor, pe când cei proşti sunt proşti fără răgaz!

— **ISTORII ŞI UMOR**

ALEXANDRU MACEDON (356–323 î.e.n.) – regele Macedoniei

Tatăl lui Alexandru, Filip, suferea de o rană foarte dureroasă căpătată în ultimul război. Fiul lui îl încurajă astfel:

— Tată, nu mai suferi, ci gândeşte-te că această rană este dovada curajului şi a gloriei tale.

Într-o zi, Alexandru Macedon, văzând statuia lui Ahile, exclamă:

— O, cât te invidiez, Ahile! Ai avut parte de un

prieten ca Patrocle în viaţă şi de un Homer după moarte!

Mai înainte de a pleca în Asia, Aristotel i-a spus discipolului său, Alexandru Macedon, să mai aştepte câţiva ani pentru că astfel va putea să ajungă la o mai mare prudenţă şi înţelegere în luptă. Iar Alexandru îi răspunse:

— Aşa e precum spui, în schimb aş pierde elanul tinereţii.

GUILLAUME DE BAUTRU (1588–1665) – diplomat francez

Om cult, de un rar rafinament, Bautru, trăind în preajma cardinalului Richelieu, se contaminase de maliţia acestuia. Într-o zi, un scriitoraş îi ceru părerea asupra unui manuscris de-al său.

Bautru nu ezită să-i spună:

— E mult prea lung poemul dumitale. Eu aş tăia cel

— Puţin jumătate din el.

— Şi cealaltă jumătate? întrebă emoţionat poetul începător.

— Da. Aş tăia şi cealaltă jumătate.

Abatele Rivière se întoarse de la Roma „fără tichie”, adică fără învestitura de cardinal la care se aşteptase. În plus, mai răcise straşnic pe drum. Maliţiosul Bautru, care-l întâlni din întâmplare, văzându-l cât era de răcit, nu se abţinu să nu-l apostrofeze:

— Ai văzut ce înseamnă să vii tocmai de la Roma… fără tichie?

MARCUS TULLIUS CICERO (106–43 î.e.n.) – orator, filosof, scriitor şi om politic roman

Întrebat Cicero dacă pune preţ pe bogăţii, el răspunse:

— Nu dau doi bani pe bogăţii, deoarece un bogătaş oarecare, un negustor bogat, nu ar putea valora mai mult decât un soldat valoros, mai mult decât Lelius, sau mai mult decât Scipione Africanul!

În timpul războiului împotriva lui Pompei, un luptător viteaz, văzându-l pe Cicero abătut, îi spuse:

— Nu uita că noi mai avem încă şapte vulturi, curaj! Iar Cicero îi răspunse zâmbind:

— Mda! La ce ne ajută? Poate dacă ne-am război cu păsările!

Cicero era renumit pentru înţelepciunea lui. Într-o zi se lamentă de tragismul absurd al războiului, spunând:

— De ce oare omul trebuie să-şi dezvăluie tot ce are mai bun în el, curaj, forţă, iniţiativă, şi aşa mai departe, ca să înfăptuiască tot ce poate fi mai rău pe lume, să

— Ucidă!

GEORGES CLEMENCEAU (1841–1929) – om politic şi ziarist francez

Clemenceau, ministru francez, renumit pentru inflexibilitatea lui, la un moment dat era directorul ziarului *Justiţia.* Observând o mare neglijenţă în munca redactorilor, care nu veneau regulat la slujbă, într-o zi atârnă un carton pe care scria: „Domnii redactori sunt rugaţi să nu plece de la slujbă mai înainte de a veni”.

Când era directorul ziarului *Justiţia,* Clemenceau îi spuse noului redactor şef, domnul Mandel:

— Dragul meu, vei vedea cât e de uşor să scrii: un verb, un subiect, atribut… – şi după o pauză – şi când vrei să adaugi un adjectiv, vii şi te consulţi cu mine!

Odată, când Clemenceau vorbea la Camera

Deputaţilor, un impertinent l-a întrerupt de mai multe ori. Clemenceau l-a pus la punct cu vorbe cam tari, şi atunci celălalt începu să-i spună:

— Dar eu am dreptul...

— Dumneata, îl întrerupse Clemenceau de astă dată, ai toate drepturile după lume în afară de acela de a ţine dumneata discursul meu de azi!

Când Clemenceau a fost făcut ministru, fiind sever cu cei ce lucrau cu el, după cum sever era şi faţă de el însuşi, din când în când obişnuia să întreprindă câte o inspecţie în minister. Într-un birou găsi pe un aspirant scriitor care, în loc să lucreze în interesul serviciului, scria la romanul lui. Dojenindu-l, acesta-i răspunse:

— Domnule ministru, vă rog să mă credeţi că dacă aveam de gând să muncesc din răsputeri nu veneam

— Într-un minister!

La care Clemenceau rămase perplex.

Continuând inspecţia, într-un alt birou găsi pe un funcţionar care citea ziarul şi altul care dormea pe masă. În rest toţi absenţi. Cel ce citea ziarul se oferi să-l trezească pe cel ce dormea, dar Clemenceau îi spuse:

— Nu e cazul. S-ar putea să plece şi el şi să rămâi singur în tot biroul!

Clemenceau, discutând cu un prieten de al său, spuse:

— Viaţa trebuie să ţi-o programezi. Să ştii în primul rând ce vrei. Şi când ştii, să ai curajul s-o spui. Şi după ce ai spus-o să ai curajul s-o realizezi în fapt.

BENJAMIN DISRAELI (1804–1881) – om politic englez

Disraeli fusese de mai multe ori ministru al Angliei. Când şi când înţelepciunea sa avea scânteieri caustice.

Despre adversarul său, Gladstone, spunea:

— Gladstone este un gentilom în sensul cel mai rău al cuvântului: nu numai că ţine asul în manşetă ca să poată înşela oricând, dar mai are şi tupeul să spună că providenţa i l-a pus acolo!

FILIP, REGELE MACEDONIEI (332–336 î.e.n.) – (tatăl lui Alexandru Macedon)

Într-o bună zi se prezentă în faţa regelui Filip al Macedoniei un cerşetor care-i spuse că trebuia să-l ajute deoarece erau rude. Surprins, regele îl întrebă:

— Suntem oare înrudiţi?

— Desigur, fiindcă sunt fratele tău, dacă te gândeşti bine, de la Adam. Dar moştenirea a fost împărţită prost. Ţie prea mult, mie prea puţin.

— Ai dreptate, îi răspunse regele, dându-i o monedă de aur. Doar atât ţi se cuvine din moştenire din moment ce mă aştept să vină şi ceilalţi nenumăraţi fraţi, risipiţi în lumea întreagă, care să-şi revendice ca şi tine drepturile la moştenire.

FRANCISC I (1494–1547) – rege al Franţei

Francisc I obişnuia să se exprime astfel în legătură cu primirea generalilor victorioşi la curte:

— În prima zi sunt primiţi ca adevăraţi regi, în a doua ca principi, iar din a treia zi, abia abia ca simpli soldaţi…

Toţi generalii lui Francisc I s-au opus ideii de a ataca trupele spaniole la Marignano. Regele, neavând niciun argument convingător, rosti inspiratele cuvinte devenite celebre:

— Cine mă iubeşte, mă urmează!

De îndată ce Francisc I a fost dus în cortul viceregelui de Napoli ca prizonier, mai înainte chiar de a-şi

bandaja rănile, ceru să-i scrie câteva cuvinte mamei sale, rămase apoi celebre:

„Doamnă, totul e pierdut în afară de onoare!”

Când Triboulet, bufonul regelui Francisc I, a aflat de intenţia lui Carol Quintul, duşmanul înverşunat al regelui Franţei, de a se duce în Flandra trecând prin Franţa, se exprimă astfel în prezenţa lui Francisc:

— Dacă într-adevăr Carol Quintul îndrăzneşte să vină în Franţa, îi cedez imediat scufia mea de nebun!

— Şi dacă eu, spuse regele, l-aş lăsa să treacă?

— Atunci scufia de nebun se cuvine Maiestăţii voastre! răspunse Triboulet.

— Francisc I l-a invitat la curtea lui pe Leonardo da Vinci. Dar cum pictorul căzu la pat din primele zile ale sosirii lui în Franţa, regele veni zilnic să-l viziteze, spre uimirea curtenilor, invidioşi că regele lor dădea prea multă atenţie acelui străin. Regele însă le răspunse:

— Domnii mei, nobili ca voi pot crea zilnic, dacă vreau, dar unul ca Leonardo. N-aş fi în stare toată viaţa…

JOSEPH FOUCHÉ (duce de Otrante) (1759–1820) – om politic. Şeful suprem al poliţiei pe vremea Directoratului şi a lui Napoleon

La o masă de mare gală, dată de Napoleon pentru a sărbători căsătoria lui cu arhiducesa Marie-Louise, vrând să-l pună pe Fouché într-o situaţie penibilă, deoarece îl ura pe măsură ce-şi dădea seama că are nevoie de el, împăratul îl întrebă cu brutalitate faţă de toată lumea:

— E adevărat, Fouché, că ai votat pentru moartea lui Ludovic al XVI-lea, unchiul împărătesei de lângă mine?

Impasibil ca totdeauna, Fouché îi răspunse:

— E foarte adevărat, Maiestate, ba chiar e primul real serviciu pe care l-am adus Maiestăţii voastre imperiale.

Când au apărut pretinsele Memorii ale lui Fouché, evident compilate de o mână străină, Heinrich Heine comentă astfel:

— Fouché, renumit pentru falsitatea caracterului său, a împins această falsitate până la publicarea postmortem a unor false memorii.

FRIEDRICH AL II-LEA (CEL MARE) (1712–1786) – regele Prusiei

Când Benjamin Franklin se duse la regele Prusiei, Friedrich cel Mare, să-i ceară ajutoare pentru America, regele îl întrebă:

— În ce fel ai întrebuinţa dumneata banii dacă ţi i-aş da?

Franklin răspunse:

— I-aş întrebuinţa pentru cucerirea libertăţii, privilegiul natural al oamenilor.

După o clipă de gândire, regele îi răspunse:

— Nu pot să vă dau niciun ajutor! Fiind rege şi fiu de rege nu se cuvine să aduc tocmai eu prejudicii meseriei!

Friedrich al II-lea îl vizită într-o zi pe un îngâmfat şi prea elegant conte, renumit pentru prostia şi incultura lui. Intrând într-o cameră unde se afla o infinitate de peruci, nu se putu abţine să nu exclame:

— Ce de peruci pentru un om fără cap!

GIUSEPPE GARIBALDI (1807–1882) – general şi om politic italian

În timpul apărării Romei în 1849 a fost nevoie să se topească şi clopotele ca să se facă tunuri.

Călugării din mănăstirea Sant’Onofrio i-au spus lui Garibaldi că clopotele lor aveau valoare istorică. Garibaldi

le-a răspuns:

— Clopotele care au bătut în timpul agoniei lui Tasso sunt sacre, deci vor fi cruţate şi respectate.

Garibaldi, condotier de faimă universală, când intră la Palermo, mulţimea se îngrămădi să-l salute pe eliberator, strigând:

— Moarte Burbonilor! Trăiască Garibaldi!

La care Garibaldi răspunse cu o voce puternică:

— Trăiască Italia! Şi nimănui moarte!

— În 1861, Garibaldi chemă un zidar să-i refacă un perete, la căsuţa lui din Caprera. Fireşte că alături de zidar Garibaldi zidea şi el. La un moment dat zidarul îi spuse:

— Generale, dumneata eşti priceput în meseria războiului! Lasă-mă pe mine la zidărie că şi eu sunt priceput în meseria mea!

— Ai dreptate, îi răspunse delicat generalul Garibaldi, eu voi fi salahorul.

Voluntarii garibaldini, comandaţi de Bruzzesi, sosiră în toiul luptei. Cum merseseră în marş, două zile, numai pe ploaie, erau uzi leoarcă. Văzându-i în ce hal erau, Garibaldi căută să-i încurajeze:

— Curaj, băieţi! Vă veţi usca, înfierbântându-vă în focul luptei!

Reînsufleţiţi, tinerii voluntari se avântară în luptă strigând: „Trăiască Garibaldi!”

Garibaldi, omul cu mii de calităţi, era de o generozitate fenomenală. Un garibaldin îl întrebă revoltat într-o zi de ce se poartă atât de bine cu duşmanii lui în loc să-i distrugă. Iar Garibaldi îi răspunse:

— Întocmai, transformându-mi duşmanii în prieteni nu înseamnă că am scăpat de duşmani?

FRANÇOIS GUIZOT (1787–1874) – om politic, orator, istoric francez

Într-o zi în Camera Deputaţilor Guizot a fost insultat grav de adversarii săi. Cu demnitate senină el le-a răspuns cu glas tare:

— Acumulaţi câte injurii puteţi. Ele nu vor reuşi

— Niciodată să ajungă la înălţimea dispreţului meu!

Guizot înfiinţase un ziar în apărarea intereselor ministerului său, intitulat *Carta 1832*. Deşi directorul era foarte bine plătit, ziarul în loc să apară seara, ieşea abia a doua zi dimineaţă.

Jenat, directorul îi propuse să transforme *Carta* în ziar de dimineaţă în loc de seară.

— Asta ar mai lipsi, stimate director, îi răspunse Guizot! Sunt convins că l-ai face să apară seara!

François Guizot avea şapte ani când tatăl lui, avocat, fusese denunţat de autorităţile teroriste din Nîmes, ca suspect. A fugit, dar la frontiera cu Elveţia a fost arestat. Din întâmplare, unul din jandarmi îl cunoştea bine, deoarece Guizot, avocatul, îl ajutase în mai multe rânduri. De aceea îi propuse să fugă din Franţa, dar avocatul refuză, justificându-i:

— Nu pot şi nici nu vreau. Dacă eu fug, te omoară pe tine.

— Iar dacă rămâneţi, adăugă jandarmul, vă taie capul dumneavoastră.

Guizot s-a reîntors însoţit de jandarmi la Nîmes unde a fost decapitat la 9 aprilie 1794.

ADOLF GUSTAV II (1594–1632) rege al Suediei

Cum la asediul Rigăi, regele Adolf Gustav al II-lea se expunea prea mult, curtenii lui îl dojeneau, rugându-l să fie

mai prudent.

— Nu prea sunt în istorie multe exemple de regi care să moară în vreo bătălie, le spuse el.

În realitate el a fost unul din foarte rarele exemple în care un rege moare în bătălie: la Lutzen în 1632, îmbărbătându-şi soldaţii care voiau s-o ia la goană, cu următoarele cuvinte:

„Opriţi-vă, laşilor, opriţi-vă ca să vedeţi cel puţin cum moare regele vostru!”

Când cineva îi spunea că în bătălii se expune prea mult el îi răspundea mândru: „Nimeni nu e mai fericit decât cel ce moare la datorie făcându-şi propria sa meserie”.

Regele Gustav nu era numai un mare soldat ci şi un studios. Citea foarte mult. Avea o mare preferinţă pentru Grotius. În legătură cu care spunea:

— Într-o zi sper să-i demonstrez lui Grotius diferenţa între teorie şi practică şi cât e de uşor să dai sfaturi faţă de cât e de greu să le urmezi.

HARLAY (ACHILLE DE) (1536–1619) – magistrat francez

Un avocat care-şi începuse pledoaria maiestuos, amintindu-l pe Hanibal care trecea Alpii, se înfierbântă atât de tare de propriile-i cuvinte, încât, divagând, nu mai revenea la subiect.

Preşedintele Harlay, ca să-l aducă la realitate, îl întrerupse:

— Domnule avocat, te rog să înaintezi mai iute cu trupele dumitale, şi să ajungi printre noi…

ALEXEI ISVOLSKI (1856–1919) – diplomai rus, ambasador şi ministru de Externe

Pe vremea când Isvolski era ministru al Rusiei în Danemarca, află că în Petersburg se pregătea o mare mişcare diplomatică, iar el spera să fie numit ambasador la Roma sau la Berlin. De aceea trimise un om de al lui de încredere la Petersburg ca să afle situaţia. Înţelegerea dintre ei era următoarea: dacă avea să afle că Isvolski va fi numit ambasador la Roma îi va expedia o telegramă cu cuvântul *„spaghetti”*, iar dacă avea să afle de numirea lui ca ambasador la Berlin, în telegramă avea să scrie cuvântul *„Kraut”.*

După o săptămână Isvolski primeşte următoarea telegramă: *„caviar”.* A înţeles astfel că fusese numit ministru la Petersburg.

PIERRE JEANNIN (1540–1622) – magistrat şi om de stat francez

Jeannin şi-a început cariera ca avocat şi datorită elocvenţei sale persuasive deveni în scurt timp celebru. Un om foarte înstărit, care a avut ocazia să-l asculte pledând, s-a entuziasmati atât de mult de felul de a gândi al lui Jeannin încât s-a dus direct la el să-i propună pe fata lui drept soţie. Prima întrebare după cel felicită a fost:

— Ce situaţie materială ai dumneata, domnule Jeannin. În fine, ce avere ai?

— Toată averea mea e aici, răspunse Jeannin, ducându-şi mâna la piept şi apoi la cap.

Preşedintele Jeannin a fost trimis ambasador în Spania, dar nefiind de viţă aleasă, marii nobili ai Spaniei se plânseră regelui, considerând ca un afront faptul că nu le trimisese un adevărat gentilom, un nobil. Regele îl chemă imediat pe Jeannin în ţară. Cu gândul de a-l umili, regele îl întrebă de faţă cu toţi curtenii:

— Domnule, dumneata eşti gentilom?

— Fără îndoială, după teoria lui Dante, după care

nobleţea nu e numai ereditară… răspunse cu demnitate Jeannin.

Regele, uluit, continuă să-l întrebe:

— Al cui fiu eşti dumneata?

— Al propriilor mele acţiuni, răspunse şi mai demn Jeannin.

GEORGE JEFFREYS (1648–1689) – judecător şi Cancelar al Angliei

Judecătorul Jeffreys era faimos pentru asprimea lui. Într-o zi atingând cu bastonul pe un individ care stătea în banca acuzaţilor exclamă cu sarcasm:

— La capătul acestui baston e o mare canalie!

— Aveţi dreptate, interveni acuzatul, întrebarea e de care parte a bastonului?

TADEUSZ KOŚCIUSZKO (1746–1817) – om politic polonez

În genere, Kościuszko nu nutrea prea mare simpatie faţă de doamnele atotcunoscătoare şi în mod vădit era împotriva aerelor de superioritate ale doamnei de Staël, pe care o evita pe cât putea.

Totuşi, într-o zi, în societate, ea reuşi să-l întreţină puţin, copleşindu-l cu tot felul de adulaţii şi zâmbete, invitându-l insistent să povestească ceva despre revoluţia poloneză.

Kościuszko, iritat peste măsură, nu se abţinu să nu-i răspundă:

— Madame de Staël, revoluţia se face, nu se povesteşte!

LUDOVIC AL XIV-LEA (1638–1715) – rege al Franţei

(Regele-Soare)

În 1672, Ludovic al XIV-lea sosise cu armata lui la porţile Amsterdam-ului. Magistraţii oraşului, peste măsură de speriaţi, s-au adunat ca să delibereze şi după o lungă discuţie s-au hotărât să ofere cheile oraşului regelui Franţei.

S-au dus mai întâi la primarul oraşului ca să-i comunice hotărârea lor. Trezit brusc din somn, primarul, după ce auzi hotărârea magistraţilor, îi întrebă buimăcit:

— V-a cerut regele cheile?

— Nu, a fost răspunsul lor.

— Aşteptaţi atunci până vi le cere, le sugeră primarul. Ideea primarului a salvat Republica.

Într-o zi, Ludovic al XIV-lea îl întrebă într-o doară pe unul dintre cei mai ambiţioşi curteni ai săi:

— Cunoşti limba spaniolă?

Şi curteanul jenat îi răspunse:

— Nu!

— Păcat! a fost răspunsul regelui.

Ambiţiosul curtean era convins că regele îl întrebase dacă ştie spaniola cu intenţia de a-l trimite ambasador în Spania, aşa că în cel mai scurt timp învăţă spaniola, şi se prezentă regelui.

— Deci ai învăţat spaniola la perfecţie?

— Da, sire, răspunse cutezător şi plin de speranţă curteanul.

— Mă bucur pentru dumneata, îi spuse regele, înseamnă că vei avea marea satisfacţie de a citi *Don Quijote* în original!

Ludovic al XIV-lea nu era iubit de popor, într-o dimineaţă, fiind la vânătoare, întâlni câţiva ţărani. Aceştia văzându-l pe rege fără mănuşi rămaseră uimiţi. Dar unul dintre ei remarcă:

— Regele s-a hotărât să nu mai poarte mănuşi fiindcă are mâinile calde, dat fiind că le ţine mereu în buzunarele noastre!

— **CAIUS MARIUS** (157–86 î.e.n.) – căpitan roman Armata lui Marius suferea de sete, soldaţii cereau disperaţi apă. Marius le vorbi astfel:

— Vreţi apă? E din belşug în câmpul duşmanilor. Haidem s-o luăm! Şi vorbindu-le astfel, îi conduse la victorie.

Pompei trimise vorbă lui Marius:

— Dacă eşti un mare general, vino să te lupţi! Marius îi trimise următorul răspuns:

— Dacă tu eşti un mare general, obligă-mă să mă lupt împotriva voinţei mele.

GIUSEPPE MAZZINI (1805–1872) – patriot, filosof italian

Mazzini, unul din cei mai importanţi făuritori ai independenţei Italiei, era astfel descris într-un raport al poliţiei: „Caracterul acestui tânăr entuziast este dintre cele mai periculoase, deoarece este lipsit de orice interes personal. El nu conspiră decât pentru regenerarea Italiei, gata oricând să înfrunte orice pericol, să-şi sacrifice şi viaţa la nevoie, să fie şi asasin, dacă i-o cere Italia”.

Un elogiu atât de înflăcărat nu i-l aduseseră nici cei mai devotaţi admiratori.

Blând şi generos nu cunoştea ura. Alinta copiii şi copiii îl iubeau. Odată încetă să mai fumeze deşi era un îndârjit fumător, fiindcă ştia că fumul îi face rău câinelui său preferat. Mazzini îndrăgea natura. Spunea:

— Daţi-mi Alpii care hrănesc câmpiile ţării noastre cu apele care se revarsă încontinuu de sub zăpezile lor eterne.

MECENA (CAIUS CLINIUS MAECENAS) (70 î.e.n. –8 e.n.) – om politic roman

Într-o zi August era pe punctul de a condamna pe un adversar al său politic, când Mecena, ministrul lui, îi trimise pe o tăbliţă următoarele cuvinte: *„Surge, carnifex”* adică „Ridică-te, călăule!” August dădu ascultare sfetnicului său şi îşi iertă rivalul.

Înţeleptul Mecena îi spunea împăratului August:

— Nu abuza niciodată de puterea ta. Cu cât ţi-e puterea mai mare, cu atât trebuie să-i pui limite!

LORENZO DEI MEDICI (MAGNIFICUL) (1449–1492) – principe al Florenţei, poet şi protector al umaniştilor Familia Pitti şi familia Acciaioli conspiraseră împotriva lui Lorenzo dei Medici. Ilustrul om îi descoperi, dar îi iertă pe toţi conspiratorii, tratându-i chiar cu generozitate, până a şi-i face reali prieteni. Cum unul dintre adevăraţii prieteni îl dojeni pentru această atitudine, Lorenzo îi răspunse:

— Cine ştie să învingă trebuie să ştie să şi ierte!

Din 1434 până în 1471, în ceva mai mult de treizeci de ani, familia Medici a cheltuit şapte sute de mii de fiorini numai pentru opere de artă. Un bun prieten îi spuse lui Lorenzo că o cifră enormă a fost aruncată pe fantezii artistice.

Drept răspuns, Lorenzo îi spuse:

— După părerea mea nu puteau fi mai bine investiţi aceşti bani şi viitorul îmi va da dreptate.

Antonio Tebalducci, cândva mare duşman al lui Lorenzo dei Medici, se căi de ura lui nejustificată şi-l rugă pe prietenul lui, Filippo Valori, să-l prezinte lui Lorenzo.

După mai mult timp de şovăire, Valori se hotărî totuşi cu destulă sfială să se ducă cu Tebalducci la Lorenzo. Dar care nu i-a fost uimirea când l-a auzit pe Magnificul spunând:

— Nu ţi-aş fi rămas obligat, dragă Valori, dacă mi-ai fi adus un prieten, dar procurându-mi prietenia unui duşman, mi-ai făcut, o plăcere nespusă pe care te rog, să nu pregeţi, să mi-o mai faci şi cu alţii.

HONORÉ GABRIEL DE MIRABEAU (1749–1791) – om politic francez

Mirabeau se ducea la şedinţele Adunării într-o trăsură în care avea totdeauna un cufăr cu strictul necesar. Când cineva îl întreba ce rost avea acel cufăr, Mirabeau răspundea:

— Când un om face o revoluţie, trebuie să fie pregătit de fugă sau de moarte…

Când ducele de Orléans a fost exilat la Villers Cotterets, popularitatea lui părea să crească. De aceea Mirabeau spunea:

— Iată un prinţ care împotriva tuturor legilor perspectivei pare că, pe măsură ce se îndepărtează, devine şi mai mare.

Mirabeau a avut o remarcă foarte subtilă în legătură cu ponderea neaşteptată a iacobinilor când au ajuns miniştri:

— Iacobinii miniştri nu mai sunt miniştri iacobini!

Vorbind despre un om foarte gras, Mirabeau glumi:

— Natura l-a creat anume astfel pentru a dovedi cât de mult se poate întinde pielea umană fără a plesni…

— La moartea lui Mirabeau doliul a durat trei zile. O sută de mii de persoane au urmat cortegiul funerar.

Când câteva doamne s-au plâns că primăria nu stropise străzile, un inspirat a dat acest răspuns sublim:

— Primarul conta pe lacrimile noastre…

NAPOLEON I (1769–1821) – împărat al Franţei Adolescent, Napoleon era prieten bun cu Pozzo di

Borgo cu care discuta îndelung. Într-o zi Pozzo di Borgo îi vorbi despre diferitele guverne slabe din Italia.

— Din ceea ce-mi spui tu, exclamă Napoleon, cred că dacă aş avea zece mii de oameni la dispoziţie, aş deveni suveranul acestei ţări.

La asediul Toulon-ului, Barras, comisarul Convenţiei naţionale, dădu ordin să fie mutată o baterie de tunuri. Napoleon, care aşezase tunurile acelea, spuse:

— Cetăţene, dumneata fă-ţi meseria de comisar şi lasă-mă pe mine s-o fac pe cea de ofiţer de artilerie.

Când Napoleon a fost numit general în fruntea armatei care pornea spre Italia, cineva îi spuse:

— Dar eşti prea tânăr ca să poţi comanda o armată într-o expediţie ca asta!

— N-avea grijă, că voi fi bătrân la sfârşitul acestei expediţii!

În timpul campaniei din Italia, un soldat se prezentă lui Napoleon Bonaparte cu hainele, ce-i drept cam jerpelite, cerându-i un costum nou. Cum Napoleon plecase cu bani puţini în această expediţie i-a răspuns cu o vorbă de duh:

— Dacă ţi-aş da o uniformă nouă, dragul meu, nu’s

— Ar mai vedea nici urmă din vitejiile tale de erou!

În timpul primei campanii în Italia, când Napoleon

intră într-un oraş evacuat de austrieci, clerul îl imploră să ia sub protecţia lui pe cei „doisprezece Apostoli”, patronii bisericii.

— Sunt de lemn? întrebă Napoleon.

— Sunt de argint, i se răspunse.

— De argint? Mai bine. Cristos le-a spus să colinde lumea, iar ei vor colinda lumea acum.

Când „apostolii de argint” au ajuns la Paris au fost transformaţi în monede.

Într-o zi Napoleon vorbea cu credinciosul său Bourienne despre proiectele sale de regalitate.

— Veţi avea de întâmpinat dificultăţi cu vechile familii domnitoare din Europa. S-ar putea să nu vă recunoască, spunea Bourienne.

— Dacă-i detronez pe toţi, rămân eu cel mai vârstnic!

RAYMOMD POINCARÉ (1880–1934) – om politic francez

În 1885 când Poincaré se prezentă candidat la alegerile politice, adversarii spuneau că e prea tânăr. Poincaré le răspunse prompt:

— Foarte adevărat! Dar de acest defect mă pot vindeca pe zi ce trece!

Când rostea câte un discurs el ţinea manuscrisul în mână, dar niciodată nu-l privea. Un admirator al lui Poincaré îi spuse într-o zi:

— Deci, după ce vă scrieţi discursurile le învăţaţi pe dinafară, din moment ce niciodată nu vă uitaţi pe text!

— Dimpotrivă! spuse Poincaré, exact pe dos, adică îmi

— Scriu discursul, după ce mi l-am întipărit bine în minte!

RICHELIEU (ARMAND JEAN DU PLESSIS) (1585–1642) – om de stat, cardinal al Franţei din 1622

La 17 aprilie 1607 Richelieu se ducea la Roma ca să fie consacrat episcop. Papa îl întreabă:

— Ai vârsta cuvenită noii funcţii?

— Da, răspunde Richelieu.

După ceremonial, Richelieu îi cere papei să-l absolve de o minciună pe care o spusese cu puţin timp înainte, când susţinuse că avea vârsta cuvenită.

— Sanctitate, nu am vârsta cerută de această funcţie, dar acum totul e făcut.

Papa îl privi adânc şi apoi, adresându-se suitei sale, spuse:

— Acest tânăr ambiţios şi viclean va ajunge departe!

Ducele D'Epernon, în timp ce ieşea de la Saint Germain, îl întâlni pe scări pe cardinalul Richelieu, a cărui putere se afirma din ce în ce mai mult. Richelieu îl întrebă pe duce a cărui putere era în declin:

— Duce D'Epernon, aveţi vreo veste?

— Da, îi răspunse ducele, Eminenţa voastră urcaţi, în timp ce eu cobor.

Un gentilom care nu servise nici sub Henric al IV-lea, nici sub Ludovic al XIII-lea îi cerea lui Richelieu să-i confere ordinul *Spirito Santo* (Sfântul Duh).

Cardinalul exclamă:

— Mă surprinde, domnule, că neservind nici pe Tatăl nici pe Fiul acum vă gândiţi nici mai mult nici mai puţin decât la *Sfântul Duh!*

Richelieu, când auzea că se vorbeşte foarte rău de

cineva, spunea:

— Insist să cunosc această persoană. Din moment ce o vorbiţi cu atâta îndârjire de rău, sunt convins că are merite alese.

Richelieu când voia să se destindă după o zi istovitoare făcea gimnastică. Într-o zi, Antonio de Gramont, intrând în biroul unde lucra de obicei, îl surprinse sărind în cămaşă. Cardinalul Richelieu părea extrem de furios şi stânjenit că fusese surprins în salturile acelea care distonau oarecum cu gradul lui de ministru-cardinal. Gramont, prompt, simţind reacţia cardinalului, îşi scoase imediat haina şi-i spuse lui Richelieu:

— Pun rămăşag că şi eu fac salturile astea la fel de bine ca şi eminenţa Voastră!

Când a murit cardinalul Richelieu, căpitanul de gardă a spus:

— Dacă Richelieu se află acum în paradis, înseamnă că pe drum i-a făcut de petrecanie diavolului!

După moartea cardinalului Richelieu, urât de mulţi oameni din cauza lipsei lui de scrupule în setea nepotolită pe care a avut-o de putere, circula prin tot Parisul acest epitaf batjocoritor: „Zace aici un faimos cardinal care a făcut mai mult rău decât bine. Şi binele l-a făcut rău, iar răul l-a făcut bine”.

FRANKLIN DELANO ROOSEVELT (1882–1945) – Preşedinte al Statelor Unite ale Americii

Într-o zi, călătorind cu trenul, Roosevelt discuta politică cu un alt călător. Cum în discuţie el nu-şi ascundea ideile lui democrate, vecinul său îl acuză de incoerenţă:

— Când cineva are asemenea idei ar trebui să călătorească în clasa a treia nu într-a întâia!

— Greşit gândit! răspunse Roosevelt. Eu aş vrea ca cel mai umil muncitor şi cel mai umil ţăran să aibă posibilitatea de a călători cu clasa întâi.

La patruzeci de ani a avut un atac de paralizie infantilă, maladie epidemică într-o anumită perioadă în Statele Unite ale Americii, care a făcut destule victime. Optimist, Roosevelt spuse în faţa medicilor pesimişti:

— Ar fi absurd ca un adult să se lase înfrânt de o maladie infantilă!

Franklin Delano Roosevelt, care a echilibrat economia americană, era socotit inconsecvent, deoarece ieşea seara la teatru sau la restaurante cu bogătaşii pe care apoi îi despuia prin impozite foarte grele. Roosevelt îi răspunse unuia dintre aceşti prieteni care-l socoteau inconsecvent:

— Greşiţi! Eu nu am nimic împotriva bogătaşilor! Dimpotrivă, ca să le creez mai puţine griji, îi mai descongestionez!

Roosevelt citea zilnic douăsprezece ziare din care nouă erau ale opoziţiei.

— Am de învăţat multe, spunea el, şi chiar dacă aş putea să le interzic nu aş face-o pentru că nu aş mai putea afla ceea ce mi-e foarte util să ştiu. Cu cât mă atacă mai mult, cu atât îmi fac mai bine.

THEODOR ROOSEVELT (1858–1919) – Preşedinte al Statelor Unite ale Americii

La funeraliile regelui Eduard al VII-lea, împăratul Wilhelm al II-lea al Germaniei stătea lângă Roosevelt, preşedintele Statelor Unite. Kaiser-ul cu obişnuitul său ton de superioritate îi spuse preşedintelui Roosevelt:

— După ceremonie vino la mine. Te aştept la ora

două. Am numai patruzeci şi cinci de minute la dispoziţie.

Roosevelt, vrând să-i servească o lecţie de politeţe, îi răspunse:

— Voi fi punctual la două fix deoarece nu vă pot acorda decât douăzeci de minute.

SCIPIO AFRICANUL (PUBLIUS CORNELIUS) (235–183 î.e.n.) – general roman

Scipio era de părere că un general trebuie să-şi rişte viaţa numai în cazul unei bătălii decisive. Un prieten bun de-al lui îi spuse:

— Comportându-te astfel, tu nu eşti un ostaş.

— Foarte adevărat, îi răspunse Scipio, sunt un comandant de oaste!

În tabăra romanilor s-au descoperit doi spioni ai lui Hanibal. Aduşi în faţa lui Scipio, el dădu ordin să i se arate tot ceea ce-i interesa. Îi ospătă bine, le dărui doi cai puternici şi-i trimise înapoi în tabăra cartaginezilor. Atitudinea lui Scipio îi impresionă atât de mult pe toţi cartaginezii, încât se simţiră învinşi înainte de a lupta.

Scipio se duse la Ennius acasă, având ceva important să discute cu el. Un slujitor îi spuse că Ennius nu era acasă, dar Scipio auzi glasul lui Ennius chemându-l pe slujitor. Supărat, plecă. După câteva zile, Ennius veni el la Scipio, dar Scipio apăru la fereastră şi-i spuse clar şi răspicat:

— Nu sunt acasă.

— Ennius nu savură gluma. De aceea Scipio îi explică:

— Cum aşa? auzindu-ţi glasul alaltăieri, eu am dat crezare totuşi vorbelor slujitorului tău, iar tu te îndoieşti azi de vorbele mele, prietene!?

Dat la cules: 11. VII.1980. Bun de tipar: 12. XII.1980.
Apărut 1980.
Comanda nr. 1769
Comanda nr. 530 Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”.
Bucureşti – Piaţa Scânteii nr. 1 Republica Socialistă România